

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****Legăturile karmice ale Mișcării antroposofice****GA 237**Unsprezece conferințe prezentate la Dornach între
1 iulie și 8 august 1924

Traducere după:

Rudolf Steiner

Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge. Dritter Band
Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveția 1991
GA 237

În limba franceză:

Le Karma – considérations ésotériques, III,
Traducerea în limba franceză: Henriette Bideau

Traducător: Nicolae Ioan Crăciun

Lector: Ligia Sălăgeanu

©2003 Editura TRIADE Cluj-Napoca
ISBN 973-8313-49-XEDITURA TRIADE
Str. Cetății Nr. 9
400166 Cluj NapocaTel/Fax: 021.240.13.17
Mobil: 0740.216.020; 0745.086.007
edituratriade@yahoo.com**Considerații esoterice asupra legăturilor karmice**

- VOLUMUL I** Douăsprezece conferințe, prezentate la Dornach în 16, 17, 23 și 24 februarie, 1, 2, 8, 9, 15, 16, 22 și 23 martie 1924 (GA 235)
- VOLUMUL II** Șaptesprezece conferințe, prezentate la Dornach în 6, 12, 23, 26 și 27 aprilie, 4, 9, 10, 11, 16, 18, 29 și 30 mai, 4, 22, 27 și 29 iunie 1924 (GA 236)
- VOLUMUL III** Legăturile karmice din cadrul Mișcării antroposofice. Unsprezece conferințe, prezentate la Dornach în 1, 4, 6, 8, 11, 13 și 28 iulie, 1, 3, 4 și 8 august 1924 (GA 237)
- VOLUMUL IV** Viața spirituală a prezentului în relație cu Mișcarea antroposofică. Zece conferințe, prezentate la Dornach în 5, 7, 10, 12, 14, 16, 18, 19, 21 și 23 septembrie, precum și "ultima cuvântare", din 28 septembrie 1924 (GA 238)
- VOLUMUL V** Șaisprezece conferințe, prezentate la Praga între 29 și 31 martie și în 5 aprilie, la Paris, între 23 și 25 mai, și la Breslau, între 7 și 15 iunie 1924 (GA 239)
- VOLUMUL VI** Cincisprezece conferințe: la Berna în 25 ianuarie și 16 aprilie, la Zürich în 28 ianuarie, la Stuttgart în 6 februarie, 9 aprilie și 1 iunie, la Arnheim între 18 și 20 iulie, la Torquay în 12, 14 și 21 august, și la Londra, în 24 și 27 august 1924 (GA 240)

În legătură cu tema "Reîncarnare și karmă" indicăm și următoarele volume din *Operele Complete* ale lui Rudolf Steiner:

Reîncarnare și karmă, reprezentări necesare din punctul de vedere al științelor moderne ale naturii – **Cum acționează karma**, 1903 (în volumul «Lucifer-Gnosis», GA 34, și ca lucrare separată)

Principiul economiei spirituale cu privire unele probleme ale reîncarnării – **Un aspect al conducerii spirituale a omenirii**, 1909 (GA 109/111)

Manifestările karmei, 1910 (GA 120)

Istorie ocultă. **Considerații esoterice asupra unor raporturi karmice ale unor personalități și evenimente din istoria lumii**, 1911 (GA 126)

Reîncarnare și karmă și importanța lor pentru cultura și civilizația actuală, 1912 (GA 135)

Despre publicarea conferințelor lui Rudolf Steiner

Ansamblul operelor lui Rudolf Steiner (1861 – 1925) se împarte în trei mari secțiuni: lucrări scrise, conferințe, opere de artă (vezi privirea generală de la sfârșitul volumului).

Între anii 1900 și 1924, Rudolf Steiner a ținut numeroase conferințe și cursuri, atât publice cât și pentru membrii Societății Teosofice, mai târziu, ai Societății Antroposofice. Inițial, el nu voia ca aceste conferințe, prezentate întotdeauna liber, să fie fixate în scris, ele fiind concepute "drept comunicări orale, nedestinate tipăririi". Dar când textele acestor conferințe au început să fie răspândite sub diverse forme incomplete și cu greșeli, fiind redactate de unii dintre auditorii săi, el s-a simțit răspunzător să pună în ordine aceste notițe. I-a încredințat această sarcină Mariei Steiner von Sivers. Ei îi revenea alegerea stenografilor, revizuirea textelor și corectarea lor în vederea editării. Deoarece, din lipsă de timp, Rudolf Steiner nu a putut să corecteze el însuși textele decât într-un număr foarte mic de cazuri, trebuie să se țină seama de rezerva sa față de toate conferințele tipărite în acest fel: "Trebuie totuși să se țină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greșeli".

În lucrarea autobiografică **Cursul vieții mele** (capitolul 35), el face referiri la raportul dintre conferințele pentru membri, care la început nu au fost accesibile decât sub formă de manuscrise tipărite având un caracter particular, și scrierile sale cu caracter public. Pasajul respectiv este redat la sfârșitul acestui volum. Ceea ce este spus acolo este valabil, și pentru cursurile referitoare la diferite domenii particulare, cursuri care se adresau unui număr mic de participanți, familiarizați cu bazele științei spirituale.

După moartea Mariei Steiner (1867-1948) s-a început, conform îndrumărilor date de ea, editarea Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner. Prezentul volum face parte din această ediție. Informații mai precise referitoare la documentele care stau la baza textului de față se găsesc, atât cât este necesar, la începutul capitolului "Note".

CUPRINS

CA INTRODUCERE. Din "Amintirile" Mariei Steiner (la prima ediție, 1926)

PRIMA CONFERINȚĂ — *Dornach, 1 iulie 1924* — Intellectualismul și dispoziția interioară care l-a precedat: omul preia gândurile din eterul cosmic. Aristotelismul hispano-mahomedan menține încă la începutul Evului Mediu vechea concepție; pentru populația europeană trebuia să vină un impuls deosebit, pentru ca să se dezvolte sufletul conștiinței. Două curente spirituale: filosofii arabizanți și adversarii lor, scolastici, care reprezintă individualismul. Puternice lupte interioare în epoca acestei bătălii în jurul sufletului conștiinței și al realității gândirii.

CONFERINȚA A DOUA — *Dornach, 4 iulie 1924* — Forțele cosmice care pregătesc karma. Prin karmă, încarnările anterioare acționează asupra încarnărilor ulterioare ca un instinct spiritual în interiorul Eului; această acțiune devine conștientă după moarte. – Jesătura relațiilor karmice. Transformarea faptelor pământești ale oamenilor în fapte cerești ale sufletelor atunci când, cu ocazia unei acțiuni comune a oamenilor, în lumea fizic-sensibilă intervine o activitate spiritual-sacră. Consecința cerească a unor evenimente care s-au desfășurat pe Pământ și coboară spre Pământ ca o ploaie fină sub forma imaginilor de oglindă ale gândurilor. Dar și fantomele foarte reale ale epocilor precedente dau târcoale în jurul oamenilor de astăzi, atrase de tendințele ahrimanice ale timpului nostru.

CONFERINȚA A TREIA — *Dornach, 6 iulie 1924* — Legătura dintre ceea ce se întâmplă în Cer și existența omului pe Pământ. Ceea ce se întâmplă aici, pe Pământ, are un corelativ în lumea spirituală și se exprimă în scrierea cerească. Care este temeiul spiritual-cosmic al unei asemenea comunități cum este Societatea Antroposofică? Prin ce predestinare este condus un suflet spre antroposofie? – Nostalgia după Christos însoțește numeroase suflete din existența lor prepământească în existența pământească, năzuința de a-l cunoaște din nou pe Christos ca Ființă Solară: un efect al marilor Imaginațiuni cosmice. În sentimentul pentru Christos se amestecă reprezentările vechiului păgânism; aceasta implică pentru multe suflete posibilitatea de a cădea în prada ispitirilor lui Lucifer și Ahriman.

CONFERINȚA A PATRA — *Dornach, 8 iulie 1924* — În Mișcarea antroposofică trebuie să fie distinse două grupuri de suflete: unul are o profundă nevoie a inimii să-i confere lui Christos o poziție centrală; celălalt vrea să-l cunoască pe Christos pornind de la cosmologie, de la istoria Pământului și a omenirii. Premisele acestei diferențieri au fost puse în vremurile oracolelor atlanteene. Importanța deosebită a încarnării care se situează în primele secole ale erei creștine. Unul din aceste grupuri de suflete era deja sătul de păgânism, el se înflăcăra în inima sa pentru Christos; celălalt, care cunoscuse un număr mai mic de încarnări pe Pământ, era încă plin de puternice impulsuri ale vechiului păgânism și a adoptat creștinismul mai mult cu un intelect pătruns de simțire. Datorită mărețelor Imaginațiuni de la începutul secolului al 19-lea, pe care le viețuise după moarte, primul grup a adus pe Pământ nostalgia unei anumite cunoașteri a cosmologiei, celălalt a primit aceste impulsuri mai ales în voința sa, ca și cum și-ar fi amintit de o decizie pe care ar fi luat-o.

CONFERINȚA A CINCEA — *Dornach, 11 iulie 1924* — Elementul comun care exista în dispoziția sufletească a acestor două grupuri în primele secole creștine: a fost o trăire subtilă, dar totuși clar prezentă, a urzirii aurice din natură și, între adormire și trezire, perceperea unei spiritualități luminoase revărsându-se în lume. În secolele 5, 6, sentimentului despre inocența naturii i s-a asociat simțul asupra profunzimii forțelor care declanșează în suflet binele și răul, și aceasta mai ales printre oamenii aflați sub influența Orientului (bulgari, eretici). Vine după aceea vremea când perceperea strălucirii pâlpâitoare de deasupra plantelor și animalelor se stinge; murmurul acestei spiritualități tace, dar se mai poate vorbi despre aceasta ca despre ceva cunoscut; apoi a venit vremea a ceea ce se numește crepusculul Logosului viu. Aceasta este în legătură cu apariția catehismului și faptul că slujba divină și-a pierdut caracterul esoteric. Dispoziția fundamentală a sufletelor care trăiesc între secolele 7 și 20: Christos nu mai este cunoscut în Entitatea Sa, cultul nu mai este înțeles; trebuie să se formeze pe Pământ puterea care va permite sufletelor să-l primească pe Christos.

CONFERINȚA A ȘASEA — *Dornach, 13 iulie 1924* — În primele secole creștine au existat înalte Centre de cunoaștere, urmașii îndepărtați ai Misteriilor. Acolo nu se vorbea de legile naturii, ci de puterea creatoare a Zeiței Natura. Apoi, în secolele 7, 8, dispărea legătura vie cu lumea spirituală; dar o anumită cunoaștere a acestei legături își află refugiul în centrele de învățământ ale căror impulsuri vii nu încetează decât în secolele 12, 13. O învățătură asupra vieții elementelor, asupra mersului stelelor mobile, asupra oceanului cosmic, asupra misterelor Eului, a

fost cultivată până la răscrucea secolelor 14/15. Școala de la Chartres, Cluny. Chiar la Universitatea de la Orléans sunt cultivate asemenea învățături spre sfârșitul secolului al 13-lea. Platonism și aristotelism. La începutul secolului al 13-lea, important schimb de idei în lumea spirituală pentru a introduce pe Pământ o nouă spiritualitate. Consecința acestuia este un minunat acord între sufletele de sus și cele de jos. În această atmosferă spirituală poate acționa Rosicrucianismul autentic.

CONFERINȚA A ȘAPTEA — *Dornach, 28 iulie 1924* — Folosirea inteligenței de către personalitatea umană îl conduce pe om spre libertatea voinței. Inteligența cosmică coboară din ceruri pe Pământ în primele secole creștine, și până în secolele 8, 9. Scolastica, sau lupta omului pentru a înțelege clar această inteligență care se revarsă din înaltul cerurilor. Sufletul conștiinței se poate integra în această inteligență. Înțelepciunea Rosicrucianismului constă în a ajunge la o anumită claritate asupra acestei situații. În sfera solară, Mihael adună sufletele care la începutul secolului al 15-lea se reunesc în Școala suprasensibilă a lui Mihael. Începând din acest moment, elementul michaelic trebuia să fie elaborat de inteligența individuală a sufletului uman, până în noua epocă a lui Mihael pe Pământ, la sfârșitul secolului al 19-lea. Marea criză care începe în secolul al 15-lea și durează și astăzi este lupta lui Ahriman împotriva lui Mihael. Ahriman vrea să facă în întregime pământească inteligența odinioară cosmică. Inteligența cosmică trece în organizarea neuro-senzorială umană; în lumea spirituală, această trecere este trăită ca o furtună cosmică. Pentru ultima dată a fost la fel în era atlanteană, când inteligența cosmică a luat în stăpânire inima omului, rămânând în întregime inteligență cosmică. Trebuie acum ca omul-cap, spiritualizând intelectul, să devină din nou om-inimă.

CONFERINȚA A OPTA — *Dornach, 1 august 1924* — Penultima domnie a lui Mihael, caracterul ei cosmopolit și scopul ei: în ciuda căderii, omul se poate ridica până la Divinitate. Începând din secolele 8, 9, administrarea inteligenței a trecut din mâinile lui Mihael în mâinile oamenilor. Lupta scolasticilor împotriva moștenitorilor mahomedani ai lui Aristotel. În Școala suprasensibilă este subliniat caracterul fundamental a vechii înțelepciuni a Misteriilor – în special învățătura despre păcatul original; anunțarea venirii unui nou Misteriu, care contează pe deplină inteligență a omului. O atmosferă de descurajare era prezentă în vechile Misterii în epoca lui Alexandru; ea se exprima prin sentimentul: omul nu mai poate găsi accesul la lumea spirituală. Aceasta a fost vremea marii încercări. Cuvântul de ordine a lui Mihael: omul trebuie să ajungă să sesizeze Divinul pe Pământ sub o formă care să nu fie atinsă de păcat. În zilele noastre, omul ia în posesie inteligența; nuanța particulară a acestei luări în posesie constă în a simți că trebuie să fim atenți la scopul urmărit de Ahriman, acela de a face ca oamenii să fie posedăți de el. Misiunea antroposofilor este de a dobândi simțul că astăzi Cosmosul este teatrul acestei lupte a lui Ahriman împotriva lui Mihael. Reflectarea pământească a învățăturii suprasensibile a lui Mihael la Raimund de Sabunda. Impulsul lui Mihael poate fi citit nu numai în Cartea Revelației, ci și în Cartea Naturii.

CONFERINȚA A NOUA — *Dornach, 3 august 1924* — Forțele lui Mihael acționează asupra omului întreg, și prin aceasta ele acționează puternic până în karma fizică. Epoca marii crize. Elementul decisiv din impulsul michaelic. Spiritualul se pregătește să-i dea rasei caracterul său. Observarea legăturilor de destin mai profunde; acțiunea lor ajunge până la Ierarhiile cele mai apropiate de om. Ierarhia Îngerilor se împarte în două, în timp ce aici se constituie comunitatea michaelică. A progresa în sensul lui Mihael înseamnă a nu te lăsa abătut de nici o părere de la calea care duce astăzi în direcția forțelor vii ale antroposofiei. Intelectualismul răspândit astăzi peste tot este o hrană spirituală pentru forțele ahrimanice. Posibilitățile oferite lui Ahriman de a interveni în civilizație nu încetează să crească. Estomparea și devierea conștiinței îi dau lui Ahriman posibilitatea de a se incorpora. Epoca noastră este epoca marilor decizii.

CONFERINȚA A ZECEA — *Dornach, 4 august 1924* — Impulsul karmic spre spiritual este acumularea a ceea ce a fost trăit de suflet, așa cum a fost descris, înainte de coborârea sa în trupul pământesc. Antroposoful trebuie să facă dovada unei inițiative care vine din adâncul ființei; este necesar să ținem seama de predispozițiile karmice și de contra-imaginea spirituală a impulsurilor care dau imboldul spre antroposofie. Inițiativa este subminată sau deviată de înclinația spre vorbărie și scris inutil pe care le răspândește intelectualismul materialist. Un sentiment general: frica de viață. Materialismul nu este adevărat decât pentru viața fizică. Un spectacol zguditor: cei cărora karma lor nu le permite să ajungă la spiritualitate. Forțele lui Mihael modelează fizionomia și formele corpului. Celor care rămân în câmpul materialismului li se va arăta că spiritul este creator; fiindcă ei îl vor vedea cu ochii lor. Ahriman aspiră să acționeze asupra sufletelor pătrunzând pentru un timp corpul omului.

CONFERINȚA A UNSPREZECEA — *Dornach, 8 august 1924* — Nemurierea personală este un adevăr abia de când sufletul conștiinței a intrat încet și treptat în omenire. Inteligența solară și inteligențele planetare acționează în comun. Apoi, în secolul al 9-lea, o dată cu coborârea inteligenței cosmice printre oameni, sciziunea puterilor cosmice care până acum acționau împreună; inteligența solară a lui Mihael și inteligențele planetare intră în opoziție. În acest context intervine Conciliul ecumenic din 869, semnalul unui eveniment teribil care se produce în lumea spirituală: sciziunea Îngerilor care călăuzesc sufletele oamenilor; prin aceasta, dezordinea intră în karma omului; de unde aspectul haotic al istoriei moderne. O dată cu reluarea de către Mihael a domniei asupra Pământului se trezește, la cei care au mers cu el, forța de a-și pune din nou în ordine karma lor.

NOTE

Rudolf Steiner – despre stenogramele conferințelor sale

Ediția operelor complete ale lui Rudolf Steiner

DESENELE LA TABLĂ

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CA INTRODUCERE**

Din "Amintirile" Mariei Steiner
(la prima ediție, 1926)

Rudolf Steiner i-a rugat insistent, în repetate rânduri, pe ascultători, atunci când s-a hotărât să prezinte din temeliile spirituale evoluția personalităților istorice și a istoriei Societății, să considere această prezentare, cu cea mai mare seriozitate, ca un exemplu pentru o cercetare istorică ce se va dezvolta în viitor. În felul acesta el ne-a dat, în Dramele Misterii, mostra pentru drama viitorului; el ne-a învățat să înțelegem că biografia cunoscută prin cercetare spirituală va putea înlocui romanul psihologic din prezent. Dar ceea ce Rudolf Steiner nu a permis, au fost combinațiile, ipotezele sau fantezia plină de erori la așa-numita cercetare spirituală. Pe acestea le considera neserioase. Împotriva acestora manifesta o sfântă mânie. El i-a rugat insistent pe ascultători să nu se apropie de conferințele despre karmă cu o atitudine sufletească stăpânită de curiozitate pentru lucruri senzaționale. La acestea importante sunt corelațiile, modul în care lumina cade asupra faptelor, le explică și le face să apară în succesiunea lor necesară. Înainte de toate, elementul personal trebuie să tacă; dacă ne-am apropia de studiul problemelor karmice din motive personale sau din motive de interese de grup, nu ar putea rezulta decât cea mai mare nenorocire. El nu s-a sfiit să spună că dacă aceste conferințe ar fi răspândite cu dorința de a cultiva elementul senzațional, cu dorința de a face speculații pe marginea faptelor comunicate, acesta ar fi ca o "ciumă"...

...Rudolf Steiner și-a exprimat insistent rugămintea ca ciclurile de conferințe despre karmă să fie studiate numai începând cu conferințele introductive, prelucrând apoi conferințele în ordinea în care au fost prezentate, cu atenția îndreptată asupra legăturilor interioare, asupra fundamentelor, asupra succesiunii înălțărilor evenimentelor; în tratarea materialului trebuie eliminat orice element senzațional, trebuie eliminat orice interes personal.

Rudolf Steiner

CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL III

GA 237

PRIMA CONFERINȚĂ

Dornach, 1 iulie 1924

Aș vrea astăzi, pentru cei care au putut veni aici, să fac o expunere care va putea constitui un fel de episod în cadrul considerațiilor pe care le cultivăm aici de câțva timp. Ceea ce aș vrea să spun are scopul de a ilustra și explica anumite aspecte care pot apărea ca semne de întrebare în legătură cu ceea ce am tratat până în prezent, și, în același timp, prin aceasta, expunerea mea ar putea proiecta puțină lumină asupra constituției sufletești a omului în cadrul civilizației actuale.

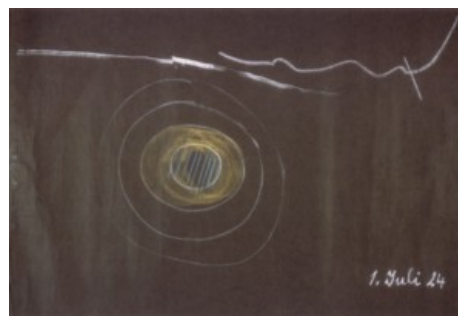
De-a lungul anilor, noi a trebuit să atragem mereu atenția asupra unui moment absolut precis în evoluția, în esență, europeană a civilizației, moment care se situează la mijlocul Evului Mediu, în jurul secolelor 14, 15. Știm că acesta este momentul din evoluția omenirii care marchează începutul intelectualismului, când oamenii încep să acorde o importanță deosebită gândirii, intelectului, și să facă din acesta judecătorul a ceea ce trebuie să gândească și să facă oamenii.

Acum, când epoca intelectului a sosit deja, noi, cei care o trăim în prezent, ne putem face o reprezentare exactă despre ce este intelectualismul, despre ce anume iese la suprafața civilizației în secolele 14 și 15. În ceea ce privește constituția sufletească ce a precedat această epocă, ea nu mai poate fi simțită astăzi în mod viu. Când examinăm istoria, atunci proiectăm de fapt asupra trecutului, asupra cursului desfășurării istorice, ceea ce suntem obișnuiți să vedem în prezent, și nu ne putem reprezenta prea bine cât de diferite erau spiritele înainte de această perioadă. Iar când facem să vorbească documentele, noi le facem să spună, în majoritatea cazurilor, ceea ce corespunde modului actual de a gândi și de a vedea.

Din perspectiva științei spirituale, multe lucruri se prezintă cu totul altfel. Când, de exemplu, ne îndreptăm privirea asupra acelor personalități care, din sânul arabismului, din sânul civilizației asiatice, au fost influențate, pe de o parte, de ceea ce a luat formă ca religie în mahomedanism, pe de altă parte, de aristotelism, când privim aceste personalități, care după aceea au găsit, trecând prin Africa, drumul Spaniei, pentru ca, la rândul lor, să influențeze profund spiritele europene, până la *Spinoza* [[Nota 1](#)] și dincolo de Spinoza, noi nu putem înțelege deloc aceste personalități dacă le atribuim constituția sufletească a oamenilor actuali, cu singura diferență că ele nu ar fi cunoscut multe lucruri care au fost descoperite mai târziu. Căci cam în acest fel își închipuie oamenii că stau lucrurile. Dar modul de a gândi și de a vedea al personalităților care participau la acest curent de civilizație, care trăiau, să spunem, în secolul al 12-lea, era foarte diferit de cel actual.

Astăzi, omul care reflectează asupra lui însuși se simte drept posesorul unor gânduri, sentimente, impulsuri de voință care conduc apoi la fapte. Și, înainte de toate, omul își atribuie lui însuși "eu gândesc", "eu simt", "eu vreau". La spiritele, la personalitățile la care mă refer, "eu gândesc" încă nu era însoțit absolut deloc de sentimentul pe care îl avem noi când spunem: eu gândesc –, ci era adevărat numai pentru "eu simt" și "eu vreau". Acești oameni nu-și atribuiau ca aparținând propriei lor personalități decât simțirea și voința. În străfundul ființei, ei trăiau mult mai mult în sentimentul, păstrat din civilizațiile străvechi, că "ceva gândește în mine" decât în ideea "eu gândesc". Ei aveau convingerea: "eu simt", "eu vreau", dar erau departe de a crede în aceeași măsură: "eu gândesc", ci își spuneau – și ei vedeau lucrurile, în mod absolut real, așa cum vi le comunic acum: există gânduri în sfera sublunară, aici trăiesc gândurile. – Aceste gânduri sunt peste tot în acea sferă pe care o obținem reprezentându-ne Pământul (vezi *desenul, albastru*) într-un anumit punct, Luna aici, într-un alt punct, apoi Mercur, Venus ș.a.m.d.

Planșa 1*

[mărește imaginea]

* Pentru figuri vezi și [pag. 159](#) .

Ei își reprezentau Pământul ca o pe masă cosmică densă și solidă, dar și un al doilea element care ține de el, sfera lunară până la orbita Lunii (*galben*).

Și, tot așa cum noi spunem: în aerul pe care îl respirăm există oxigen –, acești oameni își spuneau – s-a uitat complet că a fost așa -: În eterul care se întinde până la Lună se află gânduri. – Și, tot așa cum noi spunem: inspirăm oxigenul din aer –, acești oameni nu-și spuneau, bineînțeles: noi inspirăm gânduri, ci: noi percepem gândurile, noi preluăm gândurile în noi. – Și ei aveau conștiința de a le prelua în ei.

Vedeți dvs., acest lucru este astăzi ceva despre care omul își poate face o idee teoretică. El poate chiar îl înțelege pe baza antroposofiei. Dar este uitat din nou, de îndată ce este vorba de viața practică. Când este vorba de viața practică, omul își reprezintă lucrurile imediat într-un fel foarte ciudat, el își reprezintă că gândurile izvorăsc din el, ceea ce este echivalent cu a spune că oxigenul pe care îl inspirăm nu este preluat din exterior, ci că el ar izvorî din noi înșine. Personalitățile despre care vă vorbesc aveau acest sentiment profund, această trăire nemijlocită: gândurile pe care le am nu sunt posesia mea, eu nu am voie, în realitate, să spun: "eu" gândesc, ci: "gândurile sunt", și eu preiau aceste gânduri în mine.

Acum, despre oxigenul din aer, noi știm că el face un circuit al organismului nostru într-un timp relativ scurt. Noi socotim asemenea circuite după bătaile pulsului. Ele se efectuează rapid. Personalitățile despre care vorbesc își reprezentau preluarea în sine a gândurilor ca pe un fel de respirație, dar o respirație foarte lentă, o respirație care constă în faptul că la începutul vieții sale pământești omul devine capabil să preia în sine gândurile. La fel cum între inspirație și expirație noi ne reținem respirația un anumit timp, tot astfel, acești oameni își reprezentau că ei doar rețin gândurile, exact așa cum noi reținem oxigenul care aparține aerului exterior. Ei își reprezentau lucrurile astfel: ei rețin gândurile pe durata vieții lor pământești, apoi le expiră, expulzându-le în întinderile Universului, când trec prin poarta morții. Astfel, era vorba de o inspirație: începutul vieții; reținerea respirației: durata vieții; expirație: expulzarea gândurilor în Univers. Oamenii care aveau această trăire în interiorul lor se simțeau într-o atmosferă de gânduri comună cu toți care trăiau același lucru, o atmosferă care nu urca numai cu câteva leghe deasupra Pământului, ci se întindea chiar până la orbita Lunii.

Acum, ne putem reprezenta că această concepție, care pe vremea aceea a luptat pentru stăpânirea civilizației europene, tindea să se extindă tot mai mult, și mai ales prin acei aristotelicieni veniți din Asia în Europa pe drumul pe care l-am indicat. Ne-am putea imagina că această concepție s-ar fi răspândit cu adevărat. Ce s-ar fi întâmplat atunci?

Ei bine, atunci nu s-ar fi dezvoltat, în sensul deplin al cuvântului, ceea ce totuși trebuia să se dezvolte în cursul evoluției pământești: și anume, sufletul conștiinței. Acei oameni despre care vorbesc se aflau, ca să spunem așa, în ultimul stadiu al dezvoltării sufletului afectiv sau al rațiunii. În secolele 14 și 15 trebuia să apară sufletul conștiinței, care, mergând până la ultimele sale consecințe, a făcut ca toate elementele civilizației să fie impregnate de intelectualism.

În secolele 10, 11, 12, populația europeană nu era nicidecum capabilă, în totalitatea ei, să suporte pur și simplu concepția pe care o aveau personalitățile caracterizate, căci atunci nu s-ar fi realizat dezvoltarea sufletului conștiinței. Dacă s-a decis și în consiliul Zeilor, dacă mă pot exprima astfel, că sufletul conștiinței trebuie să se dezvolte, nu este mai puțin adevărat că acest suflet al conștiinței nu avea să se dezvolte printr-o activitate proprie omenirii europene în totalitatea ei, ci trebuia, într-un fel, să vină un impuls care să tindă să dezvolte în mod deosebit sufletul conștiinței.

Astfel ajungem să vedem, începând din epoca pe care tocmai am caracterizat-o, două curențe spirituale. Un curent a fost reprezentat, ca să spunem așa, de filosofii arabizați care, din Vestul Europei, au influențat puternic civilizația europeană, mult mai puternic decât se crede astăzi. Celălalt curent era acela care combătea cu înverșunare acest curent pe care l-am caracterizat, prezentându-l, cu cea mai aspră severitate, drept cea mai rea erezie care amenința Europa. Cât de puternic a fost trăit acest lucru încă mult timp, o puteți simți, dragii mei prieteni, dacă priviți tablouri în care erau înfățișați călugări dominicani sau *Toma d'Aquino* [[Nota 2](#)] însuși triumfând; acesta era triumful unei concepții absolut diferite, care pune accentul, înainte de toate, pe individualitate, pe ceea ce este personal în om, și care lucrează în sensul ca omul să-și considere gândurile ca bunul său propriu; în aceste tablouri au fost reprezentați acești dominicani călcându-i în picioare pe reprezentanții arabismului. Aceștia sunt sub picioarele lor, sunt călcați în picioare. Cele două curențe s-au aflat într-un asemenea antagonism vreme îndelungată. O energie emoțională ca aceea care se află transpusă în aceste tablouri nu mai există, propriu-zis, în omenirea de astăzi, care este destul de apatică. Ce-i drept, noi nu avem nevoie, firește, să luptăm pentru cauza pentru care s-au luptat ei atunci, dar am avea mare nevoie de alte lucruri!

Gândiți-vă la ceea ce își reprezentau acești oameni: inspirarea gândurilor din eterul cosmic, din sfera sublunară: începutul vieții; reținerea respirației: viața pământească; expirație: expulzarea gândurilor, dar acum având coloratura individualității umane, în eterul cosmic, pătrunzând în impulsurile sferei sublunare. (*Planșa 1 sus dreapta*)

Ce este, așadar, această expirație? Exact același lucru, dragii mei prieteni, ca atunci când spunem: după trei zile de la moarte, corpul eteric al omului se extinde. Omul vede în urma lui corpul său eteric extinzându-se încet, el își vede gândurile răspândindu-se în Cosmos. Este exact același lucru, numai că, aș spune, reprezentat în acele vremuri dintr-un punct de vedere mai subiectiv. Căci ceea ce simțeau și trăiau oamenii de atunci este mereu adevărat. Ei simțeau mai profund decât poate fi simțit astăzi circuitul vieții.

Și totuși: dacă aceste concepții ar fi domnit în Europa în forma pe care ele o îmbrăcau în acel timp, atunci la oamenii civilizației europene s-ar fi dezvoltat doar un sentiment slab al Eului. Sufletul conștiinței nu ar fi putut apărea, Eul nu s-ar fi perceput în "eu gândesc", ideea nemuririi ar fi devenit din ce în ce mai estompată. Oamenii și-ar fi îndreptat tot mai mult privirea spre ceea ce urzește și acționează, în general, în sfera sublunară, spre ceea ce a lăsat acolo omul care a trăit aici pe Pământ. Omul ar fi resimțit spiritualitatea Pământului ca fiind atmosfera sa extinsă, el s-ar fi simțit trăind pe Pământ, dar nu în calitate de ființă individuală, distinctă de Pământ; căci oamenii pe care i-am caracterizat se simțeau, datorită acestui "ceva gândește în mine", intim legați de Pământ. Ei nu se simțeau drept individualități în același grad cum începeau să se simtă, deși într-un mod confuz, oamenii din restul Europei.

Dar trebuie să ținem seama și de următorul lucru: curentul spiritual de care vorbesc eu era singurul care știa că atunci când omul moare gândurile pe care le-a preluat în sine pe durata vieții sale pământești parcurg cu undele lor eterul cosmic ce înconjoară Pământul și sunt active acolo. Și această concepție a fost combătută, așadar, în mod sever, mai ales de personalitățile ivite din Ordinul Dominicanelor; ele susțineau cu înverșunare această concepție: Omul este o individualitate; trebuie să vedem, înainte de toate, ceea ce trece din om, ca individualitate, dincolo de poarta morții și nu ceea ce se dizolvă în eterul Universal. Aceasta este ceea ce subliniau mai ales dominicanii, deși ei nu au fost singurii care au făcut-o, dar, aș spune, dominicanii deosebit de reprezentativi. Această concepție despre individualitatea omului a fost apărută cu înverșunare și în mod energetic împotriva concepției primului curent pe care l-am caracterizat. Dar tocmai acest lucru a făcut să apară o situație precis determinată.

Să-i examinăm o dată pe reprezentanții a ceea ce numim noi acum individualism. Existau aici, divers colorate individual, aceste gânduri, și ele treceau în eterul Universal. Iar cei care luptau împotriva primului curent, tocmai fiindcă mai știau încă într-un mod viu: se susține acest lucru, această concepție există, tocmai pentru că știau că lucrurile erau cu adevărat astfel, ei încercau în această privință o mare neliiniște. Această neliiniște provocată în ei de existența forțelor care se dilată și se dizolvă și transmit eterului cosmic gândurile umane, această

neliniște care era tocmai cea a gânditorilor celor mai eminenți, nu a încetat decât în secolele 16 și 17.

Trebuie să ne putem transpune în starea sufletească a acestor oameni, mai ales a dominicanilor, pentru a aprecia cât erau ei de tulburați de existența a ceea ce lasă în urmă oamenii murind, de existența a ceva în care, din cauza ideilor lor, ei nu mai aveau voie să creadă, ei nu mai puteau crede. Trebuie să ne transpunem în simțirea acestor oameni. Nici un spirit eminent din secolele 13, 14 nu putea să gândească atât de sec, de abstract, atât de înghețat noțional, cum gândesc oamenii din zilele noastre. Astăzi avem impresia că oamenii, când apără o opinie, consideră că pentru aceasta trebuie să-și smulgă inima din piept. În acel timp nu era așa, în această privință. Când se susținea o idee, se punea cordialitate, aș spune chiar căldură a inimii. Prin aceasta, prin faptul că era prezentă această căldură a inimii, se dădea, chiar într-un asemenea caz cum este cel despre care vorbesc eu aici, o puternică luptă interioară.

Și chiar în luptele interioare cele mai teribile s-a plăsmuit ceea ce a apărut, de exemplu, drept o anumită filosofie în cadrul ordinului dominican, care mai târziu a exercitat o influență considerabilă asupra vieții, fiindcă aceasta se edifica mult mai mult decât astăzi pe autoritatea câtorva oameni individuali. Cultura, pe atunci, nu era încă un fenomen general; ceea ce venea să alimenteze cultura, tot ceea ce știau oamenii, provenea, în principal, de la un număr mic de spirite, care, datorită acestui fapt, constituiau vârfurile vieții și cercetării filosofice. În tot ceea ce se revărsa în sânul civilizației era conținut ceea ce trăiau acești oameni în asemenea lupte interioare. Astăzi, citind scrierile scolastice avem impresia că nu mai găsim acolo decât noțiuni seci. Dar, de fapt, numai cititorii de astăzi sunt seci. Sufletele oamenilor care au produs aceste scrieri nu aveau nimic sec. Ele erau pline de foc interior pentru ideile lor. Și acest foc interior provenea din eforturile pe care le făceau pentru a îndepărta influența gândurilor obiective.

Astăzi, atunci când reflectăm la marile probleme filosofice, nimic nu ne tulbură. Putem gândi cele mai mari absurdități și o putem face în toată liniștea, fiindcă omenirea, care a evoluat deja de atâta timp în sânul sufletului conștiinței, nu se neliniștește la gândul că ar putea simți ce devin gândurile oamenilor când, după moartea lor, ele se revarsă în ambianța eterică a Pământului. Astăzi, asemenea lucruri, așa cum mai puteau fi încă trăite în secolele 13, 14, sunt total necunoscute; în acel timp, tinerii preoți mergeau să-i caute pe cei mai în vârstă ca să le încredințeze frământările interioare pe care le aveau pentru a rămâne fermi în confesiunea lor religioasă, frământări pe care le exprimau spunând: fantomele morților mă torturează.

Căci, într-adevăr, la fantomele morților mă refer, prin ceea ce tocmai vă descriu. Oamenii mai puteau să se implice în mod personal în ceea ce ei învățau. În sânul unei comunități, o comunitate de dominicani, să spunem, se preda învățătura că omul este o ființă individuală, care își are nemurirea sa individuală. Se învăța că este o concepție falsă, o erezie, să se vorbească, în legătură cu gândirea, despre un suflet al întregului Pământ, și se învăța că această idee trebuie să fie combătută cu înverșunare. Dar, în anumite momente, când omul ținea sfat cu sine însuși, el percepea acțiunea obiectivă a gândurilor lăsate de defuncți [[Nota 3](#)] și atunci se întreba: Este absolut just ca eu să fac ceea ce fac? În sufletul meu există ceva necunoscut care acționează aici. Eu nu pot face nimic împotriva acestui ceva necunoscut. Este ceva ce mă reține. – Da, în acele vremuri intelectul oamenilor, sau al unui mare număr de oameni, era organizat în așa fel încât pentru ei morții, cel puțin câteva zile după moarte, își făceau auzită, în general, vocea. Și când unul înceta să vorbească, începea un altul. Atunci, oamenii se simțeau, în asemenea situații, scăldați cu totul în spiritualitatea cosmică generală, cel puțin în lumea eterică.

Această participare la viața Universului a încetat complet în zilele noastre. În schimb, noi ne-am cucerit facultatea de a trăi în sufletul conștiinței. Și tot ceea ce ne înconjoară ca realitate, tot atât de reală cum sunt masa și scaunele, arborii și râurile, tot ceea ce ne înconjoară ca realitate spirituală, nu mai acționează decât asupra adâncurilor subconștientului omului. Interioritatea vieții, interioritatea spirituală a vieții, a încetat să existe. Ea va putea fi cucerită din nou numai printr-o cunoaștere spiritual-științifică vie.

În acest fel viu trebuie să gândim noi cuceririle științei spirituale așa cum ni se oferă acestea când examinăm asemenea fenomene care ne conduc înapoi la un trecut nu prea îndepărtat. Să ne imaginăm un gânditor sau un scriitor scolastic din secolul al 13-lea. El își pune gândurile pe hârtie. Astăzi este ușor să gândim, căci oamenii s-au obișnuit deja să gândească în mod intelectual. Dar atunci eram în această privință la începuturi, era încă ceva dificil. Omul mai avea conștiința că desfășoară un teribil efort interior, era conștient că a gândi obosește așa cum te obosește să spargi lemne, dacă mă pot exprima într-un limbaj familiar. În zilele noastre, nu-i așa, a gândi a devenit deja pentru mulți oameni ceva absolut automat. Și oare ni se mai întâmplă astăzi să fim cuprinși de dorința de a ne angaja persoana noastră umană urmărindu-ne fiecare gând al nostru? Ascultăm cum oamenii pot face să rezulte în mod automat un gând din altul, fără să putem sesiza firul, fără să vedem deloc de ce este așa, căci aici nu există nici o urmă de necesitate. Dar atâta timp cât omul trăiește într-un trup, el trebuie să se angajeze în gândurile sale cu toată personalitatea sa. Atunci, aceste gânduri vor lua un alt curs: ele se vor răspândi în Cosmos după ce el va fi murit.

Da, în vremurile de odinioară putea fi apărută cu pana în mână învățătura despre omul individual și despre nemurirea individuală, și aceasta cu ajutorul gândurilor celor mai agere, mai pătrunzătoare, se putea polemiza împotriva lui Averroes [[Nota 4](#)] sau a altor reprezentanți ai primului curent pe care l-am caracterizat. Dar atunci exista o posibilitate: exista posibilitatea ca ceea ce emanase de la o personalitate atât de eminentă cum a fost Averroes să se dizolve după moartea acestuia ca un fel de fantomă în sfera sublunară, să se concentreze puternic la marginile acestei sfere – sub influența Lunii înseși – și să se mențină acolo, iar ulterior, după ce s-a dilatat, să se concentreze iarăși într-un punct, luând formă, astfel încât să se solidifice rezultând atunci o ființă plăsmuită în eter. Se putea întâmpla așa ceva. Se încerca atunci să se dea un fundament individualismului: se polemiza împotriva lui Averroes – și Averroes apărea, amenințând, și el tulbura sufletele. Împotriva lui Averroes, care murise cu mult timp în urmă, s-au ridicat în secolul 13 autorii scolastici cei mai importanți. Se polemiza împotriva unui om mort de mult timp, se polemiza împotriva învățăturii pe care o lăsase: el demonstra că gândurile sale se densificaseră din nou, se consolidaseră, și că ele continuau să trăiască!

Aceste lupte interioare care au precedat începutul epocii sufletului conștiinței au fost de așa natură încât astăzi noi ar trebui să le vedem întreaga intensitate și profunzime. În cele din urmă, cuvintele sunt cuvinte, și oamenii de mai târziu înțeleg ce este în dosul acestor cuvinte cu ajutorul noțiunilor pe care le posedă. Dar asemenea cuvinte cuprindeau adesea o bogată viață sufletească, ele indică viața sufletească pe care tocmai am caracterizat-o.

Astfel, avem două curente, care, în realitate, au rămas active până astăzi. Avem un prim curent, care vrea – acum numai din lumea spirituală, dar cu atât mai puternic –, care vrea să-i facă pe oameni să înțeleagă că o viață comună de gânduri înconjoară Pământul, că respirăm din punct de vedere sufletească-spiritual într-o lume de gânduri; și celălalt curent, care vrea înainte de toate să-i arate omului că el ar trebui să devină independent față de un asemenea element comun, că el ar trebui să se trăiască în individualitatea sa. Un curent, primul, mai curând ca un fel de murmur nedeslușit în ambianța spirituală a Pământului, astăzi nu mai este perceptibil pentru mulți oameni care sunt deja prezenți pe Pământ decât atunci când, în anumite nopți deosebite, ei se află în patul lor și ascultă acest murmur nedeslușit, când acest ceva nedeslușit face să ia naștere în sufletul lor tot felul de îndoieli cu privire la afirmațiile decisive pe care le fac oamenii de astăzi, pe baza individualității lor. Și noi avem apoi, la ceilalți oameni, care întotdeauna dorm bine fiindcă sunt mulțumiți de ei înșiși, accentuarea înverșunată a principiului individual.

Și flăcările acestei lupte ard, într-adevăr, în adâncurile civilizației europene. Ele ard până în zilele noastre. Iar în ceea ce se desfășoară

astăzi în mod exterior la suprafața vieții noastre noi nu avem deloc, în realitate, altceva decât agitațiile superficiale a ceea ce există în străfundul sufletelor ca vestigiu al acelei vieții sufletești mai profunde, mai intense, a timpurilor de odinioară.

Acum, bineînțeles, multe suflete din acea epocă se află din nou în viața pământească în timpul nostru. Într-un anumit fel, ele au învins ceea ce le neliniștea puternic la nivelul conștiinței superficiale, cel puțin ceea ce le neliniștiseră puternic la acest nivel în anumite momente. Dar în adâncurile multor suflete flăcările nu ard astăzi decât cu mai multă ardoare. Știința spirituală este prezentă tocmai pentru a atrage atenția asupra unor asemenea fenomene istorice.

Dar acum nu trebuie să uităm un lucru. În măsura în care oamenii, în existența lor pământească, pierd conștiința a ceva care totuși există: gândurile eterice din ambianța imediată a Pământului, în măsura în care, în consecință, ei fac din "eu gândesc" proprietatea lor personală, în aceeași măsură sufletul uman se strânge în sine însuși și omul străbate poarta morții cu un suflet îngustat. Acest suflet îngustat introduce atunci în eterul cosmic niște gânduri pământești false, incomplete, contradictorii. Acestea reacționează, la rândul lor, asupra sufletelor oamenilor. Și de aici se nasc mișcările sociale așa cum le vedem apărând astăzi. Dacă sesizăm care este geneza lor profundă, atunci vom înțelege și că nu există un alt remediu împotriva acestor concepții sociale, adesea atât de distrugătoare, decât răspândirea adevărului despre viața spiritului.

Conferința care a fost deja prezentată aici, conferință tocmai asupra istoriei și cu referire la ideea reîncarnării [[Nota 5](#)], ne-a dus la a menționa niște exemple absolut concrete și v-a arătat cum acționează lucrurile sub nivelul de suprafață al istoriei exterioare, cum ceea ce trăiește în timpul unei anumite epoci este transportat în viața unei epoci ulterioare de către oamenii care se reîncarnează. Dar tot ceea ce există ca element spiritual între moarte și o nouă naștere contribuie la a da formă acelor aspecte pe care oamenii le transportă dintr-o viață pământească în alta. Astăzi ar fi bine dacă numeroase suflete și-ar putea cuceri acea obiectivitate care să le permită să-și trezească înțelegerea tocmai atunci când sunt caracterizați oamenii care au trăit în perioada de declin a epocii rațiunii sau a inimii.

Acești oameni care au fost odinioară aici pe Pământ și sunt în parte din nou reîncarnați au trăit până în adâncurile sufletului lor tocmai acest declin al unei epoci. Prin atacurile permanente ale acelor fantome despre care v-am vorbit, ei au ajuns să simtă o îndoială profundă cu privire la valoarea exclusivă a intelectualismului. Această îndoială este de înțeles. Căci în secolul al 13-lea au existat mulți oameni consacrați cunoașterii, care se ocupau aproape exclusiv de teologie, care trata ca pe o gravă problemă de conștiință următoarea problemă: Ce se va întâmpla acum?

Asemenea suflete aveau adesea în vremurile de atunci idei mărețe, puternice, care țineau de încarnările lor anterioare, pe care le-au transportat în vremurile noastre. Ele le aduceau colorate deja de intelectualism, dar ele simțeau toate aceste idei ca aparținând curentului descendent, și ele simțeau mustări de conștiință în prezența curentului ascendent, care împingea spre individualism – până în momentul când au venit acei filosofi care se aflau sub o anumită influență, care, la drept vorbind, au sugrumat orice simț. Dacă vrem să ne exprimăm în mod radical, putem spune de asemenea: până în momentul când au venit cei care se aflau sub influența lui *Descartes* [[Nota 6](#)], a lui *Cartesius*; căci un număr foarte mare dintre cei care cultivaseră scolastica au devenit, ca să spunem așa, victimele modului de a gândi cartezian. Nu spun că ei au devenit filosofi. Desigur, aceste lucruri se transformă, și, când oamenii încep să reflecteze în aceste direcții, atunci unele lucruri, care sunt niște nonsensuri ciudate, sunt prezentate drept evidențe, căci *Descartes* este cel care a pronunțat fraza: *Cogito ergo sum* – Gândesc, deci, eu sunt.

Dragii mei prieteni, pentru nenumărați gânditori cu spiritul pătrunzător, fraza menționată are valoare de adevăr: gândesc, deci, eu sunt. Din aceasta rezultă că de dimineața până seara: eu gândesc, deci, eu sunt. Când dorm: eu nu gândesc, deci, eu nu sunt. Mă trezesc: eu gândesc, deci, eu sunt. Eu adorm, așadar, cum eu nu gândesc, eu nu sunt. – Și, consecința necesară este: nu numai că adormim, dar încetăm să fim când dormim! Nu există o dovadă mai puțin potrivită pentru existența spiritului omului decât propoziția: eu gândesc. Totuși, această formulă a început să aibă valoare în epoca dezvoltării sufletului conștiinței, drept formulă care avea autoritate

Astăzi, când ni se atrage atenția asupra unui asemenea lucru, suntem constrânși să-l considerăm un sacrilegiu. Dar aici aș vrea să vă prezint un fel de dialog, care nu este atestat istoricește, dar pe care cercetarea spirituală îl poate descoperi în miezul faptelor care au avut loc, un dialog între doi dominicani, unul în vârstă și unul mai tânăr, și care suna cam așa.

Tânărul dominican spune: Gândirea îi cuprinde pe oameni. Gândirea – umbra realității – îi cuprinde pe oameni. Gândirea a fost întotdeauna, în timpurile vechi, ultima revelație a spiritului viu din înalțuri. Acum, ea este cea care a uitat acest spirit viu din înalțuri, oamenii nu o mai trăiesc decât ca pe o umbră. Este foarte adevărat – spune tânărul dominican – că atunci când vedem o umbră, această umbră indică existența unei realități: realitățile, bineînțeles, există! – Așadar, eu nu atac gândirea ca atare, ci faptul că din gândire a fost pierdut spiritul viu.

Cel mai în vârstă spuse: În gândire – prin faptul că omul își îndreaptă cu iubire privirile spre natura exterioară, și preia Revelația ca Revelație, în loc să abordeze Revelația cu gândirea sa –, tocmai în gândire trebuie să fie găsită, la rândul ei, o realitate pământească, în locul realității cerești de odinioară.

Ce se va întâmpla? – spuse cel mai tânăr. Va fi omenirea europeană destul de puternică pentru a găsi această realitate pământească a gândirii, sau ea va fi numai atât de slabă încât să piardă realitatea cerească a gândirii?

Tot ceea ce există în acest dialog poate fi, în realitate, valabil și pentru civilizația europeană. Căci după acea perioadă intermediară, în care a avut loc întunecarea elementului viu din gândire, trebuie să ne cucerim din nou gândirea vie, altfel omenirea va rămâne slabă și, pierzând realitatea gândirii, ea își va pierde propria sa realitate. Iată de ce este necesar, după ce în Mișcarea antroposofică a intervenit impulsul nostru de Crăciun [[Nota 7](#)], să ne exprimăm fără nici o rezervă sub forma gândurilor vii. Altfel vom ajunge treptat la faptul că până și ceea ce se știe ici și colo – că omul are un corp fizic, un corp eteric și un corp astral –, nu va mai fi sesizat decât cu formele gândirii moarte. Dar aceste lucruri nu trebuie să fie sesizate cu formele gândirii moarte, căci atunci ar fi un adevăr desfigurat, nu adevărul însuși.

Aceasta este ceea ce voiam să caracterizez astăzi. Trebuie să ajungem, depășind istoria tradițională, să simțim interior nevoia unei istorii care trebuie să fie citită și poate fi citită din spirit. Această istorie trebuie să fie cultivată tot mai mult în Mișcarea antroposofică. Astăzi, dragii mei prieteni, am vrut mai ales să așez un program concret, în această direcție, în fața sufletelor dvs. M-am exprimat adesea sub formă aforistică, dar veți sesiza legătura dintre aceste aforisme dacă încercați nu atât să urmăriți din punct de vedere intelectual ceea ce am vrut să spun, cât să simțiți cu toată ființa – să simțiți cunoscând, să cunoașteți simțind –, pentru ca, într-adevăr, să fie din ce în ce mai mult purtat de spiritualitate nu numai ce a fost spus în cercul nostru, ci și ceea ce a fost auzit.

Avem nevoie să ne educăm pentru auzul spiritual; atunci vom fi dezvoltat spiritualitatea printre noi. Acest sentiment am vrut să-l trezesc astăzi în dvs., nu să fac o expunere sistematică, ci, pe cât posibil – referindu-mă, bineînțeles, la anumite fapte spirituale – să vorbesc inimilor dvs.

Rudolf Steiner

CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL III

GA 237

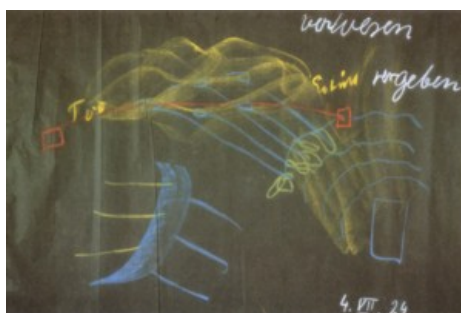
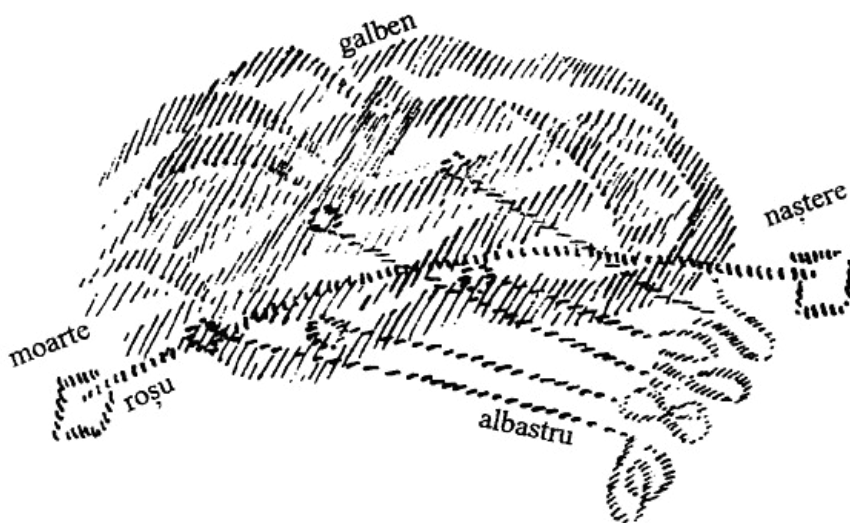
CONFERINȚA A DOUA

Dornach, 4 iulie 1924

Voi mai schița astăzi câteva lucruri despre felul cum forțele care pregătesc karma omului își continuă evoluția după ce omul a trecut prin poarta morții. Trebuie să ne reprezentăm într-adevăr că, pentru conștiința obișnuită, formarea karmei, această relație cu lumea care poate fi numită karmică, are loc în om într-un mod mai curând instinctiv. Vedem animalele acționând în mod instinctiv. Dar, tocmai un asemenea cuvânt, ca multe altele foarte frecvent folosite în cadrul științei sau în afara ei, cum este cuvântul instinct, este întrebuințat de obicei într-un mod cât se poate de imprecis. Oamenii nu își dau deloc osteneala să-și facă în legătură cu aceasta o reprezentare mai precisă. Așadar, ce este de fapt ceea ce numim instinct la animale?

Știm că animalele au un suflet-grup. Animalul, așa cum este el, nu este o ființă completă în sine, ci în spatele lui se află sufletul-grup. Dar cărei lumi îi aparține, de fapt, acest suflet-grup? Trebuie să răspundem la această întrebare: Unde găsim sufletul-grup al animalelor? În mod sigur, nu în lumea noastră fizic-sensibilă; în această lume nu se află decât indivizii izolați ai animalelor. Găsim sufletele-grup ale animalelor abia atunci când, fie prin inițiere, fie prin cursul normal al evoluției umane între moarte și o nouă naștere, intrăm într-o lume cu totul diferită, cea prin care omul trece între moarte și o nouă naștere. Aici, printre entitățile cu care ne aflăm atunci împreună și printre care se află în special ființele despre care am spus că elaborăm karma noastră în colaborare cu ele, aici se află sufletele-grup ale animalelor. Iar animalele care sunt aici, pe Pământ, acționează, când ele o fac instinctiv, pe baza deplinei conștiințe a acestor suflete-grup. Astfel, vă puteți reprezenta, dragii mei prieteni, dacă avem aici, desenat în mod schematic, împărția în care trăim între moarte și o nouă naștere (vezi *desenul, galben*), cum acționează forțele care pornesc din sufletele-grup ale animalelor (*albastru*). Și ele se află aici. Iar aici, pe acest Pământ, se află indivizii diverselor specii animale, care acționează ca mișcați prin firele care urcă până la sufletele-grup ce se află în împărția dintre moarte și o nouă naștere. Iată ce este instinctul.

Planșa 2

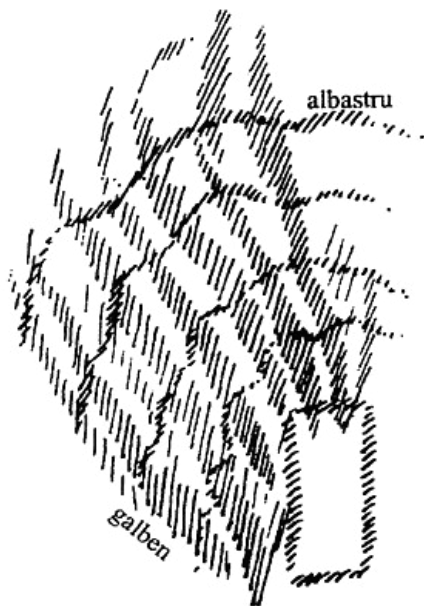
[mărește imaginea]

Este absolut firesc ca o concepție materialistă despre lume să nu poată explica instinctul, fiindcă instinctul este o activitate care își are sursa în ceea ce găsiți, de exemplu, indicat în cărțile mele *Teosofia* și *Știința ocultă* prin "lumea spiritelor". Cu omul, lucrurile stau altfel. Și omul are un instinct, dar atâta timp cât trăiește aici, jos, el acționează, prin acest instinct, nu pornind din această regiune, ci din viețile sale pământești anterioare, de dincolo de timp, din viețile sale pământești anterioare, dintr-un anumit număr al vieților sale anterioare (*roșu*). La fel cum influența lumii spirituale asupra animalelor le face să acționeze instinctiv, tot astfel, la om, încarnările anterioare acționează asupra

încarnărilor sale ulterioare, astfel încât karma lui se împlinește pur și simplu în mod instinctiv, dar acesta este instinct spiritual, este un instinct care acționează în sânul Eului. Dacă ținem seama de asta, vedem că acest mod instinctiv de a acționa se armonizează cu libertatea umană fără nici o contradicție. Căci libertatea acționează pornind din regiunea de unde provin influențele care fac ca animale să se manifeste în mod instinctiv: din lumea spiritelor.

Astăzi, pentru noi va fi vorba în special să vedem cum se elaborează acest instinct după ce omul trece prin poarta morții. Aici, în cursul vieții pământești, karma este trăită în mod instinctiv, ea se desfășoară, ca să spunem așa, sub stratul superficial al conștiinței.

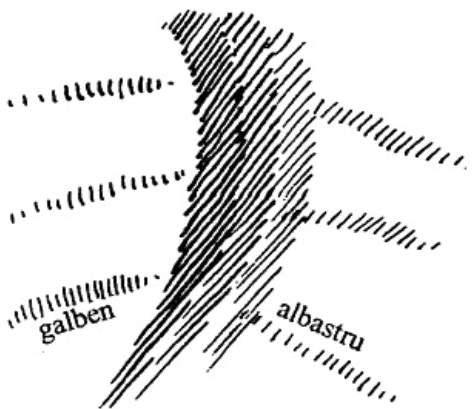
Planșa 2

În momentul când am trecut prin poarta morții, tot ce am trăit pe Pământ devine în mod obiectiv conștient timp de câteva zile; îl avem în fața noastră în imagini care se dilată fără încetare. Aceste imagini sunt însoțite de ceea ce s-a desfășurat în mod instinctiv prin karmă. Astfel încât, atunci când omul străbate poarta morții și viața i se desfășoară văzând-o dilatându-se din ce în ce mai mult (*vezi desenul, galben*), totul este însoțit de ceea ce în el nu era decât instinctiv, inconștient, toată urzeala karmică (*albastru*). El nu o vede imediat în zilele care urmează după moarte, dar el vede, firește, cum ceea ce nu este sub ochii săi decât o amintire ștearsă începe a lua formă vie; el vede, de exemplu, că există aici deja altceva decât amintirea obișnuită. Când privim cu privirea inițiatului ceea ce vede omul acum în fața sa, putem descrie lucrurile în felul următor.

Omul care a murit, după ce a avut în timpul vieții pământești conștiința obișnuită, vede în fața sa, într-o panoramă imensă, această viață pământească, el o vede, ca să spunem așa, din față (*vezi desenul, albastru*). Cu privirea inițiatului, noi o putem vedea și din cealaltă parte, din spate (*galben*); atunci apare în toată bogăția ei țesătura raporturilor karmice. Atunci vedem această țesătură a raporturilor karmice, care sunt țesute în primul rând din gândurile care în timpul vieții pământești au trăit în voință – acolo iese ea la iveală.

Planșa 2

Dar acum, dragii mei prieteni, se adaugă imediat un alt element. L-am subliniat adesea: gândurile pe care le avem în mod conștient în timpul vieții pământești sunt moarte; dar acele gânduri care sunt întrețesute în karmă și care ies acum în relief, acestea sunt vii. Din dosul panoramei vieții țâșnesc gânduri vii. Și acum se produce ceva esențial, de o importanță imensă, faptul că acum ființele Ierarhiei a treia se apropie și iau în primire ceea ce țâșnește aici, așa putea spune, din dosul panoramei vieții. Îngeri, Arhangheli și Arhai, absorb, inspiră, într-un fel, aceste gânduri vii.

Aceasta se întâmplă în timpul când omul se ridică până la marginile sferei lunare. Apoi el intră în sfera lunară; atunci începe parcurgerea în sens invers a drumului vieții sale, care durează o treime a timpului cât a trăit omul pe Pământ, mai precis, durează atâta timp cât au durat perioadele de somn pe care le-a petrecut el pe Pământ.

Eu v-am arătat adesea cum se petrece această parcurgere în sens invers a drumului vieții. Dar noi putem mai întâi să ne întrebăm: Când omul doarme în mod obișnuit, ce raport există între starea lui de atunci și cea care urmează imediat după moarte? Ei bine, vedeți dvs., când omul se află în starea de somn obișnuită, el se află ca ființă spiritual-sufletească numai în Eul său și în corpul său astral. El nu mai are în sine corpul său eteric, acesta a rămas în pat. Prin aceasta, gândurile rămân fără viață, ele nu au nici un mod de acțiune, ele sunt niște imagini. Acum, când trece prin poarta morții, omul își ia la început cu sine corpul eteric, care atunci se dilată; și corpul eteric are acum în el nu numai forțele de viață necesare ființei fizice, ci și pe cele care dau viață gândurilor. Gândurile pot deveni vii, prin faptul că omul și-a luat cu sine corpul eteric. care. desprinzându-se. poartă gândurile vii de la om la Îngeri. Arhangheli și Arhai. care binevoiesc să le primească.

Acesta este aici, aş spune, primul act care se desfăşoară în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, faptul că dincolo de pragul morţii entităţile Ierarhiei a treia vin în întâmpinarea a ceea ce se desprinde de om, a ceea ce era încredinţat corpului său eteric, acum în curs de a se dizolva, faptul că entităţile Ierarhiei a treia iau toate acestea în primire. Iar noi, ca oameni, împlinim o rugăciune bună, frumoasă, magnifică, atunci când gândim în aşa fel încât să spunem, în legătură cu raportul vieţii cu moartea sau cu privire la un defunct:

Îngeri, Arhangheli, Arhai
Primesc în ţesătura eterului
Destinul urzit pe Pământ de om.

Noi ne ridicăm atunci privirea spre o realitate spirituală. Şi nu este indiferent că oamenii gândesc stări de fapte spirituale sau că ei nu le gândesc, că ei însoţesc morţii cu gânduri care rămân pe Pământ sau că ei îi însoţesc în continuarea drumului lor cu gânduri care reflectă ceea ce se întâmplă în acea regiune în care au intrat cei care au murit.

Acesta este, dragii mei prieteni, un lucru care îi apare ştiinţei iniţiatice de astăzi foarte de dorit: să avem în timpul vieţii pământeşti asemenea gânduri care să fie copia unui adevărat fapt spiritual. A ne mulţumi numai cu teoria, a gândi numai că omul posedă nişte părţi constitutive superioare, a enumera aceste părţi constitutive, aceasta nu înseamnă încă a stabili o legătură cu lumea spirituală. Numai prin gânduri despre realităţile care se desfăşoară în lumea spirituală putem stabili o legătură cu lumea spirituală.

Iată de ce inimile noastre ar trebui să poată auzi din nou ceea ce auzeau inimile în vechile Misterii, în timpurile îndepărtate ale iniţierii, când neofitilor li se dădea cu insistenţă acest imbold: Participaţi la destinele morţilor! Nu au mai rămas din acest imbold decât aceste două cuvinte, mai mult sau mai puţin abstracte: "Memento mori", care nu mai pot acţiona în mod profund asupra oamenilor timpului nostru tocmai pentru că acest imbold a devenit ceva abstract, căci el nu mai poate extinde conştiinţa până la a o existenţă mai vie decât este cea de aici, a lumii simţurilor.

În ceea ce priveşte luarea în primire a ţesăturii destinului uman de către Îngeri, Arhangheli şi Arhai, ea se desfăşoară în aşa fel încât avem această impresie: totul urzeşte şi trăieşte într-o atmosferă eterică albastru-violet. Este o activitate şi o viaţă într-o atmosferă eterică albastru-violet.

Iar când corpul eteric se dizolvă, adică atunci când gândurile au fost inspirate de Îngeri, Arhangheli, Arhai, atunci omul se angajează, după câteva zile, în această parcurgere în sens invers a vieţii, aşa cum v-am descris. Atunci omul îşi trăieşte faptele, impulsurile de voinţă, orientarea gândurilor, aşa cum au acţionat acestea asupra semenilor săi, cărora el le-a făcut bine sau rău. El trăieşte cu totul sufletele celorlalţi oameni, nu mai trăieşte în propriul său suflet. Având conştiinţa clară că este implicat în aceste lucruri, el trăieşte ceea ce a fost trăit în profunzimile sufletului celorlalţi oameni, cu care el a fost unit prin legături karmice şi cărora le-a făcut fie bine, fie rău. El vede atunci, la rândul său, cum este primit ceea ce a trăit el astfel. El trăieşte acest lucru într-o deplină realitate, într-o realitate pe care ar trebui, desigur, să o descriu ca fiind încă şi mai reală decât realitatea sensibilă dintre naştere şi moarte. El trăieşte atunci o realitate în care, aş spune, se situează mai arzător decât în existenţa pământească.

Dacă observăm acum acest lucru, cu privirea pe care ne-o conferă iniţierea, din cealaltă direcţie, atunci vedem că ceea ce este astfel trăit de om este integrat în fiinţialitatea, în realitatea entităţilor Kyriotetes, Dynamis, Exusiai. Aceste entităţi absorb negativele faptelor umane. Ele se pătrund de acestea. Şi un asemenea spectacol ce se oferă privirii iniţiatului, care vede acum această minune absolută, şi anume cum consecinţele faptelor umane transpuse în termeni de justiţie sunt absorbite de Kyriotetes, Dynamis, Exusiai, acest întreg spectacol îl transportă pe iniţiat într-o stare de conştiinţă care îl face să spună: eu ştiu că mă aflu în centrul Soarelui şi, prin aceasta, în centrul sistemului planetar. El priveşte din punctul de vedere al Soarelui ceea ce se întâmplă. Şi el vede o urzire şi o viaţă de culoare mov, el vede cum entităţile Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes absorb faptele umane transpuse în termeni de justiţie, le vede în urzirea şi viaţa unei atmosfere astrale de un violet deschis, de culoare mov.

Vedeţi dvs., descoperim atunci acest adevăr, că Soarele, aşa cum îl vede omul pământesc, este aşa văzut numai dintr-o parte, de la periferia lui. Văzut din centrul său, Soarele apare drept câmpul unde se desfăşoară activităţile spirituale, faptele entităţilor Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes. Aici totul este faptă spirituală, eveniment spiritual. Aici găsim, aş spune, inversul imaginilor vieţii pământeşti, care este viaţa noastră între naştere şi moarte.

Şi, din nou, vom reflecta în mod just la ceea ce se întâmplă aici, dacă ne plăsmuim gândurile în aşa fel încât cuvântul pe care îl folosim în mod obişnuit numai pentru Verwehen, Vergehen, Verwelken, Vernichtetwerden, îl vom lua în senul său propriu-zis. Noi avem cuvântul "Wesen", avem cuvântul "Geben". Când spunem: "Vergeben", aceasta înseamnă "Hingeben". Numai în jocul de cărţi aceasta înseamnă altceva, dar în limbajul firesc înseamnă "Hingeben". Când spunem: "Verwesen", aceasta înseamnă: a conduce fiinţa. Fiind conştienţi de aceasta, să formăm propoziţia:

Exusiai, Dynamis, Kyriotetes
Conduc în viaţa astrală a Cosmosului
Justele consecinţe ale vieţii pământeşti a omului.

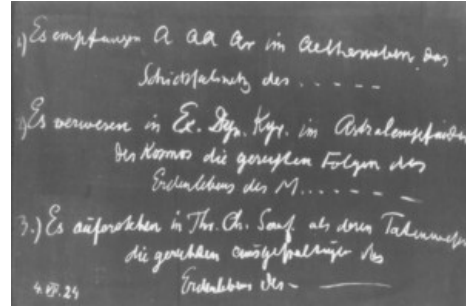
Apoi, când acest lucru a fost îndeplinit, când omul a trăit după moarte această treime a existenţei sale pământeşti, parcurgând drumul în sens invers, găsindu-se acum din nou la punctul de plecare al vieţii sale trecute, dar simţindu-se în spaţiul spiritual, în momentul care precede intrarea sa în viaţa pământească, el pătrunde atunci, se poate spune, prin centrul Soarelui, în patria propriu-zisă a spiritelor. Aici, acţiunile sale pământeşti transpuse în termeni de justiţie sunt integrate acum activităţii primei Ierarhii. Ele ajung în domeniul Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor. Omul intră într-o împărăţie care trezeşte în el acest sentiment: ceea ce a fost săvârşit de mine pe Pământ este integrat de către Serafimi, Heruvimi şi Tronuri în propria lor fiinţialitate activă.

Reflectaţi numai, dragii mei prieteni, noi gândim în mod just despre ceea ce se întâmplă cu defunctul în viaţa sa de după moarte dacă nutrim în noi următorul gând: Ceea ce a urzit defunctul aici, pe Pământ, în ţesătura destinului său este luat în primire mai întâi de Îngeri, Arhangheli şi Arhai. Ei duc aceasta, în cursul etapei următoare a vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, în domeniul entităţilor Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes. Aceste entităţi sunt înconjurate, întreţesute de entităţile primei Ierarhii. Şi, fără încetare, prin această întreţesere, învăluire, în esenţa, în fiinţialitatea activă a Tronurilor, Heruvimilor şi Serafimilor sunt integrate faptele oamenilor pe Pământ. Şi, iarăşi, noi gândim în mod just dacă primelor două propoziţii o adăugăm pe a treia:

În sânul Tronurilor, Heruvimilor, Serafimilor
Învie, ca fiinţialitate activă a lor,
Formele juste ale vieţii pământeşti a omului.

Astfel încât, atunci când ne îndreptăm privirea inițiativă spre ceea ce se întâmplă în permanență în lumea spirituală, noi avem aici, pe Pământ, acțiunile oamenilor cu instinctele lor karmice, cu ceea ce se desfășoară ca țesătură a destinului: o țesătură mai mult sau mai puțin asemănătoare cu țesătura gândurilor. Dar, ridicându-ne privirea spre lumile spirituale, vedem cum ceea ce au fost odinioară faptele umane, după ce a trecut prin Îngeri, Arhangheli, Arhai, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes, este primit și se răspândește printre Tronuri, Heruvimi și Serafimi, pentru a deveni în înălțimi activitate cerească (se scrie pe tablă):

1. Îngerii, Arhangheli, Arhai
Primesc în țesătura eterului
Destinul urzit pe Pământ al omului.
2. Exusiai, Dynamis, Kyriotetes
Încorporează în viața astrală a Cosmosului
Justele consecințe ale vieții pământești a omului.
3. În sânul Tronurilor, Heruvimilor, Serafimilor
Învie, ca ființialitate activă a lor,
Formele juste ale vieții pământești a omului

Planşa 3

Există aici, dragii mei prieteni, o serie de realități care, îndeosebi în epoca noastră, sunt infinit de importante și sublime. Căci tocmai acum, la începutul epocii michaelice, în acest moment capital pentru istoria lumii, putem privi faptele acelor oameni care au trăit pe Pământ înaintea sfârșitului erei Kali Yuga, în anii '80, '90 ai secolului trecut; ceea ce au trăit oamenii în acest timp este primit de Tronuri, Heruvimi și Serafimi. Dar niciodată contrastul spiritual dintre umbră și lumină nu a fost atât de mare ca astăzi, când este vorba de această serie de realități.

Dacă, în anii '80 ai secolului trecut, cineva își putea ridica ochii spre înălțimi și vedea cum revoluționarii de la mijlocul secolului al 19-lea și faptele lor erau primite de Tronuri, Heruvimi, Serafimi, atunci putea vedea cum un fel de tenebre apăsau asupra perioadei de mijloc a secolului al 19-lea. Și ceea ce trecea după aceea în domeniul Serafimilor, Heruvimilor și Tronurilor nu se lumina decât foarte puțin.

Dar dacă îndreptăm acum o privire retrospectivă asupra a ceea ce s-a desfășurat la sfârșitul secolului al 19-lea printre oameni, ca fapte umane, în raporturile lor unii cu alții – după ce am putut vedea încă și mai clar ceea ce s-a întâmplat în această perioadă de sfârșit a erei Kali Yuga și după ce am putut percepe cum norii de gânduri care se împrăștie lasă să se străvadă ceea ce a fost destinul acestor oameni la sfârșitul erei Kali Yuga –, atunci totul se îndepărtează, și se vede ceea ce s-a întâmplat în cer într-o lumină clară și strălucitoare.

Dar acestea nu arată nimic altceva decât extraordinara importanță pe care o îmbracă în prezent această transpunere a faptelor pământești ale oamenilor în fapte cerești ale sufletelor. Căci ceea ce trăiește omul drept destin al său, drept karma sa, aceasta se desfășoară pentru el, în el, în jurul lui, de la o viață pământească la altă viață pământească. Dar ceea ce se mai desfășoară și în lumile cerești ca urmare a ceea ce a trăit și săvârșit el pe Pământ, acesta acționează fără încetare mai departe și în formele istorice ale vieții pământești. Aceasta intervine în tot ceea ce domnește aici, pe Pământ, în legătură cu omul, dar nu ca ființă individuală.

Cântăriți bine tot ce cuprinde această frază, dragii mei prieteni. Omul individual își trăiește propriul său destin. Dar deja atunci când doi oameni acționează împreună, din aceasta rezultă cu totul altceva decât simpla împlinire a destinului unuia și al celuilalt. Între cei doi oameni se întâmplă ceva care depășește ceea ce trăiește fiecare dintre ei în mod individual. Conștiința obișnuită nu percepe, în primă instanță, nici o legătură între ceea ce se întâmplă între cele două ființe și ceea ce se întâmplă sus, în lumile spirituale. Numai când se preia o activitate spiritual-sacră, în lumea fizic-sensibilă, când oamenii își transformă în mod conștient faptele lor fizic-sensibile în așa fel încât ele devin, totodată, fapte în lumea spirituală, numai atunci se stabilește o asemenea legătură.

Dar tot ceea ce se petrece între oameni într-un cerc mai vast, și aceasta este altceva decât ceea ce trăiește omul individual drept destin. Tot ceea ce nu este destin uman individual, ci înseamnă gândire comună, simțire comună, activitate comună a oamenilor pe Pământ, toate acestea se află în legătură cu ceea ce fac în înălțimi Serafimi, Heruvimi și Tronurile. Și în activitatea acestor entități se revărsă faptele oamenilor realizate de ei în comun, precum și viețile pământești umane individuale.

Viziunea care se oferă după aceea privirii inițiatului este de o importanță deosebită. Noi ne ridicăm ochii spre înălțimi. Vedem acolo astăzi consecințele în lumea cerească a ceea ce s-a petrecut pe Pământ în anii '70, '80, '90 ai secolului trecut. Aceasta este, am putea spune, ca un fel de ploaie fină, o ploaie spirituală care ar cădea pe Pământ și ar uda sufletele umane, și le-ar îndemna să realizeze ceea ce ia naștere între oameni, într-un fel, pe plan istoric.

Și atunci putem vedea, iarăși, cum trăiește astăzi, ca în niște imagini de oglindă ale unor gânduri vii, după ce a făcut ocolul trecând prin Serafimi, Heruvimi, Tronuri, ceea ce au săvârșit oamenii pe Pământ în anii '70, '80, '90 ai secolului al 19-lea.

Când cineva pătrunde cu privirea toate acestea, adesea i se poate întâmpla să vadă tocmai următoarele: Vorbește astăzi cu un om; ceea ce îi spune el acestui om fiindcă toată lumea o gândește, ceea ce nu provine din propriile sale emoții, din impulsurile sale profunde, ci el o spune pentru simplul motiv că este cetățean al acestui timp, aceasta creează adesea impresia că ar avea o legătură cu acei oameni care au trăit în anii '70, '80, '90 ai secolului al 19-lea. Într-adevăr, e ca și cum i-am vedea pe numeroși contemporani ai noștri stând într-o adunare spirituală, înconjurați de anumiți oameni care se ocupă de ei, dar care nu sunt, de fapt, altceva decât imagini, trimise astfel ca o ploaie din cer, imagini a ceea ce au trăit oamenii în ultima treime a secolului al 19-lea.

Astfel, stafiile, aș putea spune, fantomele foarte reale ale unei epoci precedente dau târcoale, pe plan spiritual, într-o epocă ulterioară. Acesta este unul din efectele karmice generale subtile, care sunt prezente peste tot în lume, și de care adesea chiar și ocultiști cei mai avizați nu țin seama. Adesea, atunci când cineva emite în fața dvs. nu o părere personală, ci ceva stereotip, am putea să-i șoptim la ureche: Acest lucru ți l-a spus cutare sau cutare, care trăia în ultima treime a secolului al 19-lea!

Numai în acest fel viața devine un întreg. Și iarăși trebuie să spunem despre epoca noastră, despre această epocă ce a început o dată cu sfârșitul erei Kali Yuga, trebuie să spunem că ea se deosebește de toate epocile istorice anterioare. Ea se deosebește în sensul că, efectiv, acele fapte umane săvârșite în ultima treime a secolului al 19-lea exercită cea mai mare influență ce poate fi imaginată asupra primei treimi a secolului 20.

Dragii mei prieteni, prin tot ce vă spun aici vreau să caracterizez faptul în niște termeni care nu au nimic de-a face cu limbajul superstiției; eu o spun în deplină conștiință, ca pe ceva ce poate fi indicat drept o realitate exactă: Niciodată încă fantomele epoci care au precedat-o pe a noastră nu au dat târcoale atât de perceptibil printre noi ca în prezent. Și dacă oamenii de astăzi nu percep prezența acestor fantome, acest lucru nu se întâmplă din cauză că noi trăim într-o eră întunecată, ci din cauză că oamenii sunt, în primă instanță, încă orbiți de lumina erei luminii. Prin aceasta, ceea ce fac printre noi stafiile secolului trecut este un teren extraordinar de fertil pentru entitățile ahrimanice.

Entitățile ahrimanice acționează astăzi, fără ca oamenii să observe, într-un mod deosebit de nociv. Ele încearcă să galvanizeze, aş putea spune, în mod ahrimanic, cât mai multe dintre aceste fantome ale secolului trecut şi să le facă să exercite o influenţă asupra oamenilor de astăzi.

Nimic nu favorizează mai mult acest impuls ahrimanic în epoca noastră decât tot ceea ce se întâmplă prin faptul că se întemeiază nişte asociații populare pentru a se cultiva în cadrul lor răătăcirile secolului trecut, care pentru oamenii cu judecată sunt, de fapt, nişte idei de multă vreme perimate. Niciodată, în nici o epocă, spiritele profane nu au popularizat erorile trecutului cu atâta putere ca în epoca actuală, ca în prezent. Şi trebuie să spunem: dacă vrem să facem cunoştinţă cu faptele inspirate de Ahriman, ne putem da seama de acestea pretutindeni acolo unde se țin întruniri în care se desfăşoară o activitate pe baza conştiinţei obișnuite. Avem astăzi multe ocazii să facem cunoştinţă cu elementul ahrimanic din lume, căci el acţionează cu o forţă extraordinară. Şi el este acel element care, pe această cale ocolită pe care am descris-o astăzi, îi împiedică pe oameni să primească în inima lor, în sufletul lor, ceea ce trebuie să apară acum ca element nou, căci mai înainte nu exista tocmai ceea ce apare la lumina zilei prin antroposofie.

Oamenii sunt satisfăcuți când ei pot îmbrăca ceea ce aduce nou antroposofia în nişte forme de expresie tradiționale. Este suficient să vedem cât sunt de satisfăcuți oamenii atunci când în vreuna din conferințele mele este prezentat ceva despre care ei pot spune: Ia te uită, acest lucru se găsește și într-o veche carte. – Se află acolo, bineînțeles, dar cu totul altfel, căci atunci starea de conştiință era cu totul alta! Avem atât de puțin curaj să primim ceea ce crește pe solul prezentului, încât ne simțim liniștiți când putem să apropiem asemenea lucruri de trecut.

Aceasta dovedește clar cu ce forţă acţionează asupra oamenilor de astăzi impulsurile trecutului, şi cât se simt de liniștiți oamenii prezentului atunci când asupra lor acţionează impulsurile trecutului. Şi acest lucru provine din faptul că secolul al 19-lea acţionează încă atât de puternic în secolul 20. Istoricii viitorului care vor prezenta istoria omenirii din epoca noastră, descriind-o dintr-un punct de vedere spiritual, pe când noi o descriem astăzi numai bazându-ne pe documente, vor trebuie să descrie, înainte de toate, ceea ce se poate exprima astfel: Când examinăm începutul secolului 20, primele trei decenii ale secolului 20, s-ar crede că avem de-a face, în cea mai mare parte, cu proiecția acțiunilor umane de la sfârșitul secolului al 19-lea.

Dacă îmi este permis să folosesc un cuvânt, în dosul căruia nu există nici o intenție politică – politica trebuie să rămână în afara Societății Antroposofice –, dar, dacă îmi este permis să folosesc un cuvânt numai pentru a caracteriza nişte realități, aş spune aceasta: Putem să ne îndreptăm privirea asupra faptelor care au zguduit lumea – întâmplări, aş spune, evenimente, căci, desigur, nu erau fapte –, în special asupra evenimentelor zguduitoare din al doilea deceniu al secolului 20. A devenit o banalitate să spui că de când e lumea lume, de când se scrie istorie, nu s-au petrecut niciodată nişte evenimente atât de zguduitoare. Dar oare nu stau oamenii de fapt în miezul acestor evenimente zguduitoare ca şi cum ei nu ar fi acolo? Oriîncotro ne-am îndrepta, este ca şi cum aceste evenimente zguduitoare s-ar fi desfășurat în afara oamenilor, ca şi cum oamenii nu ar participa deloc la ele. Aproape că i-am putea spune fiecărui om din cei pe care îi întâlnim astăzi: Ei bine, ai participat la al doilea deceniu al secolului 20? Şi abia când privim lucrurile şi dintr-un alt punct de vedere, observăm cât de dezorientați apar oamenii, cât de neajutorați, cât de infinit de neajutorați apar ei în judecățile lor, în faptele lor! Odinioară nu era tot atât de dificil ca în zilele noastre să fie găsiți titulari pentru posturile ministeriale. Gândiți-vă numai cât este de ciudat să vedem ce se întâmplă de fapt în această privință, cât sunt oamenii de descumpăniți în privința a ceea ce se întâmplă aici! Ajungem să ne punem întrebarea: Ei bine, atunci cine acţionează, propriu-zis, aici? Cine participă la ceea ce se întâmplă? Ei bine, dragii mei prieteni, cei care iau parte la ceea ce se întâmplă aici sunt, mai mult ca cei ai timpului prezent, oamenii ultimei treimi a secolului al 19-lea. Puterea umbrei lor este activă în toate.

Vedeți dvs., acesta este misterul epocii noastre. Am putea spune: Niciodată nu au fost nişte defuncții atât de puternici cum sunt cei ai ultimei treimi a secolului al 19-lea. Aici există, de asemenea, şi un aspect cosmic. Iar atunci când privim aceste lucruri prin prisma conținutului lor spiritual, în anumite cazuri particulare ajungem la constatări absolut ciudate.

Cu ocazia reeditării lucrărilor mele, scrise în anii '70, '80, '90 ai secolului trecut, pentru mine se pune problema dacă ar trebui să le aduc unele modificări. Spiritele filistine ale epocii prezente spun: Totul s-a reînnoit; teoriile şi ipotezele științifice din acea epocă sunt deja depășite de multă vreme. – Dar dacă vom considera problema din punctul de vedere al realității, atunci nu trebuie modificat nimic. Căci, de fapt, în spatele oricărei persoane care scrie astăzi o carte sau vorbește de la catedră, se află o umbră: aici vorbesc întotdeauna Du Bois-Reymond, Helmholtz, Haeckel, aceia care au vorbit pe vremuri; iar în medicină Oppolzer, Billroth ş.a.m.d. Aceasta face parte din misterul prezentului. Iată de ce știința inițiată spune: Niciodată morții nu au fost tot atât de puternici ca în epoca noastră.

Aceasta este ceea ce voiam să inserez astăzi în considerațiile noastre asupra karmei.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A TREIA**

Dornach, 6 iulie 1924

Am văzut că studiul karmei, în care este integrat destinul oamenilor, ne conduce de la cele mai îndepărtate întinderi ale Universului, ale lumilor stelare, până la experiențele cele mai intime ale inimii umane, în măsura în care inima umană este expresia a tot ceea ce simte omul acționând asupra lui în timpul vieții sale, a tot ceea ce se întâmplă cu el în legătură cu existența pământească. Dacă vrem să avem o judecată care să fie bazată pe o înțelegere aprofundată a raporturilor karmice, suntem chemați, iar și iar, să considerăm aceste două domenii ale existenței cosmice atât de îndepărtate una de alta. Trebuie, de fapt, să spunem: Orice am studia, fie natura, fie configurația mai mult naturală a evoluției istorice a omenirii sau viața popoarelor, nimic din toate acestea nu ne conduce atât de sus în tărmurile cosmice cum o face tocmai studiul karmei. Acest studiu al karmei ne face atenți, în principiu, la raporturile dintre viața umană ce se desfășoară aici, pe Pământ, și ceea ce se întâmplă în depărtările cosmice. Vedem această viață umană de pe Pământ, când ea își atinge, în anumite contexte, limita sa, dezvoltându-se până pe la vârsta de șaptezeci de ani. Ceea ce depășește această vârstă ne este acordat, de fapt, ca un dar. Ceea ce petrece înainte de această vârstă este supus influențelor karmice; pe acestea le vom studia acum.

Dar se poate – noi am atins adesea această problemă din diferite puncte de vedere – să considerăm șaptezeci și doi de ani ca durată medie a unei vieți umane. Dar șaptezeci și doi de ani este, de asemenea, văzut din planul ascuns al misterelor Cosmosului, un număr ciudat, adevărata lui semnificație nu se revelează decât atunci când luăm în considerare, așa spune, misterul cosmic al vieții umane pământești. Noi am descris ceea ce este lumea stelară din punct de vedere spiritual. Când intrăm într-o nouă viață pământească, revenim, ca să spunem așa, din lumea stelelor pe Pământ. Și, privitor la acest subiect, poate părea frapant să vedem cum, de îndată ce abordăm acest domeniu cu ajutorul științei spirituale din zilele noastre, regăsim, pur și simplu, vechile concepții, chiar dacă nu am făcut legătura cu ele pe cale tradițională. Am văzut cum diferitele planete, ca și stelele fixe, participă la viața omului, la ceea ce pătrunde și parcurge viața omului aici, pe Pământ. La urma urmei, când avem în fața ochilor o viață umană ajunsă la capătul ei, care nu a fost prea scurtată la limita de jos, care a ajuns cel puțin la jumătatea duratei normale a unei vieți pământești, putem spune: omul, atunci când coboară din spațiile cosmice în existența pământească, vine întotdeauna dintr-o anumită stea. Se poate urmări direcția pe care a luat-o, și nu este o afirmație arbitrară, ci dimpotrivă, perfect exactă, a spune că fiecare om își are "steaua lui". O anumită stea, o stea fixă, este patria spirituală a omului.

Dacă transpunem în imagine spațială corespunzătoare ceea ce este trăit de un suflet în afara timpului și spațiului între moarte și o nouă naștere, atunci trebuie să ajungem să ne spunem: fiecare om își are steaua lui, determinantă pentru tot ceea ce își elaborează el între moarte și o nouă naștere, și fiecare om vine din direcția unei anumite stele. – Astfel încât putem primi în sufletul nostru reprezentarea următoare: Când luăm în considerare întregul neam omenesc ce locuiește pe Pământ, atunci, dacă facem ocolul Pământului și parcurgem continentele, găsim acele continente populate de oamenii care sunt încarnați în prezent. Pe ceilalți oameni – unde îi găsim noi pe ceilalți oameni în Univers? În ce direcție trebuie să-i privim în Univers, pentru a-i vedea cu ochii sufletului nostru, după ce ei și-au petrecut acolo un anumit timp, de când au trecut prin poarta morții? Privim în direcția bună dacă ne ridicăm ochii spre cerul înstelat. Aici sunt sufletele – cel puțin aceasta este direcția în care le putem găsi – care se află între moarte și o nouă naștere. Noi cuprindem întregul neam omenesc ce populează Pământul dacă privim în sus, spre cer, și în jos, spre Pământ.

Numai pe cei care tocmai sunt pe drumul care îi duce dincolo sau pe drumul de întoarcere îi găsim în regiunea planetară. Dar nu putem vorbi despre Miezul de Noapte al existenței dintre moarte și o nouă naștere fără a ne gândi la o stea pe care omul locuiește, într-un fel, în acest timp, ținând seama totuși de ceea ce v-am spus despre natura stelelor. Când ne apropiem de Cosmos, dragii mei prieteni, cu o asemenea cunoaștere: acolo sus sunt stelele, semne cosmice de unde licărește și radiază viața sufletelor celor care se află între moarte și o nouă naștere –, atenția noastră se îndreaptă atunci asupra constelațiilor și ne întrebăm: Ce legătură există între tot ceea ce vedem în depărtările cosmice și viața umană? – Învățăm atunci să privim altfel, din tot sufletul nostru, Luna argintie, Soarele orbitor, stelele care licăresc în timpul nopții; căci cu toate acestea ne simțim uniți și prin calitatea noastră de oameni. Căci acesta este un sentiment care trebuie să fie cucerit pentru sufletele umane, prin antroposofie: faptul că sufletele umane se simt unite și prin umanitatea lor cu întregul Cosmos. Dar abia atunci se clarifică și anumite mistere ale vieții cosmice.

Dragii mei prieteni, Soarele răsare și apune, stelele apar și apun. Putem observa cum Soarele apune în regiunea cerului unde se află anumite grupări de stele. Noi putem urmări cu ochii mersul aparent, cum se spune astăzi, al stelelor prin rotația lor în jurul Pământului; putem urmări mersul Soarelui. Spunem astăzi că în cursul a douăzeci și patru de ore Soarele și stelele – toate acestea, bineînțeles, în mod aparent – fac înconjurul Pământului. Noi ne exprimăm astfel, dar acest lucru nu este într-un tot exact. Dacă observăm cu atenție, iar și iar, mersul stelelor și mersul Soarelui, atunci descoperim că, în raport cu stelele, Soarele nu răsare întotdeauna în același moment, ci întotdeauna cu foarte puțin mai târziu; în fiecare zi el ajunge foarte puțin timp mai târziu la locul în care era în raport cu stelele în ziua precedentă. Aceste întârzieri adăugându-se unele altora, devin o oră, două ore, trei ore, și, în cele din urmă, o zi. Și vine momentul în care putem spune: Soarele este în întârziere cu o zi în raport cu o anumită stea.

Și acum, să presupunem că cineva s-ar fi născut la 1 martie și că el ar fi trăit până la șaptezeci și doi de ani împliniți. El își serbează întotdeauna aniversarea la 1 martie, fiindcă Soarele îi spune că această aniversare cade la această dată. El are, de altfel, dreptate să o sărbătorească atunci, deoarece de-a lungul acestor șaptezeci și doi de ani, deși Soarele rămâne în urmă în raport cu stelele, el strălucește mereu în vecinătatea stelei care strălucea atunci când acest om a ajuns pe Pământ.

Dar dacă acest om a trăit șaptezeci și doi de ani. Soarele a acumulat o întârziere de o zi completă. și omul ajunge la un moment când

Soarele părăsește constelațiile în care intrase la nașterea sa. Și, în ziua aniversării sale, el trece de 1 martie; stelele nu mai spun același lucru ca Soarele. Stelele spun că este 2 martie, Soarele, 1 martie; acest om a pierdut o zi cosmică, deoarece la capătul a șaptezeci și doi de ani Soarele este în întârziere cu o zi față de stele.

Și omul poate trăi pe Pământ atâta timp cât Soarele rămâne în sfera stelei sale. Apoi, în condiții normale, când Soarele nu mai poate liniști steaua acestui om în ceea ce privește existența sa pământească, când Soarele nu-i mai spune stelei lui: acest om este jos, pe Pământ, și eu îți dau de la mine însumi ceea ce are să-ți dea acest om în timp ce, ocultându-te, eu fac cu el în mod provizoriu ceea ce, de altfel, faci tu cu el între moarte și o nouă naștere –, când Soarele nu mai poate spune aceasta stelei, ea îl cheamă pe om din nou la ea.

Și aici dvs. vedeți cum procesele din Cer sunt într-o legătură directă cu existența umană de pe Pământ: Noi vedem exprimată în misterele Cerului durata vieții omului. El poate trăi șaptezeci și doi de ani fiindcă în acest timp Soarele rămâne în urmă cu o zi. Apoi Soarele nu mai poate liniști steaua, cum a făcut-o mai înainte, plasându-se în fața ei, astfel încât aceasta devine iarăși liberă pentru munca spiritual-sufletească pe care omul trebuie s-o desfășoare în Cosmos.

Numai o venerație profundă ne poate permite să înțelegem aceste lucruri, acea venerație pe care vechile Misterii o numeau venerație pentru misterele înălțimilor. Căci această venerație pentru misterele înălțimilor ne îndrumă, iar și iar, să vedem ceea ce se întâmplă aici, pe Pământ, în legătură cu cea ce se desfășoară în puternica și maiestuoasă scriere stelară. Și este o viață foarte limitată aceea care îi conduce, de exemplu, pe oamenii de astăzi, în comparație cu ceea ce mai exista încă la începutul celei de a treia epoci post-atlanteene, când, pretutindeni, în cazul omului, nu se ținea seama numai de urma pe care o lăsaseră pașii săi pe Pământ, ci și de ceea ce spuneau despre viața umană stelele Cosmosului.

Vedeți dvs., dacă suntem atenți la corelațiile de acest gen și dacă suntem în stare să primim cu venerație aceste corelații în sufletul nostru, atunci putem spune, de asemenea: Ceea ce se întâmplă pe Pământ își are corelatul său, imaginea sa de oglindă, în lumile spirituale. Și scrierea cerească exprimă relația dintre ceea ce se întâmplă aici, pe Pământ, și – dacă ne exprimăm din punctul de vedere al Pământului – ceea ce s-a petrecut cu un anumit timp mai înainte în lumea spirituală. Și, de fapt, orice studiu karmic trebuie să fie întreprins cu o venerație plină de sfială în fața misterelelor Universului.

Acum să ne apropiem cu o asemenea venerație plină de sfială de unele considerații karmice pe care le vom dezvolta aici în zilele următoare. Să luăm mai întâi un exemplu: Avem aici un anumit număr de persoane, un eșantion din cea ce se numește Societatea Antroposofică. În cadrul ei, oricare ar fi legătura, mai puternică sau mai slabă, care îl unește pe un anumit om cu această Societate, ține de destinul omului, la unii de niște aspecte fundamentale profunde ale destinului lor, faptul de a-și fi găsit calea în Societatea Antroposofică. Și ține de natura procesului de spiritualizare pe care Societatea Antroposofică are posibilitatea să-l parcurgă, începând de la Congresul de Crăciun, faptul că în fiecare zi noi devenim tot mai conștienți de ceea ce stă la baza unei asemenea comunități, ca element spiritual-cosmic. Atunci, pe baza acestei conștiențe, fiecare om individual se va putea situa în cadrul acestei Societăți.

Iată de ce se poate considera firesc ca, în virtutea acelor responsabilități ce rezultă din Congresul de Crăciun, să începem acum să vorbim despre karma Societății Antroposofice, despre această karmă foarte complexă; căci este o karmă colectivă, născută din confluența karmică a unui mare număr de oameni. Și dacă dvs. luați în adevăratul său sens și cu toată profunzimea ceea ce s-a spus în cursul acestor conferințe despre karmă, și ceea ce rezultă, de asemenea, din alte contexte pe care le-am studiat, veți înțelege atunci, dragii mei prieteni, că ceea ce se întâmplă aici prin faptul că un număr de oameni au fost conduși, prin karma lor, spre Societatea Antroposofică își are premisele sale, ca să mă exprim astfel, în ceea ce s-a întâmplat cu acești oameni înainte de a intra în existența pământească, și care, la rândul său, este efectul evenimentelor care au avut loc în viețile lor anterioare.

Dacă acum reflectați, măcar o dată, la tot ce poate trezi o idee ca aceasta, vă veți spune: Această idee poate fi aprofundată încetul cu încetul, astfel încât să apară istoria spirituală care se află în dosul Societății Antroposofice. Dar aceasta nu se poate face într-o clipă, nu poate fi vorba decât de a ajunge să devenim conștienți, lent și progresiv, de faptul că activitatea Societății Antroposofice se clădește pe niște substraturi care sunt absolut prezente pentru antroposofi.

Și acum vedeți dvs., mai întâi antroposofia este, bineînțeles, cea care dă Societății Antroposofice coeziunea ei, antroposofia ca atare. Și antroposofia trebuie să fie căutată, într-un fel sau altul, de cel care se află în Societate. Această căutare își are premisele ei – pe moment, nu vom merge mai departe – în ceea ce au trăit înainte de a coborî în existența pământească sufletele celor care devin acum antroposofi.

Dar dacă privim în lume cu un anumit spirit de pătrundere pentru ceea ce s-a săvârșit atunci, trebuie să ajungem să spunem astăzi următoarele: Există astăzi în lume mulți oameni care se află într-un loc sau altul și despre care trebuie de fapt să spunem, dacă luăm în considerare legătura cu existența lor prenatală: prin existența lor prenatală, ei erau destinați să intre în Societatea Antroposofică, dar anumite evenimente nu le-au permis să găsească drumul spre ea. – Acești oameni sunt mult mai mulți decât am crede. Atunci, noi ne punem cu căldură întrebarea: Prin ce determinare, prin ce predestinare este condus un suflet spre antroposofie?

Vedeți dvs., mai întâi aș vrea să plec de la niște cazuri extreme, care ne pot arăta cum intervine karma într-o asemenea împrejurare. În Societatea Antroposofică se pune pentru fiecare om individual și, aș putea spune, într-un mod mult mai presant decât pe orice alt tărâm, problema karmei. Mă voi limita la a indica următoarele: Presupuneți că sufletele încarnate în prezent într-un corp uman nu ne duc în urmă prea departe, am putea spune deja că, în general, ele nu ne duc în urmă prea departe în sensul că ele nu au putut face în existențele lor trecute o experiență care – să luăm un exemplu radical –, să le conducă, în interiorul Mișcării antroposofice, la euritmie; această euritmie, într-adevăr, nu exista pe vremea când erau încarnate sufletele care caută astăzi euritmia.

Atunci, se ridică următoarea întrebare arzătoare: Cum ajunge un suflet să facă, din înseși temeiurile karmei sale, drumul care îl conduce la euritmie? Dar se întâmplă la fel în diferite domenii ale vieții: există astăzi suflete care caută drumul spre ceea ce oferă antroposofia. Cum ajung aceste suflete să dezvolte ceea ce există în viețile lor anterioare ca predispoziții karmice tocmai în direcția antroposofiei?

Există mai întâi asemenea suflete care simt imboldul spre antroposofie cu o anumită intensitate interioară. Această intensitate nu este aceeași la toate, dar există unele suflete care simt imboldul spre antroposofie cu o mare intensitate, aș spune că aceste suflete se îndreaptă spre antroposofie în linie dreaptă, fără ocolișuri, pentru a ancora într-unul din domeniile vieții antroposofice.

Există un anumit număr de suflete care iau din Cosmos această orientare, fiindcă în secolele trecute, în cursul existenței lor pământești precedente, ele au simțit cu o forță deosebită cum creștinismul ajunsese la o răscruce. Ele au trăit într-o epocă în care creștinismul devenise, mai mult sau mai puțin, un sentiment uman instinctiv, când creștinismul era practicat de la sine – dar așa cum merge de la sine instinctul –, când sufletele de fapt nu se întrebau: De ce sunt eu creștin? – Și noi ajungem, dacă ne îndreptăm privirea în urmă spre secolele 13, 12, 11, 10, 9 și 8 ale evoluției creștine, în special la asemenea suflete impregnate de spiritul creștin care intrau în epoca sufletului conștienței, dar care, înainte de această epocă a sufletului conștienței, primiseră fără rezervă creștinismul în sufletul rațiunii, al înțelegerii; dar deia în problemele care sunt ale acestei lumi. ele vedeau aprinzându-se strălucirea a ceea ce trebuie să aducă sufletul constienței.

Ceea ce a trăit atunci, aş spune, la nivel inconştient şi, prin aceasta, într-o câtva, fără participarea activităţii capului, s-a integrat în funcţiunile organismului, ceea ce a trăit atunci în multe privinţe sub forma unui creştinism plin de evlavie, dar un creştinism care nu era lămurit asupra lui însuşi, această evlavie pregătea în aceşti oameni – căci ceea ce este inconştient într-o viaţă pământească devine cu un grad mai conştient în viaţa următoare – cerinţa de a-şi pune întrebarea: De ce suntem noi creştini?

Dar aceasta – astăzi, eu doar sugerez aceste lucruri în chip de introducere, ele vor fi dezvoltate mai târziu –, aceasta a făcut ca, în existenţa lor dintre moarte şi o nouă naştere, asemenea suflete să se găsească în lumea spirituală în legătură unele cu altele, îndeosebi în timpul primei jumătăţi a secolului al 19-lea. În această primă jumătate a secolului al 19-lea au existat în lumea spirituală comunităţi de suflete care, în strălucirea şi în lumina atotcuprinzătoare, în sânul revelaţiilor atotcuprinzătoare ale lumii spirituale, au tras concluziile creştinismului pe care ele îl trăiseră aici, pe Pământ. Tocmai în prima jumătate a secolului al 19-lea au existat suflete între moarte şi o nouă naştere care simţeau imboldul de a transpune în Imaginaţiuni cosmice ceea ce simţiseră într-o viaţă creştină anterioară. Şi tocmai ceea ce eu am descris aici cândva ca fiind un cult s-a desfăşurat în lumea suprasensibilă. Un mare număr de suflete erau concentrate în aceste Imaginaţiuni cosmice urzite în mod colectiv, în aceste puternice imagini ale unei existenţe viitoare, spre care ele trebuiau să năzuiască apoi în timpul încarnărilor ulterioare, dar sub o formă diferită.

Dar în aceste Imaginaţiuni erau întreţesute lupte interioare grele, mult mai grele decât se crede de obicei, care avuseseră loc între secolele 7 şi 13, 14 ale erei creştine. Sufletele oamenilor despre care vorbesc eu au trecut atunci prin multe încercări. Şi ele au întreţesut în aceste puternice Imaginaţiuni cosmice, care au fost urzite în comun de către un mare număr de suflete în prima jumătate a secolului al 19-lea, au întreţesut toate încercările prin care au trecut.

Toate aceste Imaginaţiuni cosmice erau impregnate, pe de o parte, de ceea ce eu nu pot descrie altfel decât ca pe un fel de nostalgie, de aşteptare. Elaborând aceste puternice Imaginaţiuni cosmice, aceste suflete încercau într-un fel un sentiment care se năştea în ele, dar ele aveau în sufletele lor, în sufletele lor destrupate, un sentiment condensat din elemente foarte diverse; este sentimentul pe care eu l-aş putea descrie astfel: Cu ocazia ultimei noastre existenţe pe Pământ, noi ne-am simţit atraşi spre Christos. Am simţit profund misterele pe care tradiţia le păstrase pentru creştini, amintirea evenimentului, marcat de gravitate sacră, care s-a desfăşurat în Palestina la începutul erei creştine. Dar s-a menţinut El înaintea sufletului nostru în toată măreţia sa, în toată gloria sa, în toată strălucirea sa, acest Christos? Această întrebare stătea în faţa acestor suflete. Ele spuneau: Nu am învăţat noi numai după moartea noastră cum a coborât Christos pe Pământ din înălţurile cosmice, ca Fiinţă Solară? L-am trăit noi ca pe o Fiinţă Solară? El nu mai este aici, El s-a unit cu Pământul; aici există numai un fel de amintire cosmică despre El. Noi trebuie să regăsim drumul spre Pământ, pentru ca să-l avem în faţa sufletelor noastre pe Christos. – Nostalgia lui Christos însoţea aceste suflete. Ele dădeau naştere unor mari, maiestuoase Imaginaţiuni cosmice pe care le ţeseau împreună cu spiritele Ierarhiilor superioare; această nostalgie însoţea aceste suflete din existenţa lor prepământească până în existenţa lor pământească.

Acestea sunt nişte realităţi pe care le putea percepe cu o intensitate înflăcărată privirea spirituală care observa în cursul secolului al 19-lea şi începutul secolului 20 ceea ce se întâmpla în omenirea încarnată şi neîncarnată încă. Şi elementele cele mai diverse se amestecau în aceste impresii. Căci, tocmai datorită faptului că sufletele care reapăreau acum pe Pământ au participat, cu sentimentul pe care îl aveau despre Christos, la tot ceea ce s-a desfăşurat între cei care năzuiau după creştinism şi cei care încă se mai aflau cufundaţi în reprezentările vechiului păgânism, cum era în general cazul în secolele pe care le-am indicat, tocmai datorită acestui fapt în aceste suflete existau multe elemente care creau posibilitatea ca ele să cadă în prada ispitirilor lui Lucifer, pe de o parte, iar pe de altă parte în prada ispitirilor lui Ahriman. Iar în karmă urzesc şi Ahriman, şi Lucifer, tot aşa ca şi Zeii buni. Noi am văzut deja acest lucru.

Acum, diversele elemente care s-au întreţesut în ceea ce se manifestă astăzi în efectele sale karmice trebuie să fie urmărite în detaliu, dacă vrem să cunoaştem cu adevărat temeiurile spirituale ale aspiraţiilor antroposofice. Şi a sosit momentul, dacă luăm în serios Congresul de Crăciun, când este permis, dacă mă pot exprima astfel, să dăm la o parte vâlul care acoperă anumite lucruri. Numai că aceste lucruri trebuie să fie înţelese cu seriozitatea necesară.

Să începem, aşa cum am spus, cu un caz extrem. Să păstrăm prezent în spirit ceea ce tocmai a fost spus în ora de astăzi, în timp ce vom comenta următorul caz.

Vedem că se găsesc suflete care, trecând de la existenţa prepământească la existenţa pământească, caută, prin educaţia primită, prin experienţele pe care le fac pe Pământ, drumul Societăţii Antroposofice; apoi ele rămân un anumit timp în Societate. Se poate întâmpla ca unul din aceste suflete, după ce s-a comportat un anumit timp ca un membru plin de zel, adesea chiar prea plin de zel, să devină mai târziu adversarul cel mai violent. Să vedem cum acţionează karma într-un asemenea caz extrem.

Să luăm acest caz extrem: Cineva intră în Societatea Antroposofică, acest om se dovedeşte un membru plin de zel; după câtva timp, iată-l devenit nu numai un adversar, ci, poate, un adversar care recurge la insultă – de fapt, este o karmă ciudată, foarte ciudată.

Să considerăm un caz particular. Iată un suflet. Să privim în urmă, la încarnarea sa anterioară. Ne îndreptăm atunci privirea spre epoca în care vechi amintiri ale păgânismului sunt încă prezente, ele sunt pentru oameni ademenitoare, o epocă în care oamenii se adaptaseră unui creştinism care se răspândise cu căldură în acea vreme, dar la care, totuşi, mulţi aderaseră cu o anumită superficialitate.

Când vorbim despre asemenea lucruri, trebuie ne fie întotdeauna foarte clar faptul că noi trebuie să ne luăm undeva un punct de plecare, într-o anumită viaţă pământească. Fiecare viaţă, la rândul ei, ne trimite în urmă la o viaţă anterioară, astfel încât, fireşte, se menţin resturi ale trecutului care nu s-au clarificat, pe care nu le putem decât menţiona pur şi simplu ca realităţi. Ele sunt, la rândul lor, consecinţele karmice ale unor fapte anterioare; dar noi trebuie totuşi să începem undeva.

Aşadar putem observa un asemenea suflet, aşa cum îl găsim tocmai în acea epocă – şi, ce-i drept, a-l găsi astfel a însemnat mult pentru mine şi pentru alte persoane din Societate –, îl găsim în acea epocă la care m-am referit, un fel de făcător de aur care o apucase pe căi greşite, posesor al unor scrieri, manuscrise, pe care el nu le putea înţelege aproape deloc; interpretându-le în felul său, el făcea nişte experienţe după aceste precepte, fără să aibă propriu-zis nici cea mai mică idee despre ceea ce făcea. Căci a vedea clar corelaţiile spiritual-chimice nu este un lucru simplu. Şi astfel, vedem un asemenea experimentator dispunând de o mică bibliotecă în care se găsesc preceptele cele mai diverse, care merg în urmă departe, până în civilizaţia arabo-maură, şi noi vedem cum acest om îşi desfăşoară activitatea într-un loc aproape solitar, dar pe care îl vizitau totuşi mulţi curioşi. Sub influenţa acestei activităţi căreia el i se consacră fără s-o înţeleagă, el contractează o boală deosebită care îi atacă mai ales laringele – este vorba de o încarnare masculină –, astfel încât vocea sa, încetul cu încetul, se voalează, pentru ca în cele din urmă să se stingă aproape cu totul.

Dar învăţăturile creştine se răspândesc şi câştigă peste tot teren. Îl vedem, pe de o parte, pe acest om avid să facă aur, şi, o dată cu aurul, multe alte lucruri care s-ar fi putut realiza dacă aceasta ar fi fost posibil în acest timp; pe de altă parte, ideile creştine care îl asaltează, pline de reproşuri. În el se dezvoltă, aş putea spune, ceva ca o stare sufletească faustică nepurificată complet. El are sentimentul copleşitor:

Oare nu ai făcut tu ceva îngrozitor de rău? Și, sub influența acestor gânduri, se formează în sufletul său, încetul cu încetul, această idee acută în care el ezită să creadă: Dacă tu ți-ai pierdut vocea, aceasta este pedeapsa divină, justa pedeapsă pentru faptul că tu ai întreprins lucruri rele.

Cu această stare sufletească, omul respectiv caută sfat la oamenii care și ei sunt în prezent legați de Societatea Antroposofică și care, în acea epocă, au putut interveni în destinul său în așa fel încât să-i salveze, într-o câțva, sufletul de la îndoiala profundă în care se afla. Putem vorbi, desigur, despre un fel de salvare a sufletului. Dar toate acestea au avut loc în cadrul unor evenimente secundare, astfel încât omul respectiv a avut un sentiment intens, dar care a rămas totuși absolut exterior. Pe de o parte, el a fost copleșit de un fel de recunoștință față de cei care îl scosese din disperarea sa; pe de altă parte, prin ceea ce se întâmplase, în această confuzie interioară s-a amestecat un teribil impuls ahrimanic: după o puternică înclinație spre magia interzisă, a apărut un sentiment care nu era absolut sincer despre justiția creștină, iar în toate acestea se amestecase un element ahrimanic. Deoarece confuzia îi invadase sufletul, acest om ajunge să introducă în recunoștința sa un element ahrimanic, și recunoștința s-a transformat într-un sentiment care a luat în sufletul său o expresie nedemnă, și acest sentiment îi apare din nou în fața sufletului când, în timpul existenței sale între moarte și o nouă naștere, a ajuns în acel loc pe care l-am desemnat ca fiind prima jumătate a secolului al 19-lea. Astfel încât el a re trăit atunci ceea ce se dezvoltase odinioară în sufletul său, așa putea spune, ca recunoștință cu totul exterioară, slugarnică, astfel încât el a re trăit acest sentiment cu desăvârșire nedemn de un om.

Și astfel, vedem cum tocmai această imagine a unei recunoștințe ahrimanice s-a amestecat în Imaginațiunile cosmice despre care v-am vorbit. Și vedem acest suflet coborând din existența pre-pământească în cea pământească, pe de o parte, cu toate acele impulsuri care îi vin din timpul când el încerca să facă aur, să materializeze aspirațiile spirituale, în timp ce, pe de altă parte, sub influența ahrimanică se dezvoltă ceva ce putea fi perceput în mod clar ca sentiment de rușine pentru a fi încercat această recunoștință nelegitimă, cu totul exterioară. Aceste două curente trăiesc în suflet la coborârea sa, și ele se vor exprima în faptul că această personalitate, ca personalitate care trăiește din nou pe Pământ, încearcă să-i întâlnească pe cei care erau prezenți acolo unde era și acest suflet în prima jumătate a secolului al 19-lea.

Atunci ia naștere mai întâi ceva ca o amintire a ceea ce a fost trăit când s-a format imaginea acestei recunoștințe nelegitime și cu totul exterioare – toate acestea se desfășoară, ca să spunem așa, în mod automat –, apoi se trezește ceea ce am descris ca sentiment de rușine în fața propriei sale lipse de demnitate umană. Amintirea și rușinea pun stăpânire pe acest suflet. Dar cum acest sentiment este ahrimanizat – și sub efectul karmei de odinioară, bineînțeles –, el revarsă un fel de ură înfiorătoare asupra a tot spre ceea ce sufletul se îndreptase la început. Și acest sentiment de rușine se transformă într-o ostilitate nestăpânită, care se asociază totodată cu imensa decepție provocată de faptul că dorințele inconștiente și-au găsit atât de puțin satisfacția. Ele și-ar fi găsit o satisfacție dacă li s-ar fi oferit ceva analog cu această artă ilegală de a fabrica aur.

Vedeți dvs., dragii mei prieteni, aveți aici un exemplu care arată cum se transformă lucrurile în interior, într-un caz extrem; cum trebuie să căutăm într-o existență anterioară căile stranie, misterioase, pe care le poate lua asocierea rușinii și a urii, dacă vrem să înțelegem o viață de astăzi pornind de la antecedentele sale.

Vedeți dvs., când examinăm asemenea lucruri, tot ceea ce se întâmplă în lume prin intermediul oamenilor devine ceva ce poate fi înțeles, și apoi încep, dacă luăm în serios ideea karmei, marile dificultăți ale vieții. Dar aceste dificultăți trebuie să apară, căci ele sunt întemeiate în întreaga natură a vieții umane. Și o asemenea mișcare cum este Mișcarea antroposofică chiar trebuie să fie expusă unor numeroase dificultăți, fiindcă numai prin aceasta se poate dezvolta acea puternică forță care îi este necesară.

Am dat mai întâi acest exemplu pentru a vă arăta prin aceasta că și așa-numitele aspecte negative trebuie să fie căutate în corelație karmică, pe de o parte, cu întregul destin care a făcut să ia naștere Mișcarea antroposofică pornind de la încarnările anterioare ale membrilor reuniți în Societate și, pe de altă parte, cu ceea ce se întâmplă acum în Societate.

Astfel, dragii mei prieteni, putem spera că, încetul cu încetul, se va trezi o înțelegere cu totul nouă despre ceea ce este Societatea Antroposofică, putem spera să poată fi explorat, într-un anumit fel, sufletul Societății Antroposofice, cu diferitele sale dificultăți. Căci și aici, nu trebuie să ținem seama numai de viața fiecărui om individual, ci trebuie să ne întoarcem înapoi, să nu spunem la ceea ce se reîncarnează, ci la ce trăiește din nou. Și cu aceasta voiam să încep astăzi.

Rudolf Steiner

CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL III

GA 237

CONFERINȚA A PATRA

Dornach, 8 iulie 1924

Aș vrea să inserez astăzi în studiul nostru câteva observații care ne vor permite să urmărim raporturile karmice din Mișcarea antroposofică însăși. Pentru aceasta, voi porni de la faptul că în Mișcarea antroposofică se află două grupuri distincte de oameni. Eu am caracterizat în general cum este alcătuită Mișcarea antroposofică din oameni individuali. Problema este, firește, prezentată la început doar în linii mari, dar există în mod clar două grupuri de oameni în Mișcarea antroposofică. Numai că faptele pe care le voi caracteriza nu s-ar imediat în ochi; ele nu se prezintă în așa fel încât, la o observare superficială, să putem spune: În cazul acestui om este așa, în cazul celui alt este așa. Multe lucruri pe care va trebui să le caracterizez astăzi nu îi sunt întru totul conștiente personalității respective, ci ele se situează, ca majoritatea aspectelor karmice, la nivelul instinctelor, al subconștientului, dar își pun amprenta asupra caracterului, temperamentului, asupra modului de a acționa și chiar asupra faptelor personalității în cauză.

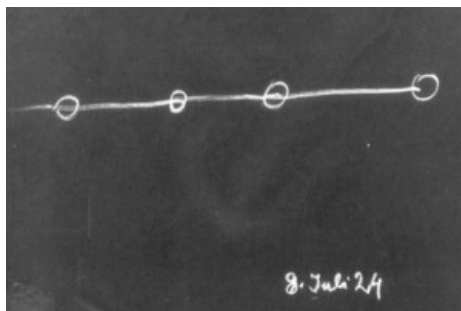
Trebuie să distingem un prim grup de oameni, care se situează într-o asemenea relație față de creștinism încât cei care aparțin acestui grup au în mod deosebit la inimă apartenența lor la creștinism; în sufletele lor trăiește dorul de a-și putea spune, în calitate de antroposofi, că sunt creștini în adevăratul sens al cuvântului, așa cum înțeleg ei aceasta. Pentru ei, este o adevărată mângâiere faptul că își pot spune, cu toată inima: Mișcarea antroposofică este o mișcare pentru care impulsul lui Christos este o realitate, și care poartă în sine acest impuls. Și acest grup ar simți mustrări de conștiință dacă ar fi altfel.

Celălalt grup nu este mai puțin sincer creștin, dar în manifestările lui sau în manifestările personalităților care îi aparțin totuși, el a ajuns la creștinism plecând de la premise diferite. Ceea ce îl satisface în primul rând este cosmologia antroposofică, cunoștințele antroposofice despre evoluția Pământului pornind de la celelalte forme planetare, ceea ce are de spus antroposofia despre om în general și, pornind de aici, cei ce aparțin acestui grup sunt conduși într-un mod absolut firesc spre creștinism, dar ei nu simt în aceeași măsură ca cei din primul grup o profundă nevoie a inimii să-i dea neapărat lui Christos o poziție centrală. Așa cum am spus, toate acestea se desfășoară în mare parte în subconștient. Acela care este exersat în observarea sufletelor va ști întotdeauna, în fiecare caz particular, să judece în mod just personalitățile respective.

Premisele acestei diviziuni în aceste două grupuri urcă în niște timpuri străvechi. Dvs. știți deja din lucrarea mea *Știința ocultă* că, într-o anumită epocă a evoluției Pământului, unele suflete și-au luat rămas bun, într-un fel, de la această evoluție și că, într-un anumit moment al epocilor lemuriană și atlanteană, ele au revenit pe Pământ. Și noi mai știm și cum, sub influența faptului că aceste suflete au coborât, pentru a primi formă pământească, din diferite planete, de pe Jupiter, Saturn, Marte ș.a.m.d., dar și din Soare, au luat naștere Misteriile originare, pe care în cartea mea *Știința ocultă* le-am numit și oracole.

Dar printre aceste suflete se găseau, bineînțeles, multe suflete care erau înclinate, datorită unei foarte vechi karme, să intre tocmai în acel curent care a devenit apoi curentul creștin. Trebuie să ținem seama de faptul că numai o treime din populația globului este de confesiune creștină și că putem spune, așadar, numai despre o parte a sufletelor care au coborât atunci că ele au dezvoltat o tendință, un impuls de a evolua în sensul curentului creștin.

Acum, aceste suflete au coborât pe Pământ în diferite epoci; anumite suflete au coborât relativ curând, în primele timpuri ale evoluției atlanteene. (Planșa 4) Altele au coborât relativ târziu, după ce au cunoscut mai înainte o lungă existență planetară. Acestea din urmă sunt sufletele în cazul cărora, dacă ne întoarcem în urmă de la încarnările lor actuale, se poate întâmpla să dăm de o încarnare în prima jumătate a Evului Mediu, de o încarnare creștină, poate încă de o altă încarnare creștină, apoi, dacă mergem și mai departe în urmă, de încarnări precreștine ș.a.m.d., și, relativ curând după ce am găsit cea mai veche încarnare, trebuie să spunem: Acum drumul duce înapoi până la sferele planetare. Înainte, aceste suflete nu erau încă prezente în încarnări pământești. Pentru alte suflete, care au intrat și ele în creștinism, lucrurile stau în așa fel încât, dacă ne întoarcem înapoi în timp foarte departe, găsim de asemenea numeroase încarnări, apoi, după numeroase încarnări precreștine și deja chiar atlanteene, ele s-au cufundat în curentul creștin.

Planșa 4

Acum, desigur, pentru orice cercetare intelectualistă, o asemenea problemă cum este aceea pe care tocmai am menționat-o este cât se poate de înșelătoare; căci ușor s-ar putea ajunge la concluzia că, în cazul unor asemenea personalități, care în fața judecății ce este în vigoare în cadrul civilizației noastre trec ca deosebit de capabile, au în spatele lor numeroase încarnări. Dar nu este în mod necesar așa, ci se poate foarte bine ca asemenea personalități, care sunt deosebit de înzestrate în sensul actual al cuvântului, care sunt capabile să se

integreze în viață, asemenea personalități să fie dintre acelea la care nu găsim în urmă atât multe încarnări.

Permiteți-mi să vă reamintesc ce spuneam – inaugurând curentul antroposofic, pe care îl avem acum în Mișcarea noastră –, ce spuneam cu ocazia Congresului de Crăciun, când v-am vorbit despre acele individualități de care se leagă apoi Epopeea lui Gilgames [Nota 8]. Eu am expus atunci unele lucruri despre aceste individualități. La una dintre aceste individualități, când ne întoarcem în urmă, nu găsim decât încarnări anterioare relativ puține. În schimb, la cealaltă, când ne întoarcem în urmă, avem de-a face cu multe încarnări.

Acum, înainte de toate, pentru sufletele care ajung astăzi la antroposofie, indiferent dacă ele au avut sau nu încarnări intermediare, importantă este acea încarnare – situată, de regulă, undeva în cadrul a două sau trei secole – aproximativ în secolele 3, 4, 5 ale erei noastre, câteodată puțin mai târziu. Așadar, pe noi trebuie să ne intereseze înainte de toate experiențele trăite de sufletele umane în aceste epoci – pentru unele dintre ele lucrurile merg până în secolele 7, 8 –, apoi, o încarnare ulterioară vine să consolideze aceste experiențe. Dar astăzi vreau să fac legătura, într-un mod cât mai precis, cu prima încarnare creștină.

La aceste suflete, trebuie să luăm în considerare mai ales cum s-au putut ele situa față de creștinism, având în vedere condițiile preliminare datorate încarnărilor precedente. Vedeți dvs., dragii mei prieteni, această problemă este esențială din punct de vedere karmic, în primul rând – va trebuie să vorbim desigur mai târziu despre așa-numitele probleme karmice secundare, dar această problemă este o problemă karmică esențială –, pentru că, trecând peste multe alte lucruri, secundare, oamenii vin spre Societatea Antroposofică tocmai ca urmare a acestor experiențe anterioare din încarnările anterioare, ca urmare a ceea ce a trăit sufletul lor cu privire la concepția despre lume, la confesiunea religioasă ș.a.m.d. De aceea, atunci când e vorba despre karma Societății Antroposofice trebuie să punem pe primul plan ceea ce au trăit aceste suflete în ceea ce privește cunoașterea, concepția despre lume și religia.

Ei bine, în primele secole ale dezvoltării creștinismului mai era încă absolut posibil să fie regăsite prin tradiție anumite cunoștințe, care existau de la întemeierea creștinismului, despre Ființa lui Christos, cunoștințe care spuneau că cel care a trăit drept Christos în personalitatea lui Iisus era, înainte de a trăi pe Pământ, un locuitor al Soarelui, o ființă solară. Nu avem voie să credem că lumea creștină a fost întotdeauna atât de ignorantă cu privire la aceste lucruri cum este ea astăzi. În primele secole ale creștinismului se înțelegeau deja anumite pasaje din Evanghelie care indicau foarte clar că Ființa numită Christos a coborât aici, pe Pământ, din Soare într-un trup uman. Cum își reprezentau oamenii lucrurile în detaliu are puțină importanță; dar această reprezentare, care mergea atât de departe, așa cum am caracterizat-o, exista pe atunci.

Dar în același timp, în epoca despre care tocmai am vorbit, posibilitatea de a înțelege faptul că o ființă originară din Soare a coborât pe Pământ era deja mai redusă. Și sufletele care nu mai puteau înțelege cum se poate spune despre Christos că este o ființă solară erau în special acele suflete – e vorba de numeroase suflete – care intraseră în curentul creștinismului după multe încarnări, dintre care unele se întorceau în urmă până în Atlantida. Tocmai acele suflete care, în vechile religii se simțeau legate de oracolele solare, cele care de fapt îl venerau pe Christos încă din timpurile atlanteene, dar îl venerau ridicând ochii spre Soare, așadar, cele care – după spusele Sfântului *Augustin* [Nota 9] –, erau, într-un fel, suflete creștine solare deja înainte de întemeierea creștinismului pe Pământ, aceste suflete erau tocmai sufletele care, din întreaga lor spiritualitate, nu puteau să aibă o înțelegere justă pentru Christos ca Erou Solar. De aceea, ele au preferat să păstreze, fără această cosmologie chistică, ideea unui Christos considerat, bineînțeles, ca un Dumnezeu, dar ca un Dumnezeu venit nu se știe de unde și care s-ar fi unit cu trupul lui Iisus. Și ele au acceptat în mod simplu povestirile Evangheliilor, conform predispozițiilor pe care le-am prezentat. Ele nu mai știau să-și ridice privirea spre întinderile Cosmosului pentru a înțelege Ființa lui Christos, tocmai pentru că ele nu învățaseră să-l cunoască decât în lumile extra-pământești. Tocmai pentru că misteriiile pământești, oracolele solare, le vorbiseră întotdeauna despre Christos ca despre o ființă solară, ele nu puteau concepe că acest Christos, acest Christos extra-pământesc, a devenit o adevărată ființă pământească.

Și astfel, atunci când au trecut prin poarta morții, aceste suflete au ajuns într-o situație stranie. Ele au ajuns într-o stare pe care, dacă ar trebui să o caracterizez folosind un limbaj familiar, aș putea să o descriu după cum urmează: În existența de după moarte, acești creștini se aflau în situația în care se găsește un om care cunoaște numele unui alt om, despre care poate a auzit povestindu-se multe, dar pe care nu-l cunoaște conform entității sale. Atunci se poate întâmpla ca, dacă îi lipsește acel punct de sprijin care îi servea atâta timp cât îi cunoștea doar numele, când apoi are posibilitatea de a face cunoștință cu acea entitate, se poate întâmpla ca viața lui sufletească să refuze ceea ce îi apare atunci.

Și astfel, sufletele despre care tocmai vorbesc, și care în trecut se simțeau aparținând mai ales oracolelor solare, după moarte au ajuns să se întrebe: Dar unde este, de fapt, Christos? Noi ne aflăm acum printre ființele solare, unde îl găsisem întotdeauna până acum; dar acum nu-l mai găsim! – Faptul că El ar fi pe Pământ, aceasta nu făcea parte din gândurile și sentimentele lor, care să le fi rămas după ce au trecut prin poarta morții. Atunci aceste suflete s-au aflat într-o mare incertitudine cu privire la Christos, și au rămas cu această incertitudine cu privire la Christos, au trăit cu această incertitudine cu privire la Christos, au rămas în această incertitudine din multe puncte de vedere, astfel încât – chiar dacă a intervenit între timp încă o încarnare – ele au fost înclinate să adere cu ușurință la acele grupuri de oameni care în istoria religiei europene sunt prezentate drept diverse comunități eretice.

După aceea, indiferent dacă ele au mai avut sau nu o asemenea încarnare, ele s-au aflat, aș putea spune, în acea mare comunitate suprasensibilă despre care am vorbit duminica trecută [Nota 10] și pe care am situat-o în prima jumătate a secolului al 19-lea. Ele s-au aflat atunci în fața unui fel de cult suprasensibil, care consta în niște Imaginațiuni puternice, cu ajutorul cărora, în fața privirii lor spirituale, stătea Misterul Solar al lui Christos. Aceasta avea scopul de a ajuta aceste suflete să iasă din impasul în care ajunseseră într-un anumit fel, așa cum l-am caracterizat, cu privire la creștinism și, înainte ca ele să coboare din nou pe Pământ, au fost conduse la Christos cel puțin prin imagini, la acest Christos pe care ele îl pierduseră, nu complet, totuși într-o mare măsură, pentru că în aceste suflete pătrunseseră îndoiala și incertitudinea în legătură cu El.

Aceste suflete s-au comportat atunci într-un mod straniu. Nu că ar fi ajuns într-o și mai mare incertitudine din cauza a ceea ce li se arătase – ele au simțit chiar un fel de ușurare între o moarte și o nouă naștere, un fel de eliberare de unele din îndoielele lor –, dar ele au păstrat de asemenea un fel de amintire a ceea ce înțeleseseră despre Christos atunci când ele nu se impregnaseră încă în mod just, și anume în mod cosmic, de Misteriul de pe Golgotha. Astfel încât în cel mai adânc străfund al ființei lor au păstrat o intensă căldură și dăruire față de sentimentul lor creștin, în timp ce din subconștientul lor urca lumina acestor puternice Imaginațiuni. Toate acestea au dat naștere în aceste suflete dorului arzător de a deveni creștine, dar de data aceasta într-un mod just. Pe când ele recoborau, devenind din nou tinere, pe Pământ, la sfârșitul secolului al 19-lea sau la răscrucea secolelor 19 și 20, ele au fost acele suflete care nu puteau face altfel – deoarece într-o încarnare datând de la începutul creștinismului ele îl primiseră pe Christos pe calea sentimentului, fără să-i înțeleagă deloc natura cosmică –, ele nu puteau face altfel decât să se simtă impulsionate spre Christos. Dar impresiile încercate în fața puternicelor Imaginațiuni, spre care fuseseră atrase în existența lor prepământească, au rămas în ele sub formă de doruri vagi. Și astfel lor le era greu să se regăsească în concepția antroposofică despre lume, în măsura în care aceasta ia în considerare mai întâi Cosmosul și nu se ocupă de Christos decât după aceea. De ce le era greu? Le era greu, pur și simplu, pentru că în fața întrebării: Ce este antroposofia? – ele se situau

într-un mod absolut special.

Să ne punem întrebare: Ce este antroposofia, conform realității ei? Ei bine, dragii mei prieteni, dacă dvs. percepeți întregul conținut al acestor minunate, al acestor maiestuoase Imaginațiuni care au fost prezente sub forma unui cult suprasensibil în prima jumătate a secolului al 19-lea, și îl transpuneți în noțiuni umane, atunci aveți antroposofia.

Pentru nivelul de trăire superior cel mai accesibil, pentru lumea spirituală cea mai apropiată, de unde omul coboară în existența pământească, antroposofia era prezentă din prima jumătate a secolului al 19-lea. Ea nu era pe Pământ, dar ea era prezentă. Și atunci când avem astăzi percepția spirituală a antroposofiei o percepem în direcția primei jumătăți a secolului al 19-lea; aici poate fi percepută, într-un mod absolut firesc. Ea poate fi percepută chiar la sfârșitul secolului al 18-lea.

Și, vedeți dvs., sunt oameni care pot să facă experiența următoare. Există o personalitate care s-a aflat într-o zi într-o situație absolut specială. Unul dintre prietenii săi a ridicat grava problemă [Nota 11] a existenței pământești a omului. Dar acest prieten era, într-o oarecare măsură, prizonierul gândirii kantiene, astfel încât problema a ajuns să fie formulată într-un mod abstract-filosofic. Celălalt nu se putea regăsi în această gândire kantiană "colțuroasă" (în germană, joc de cuvinte: "*kantige*" *Kantsche Denken*, de la die Kante = muchie; kantig = cu muchii – n. tr.) și toate acestea trezeau în el întrebarea: Care este relația între rațiune și simțuri în ființa omului? – Atunci i s-au deschis într-un fel, nu niște porți, ci niște ecluze, prin care, pentru moment, a ajuns până în sufletul său lumina regiunilor lumii unde se desfășurau aceste puternice Imaginațiuni. Și ceea ce se revărsa aici nu prin niște porți, nici prin niște ferestre, ci prin niște ecluze, a ajuns să fie transpus, așa spune, sub forma unor imagini miniaturale în "Basmul despre Șarpele cel verde și frumoasa Floare de Crin". Căci personalitatea la care mă refer este *Goethe*.

Ceea ce cobora astfel pentru a fi transpus în "Basmul despre Șarpele cel verde și frumoasa Floare de Crin", sunt imagini miniaturale, mici imagini-reflex, uneori chiar foarte grațioase. Așadar nu trebuie să ne mirăm dacă, atunci când a fost vorba pentru mine să ofer antroposofia sub formă artistică și s-o transpun în imagini care trimiteau la aceste Imaginațiuni, drama mea misteriu *Poarta Inițierii* [Nota 12] a prezentat în structura ei – chiar dacă nu în conținutul său, care este altul – analogii cu "Basmul despre Șarpele cel verde și frumoasa Floare de Crin".

Vedeți dvs., lucrurile se prezintă în așa fel încât ceea ce s-a întâmplat mai înainte ne permite să vedem clar contextul. Oricine s-a ocupat câtuși de puțin de fapte oculte știe că ceea ce se întâmplă pe Pământ este, în realitate, reflexul a ceea ce s-a desfășurat cu multă vreme mai înainte în lumea spirituală, totuși puțin diferit, astfel că aici nu sunt amestecate anumite spirite ale obstacolelor, spirite ale piedicilor, ci evenimente care s-au desfășurat mai înainte în lumea spirituală.

Și acele suflete care tocmai erau pregătite, la sfârșitul secolului al 19-lea, la începutul secolului 20, sau, mai curând, la răscrucea celor două secole, să coboare în existența pământească, aduceau cu ele un anumit dor, firește, subconștient, de a cunoaște câteva elemente de cosmologie și alte lucruri de acest fel, de a privi lumea în sens antroposofic. Dar ceea ce era mai ales puternic în ele era fervoarea arzătoare pentru Christos și de aceea ele ar fi simțit muștrări de conștiință dacă antroposofia, spre care ele se simțeau atrase din existența lor prepământească, nu ar fi fost pătrunsă de impulsul lui Christos. Acesta este aici unul dintre grupuri, văzut, bineînțeles, în ansamblu.

Celălalt grup a trăit altfel. Când a apărut în încarnarea sa prezentă, acest grup nu simțea încă, dacă pot spune astfel, această saturație față de păgânism pe care o simțeau sufletele descrise mai înainte. În comparație cu acestea din urmă, sufletele celui de-al doilea grup petrecuseră relativ puțin timp pe Pământ, ele trecuseră prin mai puține încarnări. În cursul acestui mic număr de încarnări, ele se îmbibaseră de acele puternice impulsuri pe care cineva le poate avea tocmai atunci când în cursul vieților pământești anterioare a mai păstrat o legătură foarte vie cu numeroșii Zei păgâni, și când această legătură își face simțită încă puternic efectele în încarnările ulterioare. De aceea ele sunt și suflete care în primele secole ale creștinismului încă nu simțeau acea saturație față de vechiul păgânism, suflete în care vechile impulsuri păgâne încă mai acționau cu putere, chiar dacă ele înclinau, mai mult sau mai puțin, spre creștinism, care se desprindea doar încetul cu încetul de păgânism. Aceste suflete au adoptat creștinismul mai ales cu intelectul pătruns de simțire, dar totuși cu intelectul, și ele au gândit mult asupra creștinismului. Nu trebuie să vă imaginați că era vorba de o gândire savantă; aceștia puteau fi oameni relativ simpli trăind în condiții modeste, dar ei gândeau mult.

Aici, de asemenea, e indiferent dacă ele au avut o încarnare ulterioară, căci aceasta a schimbat foarte puțin situația, dar esențialul este că atunci când aceste suflete au trecut prin poarta morții și au avut viziunea retrospectivă a vieții lor pământești, creștinismul le-a apărut ca ceva în care abia de acum înainte urmau să se integreze. Căci ele erau mai puțin sătule decât celelalte suflete de vechiul păgânism, ele purtau încă în sine puternice impulsuri ale vechiului păgânism, ele încă mai așteptau, într-un fel, să devină cu adevărat creștine.

Tocmai acele personalități despre care v-am spus acum opt zile că au luptat împotriva păgânismului de partea creștinismului făceau parte dintre acele suflete care mai purtau încă în ele mult păgânism, multe impulsuri păgâne și, propriu-zis, mai așteptau încă să devină cu adevărat creștine. Când aceste suflete au trecut prin poarta morții, au ajuns în lumea spirituală, au trăit existența dintre moarte și o nouă naștere și apoi, în epoca pe care am indicat-o – prima jumătate a secolului al 19-lea sau puțin mai devreme –, s-au găsit în fața acestor puternice, magnifice Imaginațiuni, ele au perceput în aceste imaginațiuni impulsuri clare pentru munca lor, pentru activitatea lor. Ele au preluat aceste impulsuri mai ales în voința lor. Și, am putea spune: Când ocultistul privește ceea ce purtau aceste suflete mai ales în voința lor, atunci i se arată adesea tocmai astăzi în această voință amprenta acelor puternice Imaginațiuni.

Dar sufletele care intră în existența pământească cu asemenea dispoziții simt înainte de toate nevoia să transpună sub forma în care acest lucru este posibil pe Pământ ceea ce ele au trăit ca determinant în existența lor prepământească în munca de elaborare a karmei. Astfel, pentru sufletele din primul grup, viața în lumea spirituală s-a desfășurat în prima jumătate a secolului al 19-lea în așa fel încât imboldul de a lua parte la acest cult suprasensibil a izvorât dintr-un dor profund. Dar, prin aceasta, ele au ajuns într-o stare sufletească destul de confuză, astfel încât, cu ocazia coborârii lor pe Pământ, le mai rămâneau doar niște reminiscențe obscure, cu care apoi se putea uni – firește, pe baza înțelegerii – antroposofia, sub forma pe care o luase ea pe Pământ. În schimb, în al doilea grup, era ca o regăsire, ca urmare a unei decizii pe care o luaseră aceste suflete, care încă nu erau complet sătule de păgânism, dar care așteptau să poată deveni creștine printr-o evoluție normală. Era ca și cum ele își reaminteau o decizie pe care o luaseră în prima jumătate a secolului al 19-lea: să ia cu ei, coborând pe Pământ, tot ce exista în aceste puternice imagini, pentru a le transpune într-o formă pământească. Sufletele pe care le-am caracterizat astfel sunt tocmai cele pe care le găsim când îi privim pe unii antroposofi care poartă în ei, înainte de toate, impulsul de a lucra în mod activ în domeniul antroposofiei. Trebuie să distingem foarte clar unul de altul cele două tipuri de suflete.

Acum, dragii mei prieteni, dvs. îmi veți spune: Într-adevăr, tot ceea ce ne spui aici ne lămurește asupra multor aspecte ale karmei Societății Antroposofice; dar am avea de ce să ne simțim neliniștiți în legătură cu viitorul, când vedem cum aici au fost clarificate multe lucruri pe care am dori poate să nu le știm. Căci acum trebuie să începem să ne întrebăm oare căruia dintre cele două tipuri îi aparținem noi?

La o asemenea întrebare trebuie să dăm un răspuns absolut precis. Răspunsul pe care trebuie să-l dăm este următorul: Dacă Societatea

Antroposofică ar fi ceva care ar aduce doar un învățământ teoretic, poate și credința într-o idee sau alta a cosmologiei, christologiei ș.a.m.d., dacă ar fi, prin natura ei, conform cu acestea, atunci ea nu ar mai fi cu adevărat ceea ce ea trebuie să fie în sensul realităților care sunt la originea ei. Antroposofia trebuie să fie, în realitate, ceva care să poată modela viața adevăratului antroposof, să spiritualizeze ceea ce noi trăim astăzi doar în aspectele sale nespirtuale.

Acum, eu vă întreb: Asupra copilului acționează chiar atât de dăunător faptul că în legătură cu anumite lucruri îl lămurim la o anumită vârstă? Până la o anumită vârstă, copiii nu știu, desigur, că ei sunt francezi, germani, norvegieni, belgieni sau italieni, cel puțin acest gen de considerații, că sunt una sau alta, nu are pentru ei prea mare importanță. Putem spune că ei nu știu nimic despre aceasta. Dvs. nu veți întâlni mulți sugari șovini, nici șovini de trei ani. Abia într-o anumită perioadă a vieții sale omul își dă seama: tu ești german, tu ești francez, tu ești englez, tu ești olandez ș.a.m.d. Nu trăim oare atunci un asemenea lucru într-un mod absolut firesc, preluându-l în sine? Se poate spune că este ceva insuportabil ca cineva să afle la un anumit moment al copilăriei că este polonez, francez, german sau rus sau olandez? Acesta este un lucru obișnuit, considerat ca de la sine înțeles. Toate acestea, dragii mei prieteni, se situează însă pe tărâm exterior, pe tărâmul lumii sensibile. Dar antroposofia trebuie să înalțe întreaga noastră viață la un nivel superior. Trebuie să învățăm să suportăm alte lucruri decât cele care ne șochează în viața sensibilă, atunci când le înțelegem greșit. Și printre lucrurile pe care trebuie să le recunoaștem este tocmai faptul că acum este tot atât de la sine înțeles că e nevoie să progresăm în cunoașterea de sine: aparținem acestui tip sau celui alt.

Prin aceasta a fost creată, aș spune, temelia pe care omul poate situa în mod just celelalte tendințe ale karmei sale în timpul vieții. Și, de aceea trebuia să indicăm într-un fel, ca primă direcție, cum se situează fiecare în cadrul Mișcării antroposofice, în funcție de felul special al predestinării sale pentru antroposofie, pentru această întreagă christologie, pentru o atitudine mai pasivă sau mai activă.

Bineînțeles, între aceste două tipuri există tipuri intermediare. Dar aceste tipuri intermediare țin de ceea ce vine din încarnarea precedentă, de ceea ce acționează în încarnarea prezentă, de ceea ce străluminează din încarnări și mai vechi. Este adesea cazul mai ales pentru sufletele celui de-al doilea grup. Regăsim la acest suflet multe elemente provenind din încarnările lor autentic păgâne. De aceea, ele au o înclinație absolut predestinată de a-l înțelege imediat pe Christos așa cum trebuie să fie El înțeles: ca o entitate cosmică.

Ceea ce vă spun eu aici se referă mai puțin la ideile oamenilor, ci se referă mai mult la considerarea practică a vieții. Putem recunoaște oamenii, în ceea ce privește cele două tipuri, mai curând decât după ideile lor – ideile, ideile abstracte, desigur, nu au prea mare importanță pentru om –, putem distinge cele două tipuri de oameni după modul în care ei se comportă în aspectele de amănunt ale vieții. Se vor găsi adesea tipuri intermediare între un grup și celălalt, de exemplu, printre aceia care – orice aluzie personală este, bineînțeles, exclusă – nu pot face altfel decât să aducă în Mișcarea antroposofică obiceiurile lumii exterioare neantroposofice, care nu sunt deloc înclinate să ia prea în serios Mișcarea antroposofică, și care se caracterizează mai ales prin faptul că aduc mereu insulte antroposofilor, în cadrul Mișcării antroposofice. Tocmai printre cei care nu încetează să profereze critici la adresa situației din Mișcarea antroposofică și mai ales împotriva anumitor personalități, să insulte în mod meschin, se găsesc tipurile intermediare, cei care oscilează între un tip și celălalt. În asemenea cazuri, nici unul din cele două impulsuri nu are o foarte mare intensitate.

De aceea este, în orice caz, necesar, chiar dacă aceasta reprezintă un fel de examen de conștiință, de conștiință și de caracter, să ajungem să ne cucerim în viață posibilitatea de a aprofunda Mișcarea antroposofică, în așa fel încât, atunci când abordăm aceste probleme, să reflectăm puțin asupra următorului aspect: Cum aparținem noi Mișcării antroposofice conform naturii noastre suprasensibile? Dacă procedăm în acest fel, atunci vom vedea apărând o concepție din ce în ce mai spirituală despre Mișcarea antroposofică. Ceea ce susținem ca teorii, și care nu ajung prea departe când nu le susținem decât ca teorii, transpunem apoi în viață. Înseamnă că ne transpunem solid în viață dacă ne situăm pe noi înșine în viață corespunzător cu aceste lucruri. Faptul că cineva vorbește mult despre karmă: acest lucru va fi recompensat așa, celălalt va fi pedepsit așa, de la o viață la alta – asta nu atinge pe nimeni. Dar când suntem noi înșine în cauză, când este vorba de a ne situa în încarnarea noastră prezentă cu o calitate spirituală bine definită, care să-i stea la bază, atunci acest lucru se apropie mai mult de propria noastră entitate. Și ceea ce aducem noi prin antroposofie în viața pământească, în civilizația pământească, aceasta trebuie să fie o aprofundare a ființei umane.

Ei bine, dragii mei prieteni, toate acestea au fost un intermezzo în studiul nostru, studiu pe care îl vom continua vinerea viitoare.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A CINCEA**

Dornach, 11 iulie 1924

Membrii Societății Antroposofice aderă la această societate, așa cum este și firesc, din motive care țin de dispozițiile lor sufletești. Așadar atunci când vorbim despre karma Societății Antroposofice, așa cum facem noi acum, despre karma Mișcării antroposofice în general, luând ca punct de plecare evoluția karmică a membrilor săi și a grupurilor de membri, se pune, bineînțeles, problema să vedem temeiurile acestei karme în dispozițiile sufletești ale celor care caută antroposofia. Și noi am început deja să facem acest lucru. Vom încerca să mai prezentăm câteva aspecte în legătură cu aceste dispoziții interioare, pentru a putea merge apoi mai departe cu studiul karmei Mișcării antroposofice.

Dvs. ați văzut, așa cum am arătat, că ceea ce este esențial în înclinațiile sufletului antroposofilor provine din ceea ce au trăit în timpul încarnărilor lor din primele secole ale întemeierii creștinismului. Eu spuneam că puteau avea loc încarnări intermediare, dar că cea mai importantă era aceea care se situează între secolele 4 și 8 ale erei creștine. Din examinarea acestei încarnări a reieșit că trebuie să distingem două grupuri diferite printre cei care vin spre Mișcarea antroposofică. Am caracterizat aceste două grupe. Dar acum vom avea în vedere un element comun, un element comun important ce se află în străfundul sufletelor care au urmat evoluția pe care am caracterizat-o în ultima conferință pentru membri.

Dacă privim aceste prime secole creștine, ne situăm, desigur, într-o vreme când oamenii mai erau cu totul altfel decât astăzi. Putem spune: Când omul actual se trezește, el intră în corpul său fizic cu o mare rapiditate, bineînțeles, cu rezerva despre care am vorbit aici. Am spus deja că această inserare și această intrare în corpul fizic se întinde pe toată durata zilei; dar perceperea faptului că Eul și corpul astral se apropie este extrem de rapidă. Astăzi, pentru omul care se trezește nu există, ca să spunem așa, nici un interval între momentul în care el devine conștient de corpul său eteric și cel în care devine conștient de corpul său fizic. Trezindu-ne, noi trecem rapid prin percepția corpului eteric, nu observăm deloc corpul eteric, și ne adâncim imediat în corpul fizic. Aceasta este caracteristica omului actual.

Ceea ce îi caracterizează pe oamenii primelor secole ale erei creștine, pe care i-am descris, este faptul că ei percepeau la trezire în mod clar: Eu pătrund într-un element dublu, în corpul eteric și în corpul fizic. Și ei știau: Se trece prin perceperea corpului eteric și abia după aceea se ajunge în corpul fizic. Astfel încât oamenii aveau în fața lor de fapt, în momentul trezirii, chiar dacă nu întregul tablou al vieții, cel puțin multe imagini din porțiunea de până atunci a vieții lor pământești. Și ei mai vedeau și altceva, despre care voi vorbi imediat. Căci atunci când se revine astfel, pe etape, dacă pot spune așa, în ceea ce rămâne în pat, în corpurile eteric și fizic, acest fapt acționează pentru întreaga perioadă de veghe puțin altfel decât experiențele pe care le face omul actual în cursul acestor ore de veghe.

La fel, dacă examinăm momentul adormirii la omul de astăzi, caracteristic este faptul că atunci când Eul și corpul astral părăsesc corpurile fizic și eteric, Eul aspiră foarte rapid corpul astral. Și, din cauză că Eul nu știe încă să se orienteze în raport cu Cosmosul, el nu poate încă percepe nimic, toate percepțiile încetează pentru om când adoarme. Ceea ce rezultă sub formă de vise nu este decât ceva fragmentar.

La fel, nici în această privință lucrurile nu stăteau așa în epocile despre care am vorbit. Pe atunci Eul încă nu aspira corpul astral, ci corpul astral se menținea independent în propria sa substanță după ce omul adormea. Și, până la un anumit punct, el se menținea astfel în timpul întregii nopți. Astfel încât, dimineața, omul nu ieșea la trezire dintr-un întuneric total al conștiinței, ci el se trezea având acest sentiment: Tu ai trăit într-o lume de lumină unde s-au întâmplat tot felul de lucruri; acestea erau imagini, ce-i drept, dar s-au întâmplat tot felul de lucruri. – Așadar omul acestui timp cunoștea o senzație intermediară între veghe și somn. Era ceva perceput ca în surdina, în mod intim, dar era prezent. Această percepție nu a încetat complet în sânul omenirii civilizate decât la începutul secolului al 14-lea. Dar, prin aceasta, toate sufletele despre care am vorbit nu demult simțeau lumea altfel decât oamenii de astăzi. Să ne reprezentăm cum trăia lumea, oamenii de pe atunci, adică dvs. toți, dragii mei prieteni.

Datorită faptului că omul se cufunda în etape în corpurile sale eteric și fizic, în timpul întregii sale stări de veghe el nu privea natura văzând numai lumea senzorială seacă, prozaică, pe care o vede omul de astăzi, și pe care el, când vrea să o completeze, poate s-o facă doar cu ajutorul fanteziei sale. Atunci când el privea, să spunem, în lumea plantelor de exemplu, o pajistă cu flori – mai ales cu un soare foarte dulce blând puțin înainte de amiază –, lui îi părea că o ceață albastrui-roșatică, o lumină vălurindu-se, unduindu-se, se întindea deasupra acestei pajisti înflorite. Ceea ce se vede astăzi atunci când dintr-o pajistă se ridică o ceață ușoară, dar care este provocată de evaporare, se vedea odinioară în elementul spiritual-astral. Și astfel, propriu-zis, fiecare coroană de arbore era învăluită într-un astfel de nor, iar peste câmpiile semănate se vedeau raze de un roșu-albastrui ieșind din ceață, ce păreau a coborî din Cosmos și a se scufunda în Pământ.

Iar când oamenii priveau animalele, ei aveau impresia că ele nu au numai forma lor fizică, ci că această formă fizică se află într-o aură astrală. Această aură nu era percepută decât ușor, în mod intim, și numai atunci când acțiunea luminii era atenuată într-un anumit fel. Dar era percepută cu adevărat. Așadar peste tot în natura exterioară oamenii vedeau spiritul urzind și acționând.

Când omul murea, viziunea retrospectivă pe care o avea asupra vieții proprii în primele zile care urmau trecerii prin poarta morții apărea ca ceva în care avea încredere; căci, în fața acestei retrospective a vieții care îi apărea după moarte, omul avea un sentiment bine definit. El avea un sentiment care îl făcea să spună: Acum eu eliberez din organismul meu acea aură care merge în întâmpinarea auri pe care am văzut-o în natură. Corpul meu eteric se reîntoarce în patria sa – așa simțea el.

Toate aceste sentimente erau, bineînțeles, și mai puternice în timpuri și mai îndepărtate. În epoca despre care vorbesc eu, aceste sentimente erau încă prezente, deși mai atenuate. Și omul își spunea, după ce a trecut prin poarta morții: În întreaga urzire și viață spirituală pe care eu am perceput-o în iurul lucrurilor și fenomenelor naturii vorbeste Cuvântul lui Dumnezeu-tatăl. și spre Tatăl merge

spiritual pe care eu am perceput-o în jurul corpului și în jurul corpului meu eteric, și pe care eu am perceput-o în jurul corpului meu eteric.

Dacă omul, datorită faptului că se trezea altfel, vedea în acest fel natura exterioară, el își vedea și propria înfățișare exterioară altfel decât mai târziu. Când adormea, corpul său astral nu era aspirat imediat de Eu. Într-o asemenea situație, corpul astral "răsună". Din înaltul lumilor spirituale răsunau în Eul omului adormit – dacă nu tot atât de clar ca în timpurile epocilor străvechi, cel puțin într-o formă mai ușoară, într-un mod mai intim – tot felul de sonorități care nu pot fi auzite în starea de veghe. Și, la trezire, omul avea acest sentiment: de la adormire până la trezire, eu am participat la o vorbire spirituală din spațiile luminoase ale Cosmosului.

Apoi, la câteva zile după ce a trecut prin poarta morții, după ce și-a depus corpul eteric și trăia acum în corpul său astral, omul avea iarăși acest sentiment: În acest corp astral, eu re trăiesc în sens invers tot ceea ce am gândit și am făcut pe Pământ. Dar eu re trăiesc tot ceea ce am gândit și am făcut pe Pământ în acest corp astral în care am trăit în fiecare noapte în timpul somnului. – Și, în timp ce omul nu aducea la trezirea sa decât impresii foarte vagi, el simțea acum, re trăindu-și în sens invers viața pământească în perioada dintre moarte și o nouă naștere: În acest corp astral al meu trăiește Christos. Eu nu am observat acest lucru, dar în fiecare noapte corpul meu astral trăia în ființialitatea lui Christos. – Atunci, omul știa: Atâta timp cât trebuie să-și re trăiască viața pământească în sens invers, Christos nu îl părăsește, fiindcă El era în preajma corpului său astral.

Dvs. vedeți care a fost atitudinea adoptată față de creștinism în aceste prime secole, fie că e vorba de sufletele care au făcut parte din primul grup de oameni despre care am vorbit, fie că e vorba de al doilea grup, fie că ele au simțit încă în sine forța păgânismului, fie că au simțit o saturație față de păgânism, sufletele simțeau în mod absolut sigur – chiar dacă nu pe Pământ – după moarte, simțeau grandioasa realitate a Misteriului de pe Golgotha; Christos, până atunci Ființa regentă a Soarelui, s-a unit cu oamenii care locuiau pe Pământ. Această experiență o aveau toți cei care s-au apropiat în primele secole de creștinism. Pentru ceilalți, ceea ce au trăit după moarte a rămas mai mult sau mai puțin de neînțeles. Dar existau deosebiri fundamentale între experiențele făcute de suflete în primele secole ale erei creștine și experiențele care au fost posibile mai târziu.

Dar toate acestea au mai avut și o altă consecință. Aceasta a fost că atunci când, fiind în stare de veghe, omul contempla natura, el o simțea ca fiind domeniul Dumnezeuului-tată. Căci întreaga spiritualitate pe care o vedea urzind și trăind era pentru el expresia, revelația lui Dumnezeu-tatăl. Și el simțea că aceasta este o lume care, în epoca în care a apărut Christos pe Pământ, avea nevoie de ceva: și anume, primirea lui Christos în însăși substanța Pământului, pentru salvarea omenirii. În fața fenomenelor și puterilor active în natură, omul mai simțea încă ceva, prezența unui principiu christic viu. Căci cu viziunea sa asupra naturii era unit ceva care îi permitea să perceapă în natură urzirea și activitatea unui element spiritual.

Ceea ce era perceput astfel ca o urzire și activitate spirituală, ceea ce plutea oarecum în forme spirituale schimbătoare deasupra întregii naturi vegetale, în jurul întregii naturi animale, era astfel simțit încât omul de atunci, în sentimentul său spontan, îl rezuma în aceste cuvinte: Aceasta este inocența naturii. Da, dragii mei prieteni, ceea ce era perceptibil în spirit se numea inocența naturii, și se vorbea de o spiritualitate inocentă care domnește în natură. Dar ceea ce simțea omul în mod interior când se trezea: faptul că de la adormire până la trezire se aflase într-o lume spirituală de lumină, într-o spiritualitate sonoră, aceasta o simțea ca pe o lume în care pot stăpâni Binele și Răul, el simțea că în el urcă sunete din adâncurile spirituale atunci când vorbesc spiritele Binelui și spiritele Răului, spiritele Binelui căutând să înalțe inocența naturii la un nivel superior, să o păstreze, pe când spiritele Răului introduc în inocența naturii păcatul. Și, pretutindeni unde trăiau asemenea creștini ca aceia pe care i-am descris aici, ei percepeau domnind Binele și Răul, tocmai prin faptul că în starea de somn Eul nu absorbea în sine corpul astral.

Nu toți cei care se numeau pe atunci creștini, sau care se apropiaseră într-un fel de creștinism, cunoșteau aceste dispoziții ale sufletului. Dar printre locuitorii regiunilor meridionale și centrale ale Europei exista un mare număr de oameni care spuneau: Da, această parte intimă din mine însumi care duce o existență autonomă între adormire și trezire ține de regiunea unei lumi a Binelui și de regiunea unei lumi a Răului. Oamenii reflectau mult și meditau mult asupra forțelor profunde care declanșează în sufletul uman Binele și Răul. Ei simțeau în mod dureros că sufletul este situat într-o lume în care se înfruntă puterile Binelui și puterile Răului. În primele secole, aceste sentimente nu existau încă în regiunile meridionale și centrale ale Europei, dar în secolele 5 și 6 ele au devenit din ce în ce mai frecvente; și această stare sufletească s-a născut mai ales printre oamenii la care ajungeau mai mult învățăturile din Orient – aceste învățături veneau din Orient pe căile cele mai diverse. Și, fiindcă această stare sufletească s-a răspândit cu o forță cu totul deosebită în acele ținuturi cărora li s-a dat apoi numele de "Bulgaria" – acest nume, lucru curios, s-a păstrat chiar și mai târziu, când aceste ținuturi erau locuite de populații foarte diferite –, în secolele ulterioare, pentru o vreme foarte îndelungată în Europa, cei la care această stare sufletească era deosebit de dezvoltată au fost numiți bulgari. În ultimele secole creștine a primei jumătăți a Evului Mediu, bulgarii erau, pentru locuitorii Europei de Vest și Centrale, oameni care erau deosebit de afectați de opoziția între puterile cosmic-spirituale ale Binelui și cele ale Răului. În toată Europa găsim numele de bulgari folosit pentru asemenea oameni ca cei pe care i-am caracterizat.

Dar într-o asemenea dispoziție se aflau, mai mult sau mai puțin, sufletele despre care vorbesc eu aici: acele suflete pe care evoluția lor ulterioară le-a condus să contemple puternicele imagini ale cultului suprasensibil și să participe la punerea lor în activitate, care au avut loc în prima jumătate a secolului al 19-lea. Tot ceea ce putuseră trăi aceste suflete cunoscând că ele erau angajate în lupta dintre Bine și Rău au luat cu sine în existența dintre moarte și o nouă naștere. Și aceasta a dat sufletelor o anumită nuanță, o anumită coloratură, atunci când s-au găsit în fața puternicelor imagini pe care le-am descris.

Dar aici mai intervine și altceva. Aceste suflete erau, într-un fel, ultimele care au păstrat, în sânul civilizației europene, ceva din posibilitatea de a percepe în mod separat corpurile eteric și astral în starea de veghe și în starea de somn. Recunoscându-se după această particularitate a vieții lor interioare, ele trăiau în comunități. Pentru acei creștini care se atașau din ce în ce mai mult de Roma, acești oameni erau eretici. Pe atunci încă nu se ajunsese la a-i condamna pe eretici cu aceeași severitate ca mai târziu, dar ei erau considerați eretici. În general, le făceau celorlalți o impresie care îi neliniștea. Oamenii aveau chiar impresia că aceia pe care îi numeau eretici vedeau ceea ce ceilalți nu văd, că ei au alte raporturi cu divinul, datorită faptului că percep în stare de somn. Căci ceilalți oameni, printre care ei locuiau, își pierduseră de multă vreme această facultate și se apropiau de starea sufletească ce a devenit generală în secolul al 14-lea în Europa.

Dar când acești oameni, la care mă refer eu aici, când acești oameni înzestrați cu facultatea de a percepe corpul astral și corpul eteric în mod separat treceau după aceea prin poarta morții, ei se deosebeau, de asemenea, de ceilalți. Și nu trebuie să credem că între moarte și o nouă naștere omul nu ia deloc parte la ceea ce se întâmplă pe Pământ prin ceea ce fac oamenii. La fel cum aici, jos, noi ne ridicăm privirea spre lumea ceresc-spirituală, tot așa între moarte și o nouă naștere noi privim din lumile superioare spre Pământ. La fel cum, de aici, avem interes pentru ființele spirituale, tot așa, din lumea spirituală, omul ia parte la ceea ce fac ființele care trăiesc pe Pământ.

După epoca pe care o descriu eu aici a urmat acea epocă în cursul căreia, în Europa, creștinismul s-a organizat pentru a dura și în situația în care omul nu mai știe nimic despre corpul său astral și corpul său eteric. Creștinismul s-a organizat în așa fel încât să poată vorbi despre lumea spirituală fără premisa cunoașterii la om a acestor corpuri. Gândiți-vă numai, dragii mei prieteni: atunci când învățătorii creștini din primele secole le vorbeau creștinilor, existau deia un mare număr de creștini care puteau accepta cuvintele lor ca adevărate numai prin

supunere la autoritate; dar dispoziția sufletească încă naivă a sufletelor din acel timp făcea ca aceste cuvinte să fie acceptate numai dacă ele erau spuse cu entuziasm și căldură a inimii. Și cu ce entuziasm și căldură a inimii se propovăduia în primele secole ale creștinismului, noi nu ne mai putem face astăzi nici cea mai mică idee, când atâtea propovăduiri s-au transformat într-o simplă vorbărie.

Dar cei care știau vorbi unor asemenea suflete cum erau cele pe care le-am descris, ce fel de cuvinte le puteau adresa? Ei bine, dragii mei prieteni, ei le puteau spune: Vedeți această lumină deasupra plantelor, ca un curcubeu care licărește, vedeți dorința care se manifestă la animale, priviți: acesta este reflexul, este manifestarea lumii spirituale despre care vă vorbim și noi, a lumii spirituale de unde a venit Christos. Când li se vorbea acestor oameni despre comorile înțelepciunii spirituale, pentru ei nu era ceva necunoscut; li se vorbea, pentru că își puteau aminti de ceea ce ei puteau percepe în anumite împrejurări, în razele blânde ale Soarelui, ca spirit din natură.

Iar când, pe de altă parte, li se spunea că există Evanghelia, care vestește despre lumea spirituală, despre misterele spiritului, când li se vorbea despre misterele Vechiului Testament, nici atunci nu li se vorbea despre ceva necunoscut, ci li se putea spune: Iată cuvântul Testamentului; acest cuvânt a fost transpus în scris de către acei oameni care, ce-i drept, au perceput mai clar decât voi șoapta acelei spiritualități în care se află sufletele voastre între adormire și trezire, dar voi știți că această șoaptă există, căci vă amintiți de ea când vă treziți dimineața. Și astfel acestor oameni li se putea vorbi despre aceasta ca despre ceva cunoscut. Astfel, în dialogul pe care preoții, pe care predicatorii de atunci îl aveau cu acești oameni, exista, într-un fel, ceva asemănător cu ceea ce se desfășura în sufletele acestor oameni. Și astfel, în acea perioadă, cuvântul însuși era încă viu și putea fi cultivat ca ceva viu.

Și atunci când, după aceea, aceste suflete, cărora li se putuse adresa un cuvânt viu, își coborau privirea spre Pământ, după ce trecuseră prin poarta morții, ele vedeau coborând amurgul asupra acestui cuvânt viu, și ele aveau sentimentul: Logosul se scufundă în acest amurg. Acesta era sentimentul fundamental al sufletelor pe care le-am descris, cele care trecuseră prin poarta morții după secolele 7, 8, 9 sau puțin mai devreme, când priveau în jos, spre Pământ: Aici, jos, pe Pământ, este amurgul Logosului viu. Și în aceste suflete trăia în toată plenitudinea cuvântul: "Și Cuvântul s-a făcut trup, și a locuit printre noi", și ele simțeau: Dar oamenii au din ce în ce mai puțin o locuință pentru Cuvântul care trebuie să trăiască în trup, care trebuie să continue a trăi pe Pământ.

Acest sentiment a determinat, la rândul său, o aceeași stare de spirit la toți cei care trăiau în lumea spirituală între secolele 7, 8 și secolele 19, 20, chiar dacă aceștia au cunoscut în acest interval o întrerupere prin faptul că au mai avut o existență pământească; a determinat o stare de spirit fundamentală care se poate traduce astfel: Christos trăiește, ce-i drept, pentru Pământ, căci el a murit pentru Pământ, dar Pământul nu-l poate primi; trebuie ca pe Pământ să fie regăsită forța care permite sufletelor să-l primească pe Christos! Acest sentiment, alături de altele, pe care le-am descris, trăia în acest suflete după moartea lor, tocmai în acele suflete care în timpul vieții lor pământești fuseseră considerate ca eretice: ele simțeau nevoia unei noi vestiri a lui Christos, după o revelație reînnoită a lui Christos.

În această stare de spirit, acești oameni descarnați și-au dat seama că pe Pământ se întâmpla ceva care lor, pe Pământ, a trebuit să le fie total necunoscut. Ei au învățat să înțeleagă ce se întâmpla pe Pământ. Ei au văzut că sufletele pământești erau din ce în ce mai puțin locuite de spirit, că nu mai existau deloc oameni cărora să li se poată spune: Vă vestim spiritul pe care voi înșivă l-ați mai putea vedea planând deasupra lumii plantelor și strălucind în jurul animalelor. Vă anunțăm Testamentul care a fost inspirat de acele sunete cărora le mai auziți încă șoapta atunci când aveți reminiscențe ale experiențelor voastre din timpul nopții. – Nimic din toate acestea nu mai există.

De sus, de unde lucrurile au un aspect cu totul diferit, aceste suflete au văzut că în evoluția creștină pătrunsese un surrogat, înlocuind vechiul cuvânt. Căci, în cele din urmă, deși predicatorii trebuiau să se adreseze deja unor oameni care, în marea lor majoritate, nu aveau în timpul vieții lor pământești nici o conștiință despre spiritual, întreaga tradiție, întreaga tradiție în materie de elocvență provenea din epocile în care, atunci când li se vorbea despre spirit, se putea presupune că oamenii mai simțeau încă ceva din prezența spiritului.

În realitate, toate acestea nu s-au șters complet decât prin secolele 9, 10, 11. S-a instaurat un cu totul alt fel de a asculta. Atunci când, mai înainte, oamenii îl ascultau vorbind pe un om inspirat, plin de un entuziasm divin, ascultându-l, ei aveau sentimentul de a ieși puțin din sine, de a intra în corpul eteric, de a-și părăsi puțin propriul corp fizic. Astfel ei aveau sentimentul de a se apropia de corpul astral. Când ei ascultau, ei aveau într-adevăr un ușor sentiment de desprindere. Oamenii nu acordau încă atât de multă importanță singurului fapt de a asculta, ci mult mai mult la ceea ce trăiau în interiorul lor prin această ușoară desprindere. Ei participau la viața cuvintelor pe care le rosteau acești oameni inspirați de Dumnezeu.

Acest sentiment a dispărut cu totul între secolele 9, 10, 11 până prin secolul al 14-lea. Simplul ascultat a devenit din ce în ce mai curent. S-a născut nevoia de a se apela la altceva atunci când se vorbea despre spirit. S-a născut nevoia de a scoate într-un fel de la auditorul însuși ideea pe care el ar trebui s-o aibă despre lumea spirituală. S-a născut nevoia de a acționa într-un anumit fel asupra lui, astfel încât, în ciuda corpului său învârtog, el să se simtă totuși constrâns să spună ceva în legătură cu lumea spirituală. Și de aici s-a născut nevoia de a da învățământul spiritual sub forma unui joc de întrebări și răspunsuri. Atunci când întrebăm – întrebările au întotdeauna ceva sugestiv -: Ce este botezul? – și când l-am pregătit pe om să dea un anumit răspuns, sau: Ce este confirmarea? Ce este Sfântul Spirit? Ce este moartea? Care sunt cele șapte păcate capitale? – pregătind elevul pentru acest joc de întrebări și răspunsuri, punem ceva în locul simplului fapt de a asculta. Și s-a ajuns, în epoca respectivă – mai întâi pentru acei oameni care veneau în anumite școli unde se putea practica acest lucru –, să se propovăduiască sub formă de întrebări și răspunsuri ceea ce se urmărea să se spună despre lumea spirituală: așa s-a născut catehismul.

Vedeți dvs., trebuie să ne îndreptăm privirea asupra unor evenimente de acest fel. Aceasta vedeau sufletele care, din lumea spirituală unde se găseau, priveau spre Pământ: Aici intervine ceva pentru oameni, ceva ce noi nu am putut cunoaște, de care nu ne-am putut apropia! Și le-a făcut o profundă impresie faptul că aici jos, pe Pământ, s-a născut catehismul. Când istoricii relatează în mod exterior despre apariția catehismului, cu aceasta nu s-a spus nimic extraordinar; dar când această apariție a catehismului este privită, relatată, din punctul de vedere al lumii suprasensibile, atunci se întâmplă cu totul altfel: Aici jos, pe Pământ, oamenii trebuie să traverseze în adâncul cel mai profund al sufletului lor o nouă etapă, ei trebuie să învețe din catehism ceea ce ele trebuie să creadă.

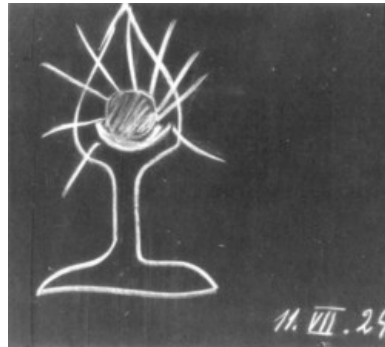
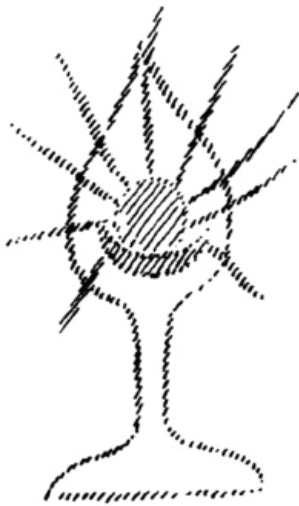
Cu aceasta, v-am descris *unul* din sentimente. Un alt sentiment îl voi descrie în felul următor. Dacă ne întoarcem în urmă la primele secole ale creștinismului, încă era posibil ca orice creștin să intre într-o biserică, să se așeze acolo sau să îngenuncheze, pentru a asculta Serviciul divin de la început, de la Introitus până la rugăciunile care urmează după comuniune. Oamenii nu puteau asista toți la întregul Serviciu divin, ci cei care deveneau creștini erau împărțiți în două grupe: catehumenii, care aveau voie să rămână la Serviciul divin până la sfârșitul citirii Evangheliei; după Evanghelie, se pregătea Jertfa, ei trebuiau să iasă afară. Și numai ceilalți, care în urma unei îndelungi pregătiri ajunseseră la acea stare sufletească interioară sfântă, în care aveau voie să perceapă misterul transsubstanțierii, numai ei aveau voie să rămână și să asculte Serviciul divin până la capăt.

Era un cu totul alt mod de a participa la Serviciul divin. Oamenii despre care v-am spus că trăiau în sufletul lor stările pe care le-am descris, despre care spuneam că priveau spre Pământ și percepeau acest eveniment ciudat și de neînțeles pentru ei care era învățământul catihetic, acești oameni păstrasă din viață, mai mult sau mai puțin, pentru cultul lor, vechiul obicei creștin: credincioșii să nu fie lăsați să asiste la

întregul Serviciu divin decât după o lungă pregătire. Acești oameni știau că în cadrul Serviciului divin exista o parte exoterică și o parte esoterică. Tot ceea ce se întâmplă începând de la transsubstanțiere era considerat de ei ca esoteric.

Acum, ei priveau de sus ceea ce se întâmpla în cultul creștin. Ei vedeau: Întregul Serviciu divin devenise exoteric, întregul Serviciu divin se celebra și în fața celor care nu primiseră nici o pregătire pentru o stare interioară deosebită. Ei se întrebau: Oare omul care trăiește pe Pământ se poate apropia cu adevărat de Misteriul de pe Golgotha dacă asistă la transsubstanțiere fără să aibă dispoziție sufletească sacră? – Aceasta este ceea ce simțeau aceste suflete din regiunile în care se scurge viața între moarte și o nouă naștere. Dar dacă nu înțelegem transsubstanțierea nu înțelegem Misteriul de pe Golgotha. Așa gândeau, din nou, aceste suflete, în starea lor dintre moarte și o nouă naștere: Christos nu mai este cunoscut în Entitatea Sa; cultul nu mai este înțeles.

Acest sentiment se depunea în interiorul sufletelor pe care le-am descris. Și atunci când aceste suflete priveau ceea ce s-a format ca un simbol la citirea Serviciului divin – așa-numitul "Sanctissimum", în care se afla ostia așezată pe un suport în formă de semilună – ele simțeau: Acesta este simbolul viu pentru faptul că odinioară în Christos era căutată Ființa Solară, căci pe fiecare Sanctissimum se văd razele Soarelui. Dar legătura lui Christos cu Soarele a fost pierdută; ea nu a mai rămas decât în simbol. Ea a fost păstrată până astăzi în simbol, dar simbolul nu mai este înțeles! – Acest al doilea sentiment nu putea decât să consolideze în acele suflete ideea că trebuie să ia naștere un nou sentiment pentru Christos.

Planșa 5

[mărește imaginea]

În conferințele noastre de poimăine, vom continua studiul nostru asupra karmei Societății Antroposofice.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A ȘASEA**

Dornach, 13 iulie 1924

Printre condițiile spirituale care au condus, în decursul evoluției, la întemeierea Mișcării antroposofice și care fac parte, într-un fel, sub aspect spiritual, din karma acestei mișcări, am menționat cele două simptome exterioare: pe de o parte, ceea ce se exprimă în nașterea cateheticii, nașterea catehismului, cu întrebările și răspunsurile sale care au condus la o credință fără legătură directă cu lumea spirituală, și, pe de altă parte, caracterul exoteric pe care îl primește Serviciul divin, devenit accesibil în totalitate, inclusiv transsubstanțierea și comuniunea, pentru toți oamenii, și pentru cei nepregătiți, și prin care acesta și-a pierdut caracterul specific vechiului Mister. Prin aceste două evenimente pământești s-a realizat ceea ce apoi, dacă privim lucrurile din punctul de vedere al lumii spirituale, a condus, în cadrul evoluției spirituale, la pregătirea într-un mod absolut precis a ceea ce trebuia să devină revelație spirituală la răscrucea secolelor 19 și 20: revelație spirituală adecvată mersului vremii, așa cum trebuia să intervină ea după evenimentul michaelic, și așa cum trebuia să intervină ea în perioada în care se încheia vechea și întunecata eră Kali Yuga, și când trebuia să răsară pentru omenire zorii unei ere noi, ai unei ere de lumină.

Trebuie să examinăm astăzi un al treilea aspect. Și numai când vom fi așezat în fața sufletului nostru aceste trei condiții spirituale preliminare necesare oricărei evoluții spirituale în prezent și în viitor, aceste trei condiții spirituale care au fost de natură să conducă unii spre alții un anumit număr de oameni deja înainte de coborârea lor în lumea fizică în ultima treime a secolului al 19-lea sau la răscrucea secolelor 19 și 20, abia când vom cunoaște aceste trei condiții preliminare va fi posibil să înțelegem anumite evenimente particulare ale karmei, care au intervenit în cursul acelor existențe ce s-au unit în cadrul Mișcării antroposofice.

Atitudinea deosebită pe care o au oamenii în zilele noastre față de natură, față de lumea spirituală, așa cum s-a format această atitudine, în cel mai înalt grad, nu urcă deloc dincolo de secolele 14, 15. În epocile anterioare, relația omenirii cu spiritul era esențial diferită. Ea se apropia de spirit nu cu ajutorul noțiunilor și ideilor, ci prin experiențe personale care încă mai permiteau să se străbată, deși slab și vag, până la spirit.

Când vorbim astăzi despre natură, ea este pentru noi o abstracțiune, fără consistență și fără viață. Când vorbim despre spirit, acesta este pentru noi ceva imprecis, despre care presupunem că există într-un fel sau altul în Univers, și pe care îl cuprindem în idei și noțiuni abstracte. Nu așa stăteau lucrurile în această privință pe vremea când sufletele care simt astăzi dorul după o spiritualitate își trăiau încarnarea lor decisivă și, în această încarnare decisivă, își așteptau auzul la ceea ce aveau să le spună conducătorii omenirii, din înalta lor cunoaștere, pentru a răspunde nevoilor sufletului lor.

Trebuie să luăm mai întâi în considerare perioada care ajunge până în secolele 7, 8 ale erei creștine, când mai găsim încă o legătură destul de slabă a sufletului uman cu lumea spirituală, o trăire a lumii spirituale înseși, când și oamenii consacrați cunoașterii se aflau într-o relație vie cu ea. Urmează apoi epoca ce începe în secolele 7, 8 și se întinde până la marea răscruce a secolelor 14, 15, când acele suflete care în timpul primelor secole ale erei creștine mai participaseră încă pe Pământ la acea perioadă pe care am descris-o se aflau în viața dintre moarte și o nouă naștere.

Dar, deși începând din secolele 6, 7, 8 nu a mai existat nici o legătură directă cu lumea spirituală, totuși o anumită conștiință a acestei legături s-a refugiat, așa spune, în unele centre de învățământ. În aceste centre de învățământ se mai vorbea, pe tărâmul cunoașterii, așa cum se făcuse în primele secole creștine. Și atunci se putea întâmpla foarte bine ca anumiți oameni aleși, ascultând felul în care se vorbea despre lumea spirituală, să primească niște impulsuri interioare pentru a pătrunde, fie și numai în anumite momente, în lumea spirituală. Și existau anumite centre în care se dădea un fel de învățământ despre care noi nu ne mai putem face astăzi nici o reprezentare.

În realitate, toate acestea au luat sfârșit numai în secolele 12, 13; mai înainte de aceasta, ele s-au revărsat, așa putea spune, pentru ultima oară, într-o operă importantă, "Divina Commedia" a lui Dante. Ceea ce a precedat nașterea operei "Divina Commedia" constituie un minunat capitol al evoluției umane, deoarece atunci a avut loc o neîncetată colaborare între activitățile desfășurate aici, pe Pământ, și activitățile suprasensibile. Ambele curg neîncetat unele spre altele: deoarece oamenii care trăiau pe Pământ pierduseră puțin relația cu lumea spirituală, cei care trăiau în lumea spirituală și care pe Pământ întreținuseră această relație simțeau o profundă melancolie la spectacolul a ceea ce se întâmpla pe Pământ. Ei vedeau năruindu-se ceea ce ei înșiși trăiseră pe Pământ și, din lumea spirituală, ei inspirau anumite individualități care trăiau în lumea sensibilă, pentru ca totuși ele să mai întemeieze ici și colo câte un centru în care să se cultive această relație a omului cu spiritualul.

Trebuie să ne fie clar – eu am indicat acest lucru aici cu ani în urmă [[Nota 13](#)] –, până în secolele 7, 8 a existat un ecou al inițierii precreștine, creștinismul a fost primit în anumite centre, care erau, în orice caz, niște centre de înaltă cunoaștere, care erau vestigiile vechilor Misterii. Aici, mai mult printr-o educație a corpului și a sufletului orientată spre spirit decât printr-un învățământ propriu-zis, oamenii erau pregătiți în vederea momentului în care ar fi putut avea o slabă percepție a spiritualului, așa cum se poate el revela în ambianța umană de pe Pământ. Atunci acești oameni își îndreptau privirea asupra regnului mineral, asupra regnului vegetal, și asupra a tot ceea ce trăiește în regnul animal și în regnul uman. Și ei vedeau atunci entitățile spiritual-elementare care trăiesc în întreaga natură apărând sub formă de aură și fiind apoi din nou fecundate din Cosmos.

Și lor le apărea, înainte de toate – ca un fel de ființă, căreia i se adresau ca și cum s-ar fi adresat unui alt om, dar o ființă de natură superioară – le apărea "Zeița Natura". Aceasta era acea zeiță pe care o vedeau în fața lor nu ca pe o prezență trupească, ci ca pe o ființă sufletească, în toată strălucirea ei. Atunci nu se vorbea de legi abstracte ale naturii, se vorbea de puterea creatoare, care urzește

pretutindeni în natură, a Zeiței Natura.

Ea era metamorfoza anticei Proserpina. Ea era acea zeiță care creează fără încetare și cu care se unea, într-un anumit fel, cel care era în căutarea cunoașterii, zeița care îi apărea în fiecare mineral, în fiecare plantă, în fiecare animal, îi apărea în nori, în munți și izvoare. Și la vederea acestei zeițe care acționează alternativ, sub pământ, iarna, deasupra pământului, vara, ei aveau acest sentiment: ea este Slujitoarea acelei Divinități de care vorbesc Evangheliile, ea este cea care îndeplinește puterea divină.

Și după ce un asemenea om care căuta cunoașterea era instruit în mod suficient de această zeiță despre natura mineralului, a plantei și a animalului, după ce el era introdus în cunoașterea forțelor de viață, atunci zeița îl învăța să cunoască natura celor patru elemente: pământ, apă, aer, foc. El învăța cum, în sânul lumilor minerală, animală și vegetală urzesc și străbat cu undele lor cele patru elemente care se răspândesc concret în lume: pământ, apă, aer, foc. El simțea că prin corpul său fizic era în mod intim întrețesut în activitatea elementului pământ, cu greutatea sa; în activitatea apei, cu forța sa de viață; în activitatea aerului, cu forța sa care trezește simțirea; în activitatea focului, cu forța care îi aprinde lumina Eului. El se simțea întrețesut cu toate acestea în mod intim. El le primea ca pe darul pe care i-l făcea, instruindu-l, Zeița Natura, moștenitoarea și metamorfoza Proserpinei. Și învățătorii vegheau ca discipolii lor să ajungă să aibă o presimțire a acestui schimb viu cu natura îmbibată de prezența elementului divin, de substanțialitatea divină, să pătrundă până la urzirea și viața elementelor.

Apoi discipolii, odată ajunși aici, erau introduși în cunoașterea sistemului planetar. Și ei învățau cum prin cunoașterea sistemului planetar se ajunge totodată la cunoașterea sufletului uman: Învăță să cunoști mersul pe cer al stelelor călătoare, și astfel vei învăța să cunoști cum acționează și urzește și trăiește în interiorul tău propriul tău suflet. Acest lucru era așezat în fața privirii sufletești a discipolilor.

Și apoi erau conduși spre ceea ce era numit "Marele Ocean". Dar acest ocean era marea cosmică, și aceasta îi conducea de la planete, de la stelele călătoare, până în spațiile îndepărtate ale stelelor imobile, ale stelelor fixe.

Faptul că ei puteau cunoaște misterele stelelor fixe le permiteau să pătrundă în misterele Eului.

Astăzi s-a uitat că au existat asemenea învățături. Dar aceste învățături au existat. Și o asemenea cunoaștere vie a fost cultivată până în secolele 7, 8, în centrele care continuaseră Misteriile. Ca învățătură, ca teorie, această cunoaștere a fost cultivată până la răscrucea secolelor 14 și 15 despre care am vorbit atât de des. Și putem urmări cum în acele centre unde fuseseră cultivate aceste învățături, aceste vechi învățături continuau să trăiască în ciuda dificultăților considerabile, deși ele au fost aproape ucise până la starea de noțiuni și idei, dar niște noțiuni și idei destul de vii totuși, pentru a mai aprinde în unii oameni viziunea despre tot ceea ce v-am vorbit.

În secolul al 11-lea, dar mai ales în secolul al 12-lea, chiar până în secolul al 14-lea, a existat o școală admirabilă, ai cărei învățători știau perfect cum erau conduși discipolii, în secolele anterioare, pentru a face experiența spiritualului. Aceasta era marea Școală de la Chartres, unde se revărsau toate acele concepții izvorâte din spiritualitatea vie pe care am descris-o.

În Chartres, unde încă și astăzi se mai pot vedea acele minunate capodopere arhitecturale cunoscute, acolo pătrunsese, înainte de toate, o rază a înțelepciunii încă vie a lui *Pietro de Compostella* [[Nota 14](#)], care își desfășurase activitatea în Spania. El cultiva în Spania un creștinism viu care amintea de Misterii, un creștinism care mai vorbea încă despre Slujitoarea lui Christos, Natura, care încă mai învăța că abia după ce omul a fost introdus de această Natură în lumea elementelor, în lumea planetelor, în lumea stelelor, abia atunci el este matur pentru a cunoaște, iarăși, nu voi spune, drept prezențe trupesti, ci drept realități sufletești, cele șapte Slujitoare care apărau în fața sufletului uman nu sub forma unor abstracte teorii livrești, ci sub înfățișarea unor zeițe vii: gramatica, dialectica, retorica, aritmetica, geometria, astronomia și muzica. Discipolii învățau să le cunoască sub înfățișarea de ființe divin-spirituale.

Cei care îl înconjurau pe Pietro de Compostella vorbeau despre aceste făpturi vii. Învățăturile lui Pietro de Compostella își proiectau luminile până în Școala de la Chartres. În această școală era învățător, de exemplu, marele *Bernardus de Chartres* [[Nota 15](#)], care îi entuziasma pe discipolii săi; ce-i drept, el nu le-o mai putea arăta pe Zeița Natura sau pe Zeițele celor șapte arte liberale, dar el vorbea în mod atât de viu, încât cel puțin imaginea lor le apărea discipolilor în fața ochilor ca prin farmec, astfel încât, la fiecare oră de curs, știința se metamorfoza într-o artă luminoasă.

Aici învăța de asemenea, *Bernardus Silvestris* [[Nota 16](#)], care, în puternice descrieri, făcea să renască în fața discipolilor săi vechea înțelepciune. Și aici preda învățătura sa mai ales *Jean von Chartres* [[Nota 17](#)], care vorbea despre sufletul uman într-un mod grandios și inspirat; acest Johannes von Chartres, care se numea și Johannes von Salisbury, a dezvoltat niște concepții prin care el se distanța de Aristotel, de aristotelism. Aceste concepții acționau asupra acelor discipoli deosebit de înzestrați în așa fel încât ei ajungeau să-și formeze opinia că asemenea învățătură cum a fost aceea a primelor secole creștine nu mai există pe Pământ, că evoluția pământească nu o mai poate primi. El explica discipolilor săi: Există o veche cunoaștere, aproape clarvăzătoare, dar această cunoaștere este în declin. Acum doar se poate ști ceva despre dialectică, retorică, astronomie, astrologie, dar nu mai pot fi văzute Zeițele celor șapte arte liberale, căci trebuie să se dezvolte în continuare noțiunile și ideile, cultivate deja din Antichitate de Aristotel, ale epocii a cincea postatlanteene.

Ceea ce fusese cultivat [sub forma unei asemenea învățături] [[Nota 18](#)] în cadrul Școlii de la Chartres a fost transplantat apoi în sânul Ordinului de Cluny cu o mare forță de inspirație și a fost laicizat prin dispozițiile pe care le-a luat pentru Biserica Abatele de Cluny, *Hilbrand* [[Nota 19](#)], care a devenit apoi Papa Gregorius al VII-lea; dar această învățătură a fost cultivată în continuare, în întreaga ei puritate, în cadrul Școlii de la Chartres, și secolul al 12-lea își datorează strălucirea acestei învățături. A existat îndeosebi un învățător care propriu-zis i-a depășit pe toți ceilalți, și care, așa putea spune, percepând ideile prin inspirație, învăța la Chartres misterul celor șapte arte liberale în raportul lor cu creștinismul. Acesta era *Alain de Lille* [[Nota 20](#)].

Alain de Lille îi înflăcăra în mod efectiv pe discipolii săi de la Chartres, în secolul al 12-lea. El sesizase clar că, în următoarele secole, Pământul nu ar mai putea beneficia de un învățământ așa cum se preda la Chartres, căci acesta nu era numai platonism, acesta era un învățământ care își avea originea în clarvederea Misteriilor anterioare epocii lui Platon, numai că această clarvedere își asimilase creștinismul. Și pe cei despre care el presupunea că îl puteau înțelege, Alain de Lille îi învăța deja din timpul vieții sale: Acum trebuie să acționeze pe Pământ, pentru un anumit timp, o formă de cunoaștere colorată de aristotelism, cu noțiuni și idei riguroase. Căci numai așa poate fi pregătit ceea ce trebuie să revină în epocile viitoare drept spiritualitate.

Pentru mai mulți oameni de astăzi, literatura de atunci pare seacă, dar ea nu este seacă pentru acela care își poate face o părere despre ceea ce trăia în sufletele oamenilor care învățau și își desfășurau activitatea la Chartres. Se simte acționând foarte viu și în poezie, prin ceea ce a pornit de la Chartres, acest sentiment de a fi unit cu Zeițele celor șapte arte liberale. Iar în poemul intitulat "La bataille des sept arts" ("Bătălia celor șapte Arte") [[Nota 21](#)], atât de plin de forță pentru oricine este capabil să-l înțeleagă, simțim trecând suflul spiritual al celor șapte arte liberale. Toate acestea acționează în secolul al 12-lea.

Toate acestea, vedeți dvs., pe atunci încă mai trăiau în atmosfera spirituală, toate acestea se făceau încă simțite într-un anumit fel. Toate

acestea mai aveau unele înrudiri cu ceea ce se învăța în școlile care se mențineau încă în Nordul Italiei, în Italia în general, și în Spania, de asemenea, dar într-un mod foarte sporadic. Dar acest învățământ a fost cultivat în continuare și s-a propagat pe Pământ sub forma unor diverse curente. Iar spre sfârșitul secolului al 12-lea, o mare parte a ceea ce se cultiva la Chartres putea fi regăsit la Universitatea din Orléans, unde era cultivată în acest fel o învățătură ciudată, care conținea unele lucruri inspirate de Școala de la Chartres.

Și apoi, într-o zi s-a întâmplat că un ambasador, întorcându-se din Spania în Italia, puternic impresionat de anumite evenimente istorice, a fost victima unui fel de insolație, și toată pregătirea pe care o primise în școala sa l-a condus, ca efect al acestei ușoare insolații, la o puternică revelație: el a văzut atunci ce poate vedea un om sub influența unui principiu viu de cunoaștere, el a văzut un munte puternic înălțat spre cer, cu tot ceea ce se manifestă în viața mineralelor, a plantelor și a animalelor; Zeița Natura apărea acolo, de asemenea, și elementele, planetele, Zeițele celor șapte arte liberale, apoi Ovidiu în rolul de Maestru – încă o dată, un suflet uman a avut viziunea a ceea ce atât de des percepuseră sufletele în primele secole ale creștinismului. Aceasta este viziunea lui *Brunetto Latini* [[Nota 22](#)], care a fost după aceea reluată de Dante și din care a luat naștere "Divina Commedia".

Dar s-a mai întâmplat altceva pentru cei care învățaseră la Chartres, atunci când au trecut prin poarta morții și au pătruns în lumea spirituală. A fost o existență spirituală deosebită aceea pe care au trăit-o atunci Pietro de Compostella, Bernard de Chartres, Bernardus Silvestris, Johannes von Salisbury, *Henri d'Andeli*, autorul poemului "La bataille des sept arts", și mai ales Alain de Lille. Acesta concepușe, în felul său, lucrarea intitulată "Contra haereticos", în care, pe baza vechilor concepții, se ridicase împotriva ereticilor, din perspectiva creștină, dar pornind de la punctul de vedere al lumii spirituale.

Și toate aceste suflete, ultimele care se inspiraseră în învățământul lor din ecurile vechii înțelepciuni clarvăzătoare, intrau acum în lumea spirituală; aceeași lume spirituală unde tocmai atunci se aflau, pregătindu-se pentru existența pământească, suflete de mare valoare, care urmau să coboare pe Pământ și să acționeze acolo așa cum era necesar pentru a conduce la schimbarea care a intervenit în secolele 14 și 15.

Este vorba aici, dragii mei prieteni, despre ceea ce s-a întâmplat în lumea spirituală: ultimele spirite mari ale Școlii de la Chartres tocmai soseau în lumea spirituală. Acele individualități care au pregătit apogeul scolasticii se mai aflau încă în lumea spirituală. Atunci, în culisele evoluției umane s-a desfășurat, la începutul secolului al 13-lea, unul din schimburile de idei cele mai importante între, pe de o parte, cei care aduseseră din Școala de la Chartres în lumea suprasensibilă vechiul platonism clarvăzător și, pe de altă parte, cei care se pregăteau să aducă pe Pământ aristotelismul, căci acesta din urmă constituia marea tranziție spre o nouă spiritualitate care în viitor trebuia să se reverse în evoluția omenirii.

S-a ajuns la un acord, prin faptul că tocmai aceste individualități provenite din Școala de la Chartres le-au spus celor care se pregăteau să coboare în lumea sensibilă și să cultive în scolastică aristotelismul, ca element adecvat epocii: Pentru noi, orice activitate pe Pământ este pe moment imposibilă, căci Pământul nu este acum în măsură să cultive cunoașterea sub o formă tot atât de vie. Ceea ce am mai putut noi cultiva, ca ultimi reprezentanți ai platonismului, trebuie să fie înlocuit de acum înainte de aristotelism. Noi rămânem aici sus. – Așadar, spiritele de la Chartres au rămas în lumea suprasensibilă, și până în prezent nu au cunoscut încarnări pământești semnificative. Dar ele au colaborat în mod intens la elaborarea acelei grandioase Imaginațiuni care a fost plăsmuită în prima jumătate a secolului al 19-lea, despre care v-am vorbit.

Ele acționează în perfect acord cu cele care au coborât pe Pământ aducând mai întâi aristotelismul. Și mai ales în Ordinul Dominicanilor se regăsesc individualitățile care odinioară, aș putea spune, au ajuns în acest fel la acord suprasensibil cu spiritele de la Chartres, care stabiliseră cu ele un fel de înțelegere: noi coborâm pentru a continua să cultivăm cunoașterea în sensul aristotelismului. Voi rămâneți în înalțuri. Noi vom putea rămâne în legătură cu voi și pe Pământ. Pentru moment, platonismul nu are viitor pe Pământ. Vă vom regăsi când vom reveni și când va trebui pregătită acea epocă în care, după ce Pământul va fi trecut prin dezvoltarea aristotelismului în scolastică, spiritualitatea se va putea dezvolta din nou în deplin acord cu spiritele de la Chartres.

A avut loc, pentru a da un exemplu, un eveniment de o importanță considerabilă, atunci când Alain de Lille – acesta era numele său în timpul existenței sale pământești – a trimis pe Pământ un discipol, căruia îi dăduse în lumea spirituală instrucțiuni precise, pentru ca acest discipol să facă să apară pe Pământ toate discrepanțele care existau între platonism și aristotelism, dar în așa fel încât, pe baza principiilor scolastice de atunci, să rezulte o armonie. Așa s-a acționat îndeosebi în secolul al 13-lea, pentru a se putea uni munca celor care pe Pământ purtau rasa de dominican și influența celor care rămăseseră în cealaltă lume; aceștia, într-adevăr, nu puteau găsi pe moment corpurile pământești adaptate spiritualității lor deosebite, o spiritualitate care nu putea să meargă pe drumul aristotelismului.

În secolul al 13-lea, s-a stabilit chiar o minunată colaborare între ceea ce se întâmpla pe Pământ și ceea ce se revărsa suvoind din înălțimi. Adesea, oamenii care acționau pe Pământ nu erau deloc conștienți de această cooperare, dar cei care acționau din înalțuri erau cu atât mai conștienți de aceasta. Era o cooperare vie. Aș spune: principiul Misteriilor urcase în Cer și își trimitea razele asupra a ceea ce acționa pe Pământ.

Acest lucru mergea până în detalii, și poate fi urmărit până în anumite detalii. Alain de Lille, în evoluția sa pământească ca învățător al Școlii de la Chartres, nu putuse depăși stadiul în care, la o anumită vârstă a vieții sale, îmbrăcase haina cistercienilor, devenise preot în Ordinul Cistercian. Și în Ordinul Cistercian își găsisese refugiu pe atunci ceea ce rămânea din exercițiile care conduc la o conciliere a platonismului, a concepției platoniciene, cu creștinismul.

El a trimis acest discipol pe Pământ pentru ca prin Ordinul Dominicanilor să fie dusă mai departe misiunea care îi revenise aristotelismului. Trecerea care se făcea aici reiese în mod exterior mai ales dintr-un simptom curios: acel discipol suprasensibil, dacă pot spune astfel, al lui Alain de Lille, a purtat mai întâi haina cistercienilor, dar a înlocuit-o mai târziu cu haina dominicanilor.

Avem aici individualitățile care au colaborat în mod suprasensibil-sensibil în timpul secolului al 13-lea și începutul secolului al 14-lea: Marile nume de mai târziu ale scolasticii și discipolii lor, suflete umane legate împreună de multă vreme, dar legate și de marile spirite ale Școlii de la Chartres.

Avem aici, aș spune, acest plan grandios, imens, la nivelul istoriei lumii, care constă în faptul că cei care nu putuseră coborî pe Pământ pentru a cultiva aristotelismul rămăneau în rezervă în lumea spirituală, așteptând până când ceilalți puteau să cultive în continuare pe Pământ concepțiile prin care erau atât de intim uniți cu cei rămași, dar sub influența noțiunilor și ideilor mai riguroase provenite din aristotelism. Acesta a fost cu adevărat un dialog între lumea spirituală și lumea pământească purtat în timpul secolului al 13-lea.

Numai în această atmosferă spirituală putea să acționeze adevăratul Rosicrucianism.

Și apoi, după ce sufletele care coborâseră ca să aducă impulsul aristotelic și-au îndeplinit misiunea pe Pământ, au fost și ele ridicate în lumea spirituală; atunci a avut loc colaborarea, aș putea spune, între platonicieni și aristotelicieni. Și în jurul lor s-au reunit sufletele despre

care am vorbit, cele două grupuri pe care le-am menționat.

Astfel că noi vedem intrând în karma Mișcării antroposofice un mare număr de discipoli de la Chartres și, asociindu-se acestora, toate sufletele care au făcut parte din unul sau altul dintre cele două curente despre care am vorbit zilele acestea – un cerc vast, căci astăzi în acest cerc trăiesc mulți care nu au găsit încă drumul spre Mișcarea antroposofică. Dar lucrurile sunt așa cum le-am expus: în cursul acestor diverse evenimente s-a pregătit ceea ce este astăzi prezent în câmpul antroposofiei.

De exemplu, în sânul Ordinului Cistercian s-a întâmplat ceva ciudat când Alain de Lille a îmbrăcat veșmântul cistercian, când el a devenit preot cistercian, cu platonismul său. Acesta a rămas, de fapt, în Ordinul Cistercian. Să-mi fie permis să spun – căci de ce nu mi-ar fi permis să fac aici, într-un asemenea moment, când trebuie să arăt anumite relații între evenimente, câteva mici remarci personale care nu puteau fi incluse în "Autobiografia" mea –, trebuie să spun: Ceea ce m-a învățat să recunosc multe relații în această direcție – alte relații au provenit din cu totul alte direcții –, aceasta a fost, până la perioada mea weimareză, faptul că eu nu-mi puteam desprinde ochii de la Ordinul Cistercian, și totuși, iarăși, ceva m-a ținut mereu departe, într-un anumit fel, de Ordinul Cistercian. Eu am crescut, ca să spunem așa, în umbra acestui ordin, care posedă importante așezăminte în jurul localității Wiener Neustadt. Preoții Ordinului Cistercian erau cei care le ridicau cu majoritatea tinerilor din regiunea în care am crescut. Eu aveam neîncetat sub ochi veșmântul cistercienilor, rasa de călugăr albă cu centura neagră, noi o numim stola, la brâu. Și dacă aș fi fost îndemnat să vorbesc despre aceste lucruri în "Autobiografia" mea, aș fi spus: De fapt, în copilăria mea totul, totul era făcut pentru ca eu să-mi primesc formația mea nu la școala reală din Wiener Neustadt, ci la gimnaziu. Dar acesta pe atunci mai era încă un gimnaziu cistercian. Stranii erau forțele care mă atrăgeau și în același timp mă țineau la distanță.

Pe de altă parte, întregul cerc de călugări care preda teologia la Universitatea din Viena și o înconjură pe *Marie Eugenie delle Grazie* [[Nota 23](#)] se compunea din cistercieni. Cu cistercienii am avut eu cele mai intime discuții teologice, cele mai intime discuții despre christologie. Eu vreau să arăt acest lucru numai pentru că el adaugă, într-un fel, o nuanță tocmai viziunii asupra acestui secol al 12-lea, când lumina de la Chartres își trimitea razele în sânul Ordinului Cistercian. Căci în extraordinara erudiție a cistercienilor, care este atât de seducătoare, mai trăia încă – deși foarte alterat – ceva din farmecul Școlii de la Chartres. Cistercienii, pe care eu îi cunoșteam bine, făcuseră descoperiri dintre cele mai importante cu privire la lucrurile cele mai diverse. Și cele mai importante pentru mine erau acele lucruri care îmi permiteau să spun: Este, fără îndoială, imposibil ca acei oameni care au fost discipoli la Chartres să se fi reîncarnat aici; dar se putea vedea că multe individualități care se aflaseră în legătură cu Școala de la Chartres se încorporau – dacă pot folosi acest termen – pentru puțin timp în asemenea oameni care purtau veșmântul Ordinului Cistercian.

Aș putea spune că, printr-un subțire perete despărțitor, pe Pământ a continuat să acționeze ceea ce fusese pregătit în suprasensibil în modul pe care l-am descris și care a condus apoi la marea pregătire din prima jumătate a secolului al 19-lea. Și pentru mine a fost un lucru extraordinar de ciudat acea conversație despre Entitatea lui Christos, redată în "Autobiografia" mea [[Nota 24](#)], pe care am avut-o cu un preot din Ordinul Cistercian, nu în casa Mariei delle Grazie, ci ieșind de la ea; această conversație nu a avut, în realitate, un punct de plecare teologic-dogmatic modern, sau un punct de plecare neo-scolastic, ci convorbirea s-a desfășurat cu o completă cufundare în ceea ce fusese odinioară, cu riguroasa conturare aristotelică de noțiuni, dar și cu lumina platonismului.

Ceea trebuia să ia naștere prin antroposofie își trimitea deja lumina, deși într-un mod tainic, în evenimentele timpului; își trimitea lumina, dacă nu în sufletele umane unite într-o anumită confesiune religioasă sau într-un anumit curent social, cel puțin prin ceea ce unește sufletele umane cu aceste mari curente spirituale care sunt active pe Pământ. Și deja se putea vedea, în ceea ce era activ pe cele mai diverse țărmuri în diferiți oameni individuali, de la începutul epocii michaelice anterioare și până la sfârșitul erei Kali Yuga, cum Spiritul Timpului vorbea în așa fel încât ceea ce spunea era o chemare a revelațiilor antroposofice. Se putea vedea cum se înalță Antroposofia, într-un mod viu, asemeni unei ființe care trebuia să vină pe lume, dar care odihnea, ca un copil în sânul mamei sale, în ceea ce pregătise pe Pământ Școala de la Chartres, din moștenirea primelor secole creștine, și care și-a găsit apoi continuarea în suprasensibil și în colaborare cu ceea ce acționa mai departe pe Pământ în apărarea de coloratură aristotelică a creștinismului.

Atunci, din impulsurile pe care le găsim în lucrarea lui Alain de Lille "Contra haereticos" a luat naștere "Summa fidei catholicae contra gentiles" de *Toma d'Aquino* [[Nota 25](#)]. Și apoi a apărut acest suflu al timpului, pe care îl vedem în toate imaginile unde îi întâlnim pe învățații dominicani călcându-i în picioare pe *Averroes*, *Avicenna* și alte imagini care simbolizează apărarea creștinismului spiritual, dar, în același timp, trecerea la intelectualism.

Dragii mei prieteni, eu nu m-am putut hotărî să vă prezint într-un mod teoretic un ansamblu de realități, căci orice expunere teoretică nu le-ar putea decât decolora și diminua din intensitate. Eu am vrut să așez în fața sufletelor dvs. niște realități; ele vă vor face să simțiți ceea ce se oferă vederii atunci când ne întoarcem privirea spre sufletele care, înainte de existența lor pământească actuală, și-au trăit existența spirituală dintre moarte și o nouă naștere în așa fel încât, o dată revenite pe Pământ, ele sunt însuflețite de dorul după antroposofie.

Concepțiile cele mai opuse colaborează în această lume pentru a forma un tot. Și acum, acționează acele suflete care au lucrat în secolul al 12-lea în marea Școală de la Chartres și cele care erau unite cu ele în sânul uneia dintre cele mai mari comunități spirituale, dar în lumea spirituală, la începutul secolului al 13-lea – spiritele de la Chartres colaborează acum cu cele care, în unire cu ele, au cultivat după aceea aristotelismul, indiferent că unele sunt pe Pământ și că altele nu au putut încă să coboare, ele colaborează acum pentru a pregăti o nouă epocă spirituală pentru evoluția Pământului. Pentru ele este vorba acum să adune sufletele care sunt unite cu ele de multă vreme, sufletele cu care să poată fi întemeiată o nouă epocă spirituală, pentru ca în relativ scurtă vreme să fie creată posibilitatea, în sânul unei civilizații care merge spre pieire, să acționeze împreună în încarnări pământești spiritele de la Chartres din secolul al 12-lea și cele care fuseseră unite cu ele în secolul al 13-lea. Ele trebuie să poată lucra împreună, să poată acționa împreună, pentru a cultiva o nouă spiritualitate în sânul unei civilizații care altfel este condamnată la decădere.

Acestea sunt intenții care sunt cultivate astăzi – nu pe Pământ, ci între Cer și Pământ, dacă mă pot exprima astfel –, intenții pe care am vrut să le caracterizez pentru dvs. Aprofunțați conținutul acestor intenții și veți vedea acționând asupra sufletului dvs. ceea ce se află în dosul a ceea ce trebuie să aibă în prim-plan confluența sufletelor umane în Mișcarea antroposofică.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A ȘAPTEA**

Dornach, 28 iulie 1924

Această conferință, așa cum vă imaginați, desigur, trebuie să fie o continuare a considerațiilor pe care le-am făcut aici și care privesc devenirea intimă a karmei Societății Antroposofice. Am urmărit evenimentele survenite în lumea fizică și în lumea suprafizică, evenimente care stau la baza a ceea ce vrea să se manifeste în lume, în clipa de față, prin antroposofie. Noi știm, dragii mei prieteni, că am înregistrat, tocmai în ultimele decenii, două cotituri importante în evoluția omenirii. Prima este cea asupra căreia am atras adesea atenția: încheierea erei tenebrelor, care are loc sfârșitul secolului al 19-lea și începutul secolului 20. A început o eră luminoasă, în comparație cu era tenebrelor. Știm că această eră a tenebrelor a început cu acea dispoziție sufletească în care privirea spirituală a oamenilor se închide față de lumea suprasensibilă. Știm că în vremurile străvechi ale evoluției omenirii exista o stare generală a omului în care el putea să-și cufunde privirea în lumea spirituală, chiar dacă aceasta era o stare visătoare, mai mult sau mai puțin instinctivă. A te îndoi de realitatea lumii spirituale, aceasta ar fi fost în acele timpuri străvechi ale evoluției omenirii absolut imposibil. Dar dacă această stare ar fi durat, dacă omenirea ar fi continuat să trăiască având acces, prin această clarvedere instinctivă, la lumea spirituală, atunci în evoluția omenirii nu ar fi apărut niciodată ceea ce se poate numi inteligența omului individual, folosirea de către omul individual, personal, a intelectului, a rațiunii. De aceasta se leagă ceea ce îl conduce pe om la libertatea voinței sale. Una nu este de conceput fără cealaltă.

În această stare de conștientă atenuată, instinctivă, când omul – cum a fost atunci cazul – participa la lumea spirituală, nu se poate ajunge la libertate. Nu se poate ajunge nici la această gândire independentă care se numește folosirea inteligenței de către individul uman izolat.

Aceste două lucruri trebuiau să se realizeze într-o zi: libera folosire personală a inteligenței, libertatea voinței umane. Iată de ce a trebuit ca vederea originară, instinctivă, în lumea spirituală să se întunece pentru conștienta omului. Acest lucru s-a realizat, chiar dacă nu absolut clar pentru fiecare om individual, cel puțin pentru omenire în general; astfel încât, o dată cu sfârșitul secolului al 19-lea, această eră întunecată, în care viziunea spirituală se întunecă, dar când, în schimb, se deschide posibilitatea folosirii inteligenței și a voinței libere, această eră a întinericului s-a încheiat. Noi intrăm într-o eră în care adevărata lume spirituală trebuie să se apropie de omenire pe căile în care această apropiere este posibilă.

Desigur, se poate spune: această eră nu a început într-un mod foarte luminos. E ca și cum deja din primele decenii ale secolului 20 s-ar fi revărsat asupra omenirii toate relele pe care aceasta nu le-a cunoscut niciodată în cursul istoriei sale. Dar acest lucru nu exclude deloc faptul ca, în general, în evoluția omenirii să intervină posibilitatea ca în sânul ei să pătrundă lumina vieții spirituale. Și, așa putea spune, numai din inerție au păstrat oamenii obișnuințele erei întinericului, obișnuințe care mai ies la suprafață și în secolul 20, și, fiindcă s-ar putea face lumină în jurul adevărului, ele arată mai rău decât înainte, în era întunecată, în Kali Yuga, când ele erau justificate.

Știm, pe de altă parte, că această întoarcere a întregii omeniri spre o eră de lumină a fost pregătită prin faptul că la sfârșitul anilor '70 ai secolului al 19-lea a început epoca michaelică. Să așezăm în fața sufletelor noastre acest fapt în întreaga lui semnificație: o dată cu ultima treime a secolului al 19-lea a început epoca michaelică.

Trebuie să ne fie clar faptul că, așa cum în lumea fizic-sensibilă ne înconjoară cele trei regnuri ale naturii exterioare, regnul mineral, regnul vegetal, regnul animal, tot astfel în lumea spirituală ne înconjoară regnurile superioare, Ierarhiile, pe care le-am caracterizat în contextele cele mai diverse. Așa cum atunci când, pornind de la om, coborând în regnurile naturii, ajungem la regnul animal, la fel ajungem, dacă urcăm în suprasensibil, la regnul îngerilor. Îngerii au misiunea de a-i conduce pe oamenii individuali, de a-i ocroti în timp ce ei trec din încarnare în încarnare. Așadar, sarcinile pe care trebuie să le îndeplinească lumea spirituală față de oamenii individuali revin ființelor din regnul îngerilor.

Dacă ne ridicăm apoi până la regnul Arhanghelilor, vedem că Arhanghelii au sarcinile cele mai diverse. Una dintre aceste sarcini constă în a îndruma, în a conduce tendințele fundamentale ale epocilor succesive, în ceea ce-i privește pe oameni. Astfel, timp de aproximativ trei secole, până la sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut, s-a exercitat ceea ce se poate numi domnia lui Gabriel. Pentru acela care consideră evoluția omenirii nu superficial, cum este obiceiul astăzi, ci în profunzimile ei, această domnie a lui Gabriel s-a exprimat prin faptul că niște impulsuri de o imensă importanță pentru omenire au fost depuse în acele forțe care pot fi numite forțele eredității. Niciodată forțele eredității fizice care acționează de-a lungul generațiilor nu au fost atât de determinante ca în ultimele trei secole dinaintea de ultima treime a secolului al 19-lea.

Aceasta s-a exprimat în faptul că problema ereditară a devenit cu adevărat în secolul al 19-lea o problemă obsedantă, omenirea a avut sentimentul că, la om, însușirile sufletului și spiritului depind de ereditate. În cele din urmă, oamenii au învățat să și simtă ceea ce în secolele 16, 17, 18 și în timpul unei mari părți a secolului al 19-lea domnea ca o lege a naturii în evoluția omenirii.

În această perioadă, însușirile care fuseseră moștenite de la părinți și bunici interveneau și în propria dezvoltare spirituală. În această perioadă, toate însușirile care au legătură cu reproducerea fizică au luat o importanță cu totul deosebită. Un semn exterior care ne arată acest lucru este interesul acordat la sfârșitul secolului al 19-lea problemelor reproducerii și, în general, tuturor problemelor sexualității. În secolele amintite, impulsurile spirituale cele mai importante ajungeau până la oameni în așa fel încât ele încercau să se realizeze prin intermediul eredității fizice.

În opoziție completă cu toate acestea se va afla epoca în care Mihael conduce și călăuzește omenirea, epocă ce a început o dată cu sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut, epocă în care trăim noi, și în care el își unește impulsurile cu cele ale erei luminilor, care a început în secolul 20. Cele două curente de impulsuri se întrepătrund. Astăzi, ne vom îndrepta mai întâi privirea asupra a ceea ce înseamnă particularitatea unei

epoci michaelice. Spun *a unei* epoci michaelice. Vedeți dvs., această conducere și călăuzire de care tocmai v-am vorbit, constă în faptul că, timp de aproximativ trei secole, uneia dintre ființele regnului Arhanghelilor îi revine conducerea spirituală a evoluției în regiunea în care civilizația este la apogeu ei.

Așa cum am spus, Gabriel a avut această conducere în secolele 16, 17, 18, 19. El este acum înlocuit de Mihael. Sunt șapte asemenea Arhangheli care conduc omenirea, în așa fel încât conducerea unui Arhanghel revine în mod ciclic. Deoarece trăim astăzi în epoca michaelică, noi avem cu toții motive să ne amintim de ultima epocă în care Mihael a asigurat conducerea omenirii. Această epocă a lui Mihael, care a precedat întemeierea creștinismului, Misteriul de pe Golgotha, se încheie în Antichitate, cam o dată cu faptele lui *Alexandru*, o dată cu întemeierea filosofiei lui *Aristotel*.

Dacă urmărim ceea ce s-a întâmplat timp de trei secole în Grecia, în împrejurimile Greciei, în epoca precreștină până în timpul lui Alexandru cel Mare, până în timpul lui Aristotel, vedem că este vorba aici tot de o epocă mihaelică. O asemenea epocă michaelică este caracterizată prin condițiile cele mai diverse, dar în special prin faptul că într-o asemenea epocă mihaelică tonul îl dau interesele spirituale ale omenirii, ținând seama de dispozițiile particulare ale acelei epoci. Într-o asemenea epocă, prin lume trece mai ales un suflu de cosmopolitism, de internaționalism. Deosebirile naționale nu-și fac auzit glasul. În timp ce în epoca lui Gabriel, în sânul civilizației europene și a anexei sale americane s-au răspândit impulsurile cu caracter național.

În epoca noastră michaelică, aceste impulsuri vor fi complet înfrânte pe parcursul următoarelor trei secole. În fiecare epocă michaelică, prin omenire trece un suflu de Universalism, marcat de amprenta a ceea ce este comun, în contrast cu interesele particulare ale diverselor națiuni, ale diverselor grupuri umane. În vremea în care domnia lui Mihael pe Pământ s-a desfășurat înainte de Misteriul de pe Golgotha, acest suflu s-a manifestat prin puternicul imbold care, ivit din condițiile care se constituiseră în Grecia, a condus la campaniile lui Alexandru, în cursul cărora cultura și civilizația greacă s-au răspândit într-un mod genial până în Asia, până în Africa, și anume în sânul unor populații care până atunci aveau la cu totul altceva. Această faptă absolut extraordinară și-a găsit încununarea în ceea ce a fost întemeiat la Alexandria: Un curent cosmopolit, care se străduia să dăruiască întregii lumi civilizate de atunci forțele spirituale care se acumulasera în Grecia.

Asemenea fapte se desfășoară sub impulsul lui Mihael, și ceea ce s-a întâmplat atunci a fost tot sub impulsul lui Mihael. Iar acei oameni care au participat la aceste fapte pământești săvârșite în slujba lui Mihael nu s-au aflat pe Pământ în timpul epocii Misteriului de pe Golgotha. Toate acele ființe care țineau de sfera lui Mihael, indiferent că acestea erau suflete umane care se întorseseră prin moarte în lumea spirituală după această epocă michaelică, așadar, suflete umane dezincarnate, sau că erau suflete umane care nu se încarnaseră niciodată pe Pământ, toate aceste ființe s-au aflat reunite într-o viață în comun în lumea spirituală în perioada în care pe Pământ se desfășura Misteriul de pe Golgotha.

Să evocăm în mod viu și în inimile noastre ce s-a întâmplat aici în realitate. Când avem intenția să privim acest aspect din punctul de vedere al Pământului, atunci ne spunem: Omenirea pământească a ajuns aici la un punct anumit al evoluției. Sublimul Spirit Solar Christos vine pe Pământ, se întrupează în omul Iisus din Nazaret. Locuitorii Pământului trăiesc acest eveniment: Christos, sublimul Spirit Solar, vine la ei. Ei nu știau multe despre ceea ce i-ar fi putut conduce să aprecieze în mod just acest eveniment.

Și astfel sufletele dezincarnate care îl înconjoară pe Mihael și care trăiesc în lumile suprapământești, în ambianța, în sfera Soarelui, ele știu să aprecieze mai mult ceea ce s-a întâmplat pentru ele din celălalt punct de vedere, cel al Soarelui. Ele au văzut din Soare ceea ce a avut loc atunci pentru lume. Ele au văzut cum Christos, care până atunci acționase în sfera Soarelui – în așa fel încât El nu era accesibil decât pentru cei care se înălțau prin Misterii până la sfera solară –, își ia rămas bun de la Soare pentru a se uni cu omenirea de pe Pământ.

Acesta a fost un eveniment extraordinar tocmai pentru acele ființe care făceau parte din comunitatea a lui Mihael, căci această comunitate a lui Mihael are o legătură cu totul deosebită cu ceea ce, în destinul Cosmosului, depinde de Soare. Ele trebuiau să-și ia rămas bun de la Christos, care până atunci își avusese locul pe Soare și de acum înainte urma să-și ia locul pe Pământ. Acesta este celălalt aspect.

Dar de aceasta se mai lega, în același timp, și altceva. Acest eveniment nu poate fi apreciat în mod just decât dacă se ține seama de următorul lucru. Oamenii timpurilor trecute nu erau în stare să reflecteze, să trăiască în gânduri care urcă din interior. Ei erau, eventual, înțelepți, erau înfinți mai înțelepți decât omenirea modernă, dar ei nu erau inteligenți în sensul actual al cuvântului. Astăzi este numit inteligent un om care știe să producă gânduri din sine însuși, care știe gândi în mod logic, care poate pune un gând în legătură cu alt gând ș.a.m.d. Toate acestea nu existau odinioară. Atunci nu existau gânduri care să fie produse în mod independent. Gândurile erau trimise pe Pământ în același timp cu revelațiile care proveneau din lumea spirituală. Oamenii nu reflectau, ci ei primeau conținutul spiritual prin revelație, dar îl primeau în așa fel încât acesta era însoțit de gânduri. Astăzi, oamenii reflectează asupra lucrurilor; în acel timp, impresiile primite de suflet aduceau o dată cu ele gândurile. Gândurile erau gânduri inspirate, nu gânduri independente. Și cel care reglementa lucrurile în așa fel încât inteligența cosmică să se comunice omenirii o dată cu revelațiile spirituale, cel care avea în special conducerea acestei inteligențe cosmice, era tocmai entitatea spirituală pe care, dacă ne folosim de terminologia creștină, o numim Arhanghelul Mihael. El este cel care administra în Cosmos inteligența cosmică.

Trebuie să ne reprezentăm în mod clar ce înseamnă aceasta. Căci, deși într-un context de idei puțin diferit, un om cum era, de exemplu, Alexandru cel Mare avea o conștiință absolut clară a faptului că gândurile sale îi veneau pe calea michaelică. Entitatea spirituală corespunzătoare purta atunci, bineînțeles, un alt nume. Noi ne folosim aici de terminologia creștină, dar terminologia nu are importanță. Un om ca Alexandru cel Mare nu se considera altceva decât un misionar al lui Mihael, un instrument al lui Mihael. El nu putea face altfel decât să gândească: Mihael acționează, propriu-zis, pe Pământ și eu sunt cel prin care acționează. Așa erau privite lucrurile. Acest fapt îi dădea și voinței forța de a acționa. Iar un gânditor din aceeași epocă nu putea nici el face altfel decât să gândească: Mihael acționează în el și îi dă gândurile.

Coborârea lui Christos pe Pământ a fost legată de faptul că Mihael și cei din comunitatea sa au văzut nu numai cum Christos și-a luat rămas bun de la Soare, dar ei au văzut, înainte de toate, și cum lui Mihael îi scăpa, încetul cu încetul, stăpânirea asupra inteligenței cosmice. Din Soare se vedea atunci în mod clar că lucrurile nu vor mai veni din lumea spirituală spre om o dată cu conținutul lor de inteligență, ci că omul însuși va trebui să-și cucerească pe Pământ propria sa inteligență. Acesta a fost un eveniment decisiv, greu de semnificații, să se vadă într-un fel revărsându-se pe Pământ inteligența. Inteligența a încetat – dacă mă pot folosi de această expresie – să mai fie găsită în Ceruri, ea fusese trimisă pe Pământ.

Toate acestea s-au realizat mai ales în timpul primelor secole creștine. Vedem cum încă unii oameni, aceia care erau în stare de un asemenea lucru, mai aveau încă în această epocă cel puțin câte ceva din ceea ce se revărsa din revelațiile suprasensibile o dată cu conținutul de inteligență. Această situație s-a prelungit până în secolele 8, 9 ale erei creștine. Apoi a venit momentul decisiv. Mihael și ai săi, indiferent că erau încarnați sau nu, trebuiau să-și spună: Oamenii pe Pământ încep să devină inteligenți, încep să scoată din ei înșiși propria lor înțelegere; dar inteligența cosmică nu mai poate fi administrată de Mihael. Mihael simțea că stăpânirea inteligenței cosmice îi scapă. Și

privind în jos, pe Pământ, se putea vedea că o dată cu secolele 8 și 9 începea o epocă a inteligenței și că oamenii începeau să-și formeze ei înșiși propriile lor gânduri.

V-am arătat cum în școli speciale, de exemplu în marea Școală de la Chartres, erau perpetuate anumite tradiții cu privire la ceea ce odinioară, impregnat de inteligență cosmică, li se revela oamenilor. V-am descris ce s-a realizat în această Școală de la Chartres, în special în secolul al 12-lea, și am încercat de asemenea să vă arăt cum administrarea inteligenței pe Pământ a fost apoi transferată asupra unor membri ai Ordinului Dominicanilor. Priviți operele care s-au născut din curentul scolasticii creștine, din acel minunat curent spiritual, astăzi total necunoscut, atât de către partizanii săi, cât și de adversari, pentru că ei n-au știut să vadă esențialul. Priviți această luptă, pentru a înțelege ce înseamnă exact noțiunile, ce înseamnă pentru omenire și pentru lucrurile acestei lumi conținutul de inteligență. Marea dispută dintre nominaliști și realiști se desfășoară în special în sânul Ordinului Dominicanilor. Unii văd în ideile generale doar niște nume, ceilalți văd în ideile generale niște conținuturi spirituale care se revelează în lucruri.

Întreaga scolastică este o luptă a oamenilor cu scopul de a înțelege clar ce este această inteligență care se revarsă. Nu e de mirare că interesul principal al celor care îl înconjoară pe Mihael se îndreaptă spre curentul scolastic care se dezvoltă pe Pământ. În argumentația lui *Toma d'Aquino* și a discipolilor săi, ca și a altor scolastici, se vede expresia pământească a ceea ce fusese odinioară curentul lui Mihael. Curentul lui Mihael: administrarea inteligenței, a inteligenței spirituale plină de lumină.

Acum, această inteligență se afla pe Pământ. Acum oamenii trebuiau să-i înțeleagă clar sensul. Privind spre Pământ din lumea spirituală, se putea vedea cum ceea ce ține de sfera lui Mihael se dezvoltă acum în afara autorității sale, sub domnia care tocmai începe a se instaura, a lui Gabriel. Înțelepciunea inițiatică, înțelepciunea rosicruciană, așa cum se răspândea ea atunci, consta în a poseda o anumită claritate cu privire la această situație. Tocmai în această epocă este important ca oamenii să-și îndrepte privirea asupra naturii raportului dintre ceea ce este pământesc și ceea ce este suprasensibil. Căci pământescul apare ca și cum ar fi fost într-un fel rupt de suprasensibil – dar aceste două lumi țin una de alta! Și dvs. ați putut vedea din ceea ce v-am prezentat în ultimele conferințe cum țin ele una de alta. Realitățile suprasensibile nu pot fi cuprinse decât în imagini, în Imaginațiuni. Ele nu pot fi prezentate în noțiuni abstracte, ci trebuie zugrăvite cu ajutorul imaginilor. Iată de ce eu trebuie să zugrăvesc ceea ce s-a întâmplat la începutul acelei epoci când omenirii i-a fost integrat sufletul conștiinței și, o dată cu el, inteligența.

Se scurseseră deja câteva secole de când Mihael văzuse sosind pe Pământ, în secolul al 9-lea al erei creștine, ceea ce mai înainte era inteligență cosmică. El o vede continuând a se revărsa pe Pământ, în special în scolastică. Aceasta se întâmpla jos, pe Pământ. Iar el i-a adunat pe cei care fac parte din sfera sa în regiunea solară, a adunat atât sufletele umane care tocmai se aflau între moarte și o nouă naștere, cât și pe acelea care țin de sfera sa, dar nu-și desfășoară niciodată evoluția într-un trup uman, având totuși o anumită legătură cu omenirea. Dvs. vă puteți imagina că existau aici în special sufletele umane pe care vi le-am menționat drept marii învățători din cadrul Școlii de la Chartres. Una dintre personalitățile cele mai importante care făceau parte pe atunci, la începutul secolului al 15-lea, în lumea spirituală, din cetele lui Mihael, a fost *Alain de Lille*. Dar toți ceilalți pe care vi i-am numit ca aparținând Școlii de la Chartres se aflau acum, în existența dintre moarte și o nouă naștere, împreună cu cei care proveneau din Ordinul Dominicanilor; suflete care aparțineau curentului platonician erau aici intim unite cu cele care făceau parte din curentul aristotelic. Toate aceste suflete erau impregnate de impulsurile lui Mihael. Un mare număr dintre aceste suflete trăiseră Misteriul de pe Golgotha nu văzut de pe Pământ, ci văzut din Soare. Ele se aflau la începutul secolului al 15-lea în lumea suprasensibilă în niște situații importante.

Atunci a luat naștere, sub conducerea lui Mihael, ceea ce vom putea numi o școală suprasensibilă – pentru că trebuie să ne folosim de niște expresii împrumutate din limbajul pământesc. Ceea ce fusese odinioară Misterul lui Mihael, ceea ce fusese anunțat de către inițiați în vechile Misterii ale lui Mihael, ceea ce trebuia acum să se schimbe, deoarece inteligența își găsise drumul său din Cosmos spre Pământ, toate acestea au fost rezumate în niște caracteristici foarte semnificative de către Mihael însuși pentru cei pe care el îi aduna acum în această școală michaelică suprasensibilă la începutul secolului al 15-lea. A devenit din nou viu în lumile spirituale tot ceea ce se revelase odinioară, ca înțelepciune michaelică, în Misteriile solare. Atunci a fost reunit, într-un mod grandios, tot ceea ce trăia în forma aristotelică a platonismului, pe care Alexandru cel Mare o adusese în Asia, în Egipt. Toate acestea erau reunite, arătând că în ele mai era încă vie vechea spiritualitate. Toate sufletele care fuseseră întotdeauna legate de curentul despre care v-am vorbit în ultimele conferințe, acele suflete care erau predestinate să facă parte din Mișcarea antroposofică, să-și elaboreze karma în vederea acestei mișcări, toate aceste suflete au luat atunci parte la această școală suprasensibilă. Căci tot ceea ce se învăța acolo era plăsmuit pornind de la punctul de vedere că impulsul michaelic trebuia să se dezvolte în viitor, în cadrul evoluției omenirii, într-un mod nou, prin intermediul inteligenței proprii fiecărui suflet uman.

Se arăta cum, la sfârșitul secolului al 19-lea, în ultima treime a secolului al 19-lea, Mihael își va relua puterea pe Pământ, cum va începe o nouă epocă michaelică, după epocile conduse de ceilalți șase Arhangheli după perioada lui Alexandru, dar că această epocă michaelică va fi diferită de celelalte. Căci în timpul celorlalte epoci michaelice inteligența cosmică se exercitase mereu la nivelul a ceea ce este comun oamenilor. Dar acum – așa le spunea Mihael discipolilor săi în acest moment în lumea suprasensibilă – va fi vorba în epoca michaelică de cu totul altceva. Ceea ce Mihael administrase timp de eoni pentru oameni, inspirațiile pe care el le trimisese pe Pământ, toate acestea i-au scăpat. El le va regăsi atunci când, la sfârșitul anilor '70 ai secolului al 19-lea, își va relua puterea pe Pământ. El le va regăsi prin faptul că o inteligență mai întâi lipsită de spiritualitate se va fi instaurat printre oameni; dar el le va regăsi într-o stare specială; el le va regăsi expuse, în mare măsură, forțelor ahrimanice. Căci, în același timp în care inteligența coborâ din Cosmos pe Pământ, creștea tot mai mult și aspirația puterilor ahrimanice de a-i smulge lui Mihael această inteligență cosmică, devenită pământească, pentru a o valorifica singură, eliberată de Mihael.

Aceasta a fost marea criză care a apărut la începutul secolului al 15-lea, criză în care ne mai aflăm și astăzi, și care ia forma luptei lui Ahriman împotriva lui Mihael: Ahriman, care face totul pentru a contesta domnia lui Mihael asupra inteligenței acum devenită pământească – Mihael, care se străduiește, cu toate impulsurile de care el dispune acum, după ce și-a pierdut domnia asupra inteligenței, să și-o cucerească din nou, încă de la începutul stăpânirii sale pe Pământ, deja din anul 1879. La această răscruce decisivă se afla evoluția omenirii în ultima treime a secolului 19. Inteligența, odinioară cosmică, devenise pământească, Ahriman voia să facă această inteligență numai pământească, pentru ca ea să continue a evolua cum începuse s-o facă în timpul erei lui Gabriel. El voia ca această inteligență să devină întru totul pământească, astfel încât ea să nu mai depindă decât de legăturile de sânge, de succesiunea generațiilor, de forțele de reproducere. Aceasta este ceea ce voia Ahriman.

Așadar, Mihael a coborât pe Pământ. El putea regăsi numai pe Pământ ceea ce își parcursese între timp drumul său, pentru ca oamenii să poată ajunge la inteligență și libertate, el își putea recuceri puterea numai pe Pământ, dominând din nou asupra inteligenței, dar asupra unei inteligențe care acționează acum în sânul omenirii. Ahriman împotriva lui Mihael, Mihael în fața necesității de a apăra împotriva lui Ahriman ceea ce administrase timp de eoni pentru binele omenirii – în acest conflict este angajată omenirea. A fi antroposof înseamnă, printre multe alte lucruri: a înțelege această luptă, cel puțin până la un anumit punct. Și această luptă se vede peste tot. Adevărata ei natură se ascunde în culisele devenirii istorice, dar ea este prezentă pretutindeni, în sânul realităților pe care le putem vedea.

Dragii mei prieteni, acele suflete care se aflau pe atunci în școala suprasensibilă a lui Mihael participau la toate aceste învățături pe care tocmai vi le-am schițat în trecut, care constituiau o repetare a ceea ce fusese transmis încă din timpuri străvechi în Misteriile solare, drept anticipare profetică a ceea ce trebuia să se întâmple atunci când va începe noua epocă michaelică; erau niște îndemnuri înflăcărate în sensul că cei care îl înconjoară pe Mihael vor să se angajeze în curentul michaelic, ei vor să urmeze impulsurile care vor face ca inteligența să se poată uni din nou cu entitatea lui Mihael.

În timp ce aceste învățături minunate, grandioase, erau comunicate sufletelor în cadrul acelei școli suprasensibile conduse de Mihael însuși, aceste suflete au participat la un eveniment puternic, extraordinar, care nu se repetă în evoluția Cosmosului nostru decât la foarte lungi intervale. Așa cum v-am spus deja, când vorbim pe Pământ despre Divinitate, noi avem în vedere lumea suprasensibilă. Dar, când trăim între moarte și o nouă naștere, atunci, în realitate, vorbind despre Divinitate, noi avem în vedere Pământul – dar nu Pământul fizic; aici se revelează lucruri grandioase, puternice, elementul spiritual-divin. Și tocmai la acest început de secol al 15-lea, când numeroase suflete din sfera lui Mihael au făcut parte din școala despre vă care vorbesc, atunci, în același timp, se putea vedea ceva ce, așa cum am spus, nu se repetă în devenirea cosmică decât la intervale foarte mari de timp: îndreptând privirea în jos, spre Pământ, se puteau vedea Serafimii, Heruvimii și Tronurile, așadar entitățile primei Ierarhii, cea mai înaltă, săvârșind un act extraordinar.

Acesta s-a petrecut în timpul primei treimi a secolului al 15-lea, în perioada când în culisele evoluției vremurilor moderne se întemeia Școala Rosicrucienilor. Când se privește de obicei spre Pământ, din înaltul existenței dintre moarte și o nouă naștere, se asistă la acte pe care le săvârșesc în mod regulat Serafimii, Heruvimii și Tronurile. Se vede cum Serafimii, Heruvimii și Tronurile transferă spiritualul din sfera entităților Exusiai, Dynamis și Kyriotetes în fizic, imprimând astfel spiritul, prin puterea lor, domeniului fizic. La intervale lungi de timp se poate vedea producându-se un eveniment care, prin caracterul său grandios, diferă de ceea ce se observă de obicei în cursul devenirii: Ultima dată un asemenea eveniment a putut fi observat din lumea suprasensibilă în era atlanteană. Ceea ce se întâmplă în aceste ocazii în omenire se manifestă în așa fel încât cel care privește acum din lumea spirituală spre Pământ îl vede traversat de fulgere, în timp ce se aud puternice bubuituri de tunet. Atunci a fost o așa-numită furtună cosmică – pentru oamenii de pe Pământ petrecându-se oarecum în stare de somn, pentru spiritele grupate în jurul lui Mihael manifestându-se într-un mod grandios.

În spatele a ceea ce s-a întâmplat la nivel istoric în sufletele umane la începutul secolului al 15-lea a existat într-adevăr ceva a cărui putere s-a manifestat chiar în momentul în care discipolii lui Mihael primeau învățătura sa în lumea suprasensibilă. Ultima dată, în era atlanteană, pe când inteligența mai era cosmică, dar ea fusese luată în stăpânire de inima umană, se întâmplase ceva analog și care izbucnise tot în sfera pământească sub formă de fulgere și de tunete spirituale. Da, lucrurile se întâmplaseră tocmai în acest fel. În perioada în care au loc acum aceste zguduituri pământești, perioadă în care s-a extins mișcarea rosicruciană, când se întâmplau tot felul de lucruri stranii pe care dvs. le găsiți povestite în istorie, spiritele lumii suprasensibile au văzut Pământul ca înconjurat de vacarmul unor fulgere puternice însoțite de tunete. Serafimii, Heruvimii și Tronurile integrau inteligența cosmică acelei părți componente a organizării umane care constituie sistemul neuro-senzorial, organizarea capului.

Și acum se manifesta din nou un eveniment care astăzi nu se mai arată în mod clar, și care nu se va mai arăta decât în cursul secolelor și mileniilor viitoare, și care constă într-o transformare totală a omului. Mai înainte, omul era un om-inimă. Apoi, el a devenit un om-cap. Inteligența devine inteligența sa personală. Văzut din lumea suprasensibilă, acesta este un fapt de o importanță extraordinară. În toate acestea se vede ce putere și forță se desfășoară în sfera primei Ierarhii, în sfera Serafimilor și Heruvimilor; ființele acestei Ierarhii își manifestă și își revelează puterea și forța în faptul că ele domnesc nu numai în domeniul spiritualului, ca Euxiai, Dynamis și Kyriotetes, ci în faptul că introduc spiritualul în domeniul fizic, făcând din spirit elementul creator al celui fizic. Acești Serafimi, acești Heruvimi și aceste Tronuri aveau de îndeplinit niște fapte care, așa cum am văzut, nu se repetă decât după eoni. Și, am putea spune: Ceea ce i-a învățat Mihael pe ai săi în acea epocă a fost comunicat lumii pământești în mijlocul fulgerelor și tunetelor. Acest lucru ar trebui să fie înțeles, căci aceste fulgere și aceste tunete, dragii mei prieteni, trebuiau să devină entuziasm în inimile și în sufletele antroposofilor! Și cel care simte cu adevărat imboldul de a se apropia de antroposofie trăiește în sufletul său – astăzi încă în mod inconștient, oamenii încă nu știu nimic din toate acestea, dar ei le vor învăța –, omul trăiește în sufletul său consecințele faptului că el a primit odinioară, în anturajul lui Mihael, această antroposofie cerească ce a precedat antroposofia pământească. Învățăturile date odinioară de Mihael erau învățături care au pregătit atunci ceea ce trebuie să devină antroposofie pe Pământ.

Astfel, noi avem o dublă pregătire suprasensibilă pentru ceea ce trebuie să devină antroposofie pe Pământ: Acea primă pregătire care a avut loc în marea școală suprasensibilă începând din secolul al 15-lea; apoi, ceea ce v-am descris, ceea ce s-a modelat în lumea suprasensibilă drept cult imaginativ la sfârșitul secolului al 18-lea și începutul secolului al 19-lea, în cadrul căruia învățăturile date odinioară discipolilor lui Mihael în marea sa școală suprasensibilă au fost plătuite sub forma unor puternice imaginațiuni. Astfel au fost pregătite sufletele care au coborât după aceea în lumea fizică și care, prin toate aceste pregătiri, trebuiau să primească imboldul de a înfăptui ceea ce trebuie să acționeze pe Pământ ca antroposofie.

Gândiți-vă numai că la toate acestea au participat marii învățători de la Chartres. Așa cum știți din expunerile mele din ultima vreme, ei nu au coborât încă pe Pământ. Ei au trimis înainte acele suflete care și-au exercitat apoi activitatea în special în Ordinul Dominicanilor, după ce ei ținuseră cu acestea un fel de conferință la răscrucea secolelor 11 și 13.

Apoi, toate aceste suflete s-au adunat din nou; cele care la Chartres vestiseră străvechile învățături în cuvinte de foc și cele care au luptat în scolastică – printr-o muncă dintre cele mai lucide, dar căreia ei i se consacrau din toată inima – pentru a descoperi sensul inteligenței. Toate făceau parte din cetele lui Mihael și au studiat în această școală. Iar celelalte erau sufletele ce aparțineau celor două grupuri pe care le-am caracterizat.

Avem, așadar, această școală a lui Mihael. Avem, după aceea, la începutul secolului al 19-lea, acest cult imaginativ, ale cărui consecințe vi le-am sugerat. Avem faptul esențial că la sfârșitul anilor '70 începe din nou domnia lui Mihael, Mihael este pregătit să preia din nou pe Pământ inteligența, care între timp îi scăpase. Această inteligență trebuie să devină michaelică. Noi trebuie să înțelegem sensul noii epoci michaelice. Sufletele care se nasc în prezent cu nevoia unei spiritualități care deja conține în ea inteligența, așa cum este cazul în Mișcarea antroposofică, sunt astăzi, într-un fel, acele suflete pe care karma lor le-a făcut să se nască în epoca actuală, suflete care trebuie să țină seama de ceea ce se întâmplă pe Pământ în zorii epocii michaelice. Și ele sunt legate de toate acele suflete care încă nu au ajuns să coboare; ele sunt legate mai ales de sufletele care aparțin curentului platonician condus de Bernard Silvestre, Alain de Lille și alții, care au rămas în existența suprasensibilă.

Dar cei care sunt astăzi în stare să primească antroposofia cu o adevărată dăruire a inimii, care se pot uni cu antroposofia, aceștia simt în ei impulsul, prin faptul că au trăit în suprasensibil la începutul secolului al 15-lea și la începutul secolului al 19-lea, de a reveni pe Pământ la sfârșitul secolului 20 împreună cu toți ceilalți care nu au mai coborât între timp. Până atunci, spiritualitatea antroposofică va fi pregătit ceea ce se va putea realiza apoi din sânul comunității drept revelație deplină a ceea ce a fost pregătit în lumea suprasensibilă prin curentele despre care v-am vorbit.

Dragii mei prieteni, antroposoful ar trebui să fie conștient de aceasta, ar trebui să fie edificat asupra chemării sale; să pregătească încă de pe acum spiritualitatea care trebuie să se răspândească tot mai mult, până în ziua când va fi atins punctul culminant, când adevărații antroposofi vor fi din nou prezenți, dar reuniți cu ceilalți, la sfârșitul secolului 20. Adevăratul antroposof trebuie să fie conștient că astăzi este vorba ca el să ia parte la această luptă dintre Ahriman și Mihael, să o vadă limpede și să-și aducă la ea contribuția. Numai dacă o asemenea spiritualitate cum este aceea care vrea să se răspândească prin Mișcarea antroposofică se unește cu alte curente spirituale, numai atunci Mihael va găsi acele impulsuri prin care el se va putea uni cu inteligența devenită pământească, această inteligență care în realitate îi aparține lui.

Acum, îmi revine tot mie sarcina de a vă arăta prin ce mijloace subtile încearcă Ahriman să împiedice această realizare și în ce luptă înverșunată se află angajat acest secol 20. Toate faptele pe care tocmai le-am studiat ne permit să înțelegem cât de grave sunt vremurile și de ce curaj este nevoie pentru a ne angaja în mod just într-un curent spiritual. Dar dacă preluăm toate aceste lucruri în noi înșine și ne spunem: Suflete uman, tu poți fi chemat, dacă înțelegi aceste lucruri, să colaborezi la consolidarea domniei lui Mihael –, tu poți face în același timp să ia naștere ceea ce s-ar putea numi bucurie interioară, plină de dăruire, a sufletului uman la gândul că lui îi poate fi acordată forța necesară în acest scop. Dar trebuie găsită în sine această forță plină de curaj, acest curaj plin de forță. Căci deasupra noastră este scris cu litere suprasensibile: Să știți că veți reveni înainte de sfârșitul secolului 20, și la sfârșitul secolului 20, acest secol pe care voi înșivă l-ați pregătit! Fiți conștienți de forma pe care o va lua atunci ceea ce ați pregătit!

A te ști angajat în această înfruntare, în această luptă decisivă dintre Mihael și Ahriman, aceasta este, dragii mei prieteni, ceva care ține de ceea ce poate fi numit entuziasm antroposofic.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A OPTA**

Dornach, 1 august 1924

Urmează acum să vă arăt cum își trăiește antroposoful karma sa tocmai prin faptul că, drept urmare a condițiilor preliminare despre care v-am vorbit, el a intrat în Societatea Antroposofică sau cel puțin în Mișcarea antroposofică. Pentru aceasta va trebui să adaug unele explicații la ceea ce am expus luna trecută. V-am vorbit despre marea școală suprasensibilă de la începutul secolului al 15-lea, care poate fi caracterizată în felul următor: În această școală, Mihael însuși era marele învățător; cete întregi de suflete umane care se aflau atunci între moarte și o nouă naștere, dar și cete întregi de entități spirituale care nu sunt destinate a trece printr-o încarnare pământească și care trăiesc, de altfel, aceiași eoni ca și noi, într-o stare eterică sau într-o stare mai înaltă, toate aceste ființe, fie că sunt umane, supraumane sau subumane, s-au aflat atunci printre discipolii din marea școală de sub conducerea puterii michaelice. Și eu v-am caracterizat deja luna trecută câte ceva din ceea ce constituia conținutul acestei învățături.

Astăzi aș vrea să încep prin a sublinia următorul aspect: penultima domnie a lui Mihael, cea care a precedat epoca michaelică actuală, și care a durat trei secole, s-a terminat în epoca lui Alexandru, în perioada precreștină; atunci, Mihael s-a retras și alți Arhangheli au stăpânit pe Pământ. În momentul Misteriului de pe Golgotha, Mihael era în tovărășia entităților spirituale și umane care aparțineau sferei sale. Ele au trăit Misteriul de pe Golgotha prin faptul că au simțit cum Christos părăsea sfera lor, sfera Soarelui, în timp ce oamenii care se aflau atunci pe Pământ au simțit cum Christos sosea la ei, pe Pământ.

Există un puternic contrast, uriaș, aș putea spune, între ceea ce au trăit atunci unele suflete față de celelalte; să ne adâncim cu toată inima în acest contrast.

Atunci s-a deschis epoca în care, încetul cu încetul, inteligența cosmică, așadar, ființa inteligenței care este răspândită în întreg Universul și care până la sfârșitul epocii lui Alexandru era guvernată în mod absolut de Mihael, a trecut în posesia oamenilor, a căzut, ca să spunem așa, din mâinile lui Mihael.

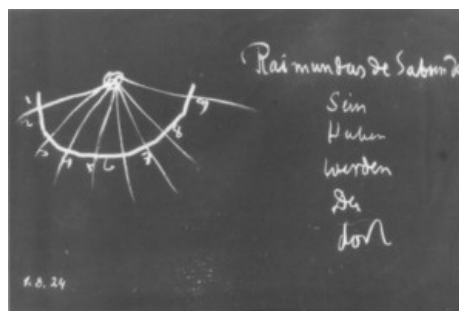
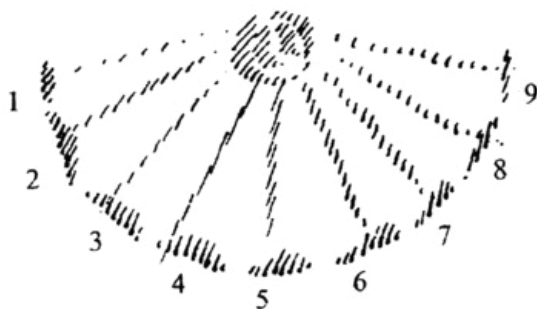
Vedeți dvs., dragii mei prieteni, din acest punct de vedere, evoluția omenirii s-a desfășurat în felul următor: până la sfârșitul epocii lui Alexandru și puțin mai târziu, iar pentru anumite grupuri umane chiar mai mult timp, oamenii aveau întotdeauna conștiința faptului că atunci când cineva este inteligent, nu el însuși este sursa acestei inteligențe, ci el o primește ca pe un dar din lumile spirituale. Când cineva gândea ceva inteligent, se considera că acel lucru inteligent se datora inspirației unor entități spirituale. Este de dată recentă faptul că atunci când cineva este inteligent i se atribuie lui însuși această inteligență. Și aceasta se întâmplă pentru că administrarea inteligenței a trecut din mâinile lui Mihael în mâinile ale oamenilor.

Atunci când, la sfârșitul anilor '70 ai secolului al 19-lea, Mihael și-a reluat puterea asupra conducerii destinelor pământești, el a găsit în sfera umană inteligența cosmică ce îi scăpase cu totul începând din secolul al 8-lea sau al 9-lea al erei creștine.

Așa se prezentau lucrurile în ultima treime a secolului al 19-lea, atunci când domnia lui Mihael a urmat domniei lui Gabriel. Prin faptul că el venea spre oamenii de acum înainte înzestrați cu propria lor inteligență, Mihael a ajuns să spună: Eu regăsesc ceea ce îmi scăpase, ceea ce odinioară administram eu. Și marea dispută din Evul Mediu între personalitățile conducătoare din Ordinul Dominicanilor și cele care duceau mai departe opera alexandristmului asiatic și trecuseră în Spania, de exemplu Averroes și discipolii săi, consta propriu-zis în faptul că Averroes și discipolii săi, așadar, post-aristotelicii mahomedani, spuneau: Inteligența este ceva general. Ei vorbeau numai despre o "pan-inteligență", nu despre o inteligență umană personală. Inteligența umană individuală era pentru Averroes doar un fel de oglindire în fiecare cap uman a ceea ce, în realitate, nu există decât ca element general.

Imaginați-vă că cineva are o asemenea oglindă (*vezi desenul*), în loc de aceste nouă părți, eu aș putea desena, firește, sute sau mii sau milioane. Să presupunem aici un obiect care se reflectă. Așa stăteau lucrurile pentru Averroes, împotriva căruia a luptat energic *Toma d'Aquino*: Rațiunea, inteligența, era pentru el, și conform tradiției vechii epoci michaelice, o "pan-inteligență", o inteligență *unică*; iar capetele umane o reflectau, astfel că atunci când creierul nu mai funcționa, nu mai exista nici o inteligență individuală. Atunci, cum stăteau lucrurile, în realitate, în această privință?

Vedeți dvs., ceea ce își reprezenta Averroes a fost exact până la sfârșitul epocii lui Alexandru; până atunci, aceasta a fost pur și simplu o realitate cosmic-umană; la aceasta a rămas Averroes. Dominicanii au avut în vedere evoluția omenirii, ei au spus: Nu așa stau lucrurile! – Ei ar fi putut, bineînțeles, să spună: A fost un timp când aceasta era așa, dar astăzi este altfel! – Dar ei nu au făcut asta; ei au constatat starea de lucruri care exista în secolul al 13-lea și care s-a accentuat în mod deosebit în secolele 14, 15. Ei au spus: acum, fiecare are propria sa înțelegere. – Era exact ceea ce se întâmplase.

[mărește imaginea]

A aduce o deplină claritate în această privință, aceasta a fost sarcina școlii suprasensibile despre care v-am vorbit lumea trecută. Acest lucru era subliniat în această școală suprasensibilă iar și iar, sub toate formele, descriindu-se ceea ce fusese caracterul fundamental al vechilor Misterii. Într-un mod grandios, nu sub formă de Imaginațiuni, acestea au apărut doar la începutul secolului al 19-lea, ci sub formă de inspirații suprasensibile, erau descrise acele realități al căror reflex vi l-am putut comunica aici adesea, atunci când v-am descris esența vechilor Misterii.

Dar acolo se indica și asupra viitorului, asupra a ceea ce trebuiau să fie noile Misterii; se vorbea despre ceva care trebuie să intre în omenire nu în felul vechilor Misterii, când omul nu avea încă pe Pământ inteligența individuală, când, de aceea, el nu putea avea despre lumea spirituală decât o conștiință asemănătoare celei de vis, ci se vorbea despre acea esență a Misteriilor pe care noi putem începe să o înțelegem pe tărâmul antroposofiei, și care este absolut în acord cu deplina inteligență a omului, cu inteligența clară și luminoasă.

Dar să aprofundăm puțin învățătura acelei școli suprasensibile. Această învățătură, în intimitatea ei, conducea la cunoașterea unui fapt care, propriu-zis, nu se află în concepțiile oamenilor de pe Pământ, începând din epoca ebraică și, la rândul ei, în cea creștină, decât sub forma unui fel de imagine palidă, un fapt care încă și astăzi, când ar trebui să domnească niște vederi mai profunde, nu se mai regăsește la marea majoritate a oamenilor decât ca o imagine palidă provenită din tradiție. Este învățătura despre păcat, despre omul păcătos, despre omul care, la punctul de plecare al evoluției umane, ar fi fost destinat să nu coboare atât de profund în materie cât a coborât deja în prezent.

O anumită versiune încă justă a acestei învățături se află, de exemplu, la *Sfântul Martin* [Nota 26], "filosoful necunoscut". Sfântul Martin îi mai învăța pe discipolii săi că, înainte de începutul evoluției sale pământești, omul se mai afla încă la un anumit nivel, de unde a decăzut ca urmare a unui păcat original, pe care Sfântul Martin îl numea adulterul cosmic. Prin păcatul original, omul a decăzut până în starea în care se află acum. Ei bine, exprimându-se astfel, Sfântul Martin pune degetul pe ceea ce a fost întotdeauna, de-a lungul întregii evoluții, conținutul învățăturii despre păcatul original: concepția că omul nu este la nivelul la care ar putea fi. Toate învățăturile privind păcatul moștenit au fost pe bună dreptate legate de această concepție că omul a decăzut de la nivelul său original.

Dar, trăgându-se consecințele acestei idei, se ajunsese la o anumită nuanță a concepției despre lume, o nuanță care spunea: Pentru că omul a devenit odinioară păcătos – a deveni păcătos înseamnă tocmai a cădea de la nivelul original –, el nu poate vedea lumea cum ar fi putut-o vedea înainte de cădere. De aceea vede el lumea tulbure. El nu o vede sub adevăratul său aspect, o vede plină de iluzii și de fantasmе. El percepe ceea ce se oferă privirii sale în natura exterioară, dar el nu vede natura cu fundalul său spiritual; el o vede sub o formă materială, care, în realitate, nu există. Aceasta era concepția vechilor timpuri despre omul păcătos, asemenea aceleia pe care și-o mai face încă și astăzi tradiția. Așadar cei care păstrau tradiția Misteriilor spuneau: Omul nu poate nici să vadă lumea, nici să o simtă, nici să acționeze în lume cum ar fi putut gândi, simți, acționa dacă nu ar fi devenit păcătos, adică dacă nu ar fi căzut din înălțimile care i-au fost destinate la origine de către Zeii de care el aparține.

Dacă ne îndreptăm acum privirea asupra spiritelor conducătoare din seria Arhanghelilor care se succed la guvernarea Pământului, fiecare stăpânind aproximativ trei secole și jumătate, ca Gabriel, în ultimele trei-patru secole, iar acum Mihael, dacă ne îndreptăm privirea asupra întregii serii a ființelor arhanghelice, Gabriel, Rafael, Zachariel, Anael, Orifiel, Samael, Mihael, noi putem caracteriza în felul următor relația care îi unește de spiritele Ierarhiilor superioare.

Vă rog să nu luați ușor termenii banali de care mă voi sluji – dar noi nu avem decât cuvinte umane – pentru a vorbi despre aceste lucruri sublimе; ele sunt grele de sens. Dintre acești Arhangheli, care sunt în număr de șapte, șase au acceptat, ce-i drept, nu în întregime – dar Gabriel mai mult decât ceilalți, deși nici el cu totul –, șase au acceptat într-o mare măsură faptul că pentru oameni lumea este maya, marea iluzie, fiindcă din pricina calității lor, care nu corespunde destinației lor originare, ei au decăzut de la starea lor originară. Mihael este în mod absolut singurul – nu pot face altfel decât să mă exprim în mod banal – singurul care nu a vrut să cedeze și care, împreună cu spiritele michaelice care se află și în rândul oamenilor, se situează pe acest punct de vedere: Eu sunt regentul inteligenței. Inteligența trebuie să fie condusă în așa fel încât iluzia, fantezmele, să nu poată intra în ea, nimic din ceea ce întuneacă și tulbură viziunea pe care omul și-o face despre lume.

Dragii mei prieteni, a-l vedea astfel pe Mihael, marele opozant din cohorta Arhanghelilor, este un spectacol înălțător și de o măreție sublimă. Și de fiecare dată când pe Pământ a fost prezentă o epocă michaelică, pe Pământ a apărut drept consecință faptul că inteligența, ca instrument de cunoaștere, a primit un caracter cosmopolit, așa cum am arătat și, pe lângă aceasta, oamenii s-au pătruns de conștiința următorului fapt: Noi ne putem ridica totuși până la Divinitate.

Acest "Noi ne putem ridica totuși până la Divinitate" a jucat la sfârșitul ultimei epoci michaelice un rol extraordinar de important. Pretutindeni, începând din Grecia, se răspândise o atmosferă de descurajare asupra locurilor vechilor Misterii. În Italia de Sud, în Sicilia descurajarea pusese stăpânire pe urmașii vechii școli pythagoreice; ei erau descurați fiindcă strălucirea vrăjită care înconjurase această școală în secolul 6 înainte de era precreștină se stinsese. Se vedea din nou – chiar printre inițiații Misteriilor pitagoreice – că iluzia, iluzia materialistă se răspândea în lume.

Descurajarea pusese stăpânire pe fiii și ficele vechilor Misterii egiptene. Oh, aceste Misterii egiptene, ele se scufundaseră în așa măsură în descurajare încă din timpul lui Alexandru, încât, aș putea spune, profundele învățături conținute în legenda lui Osiris sau în cultul lui Serapis nu mai transmiteau decât zgura a ceea ce fusese odinioară o magnifică operă turnată de metal. Iar în Asia, ce deveniseră aceste eforturi curajoase și puternice de a se înălța spre lumea spirituală, al căror punct de plecare erau Misteriile Dianei din Ephes? Însuși Misteriile din Samothrake, comoara înțelepciunii Kabirilor [Nota 27], nu mai puteau fi descifrate decât de cei care purtau în ei înșiși elanul care antrenează spre înălțimi, numai sufletele de această natură, numai Kabirii, mai puteau citi în norii de fum care se ridicau din Axieros, Axiokersos,

Axiokersa.

Descurajarea domnea pretutindenii! Pretutindenii exista sentimentul că în vechile Misterii inițiații erau neputincioși în fața misterului solar, care este propriu-zis misterul lui Mihael –, pretutindenii exista acest sentiment: Omul este neputincios!

Această epocă michaelică a fost o epocă de mari încercări. În fond, platonismul nu era decât un fel de extract spălăcit al vechilor Misterii. Din acest extract, aristotelismul a preluat elementul cel mai intelectual, pe care Alexandru l-a luat după aceea pe umerii săi.

Cuvântul de ordine al lui Mihael a fost atunci: Omul trebuie să ajungă la "pan-inteligență", pentru ca el să ajungă să sesizeze divinul pe Pământ sub o formă care să nu fie atinsă de păcat. Trebuie să fie răspândit pretutindenii ceea ce este mai bun din ceea ce a fost cucerit, plecând din centrul care va fi Alexandria, fără a ține seama de centrele Misteriilor unde domnește descurajarea. Acesta era impulsul lui Mihael. Și tocmai aceasta este deosebirea dintre el și ceilalți Arhangheli: faptul că el a protestat cu cea mai mare tărie împotriva căderii omului.

Acesta este, de asemenea, conținutul cel mai important al învățăturii pe care el a dat-o alor săi în școala suprasensibilă despre care am vorbit luna trecută. Conținutul mai important al acestei învățături era următorul: Dacă inteligența își găsește acum loc printre oameni, dacă inteligența, scăpată din mâinile mihaeliților, urmează să-și găsească locul pe Pământ, atunci în această epocă michaelică oamenii trebuie să simtă că e nevoie ca ei să vegheze, pentru că inteligența nu are voie să fie atinsă de starea de păcat, și oamenii trebuie să se folosească de această epocă a inteligenței pentru a se ridica prin inteligența pură, eliberată de iluzie, până la viața spirituală.

Acesta este, în opoziție cu atmosfera ahrimanică, atmosfera care domnește în sfera lui Mihael. Luna trecută eu am caracterizat această opoziție: am arătat că Ahriman se străduiește cu orice preț, acum și în viitor, să-și însușească această inteligență coborâtă printre oameni, să facă în așa fel încât oamenii să ajungă în stăpânirea lui, și astfel Ahriman să devină posesorul inteligenței din creierele umane.

Vedeți dvs., dragii mei prieteni, acest Ahriman, vreau să spun aceste legiuni ale lui Ahriman trebuie să ne fie cunoscute. Nu am făcut nimic considerând numele Ahriman de disprețuit și dând numele de Ahriman unei legiuni de ființe demne de disprețuit. Cu aceasta nu am făcut nimic. Ceea ce este important este să ajungem să vedem că prin Ahriman avem de-a face cu o entitate cosmică de inteligență cea mai înaltă, o entitate cosmică ce a preluat în sine deja în mod absolut individual inteligența. Ahriman este, din toate punctele de vedere, superinteligent; el este stăpânul unei inteligențe orbitoare, care provine din întreaga ființă umană, nu numai din această parte a ființei umane care se arată tocmai în forma frunții umane.

Dacă am vrea să-l reprezentăm pe Ahriman cu ajutorul unei Imaginațiuni umane, ar trebui să-l arătăm cu o frunte înclinată înapoi și cu o expresie frivol-cinică, fiindcă la el totul provine de la aceste forțe inferioare, dar de la aceste forțe inferioare provine inteligența cea mai înaltă. Cel care s-ar angaja într-o discuție cu Ahriman ar fi absolut copleșit de rigoarea înlănțuirii logice, de extraordinara precizie cu care el își mănuieste argumentele. În ceea ce privește lumea oamenilor, aceasta este părerea lui Ahriman, abia de-acum înainte trebuie să se decidă dacă aici va domni deșteptăciunea sau prostia. Pentru Ahriman, este prostie tot ceea ce nu cuprinde inteligență în individualitatea strict personală. Căci fiecare din ființele ahrimane este personal superinteligentă, așa cum am spus adineaori, este critică, refuzând tot ceea ce este illogic, are o gândire ironică și disprețuitoare.

Vedeți dvs., când îl avem astfel pe Ahriman în fața noastră, atunci simțim, bineînțeles, absoluta opoziție dintre Ahriman și Mihael. Căci ceea ce are importanță la Mihael nu este absolut deloc caracterul personal al inteligenței; numai că la om există întotdeauna tentația de a-și face inteligența personală după modelul lui Ahriman. În realitate, Ahriman îl judecă pe Mihael cu un foarte mare dispreț, el îl crede prost și lipsit de minte. Desigur, el îl judecă în raport cu sine însuși: căci Mihael, într-adevăr, nu își propune să atragă personal inteligența la sine însuși, el vrea și a vrut timp de milenii, timp de eoni, să administreze pan-inteligența, și acum, din nou, deoarece oamenii trebuie să fie posesorii inteligenței, el vrea s-o administreze ca pe ceva pe care oamenii îl au în comun și de care trebuie să beneficieze fiecare om ca atare, ca de inteligența comună.

Desigur, noi, ca oameni, ar fi bine să ne spunem: credința că putem avea inteligența numai pentru noi este prostească. Nu putem fi inteligenți numai pentru noi înșine. Când vrem să demonstrăm ceva în mod logic cuiva, începem prin a presupune că această persoană are logica pe care o avem și noi și că această logică este valabilă pentru toți. Dacă fiecare și-ar avea propria sa logică, nu am putea pretinde să demonstrăm ceva și celorlalți după propria noastră logică. Și tocmai aceasta este particularitatea epocii michaelice actuale, faptul că ceea am înțeles definitiv trebuie să treacă până în sentiment.

Și astfel vultuește, în culisele existenței, lupta lui Ahriman împotriva curentului mihaelic. Așa cum spuneam deja luna trecută, una dintre obligațiile antroposofului este aceasta: să-și cucerească un simț pentru faptul că acum lucrurile stau în acest fel, pentru faptul că, am putea spune, Cosmosul se află în focul acestei lupte.

Vedeți dvs., această luptă care se dădea în Cosmos încă din secolele 8, 9, a dobândit importanță atunci când, încetul cu încetul, inteligența cosmică i-a scăpat lui Mihael și cetelor sale și a coborât printre oameni; această luptă a devenit actuală când, în momentul pe care eu l-am indicat adesea, la începutul secolului al 15-lea, a început să se dezvolte în omenire sufletul conștiinței. Noi vedem de asemenea pe Pământ, în anumite spirite care trăiau atunci pe Pământ, un fel de oglindire a ceea ce s-a întâmplat în marea școală suprasensibilă despre care am vorbit luna trecută; noi vedem aici cum ceva din toate acestea se oglindeau în oamenii individuali de pe Pământ.

Am discutat adesea în ultimul timp despre activitățile cerești care se oglesc în școlile și instituțiile pământești. Am vorbit despre marea Școală de la Chartres și despre altele. Dar acest lucru poate fi spus și despre anumiți oameni individuali. Și noi avem acest fenomen curios că tocmai aici unde sufletul conștiinței începe să se dezvolte în omenirea civilizată, aici, unde adevărata Mișcare rosicruciană trebuie să ia în stăpânire impulsul spre sufletul conștiinței, tocmai aici, într-un spirit al acestui timp, se aprinde ca un fulger ceva din acest impuls suprapământesc. (Planșa 6) Este vorba de *Raimund de Sabunda* [Nota 28], care a trăit în secolul al 15-lea. Și ceea ce învață Raimund de Sebunda la începutul secolului al 15-lea este aproape o reflectare pământească a înaltei învățături suprasensibile a lui Mihael.

Raimund de Sabunda spunea: Oamenii au decăzut de la nivelul care le fusese acordat la origine de către Zeii de care ei aparțin. Dacă ar fi rămas la acest nivel, ei ar fi văzut sub adevărata sa formă tot ceea ce trăiește în minunatele cristale ale regnului mineral, în lumea minerală amorfă, în ceea ce trăiește în sutele și miile de forme ale lumii vegetale, în formele regnului animal, în tot ce este viu și se mișcă în apă și în aer, în căldură și în elementul pământesc, ei ar fi văzut toate acestea sub adevărata lor formă.

Raimund de Sabunda reamintea că în categoriile lui Aristotel, ca odinioară în arborele Sephiroth, în aceste concepte generale care par atât de stranii celui care nu le înțelege, în toate acestea este conținut ceea ce, cu ajutorul inteligenței, trebuie să conducă în lumea spirituală. Cât de seci, înfrigorator de seci, par pentru oameni categoriile lui Aristotel care se învață în logică: ființa, relația, acțiunea, aici, acolo – zece asemenea categorii, zece asemenea noțiuni generale. Oamenii spun: Firește că îți vine să o iei la fugă când trebuie să înveți asemenea noțiuni generale! De ce să ne înflăcăram în fața unor asemenea noțiuni generale: ființa, posesia, devenirea și așa mai departe? – Este

exact ca și când cineva ar spune: De ce fac oamenii atâta caz de "Faustul" lui Goethe! Nu există nimic altceva în el decât diverse combinații de litere de la a, b, c, d, e, f și așa mai departe, până la litera z! Cel care ia "Faust" în mână și nu știe să citească nu va avea nici o idee despre extraordinara măreție a acestei opere, el nu va vedea niciodată decât literele, a, b, c, d, e, f, până la z. Cel care nu știe cum sunt combinate a, b, c, acela nu va putea citi "Faust".

Vedeți dvs., la fel este și cu citirea cuvintelor care compun categoriile lui Aristotel. Acestea sunt în număr de zece: ființa, cantitatea, calitatea, relația, spațiul, timpul, locul, situația, acțiunea, suferința – sunt mai puține decât literele alfabetului. Acestea sunt literele spiritului. Cel care știe să folosească în mod just ființa, situația, acțiunea etc., așa cum știe să se folosească de litere pentru ca ele să dea "Faustul", presimte ceea ce spunea Aristotel despre aceste lucruri atunci când, de exemplu, îl instruia pe Alexandru.

Raimund de Sabunda, în vremea sa, încă mai atrăgea atenția asupra acestui lucru, lui încă îi mai erau cunoscute aceste lucruri. El spunea: Când privim, de exemplu, ceea ce mai exista în aristotelism, se vede că acesta era un vestigiu al stării de unde au decăzut oamenii la începutul evoluției umane, și de care ei își mai aminteau: aceasta era "citirea în Cartea Naturii". Dar oamenii au căzut atât de jos, încât ei nu mai pot citi adevărul conținut în "Cartea Naturii" [[Nota 29](#)]. De aceea Dumnezeu, care a avut milă de ei, le-a dat Biblia, "Cartea Revelației", pentru ca ei să nu se îndepărteze cu totul de ceea ce este spiritual-divin.

Așadar Raimund de Sabunda mai învăța, în secolul al 15-lea: "Cartea Revelației" este aici pentru omul păcătos, fiindcă el nu știe să citească în "Cartea Naturii"; dar, spunând aceasta, el gândea deja: Oamenii trebuie să regăsească posibilitatea de a citi în "Cartea Naturii". Și acesta este impulsul pe care îl dă Mihael: să îi conducă din nou pe oameni, acum, după ce inteligența administrată de el a venit printre oameni, să redeschidă marea Carte a Naturii și să citească în "Cartea Naturii".

La drept vorbind, toți cei care se află în Mișcarea antroposofică ar trebui să simtă că pentru a înțelege karma va trebui mai întâi ca ei să știe că fiecare dintre ei i se adresează în mod personal chemarea: Citește din nou cu ochii spiritului în "Cartea Naturii", descoperă substraturile spirituale ale naturii, după ce Dumnezeu ți-a dat, pentru epoca intermediară, Revelația.

Vă rog să înțelegeți bine sensul cărții mele "Mistica în zorii vieții spirituale a timpului nostru". Veți vedea la ultima pagină a acestei cărți – sub forma pe care puteam și trebuia să o dau atunci – că este vorba de a conduce Mișcarea antroposofică în așa fel încât omul să poată citi din nou nu numai în "Cartea Revelației", despre care spuneam că *Jakob Böhme* [[Nota 30](#)] mai știuse încă să o citească, ci și în "Cartea Naturii". Începuturile stângace, insuficiente, adesea groaznice, ale științei moderne trebuie să fie transformate, metamorfozate, printr-o concepție spirituală despre lume, într-o adevărată citire în "Cartea Naturii". Eu cred că am folosit această expresie, "Cartea Naturii", la sfârșitul cărții "Mistica în zorii vieții spirituale a timpului nostru". Aceasta a fost încă de la început semnul distinctiv (în text, "Schibboleth" – n. t. [Nota 31](#)) al Mișcării antroposofice. De la început a existat apelul adresat celor care trebuiau să-și asculte acum vocea karmei, să perceapă mai mult sau mai puțin conștient și clar acest apel: Karma mea este atinsă și cuprinsă de mesajul lui Mihael care răsună în lume; datorită karmei mele, acest mesaj mă privește.

Căci este vorba, la urma urmei, de oamenii care sunt încă pe Pământ, care întotdeauna sunt aici, care vin, care au venit, care revin și vor reveni mereu, și care sunt pregătiți să se îndepărteze într-un anumit sens de lume, și să se adune în Societatea Antroposofică. Că această izolare de lume trebuie să fie înțeleasă ca fiind mai mult sau mai puțin reală, mai mult sau mai puțin categorică ș.a.m.d., aceasta este o altă problemă; pentru anumite suflete, aceasta este un fel de plecare și un mers spre altceva decât lumea de care ele s-au desprins. La diferiți oameni individuali, evenimentele karmei se prezintă în modul cel mai variat. Unul face o experiență sau alta, fiindcă el trebuie să rupă anumite legături, pentru a se uni cu cei care vor să cultive mesajul lui Mihael. Există suflete care simt adeziunea la mesajul lui Mihael ca pe un fel de descătușare. Altele, în schimb, au sentimentul de a se afla în situația următoare: Eu sunt atras pe de o parte de Mihael, pe de altă parte de ahrimanism; nu pot să aleg, viața este cea care mă menține în această situație! – Iar alte suflete au curajul să se smulgă din această situație, menținând totuși legăturile exterioare. Altele, în sfârșit, stabilesc ușor aceste legături cu lumea exterioară; și acest lucru este posibil și, poate, pentru starea actuală a Societății Antroposofice, este deocamdată lucrul cel mai bun. Dar întotdeauna există oameni care se află în interiorul Mișcării, stând în fața altora, care se află în afara ei, și, de asemenea, în fața unora cu care, având în vedere viețile lor anterioare, au legături karmice profunde. Descoperim atunci firele karmice cele mai ciudate.

Noi nu putem înțelege aceste ciudate fire karmice decât dacă ne amintim aceste premise despre care am vorbit adineaori; am văzut că, într-adevăr, sufletele care în inconștientul lor simt imboldul spre Mișcarea antroposofică au avut în încarnările precedente experiențe comune, căci ele făceau parte, în marea lor majoritate, din grupurile care în secolele 15, 16, 17 au auzit în lumea suprasensibilă mesajul lui Mihael și care, după aceea, la începutul secolului al 19-lea, au participat la marele cult imaginativ despre care v-am vorbit aici. Vedem o chemare cosmic-telurică puternică adresată legăturilor karmice ale membrilor Societății Antroposofice. Așa cum am auzit lumea trecută, această chemare va răsună de-a lungul întregului secol 20, pentru a-și atinge punctul culminant la sfârșitul secolului 20.

Despre aceasta, dragii mei prieteni, aș vrea să vă vorbesc duminica viitoare.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A NOUA**

Dornach, 3 august 1924

Ați putut vedea din conferințele anterioare cum sufletele care simt în străfundurile subconștientului imboldul de a se apropia de Mișcarea antroposofică poartă în sine acest imbold datorită relației lor speciale cu forțele lui Mihael. Și noi am examinat cum acționează aceste forțe ale lui Mihael pe parcursul diferitelor secole tocmai pentru a vedea ce influență pot avea aceste impulsuri michaelice asupra vieții celor care se află într-o anumită legătură cu ele.

Dar aceste impulsuri michaelice, și acest lucru este de o importanță deosebită pentru karma fiecărui antroposof, sunt de-așa natură încât ele acționează în mod profund și intens asupra întregului om. Expunerile precedente ne-au arătat că domnia lui Mihael, dacă vrem să o numim astfel, care a început pentru viața pământească la sfârșitul anilor '70 ai secolului al 19-lea, a fost precedată de domnia lui Gabriel, și v-am arătat deja că această domnie a lui Gabriel este legată de forțele care sunt vehiculate prin reproducerea fizică, de forțele eredității fizice.

Forțele lui Mihael sunt exact de sens opus. Sub domnia lui Gabriel, impulsurile acționează cu putere în organismul fizic al omului. Mihael acționează cu putere în natura spirituală a omului. Dvs. puteți deduce aceasta deja din faptul că el este administratorul inteligenței Universale. Dar impulsurile lui Mihael sunt foarte puternice, sunt pline de forță, și ele acționează, pornind din spiritual, asupra întregului om; ele acționează în elementul spiritual, de aici în elementul sufletesc, și apoi în elementul trupesc. Și, în contextul karmic, sunt mereu în acțiune aceste forțe suprapământeste: entitățile Ierarhiilor superioare acționează împreună cu omul, asupra omului; prin aceasta se elaborează karma. Astfel forțele lui Mihael, fiindcă acționează asupra întregului om, sunt totodată acele forțe care acționează deosebit de puternic în karma omului. Forțele lui Gabriel acționează foarte puțin, nu chiar deloc, dar ele acționează foarte puțin în karma propriu-zisă a omului; forțele michaelice acționează, în schimb, foarte puternic în karma omului.

Așadar, dacă anumiți oameni – și, în general, dvs. toți sunteți acești oameni, dragii mei prieteni – sunt deosebit de legați de acest curent michaelic, karma lor nu poate fi înțeleasă decât dacă o concepem în legătură cu acest curent michaelic. Și dacă ne gândim că Mihael este un spirit care se află într-o legătură deosebită cu Soarele și cu toate impulsurile solare, vom înțelege mai bine ce importanță extraordinară au aceste impulsuri michaelice pentru oamenii care sunt deosebit de expuși acestor impulsuri; spiritualul acționează până în organizarea fizică. Trebuie, pur și simplu, să considerăm fenomenele fizice legate de sănătate și boală – care se constată, de exemplu, la cei pe care îi putem numi oamenii lui Mihael –, mult mai mult decât se face de obicei, ca fiind legate de karma lor într-un sens mai înalt decât la oamenii lui Gabriel sau ai lui Rafael ș.a.m.d. Deși Rafael este totodată tocmai acel spirit care se află în strânsă legătură cu arta de a vindeca – în Univers, lucrurile sunt complexe –, Mihael este, cu toate acestea, spiritul care orientează karma fiecăruia, în modul cel mai intim, și în ceea ce privește sănătatea sau boala.

Acest lucru, la rândul său, se află în legătură cu faptul că forțele michaelice nu acționează numai în sensul cosmopolitismului, ci îl și smulg pe om din îngustimea relațiilor pământești și îl transportă la un nivel spiritual unde el simte aceste relații pământești mai puțin intens decât alți oameni; el este cel puțin predispus la aceasta prin karma sa – și aici avem iarăși ceva ce exercită o profundă influență asupra karmei oamenilor individuali care aparțin curentului michaelic.

Vedeți dvs., în ultima treime a secolului al 19-lea situația a fost într-adevăr de-așa natură încât oamenii – nu spun nervoși, ci foarte sensibili din punct de vedere spiritual și sufletesc – au putut simți în mod clar cum forțele michaelice pătrund în lume. Această pătrundere a forțelor michaelice în lume s-a manifestat, la cei care erau cu adevărat oamenii lui Mihael, prin faptul că anumite evenimente care au trecut neobservate de alții au răsunat foarte profund și într-un mod decisiv în viața lor.

Și, înainte de toate, karma unor asemenea oameni era de-așa natură încât, chiar dacă nu își dădeau seama foarte clar despre acest lucru, ei simțeau totuși că între Mihael și Ahriman se desfășoară această luptă pe care eu am descris-o alaltăieri. În epoca actuală, Ahriman nu are o mare influență asupra oamenilor decât atunci când, într-un fel oarecare, este prezentă o deviere a conștiinței. Forma cea mai accentuată a acestei devieri se manifestă, să spunem, în cazul pierderii cunoștinței sau atunci când conștiința este întunecată un timp mai îndelungat. În momentele în care conștiința este întunecată, puterile ahrimanice îl pot atinge pe om foarte puternic. Ele acționează atunci în el, omul este expus atacurilor lor. Și tocmai în această ultimă treime a secolului al 19-lea, mai ales în perioada care a precedat sfârșitul erei Kali Yuga, așadar în ultimii ani ai secolului precedent, era de-a dreptul zguduitor să vezi ce se întâmplă în dosul scenei lumii exterioare fizic-sensibile, care se întinde în fața organelor umane de simț. Într-adevăr, la granița imediată a acestei lumi se află ceea ce ne arată multe aspecte din aceste evenimente istorice în care intervin ființele superioare, ființele suprasensibile.

Însă în această ultimă treime a secolului al 19-lea, mai ales în ultimul deceniu, tot ce se referea la domnia lui Mihael, la întreaga sa luptă, la întregul context de realități legate de Mihael, nu era ascuns decât de un văl subțire. Dar de atunci Mihael luptă, într-un fel, în lumea exterioară. Astfel, noi avem acum nevoie de o forță mult mai mare pentru a vedea aspectul suprasensibil al acestor lucruri decât înainte de sfârșitul erei Kali Yuga, așadar, încă din ultimul secol, când, așa cum am spus, lumea învecinată nu era ascunsă decât de un văl și când Mihael mai lupta în spatele scenei. Dar Mihael, așa cum am spus, vrea neapărat să-și instaureze domnia. Mihael este un spirit puternic, el nu se poate sluji din plin decât de oameni plini de curaj, plini de curaj interior.

Și, în tot acest context de evenimente pe care vi le-am prezentat, în școala suprasensibilă din secolele 15, 16, 17, în acest cult suprasensibil de la începutul secolului al 19-lea, printre spiritele care iau parte la aceste evenimente intervin în permanență numeroase cohorte de spirite

luciferice, a căror prezență este necesară pentru întregul context. Mihael are nevoie de colaborarea ființelor luciferice pentru a putea birui polul opus, pentru a-l birui pe Ahriman. Astfel încât oamenii lui Mihael sunt deja și ei incluși – poate nu trebuie să spunem în această luptă, ci într-o pendulare între impulsurile luciferice și impulsurile ahrimaice. Aceste lucruri puteau fi observate cu o mare claritate tocmai la sfârșitul secolului trecut. Nu se întâmpla atunci atât de rar să se poată pătrunde cu privirea prin acest văl, cum l-am numit. Se vedea ce luptă grea avea de dus Mihael împotriva lui Ahriman, și cât de ușor putea fi deviată conștiința oamenilor de tot felul de influențe luciferice.

Veți spune, poate: devieri ale conștiinței, pierderi ale cunoștinței, aici nu e nimic extraordinar. Desigur, văzut din exterior, aici nu e nimic extraordinar; dar aceste fenomene devin importante prin consecințele lor. Aș vrea să vă dau un exemplu în acest sens.

Cineva trebuia într-o zi să cunoască pe cale istorică, într-un mod intim, o anumită personalitate. Acest om trebuia să se ocupe cu această personalitate din epoca Renașterii și a Reformei, să o cunoască din punct de vedere istoric. Vă rog să mă înțelegeți exact: Erau îndeplinite toate condițiile preliminară necesare pentru ca un om – era la sfârșitul anilor '90 ai secolului trecut – să poată cunoaște, pe căile istoriei, o personalitate din epoca Renașterii și a Reformei. Ei bine, s-ar putea spune că nici nu se putea concepe cum ar fi putut acest om să cunoască acea personalitate altfel decât, așa zice, într-un mod cu totul pedant-filistin. Dar iată că, prin efectul celor mai rafinate împrejurări karmice, omul respectiv a fost incapabil, exact în perioada când ar fi trebuit să facă această experiență, să se servească de conștiința sa. El a căzut într-un fel de somn din care nu s-a putut trezi. El a fost împiedicat să facă această experiență.

Asemenea lucruri, bineînțeles, nu prea sunt remarcate în viața curentă. Dar tocmai aceste lucruri ne permit să vedem în mod direct din lumea pământească în lumea spirituală. Și dacă vrem să avem aici o explicație, trebuie să spunem: Acel om care trebuia să cunoască o personalitate din epoca Renașterii și a Reformei ar fi simțit, fără îndoială, dacă ar fi făcut ceea ce am relatat, o foarte puternică impresie personală. Dar el nu a făcut acest lucru, și nu a mai avut acea impresie. Dar impresia pe care acest om ar fi putut-o avea s-a transformat în timp într-o sensibilitate cu totul deosebită pentru elementul michaelic. El a dobândit, într-adevăr – deși în mod inconștient –, înțelegere pentru elementul michaelic.

Vă dau acest exemplu oarecum paradoxal pentru a vă arăta pe ce căi a ajuns elementul michaelic până la oameni. S-ar putea menționa multe, foarte multe exemple de acest fel. Oamenii ar fi astăzi cu totul diferiți dacă nu s-ar fi produs asemenea lucruri la un mare număr dintre ei. Căci aceste lucruri se pot întâmpla în sute de moduri diferite. În cazul pe care vi l-am relatat, aflăm că acest om a căzut cu adevărat într-un fel de somn. În alte cazuri, s-a întâmplat că un anumit eveniment care l-ar fi îndepărtat de Mihael pe omul respectiv a fost evitat prin sosirea unui prieten sau a altcuiva, conducându-l în alt loc pe acest om, a cărui conștiință s-a voalat atunci în modul cel mai firesc, cel mai banal – astfel încât el a fost împiedicat să ia parte la evenimentul care, în realitate, era prevăzut în karma sa. Intervențiile cele mai pronunțate în desfășurarea normală și liniștită a karmei s-au produs tocmai în timpul acestor ani.

În general, s-a putut vedea cât de profund acționează aceste influențe ale lui Mihael. În numeroase cazuri s-a văzut că oamenii a căror karmă primise o zdruncinătură de acest fel, deoarece Mihael trebuia să pătrundă prin poarta anumitor conștiințe umane în lumea sensibil-pământească, au fost afectați nu numai în viața lor interioară, ci până în corporalitate.

Este extraordinar de interesant să vedem cum în anii '90 oamenii au fost implicați în niște evenimente care nu erau altceva decât căile prin care Mihael pătrundea din lumea spirituală în lumea fizică. Așadar, trebuie să ne gândim: Această intrare a lui Mihael în lumea fizică în ultima treime a secolului al 19-lea se pregătea deja în lumea spirituală de multă vreme, de la începutul anilor '40 ai secolului al 19-lea. Mihael și ai săi, așa spune, se apropiau tot mai mult și devenea tot mai vizibil că se nașteau oameni al căror destin pământesc era legat de misiunea lui Mihael: aceea de a recuceri aici, pe Pământ, inteligența, după ce ea le scăpase, în lumea suprasensibilă, cetelor michaelice.

În cele din urmă – ați aflat acest lucru din expunerile precedente –, în miezul acestor evenimente este situată Mișcarea antroposofică. Căci ea este legată de acest întreg curent michaelic, cum reiese în mod clar din ceea ce v-am descris până acum.

Ei bine, examinați în această lumină legăturile karmice dintre diferitele personalități pe care un imbold profund le face să adere la Mișcarea antroposofică. Ele încep prin a veni din lumea exterioară. Ele sunt situate în lume într-un context sau altul. În realitate, au existat întotdeauna în lume numeroase comunități care i-au unit pe oameni, dar niciodată forțele de coeziune nu au avut caracterul deosebit pe care îl manifestă forțele michaelice. Aceasta îl situează într-o situație deosebită pe acela care, părăsind mediul în care a trăit, găsește calea în interiorul Societății Antroposofice. Oamenii pot intra în alte asociații, întotdeauna au putut s-o facă: destinul omului respectiv nu este atât de profund afectat. Dar în Societatea Antroposofică nu poate intra cineva, cel puțin dacă această aderare este sinceră și dacă afectează sufletul în mod profund, fără ca destinul omului respectiv să fie, datorită acestui fapt, în mod profund influențat. Și aceasta se vede în mod absolut clar atunci când lucrurile sunt privite din unghiul potrivit.

Luați, de exemplu, un om care tocmai a intrat în Societatea Antroposofică sau în Mișcarea antroposofică și care înainte de aceasta era prins într-un ansamblu de relații cu neantroposofi, sau el a păstrat aceste relații. Deosebirea dintre cel care a intrat în Societate și cel care se află sau care rămâne în afara ei are o greutate mai mare decât dacă este vorba de o altă comunitate. Există aici două feluri de relații. Datorită evenimentelor pe care vi le-am descris, noi trăim în prezent într-o epocă a unor mari decizii, astfel încât această coexistență a antroposofilor și neantroposofilor corespunde unui fapt foarte important. Sau este vorba de rezolvarea unei vechi karme pentru cel care face parte din Societatea Antroposofică, sau de inaugurarea unei noi karme pentru cel care nu face parte din ea. Și acestea sunt mari deosebiri.

Să presupunem că un antroposof are legături apropiate cu un om care nu este antroposof. Se poate ca antroposoful să aibă de reglat cu neantroposoful niște vechi raporturi karmice, sau ca neantroposoful să aibă de înnodat legături cu antroposoful în vederea viitorului. Cel puțin aceste două cazuri – cu toate nuanțele posibile, bineînțeles – sunt singurele care să-mi fi fost dat să le observ; nici cazuri intermediare, nici altfel de cazuri. De aici rezultă că epoca noastră este, într-adevăr, o epocă a marilor decizii: sau cei care nu sunt antroposofi suferă o influență care face ca ei să intre în comunitatea michaelică, sau influența se exercită în sensul că cei care nu aparțin comunității michaelice îi evită pe primii. Aceasta este epoca marilor decizii, epoca celei mari crize despre care vorbesc de fapt cărțile sacre ale tuturor timpurilor, referindu-se la epoca noastră. Căci caracteristica impulsurilor michaelice este faptul că ele sunt decisive și ele sunt decisive tocmai în epoca noastră. Cei care, în prezenta încarnare, primesc prin intermediul antroposofiei impulsurile michaelice, își pregătesc întreaga lor ființă în așa fel încât impulsurile michaelice să pătrundă în profunzime în acele forțe ale ființei care, fără acestea, sunt determinate numai de apartenența la o anumită rasă sau la un anumit popor.

Gândiți-vă numai ce putere au cuvintele: Acest om aparține unui anumit popor. Putem vedea, privindu-l, că este rus, sau francez, sau englez, sau german. Acest lucru se vede la un om, și oamenii sunt clasificați în așa fel încât, privindu-i, îi situăm pe un anumit loc. Se consideră că este important să vedem că unul este turc, altul rus ș.a.m.d. Dar pentru cei care aderă astăzi la antroposofie cu toată puterea sufletului lor, cu tot elanul inimii lor, și o consideră drept izvorul cel mai profund din care viața lor își scoate forța, pentru aceștia o astfel de diferențiere, atunci când ei vor reveni pe Pământ, nu va mai avea nici un sens. Se va spune: De unde este oare acesta? El nu provine din nici un popor, din nici o rasă, el este ca și cum ar fi înlăturat trăsăturile tuturor raselor și popoarelor.

Vedeti dvs.. cu ocazia ultimei domnii a lui Mihael. În epoca lui Alexandru. era important de a răspândi peste tot elenismul. de a-i da un

caracter cosmopolit. Prin campaniile lui Alexandru a fost realizată o operă considerabilă, în sensul compensării deosebirilor dintre oameni, în sensul răspândirii unui element comun. Dar acesta nu putea încă acționa atât de profund, fiindcă Mihael stăpâna încă asupra inteligenței cosmice. Acum această inteligență este pe Pământ. Acum Mihael acționează în profunzime, el intervine până în natura pământească a omului. Pentru prima dată, spiritul se pregătește să fie elementul care modelează rasele. Va veni timpul când nu se va mai putea spune: Acest om arată așa sau altfel, așadar, el aparține acestui popor, el este turc, arab sau englez sau rus sau german; ci va trebui să se spună: Acest om a primit dintr-o viață anterioară un impuls care l-a făcut să se orienteze spre spirit în sensul michaelic. Astfel, ceea ce este influențat de Mihael se manifestă în mod nemijlocit fizic-creator, fizic-plăsmuitor.

Dar aceasta este ceva care se depune apoi adânc, adânc în karma fiecăruia. De unde destinul celor care sunt în mod sincer antroposofi: ei nu pot să se adapteze cu adevărat în această lume, simțind totuși necesitatea de a o aborda cu cea mai mare seriozitate.

Eu am arătat că cei care sunt angajați cu toată energia lor în Mișcarea antroposofică vor reveni la sfârșitul secolului, că li se vor alătura și alții, fiindcă prin aceasta trebuie să se decidă în mod definitiv dacă Pământul va fi salvat, dacă civilizația pământească va fi salvată de la declin. Aceasta este, aș putea spune, misiunea Mișcării antroposofice; ea apasă greu asupra inimilor noastre, dar, pe de altă parte, ea le înflăcărează și le însuflă entuziasm. Trebuie să avem privirea îndreptată asupra acestei misiuni.

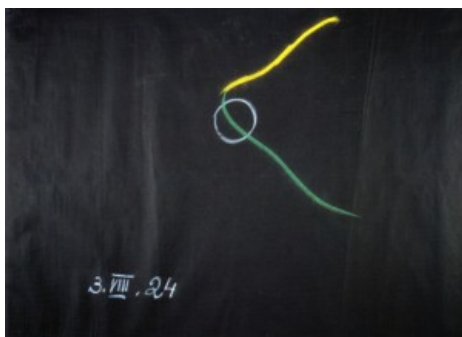
Aici este absolut necesar pentru noi, care suntem antroposofi, să știm că în această situație karma este mai greu de purtat pentru antroposofi decât pentru ceilalți oameni. În primul rând, oamenii care intră în Societatea Antroposofică sunt, într-adevăr, predestinați să-și trăiască mai greu decât alții karma lor. Și dacă refuzăm această dificultate, dacă vrem să ne trăim karma într-un mod comod, această atitudine se răzbină, într-un fel sau altul. Trebuie să putem fi antroposofi și prin modul în care ne trăim karma; trebuie să veghem cu atenție la modul în care ne trăim karma, pentru a fi cu adevărat antroposofi. Trăirea comodă a unei karme, dorința de a ne trăi karma într-un mod comod, aceasta conduce apoi la faptul că aceasta se răzbină sub formă de boli fizice, de accidente fizice ș.a.m.d.

Acestea sunt acele înlănțuiri subtile ale vieții pe care trebuie să le vedem în mod clar; atunci, o dată cu aceste înlănțuiri mai intime, se revelează multe alte lucruri. Și cea mai bună pregătire pentru vederea spirituală constă a privi aceste înlănțuiri mai intime ale vieții. Nu este un principiu just acela de a voi să ajungi să dezvolți, într-un mod nebulos, cine știe ce stări vizionare anormale. Dar este extraordinar de important să ne preocupăm de ceea ce se întâmplă mai intim în înlănțuirile de destin care pot fi observate.

Căci nu vedem noi, dragii mei prieteni, karma noastră conturându-se sub ochii noștri atunci când trăim – sau am trăit – alături de niște oameni care sunt împiedicați în mod absolut, în interiorul lor, să ajungă la antroposofie, în ciuda întregii antroposofii pe care nu voi spune că le-o oferim, dar pe care le-am putea-o oferi, numai să vrea să o accepte? Noi vedem acest lucru, nu-i așa? E un fapt care ține de marile decizii pe care le cere viața actuală. Ceea ce se desfășoară aici dobândește importanță karmică atât pentru cel care intră apoi în Mișcarea antroposofică, cât și pentru cel care rămâne în afară; acest lucru este extraordinar de important.

Să ni-i imaginăm, într-adevăr, pe acești oameni întâlnindu-se din nou într-o încarnare viitoare – ceea ce se întâmplă în încarnările noastre viitoare se pregătește deja în această încarnare -: atunci, această întâlnire între oamenii care s-au aflat în această relație pe care am caracterizat-o adineaori nu va face decât ca ei să se simtă, în esență, și mai străini unii față de alții. Căci Mihael acționează până la nivelul simpatiilor și antipatiilor fizice. Toate acestea se pregătesc încă de pe acum, aceasta se pregătește pentru fiecare antroposof. De aceea este extraordinar de important pentru antroposof să aibă în vedere tocmai aceste relații karmice care există între el și neantroposof. Este vorba aici, într-adevăr, despre niște lucruri ale căror efecte ajung până în sfera Ierarhiei care este cea mai apropiată de noi. Căci, vedeți dvs., există corelativul faptului pe care l-am descris, și anume, că impulsurile michaelice sunt creatoare de rase; există o replică a acestui fapt.

Să luăm cazul unui om a cărui karmă vrea ca el să fie cuprins în totalitate, cu inimă și cap, aș putea spune, cu spirit și suflet – de impulsurile antroposofiei. Atunci, ei bine, atunci e necesar ceva, oricât de paradoxal și neobișnuit ar suna aceasta, dar este necesar ca Îngerul său să învețe ceva. Și acest lucru, vedeți dvs., este extraordinar de important. Destinul antroposofului care se desfășoară între el și neantroposof își trimite vibrațiile până în lumea Îngerilor. Acest lucru ajunge până la a provoca o separație de spirite în lumea Îngerilor. Îngerul care îl însoțește pe antroposof spre următoarea sa încarnare învață să se situeze în sferile spirituale încă și mai profund decât putea s-o facă înainte. Cât despre Îngerul celui care nu poate deveni antroposof, el coboară la un nivel spiritual inferior. Destinul Îngerilor ne arată cum se operează marea separare a spiritelor. La ora actuală – și mă adresez aici inimilor dvs., dragii mei prieteni –, vedem o împărțire a Îngerilor, până atunci relativ omogenă, scindându-se în două: o parte care tinde spre lumile superioare, o altă parte care tinde spre lumile inferioare. În timp ce pe Pământ se constituie comunitatea michaelică, putem vedea, deasupra acestei comunități în formare, Îngeri care se ridică (vezi *desenul, galben*) și Îngeri care coboară (*verde*). Astăzi putem observa fără încetare, când privim mai adânc în străfundurile Universului, două curente; este ceva care zguduie inimile.

[mărește imaginea]

Planșa 7

Ei bine, eu spuneam că cei care intră în Mișcarea antroposofică se împart, în principal, în două grupuri. Un grup este format din cei care mai au o anumită cunoaștere a vechiului păgânism și care, pe baza acestui păgânism, fără a avea o mare experiență a creștinismului așa cum s-a dezvoltat el în timpul erei Kali-Yuga, au evoluat în continuare și se integrează acum în acel creștinism care trebuie să fie un creștinism cosmic; așadar, sufletele cu predestinare păgână, care, de fapt, abia acum intră în creștinism. Celălalt grup se compune din acele suflete care sunt sătule de creștinism [de păgânism?] [Nota 32], dar fără a-și mărturisii aceasta, și care intră în Mișcarea antroposofică în primul rând datorită caracterului său chistic; acest grup pătrunde mai puțin profund în cosmologia și antropologia antroposofică ș.a.m.d., în schimb, pătrunde mai profund în elementul abstract religios. Aceste două grupuri se disting în mod clar unul de altul.

Grupul care mai are încă într-un fel o predestinare spre păgânism simte, înainte de toate, nevoia de a-și însuși, cu întreaga intensitate

interioară, forțele vii ale antroposofiei și de a se angaja în această direcție fără să se lase abătut de nici o influență.

Toate acestea sunt lucruri care de fapt, tocmai de aceea, trebuie să se reverse în inimi; dar ele trebuie să pătrundă în inimile antroposofilor. Abia atunci va fi posibilă o adevărată viață în comun în Societatea Antroposofică pe baza unei antroposofii concrete. Căci dacă cei al căror suflet este marcat mai mult de păgânism își vor scoate la lumină forțele, care adesea există în adâncul sufletului încă din încarnarea lor actuală, numai că la unii ies la iveală atât de greu –, dacă ei vor scoate la iveală aceste forțe, atunci o atmosferă stimulatorie și cu totul conformă cu spiritul lui Mihael se va răspândi asupra întregii Societăți Antroposofice.

Dar pentru aceasta trebuie să avem curajul de a privi în față lupta grea care se duce între ceea ce Mihael trebuie să întreprindă pentru a-și îndeplini înalta misiune și faptul că Ahriman nu încetează să i se opună lui Mihael. Ahriman a acaparat anumite tendințe prezente în evoluția actuală a civilizației, le-a pus în slujba sa. Gândiți-vă că luarea în stăpânire a inteligenței de către om nu a fost posibilă decât începând din secolul al 15-lea, de când sufletul conștiinței se află în ființa umană; căci sufletul conștiinței este proprietatea omului, el își poate însuși inteligența. Numai de atunci a ajuns până la om ceea ce îl face să se fălească atât de mult cu această inteligență eficientă și personală.

Încercați să faceți un mic calcul, dar care în realitate cuprinde enorm de multe lucruri, dar numai în spațiu, așadar încercați, dragii mei prieteni, să faceți un mic calcul. Adunați în minte tot ceea ce este cugetat într-o singură zi, pe întregul Pământ, de toți autorii de articole, pentru ca să poată apărea ziarele. Faceți suma inteligenței care se scurge prin tocurile de scris, se înscrie pe hârtie, trece sub prese etc. Faceți totalul inteligenței personale ale cărei valuri se răspândesc prin lume!

Și acum, întoarceți-vă cu câteva secole în urmă, până în secolul al 13-lea, și întrebați-vă dacă exista pe atunci ceva asemănător. Pe atunci, desigur, nu exista absolut nimic asemănător. Nici nu putea fi vorba de așa ceva.

Aș vrea să vă propun încă un alt calcul. Imaginați-vă – astăzi este duminică, ocazia este favorabilă –, imaginați-vă numărul de întruniri publice care se țin astăzi în Europa de la vest la est cu privire la problemele politice, la Europa; să ne gândim numai câta inteligență personală se revarsă în atmosfera Pământului. Imaginați-vă acum secolul al 13-lea: atunci lipseau toate acestea, jurnale, întruniri publice; toate acestea nu existau. Dacă vă transpuneți în secolul al 13-lea și vă plimbați privirea asupra lumii, nimic nu o oprește, vederea este absolut liberă. Atunci nu existau redacții de ziare, nu existau întruniri politice. Nimic din toate acestea nu exista, vederea era absolut liberă.

Plimbați-vă astăzi privirea asupra lumii, și valuri de inteligență personală urcă peste tot. Ele sunt prezente. Nu puteți trece prin ele, aerul trebuie tăiat cu cuțitul în spiritual. Exact așa cum în anumite săli de întruniri publice, unde fiecare trage din pipă sau din țigară, aerul poate fi tăiat cu cuțitul, la fel este în această privință și atmosfera spirituală.

Trebuie să avem în vedere asemenea diferențieri, dacă vrem să ne formăm o judecată asupra succesiunii epocilor. Dacă citiți niște istorici ca Ranke, nu găsiți nimic la ei din toate acestea; dar aici este vorba despre niște fapte reale.

Dar tot ce a intrat astfel în atmosferă, ce este oare? Este o hrană spirituală pentru puterile ahrimanice. Ele au astfel posibilitatea să atace tocmai pe acest tărâm. De aceea sunt tot mai puternice posibilitățile lui Ahriman de a pune stăpânire asupra civilizației. Bineînțeles, spirite ca Ahriman nu sunt prezente aici pentru a se încarna pe Pământ într-un corp fizic, dar aceasta nu le împiedică să acționeze pe Pământ; ele pot acționa pe Pământ fără a se încarna, ci incorporându-se pentru anumite perioade. Apoi, când intervin acele fenomene despre care am vorbit – tulburare a conștiinței la un om sau altul ori deviere a conștiinței pentru un anumit timp –, atunci omul constituie un înveliș pentru Ahriman: acesta are posibilitatea, nu să se încarneze, ci să se încorporeze în acest înveliș și să acționeze prin intermediul facultăților omului care este atunci instrumentul său.

Sarcina mea va fi să vă spun cum acționează Ahriman. După aceea aș vrea să vă arăt cum Ahriman chiar a apărut în epoca noastră sub trăsăturile unui scriitor, pentru a vă atrage atenția asupra a ceea ce trebuie să observe cei care vor să observe astăzi realitățile.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****CONFERINȚA A ZECEA**

Dornach, 4 august 1924

Ceea ce trebuie să ia naștere ca sentiment este faptul că fiecare dintre cei reuniți în cadrul Mișcării antroposofice poate simți ceva în legătură cu situația karmică specială care îi dă omului imboldul spre antroposofie. Trebuie să recunoaștem că în condițiile obișnuite ale vieții omul este prea puțin conștient de karma sa și că el se situează față de viață ca și cum ceea ce i se întâmplă, ca și cum experiențele sale nu ar fi decât rezultatul unor înălțări neprevăzute. Noi nu dăm deloc atenție faptului că în evenimentele pe care le trăim de la naștere până la moarte există o legătură karmică, de destin. Iar când o facem, atunci vedem imediat în aceasta expresia unei fatalități, expresia a ceva ce pune sub semnul întrebării libertatea umană.

Eu am vorbit adesea despre faptul că numai o privire profundă îndreptată asupra legăturilor karmice face ca esența libertății să apară în adevărata ei lumină. Astfel, nouă nu trebuie să ne fie teamă, când privim mai îndeaproape raporturile karmice, că pierdem prin aceasta o viziune imparțială asupra libertății umane. V-am descris aspectele care sunt în legătură fie cu viețile pământești anterioare ale celor care intră în comunitatea michaelică, fie cu viața dintre moarte și o nouă naștere. Dvs. vedeți astfel că la asemenea oameni, adică de fapt la dvs. toți, karma vrea ca spiritualul să joace un rol important, un rol esențial, pentru întreaga structură interioară a sufletului.

În epoca noastră materialistă, date fiind condițiile de educație și de viață, un om poate veni în mod sincer spre antroposofie numai dacă el poartă în sine un impuls karmic – altfel, adeziunea sa nu ar fi sinceră – care îi dă imboldul spre ceea ce este de natură spirituală. În aceste impulsuri karmice este integrat tot ceea ce el a trăit înainte de a coborî în această viață pământească, așa cum v-am arătat.

Dar, prin faptul că omul este atât de puternic legat de impulsurile spirituale care acționează direct asupra sufletului său, el ajunge, când coboară din lumile spirituale în lumea fizică, să se unească mai puțin strâns de corporalitatea exterioară decât se întâmplă la alți oameni. Am putea spune: Toți cei care s-au legat de curentul michaelic în modul descris erau predestinați să intre în corpul lor fizic cu o anumită rezervă. Și acest lucru stă, desigur, la baza karmei sufletelor antroposofilor.

La aceia care, în zilele noastre, simt imboldul de a se ține în mod absolut conștient și cu teamă la distanță de antroposofie, se constată întotdeauna o deplină fixare în corpul fizic. La cei care, în zilele noastre, se orientează spre viața spirituală pe care vrea să o aducă antroposofia se constată o legătură mai slabă între corpul astral și organizarea Eului, pe de o parte, și corpurile fizic și eteric, pe de altă parte.

Dar aceasta are drept consecință faptul că atunci omul este mai puțin adaptat vieții, pentru simplul motiv că el are de ales între un număr mai mare de posibilități, fiindcă el se desprinde ușor de situațiile de care alte persoane se atașează. Gândiți-vă că astăzi omul este, în mare măsură, ceea ce a devenit datorită împrejurărilor exterioare; și am putea spune că, propriu-zis, oricât de ciudate sunt uneori asemenea cazuri, nu poate exista nici cea mai mică îndoială asupra faptului că acești oameni s-au adaptat bine contextului existenței lor. Ne uităm la un funcționar, la un consilier comercial, la un șef de șantier, la un industriș și a.m.d.: ei sunt ceea ce sunt, într-un mod absolut de la sine înțeles. Desigur, și unora dintre ei li se întâmplă să-și spună: Eu eram născut, pare-mi-se, pentru ceva mai bun sau, cel puțin, pentru altceva –; dar ei nu cred acest lucru într-un mod chiar atât de serios. Comparați cu aceasta dificultățile neîncetate pe care le cunosc cei pe care un imbold interior al sufletului îi conduce spre spiritualitatea antroposofică. Poate că nicăieri acest lucru nu se arată într-un mod atât de izbitor, atât de intens, cum apare în tinerețe și mai ales la cei mai tineri.

Vedeți dvs., când îi privim mai ales pe elevii mari din Școala Waldorf, pe cei din clasele superioare, constatăm, atât la băieți cât și la fete, că dezvoltarea spiritual-sufletească este relativ rapidă, dar că tocmai prin aceasta lor nu le este mai ușor, ci, adesea, mai greu, căci pentru ei este mai complicat să-și ia în mod interior viața în propriile lor mâini. Posibilitățile lor sunt mai numeroase, mai extinse. Și, în timp ce, de altfel, în cursul obișnuit al vieții – cu unele excepții –, pentru educatori și profesori nu este o sarcină foarte grea să dea sfaturi judicioase, devine mai anevoios să dai sfaturi când educi copiii așa cum se face în Școala Waldorf, căci elementul general-uman iese mai mult în evidență, orizontul se lărgeste, oferind privirii interioare o mai mare sumă de posibilități.

Iată de ce este atât de necesar ca profesorii Școlii Waldorf, care au fost conduși spre această profesiune prin karma lor, să-și cucerească un orizont larg, cunoașterea lumii, simț pentru ceea ce se întâmplă, o privire care vede departe. Toate măsurile pedagogice, cu detaliile lor, sunt aici de mai mică importanță decât această privire care vede departe. Și putem, desigur, spune: În cazul karmei unui asemenea profesor se arată, din nou, cât de mare este suma posibilităților, mult mai mare decât pentru ceilalți oameni. Un asemenea adolescent sau copil le pune profesorilor enigme, nu bine definite, dar diverse și diferențiate în toate direcțiile. Pentru a crea înțelegere pentru toate acestea, pentru condițiile karmice preliminare care conduc la antroposofie, cel mai bine este să nu conturăm lucrurile în mod pedant, ci doar să le sugerăm, să caracterizăm atmosfera în care își duc viața și evoluează antroposofii.

Dar toate acestea solicită din partea antroposofului ca el să fie atent la o anumită condiție preliminară, care la el este deosebit de accentuată, a karmei sale. Putem spune tot felul de lucruri, și noi vom mai avea ocazia să spunem diferite lucruri despre motivele pentru care anumite caractere, anumite temperamente, sunt împinse spre antroposofie, ca urmare a evenimentelor din lumea spirituală pe care le-am menționat; dar toate aceste imbolduri care îi conduc pe antroposofi spre știința spirituală au ceva ca un fel de imagine, care este mai puternic conturată la ei decât la alți oameni de către spiritul Universului.

Multiplele posibilități care se oferă antroposofului cu privire la cele mai diverse împrejurări ale existenței cer de la el inițiativă, o inițiativă interioară a vietii sufletesti. E necesar să stim că pentru fiecare antroposof este valabilă fraza următoare. că fiecare antroposof trebuie să-și

spună: Dacă acum, prin karma mea, eu am devenit antroposof, ceea ce mi-a dat acest imbold îmi cere ca eu să observ cum în sufletul meu apare necesitatea – mai mult sau mai puțin profundă – de a avea în viață inițiativă, pentru ca, grație acestei inițiative, să știu să întreprind ceva, să apreciez ceva, să hotărâsc ceva, din interiorul propriei mele ființe.

În karma oricărui antroposof este scris: Străduiește-te să devii un om cu inițiativă iar, atunci când, din cauza piedicilor corpului tău sau a altor piedici care îți stau în cale, tu nu găsești acest centru al ființei tale care este inițiativa, vezi atunci cât de mult depind de tine suferințele și bucuriile tale, cât de mult depind de faptul că tu găsești sau nu găsești această inițiativă personală! – În sufletul antroposofului ar trebui să fie înscris întotdeauna cu litere de aur faptul că el are în karma sa inițiativa și că multe lucruri care i se întâmplă în viață depind de capacitatea sa de a deveni prin voință proprie conștient de această inițiativă.

Gândiți-vă ce extraordinar de mult am spus de fapt cu aceasta; căci astăzi există desigur extraordinar de multe surse de erori cu privire la tot ceea ce poate orienta și conduce judecata. Și, fără o judecată clară asupra împrejurărilor vieții, inițiativa nu se poate elibera din adâncurile sufletului. Dar ce anume ne conduce la o judecată clară asupra vieții, tocmai în prezent?

Acum, dragii mei prieteni, să luăm în considerare una dintre cele mai importante trăsături de caracter ale epocii noastre și să ne întrebăm cum se poate ajunge la această cea mai importantă trăsătură de caracter a vieții noastre actuale cu o anumită claritate? Dvs. veți vedea: ceea ce voi spune acum ne face să ne gândim la oul lui Columb. În cazul oului lui Columb trebuie să fie găsit felul în care să așezăm oul pentru ca el să stea în poziție verticală, și cu privire la ceea ce vă voi spune se pune, de asemenea, problema de a ne veni ideea.

Noi trăim în epoca materialismului. Ceea ce, prin destin, se află în jurul nostru și în noi este, pe de o parte, sub semnul materialismului, iar, pe de altă parte sub semnul intelectualismului răspândit peste tot. Eu am vorbit ieri despre acest intelectualism cu privire la jurnalism și la imboldul care îi face pe oameni să discute problemele mondiale în întruniri publice. Trebuie să ne dăm seama cât de mult stă omul de astăzi sub influența acestor două curente ale vremii. Căci este aproape imposibil să ne sustragem acestor curente, curentul intelectualismului și curentul materialismului, așa cum este imposibil să nu fim udați dacă ieșim fără umbrelă când plouă. Aceste două curente ne cuprind din toate părțile.

Reflecțiți la aceasta: Noi nu putem ști, pur și simplu, anumite lucruri pe care trebuie să le știm, dacă nu le citim în ziare; noi nu putem învăța anumite lucruri pe care trebuie să le învățăm, dacă nu le învățăm în spiritul materialismului. Cum ar putea deveni astăzi cineva medic dacă ar refuza să "consume", pentru aceasta, materialism! El nu poate face altfel, decât să accepte materialismul; el trebuie, bineînțeles, să o facă. Și dacă el nu vrea să accepte materialismul, atunci el nu poate deveni un adevărat medic în sensul timpului nostru. Așadar noi suntem în permanență expuși la materialism. Și acest fapt intervine cu o forță extraordinară în karmă.

Dar toate acestea sunt create în mod expres pentru a distruge inițiativa din suflete! Orice întrunire publică la care asistăm nu are decât un scop, acela de a submina inițiativa individuală, cu excepția celor care țin discursuri la aceste întruniri și cei care le conduc. Orice ziar își îndeplinește misiunea numai când creează "opinie", așadar, când subminează inițiativa indivizilor.

Trebuie să examinăm aceste lucruri și să devenim conștienți de faptul că, în fond, ceea ce posedă omul drept conștiința sa obișnuită nu este decât o foarte mică odăită. Tot ceea ce se întâmplă în jurul omului, așa cum tocmai am arătat, are asupra subconștientului său o influență covârșitoare. Și, la urma urmei, noi nu avem altă posibilitate, dacă mă pot exprima astfel, decât de a fi, pe lângă faptul că suntem oameni, de a fi contemporanii semenilor noștri. Mulți oameni cred că, într-o anumită epocă, cineva poate fi "numai om", dar aceasta conduce la ruină, noi trebuie să fim neapărat și contemporani cu epoca noastră. Este rău, bineînțeles, când nu ești altceva decât un contemporan, dar trebuie să fim și contemporani, adică: trebuie să avem un simț pentru ceea ce se întâmplă în epoca în care trăim.

Dar, firește, multe suflete de antroposofi își pierd simțul viu pentru ce se întâmplă în epoca lor, fiindcă ele au chef să se bălăcească în afara timpului. În această privință, poți face experiențele cele mai ciudate când discuți cu antroposofii. Ei știu, de exemplu, foarte bine cine era Lycurg, dar, în ce-i privește pe contemporanii lor, ei fac uneori dovada unei ignoranțe care este, pur și simplu, înduioșătoare.

Aceasta ține tocmai de faptul că omul – dispoziția pentru inițiativă fiind prezentă –, având această dispoziție și găsindu-se astfel integrat în această lume prin karma sa, el este – scuzați-mi comparația – asemeni unei albine care are ac, dar care se teme să înțepe la momentul potrivit. Inițiativa este acul; dar îi este frică să înțepe. Îi este frică mai ales să-și înfigă acul în ceea ce este ahrimanic. Nu se teme că elementul ahrimanic i-ar pricinui vreun rău, ci se teme de faptul că acul s-ar lovi de un obstacol, ar reveni înapoi și i-ar intra în corp. De o asemenea frică este vorba. Astfel, această frică de viață frânează inițiativa. Acestea sunt lucruri care trebuie să fie privite în față.

Prin faptul că din toate părțile ne lovim de materialism, teoretic și practic, și că materialismul este puternic, noi suntem dezorientați în inițiativele noastre. Și dacă antroposoful are un simț pentru această situație, el este dezorientat peste tot, zdrobit, până în impulsurile cele mai puternice ale voinței sale, de materialismul teoretic și practic. Dar aceasta modelează karma într-un mod specific. Și, dacă vă observați bine pe dvs. înșivă, atunci faceți experiența aceasta de dimineața până seara. Și de aici ia naștere apoi, în mod inevitabil, sentimentul general: Cum să facem să dovedim teoretic și practic falsitatea materialismului? – Acesta este acum, într-adevăr, imboldul prezent în multe suflete de antroposofi, de a dovedi într-un fel sau altul falsitatea materialismului. Aceasta este acum enigma vieții care stă în fața multora dintre noi, din punct de vedere teoretic și practic: Cum să reușim să demonstrăm falsitatea materialismului?

Cel care a trecut printr-o școală, care a devenit un savant – exemplele nu lipsesc din Societatea Antroposofică –, acela simte nevoia imperioasă, când s-a trezit la antroposofie, de a respinge materialismul și de a-l combate, de a spune tot ceea ce se poate spune împotriva lui. El se apucă atunci să combată materialismul, să-l respingă, crezând poate că astfel se situează în mod just în curentul michaelic. Ei bine, în cea mai mare parte rezultatele sunt slabe, și putem spune: Argumentele aduse împotriva materialismului sunt în mod frecvent inspirate de o foarte mare bună voință, dar nu se ajunge la nimic; ele nu îi impresionează pe cei care sunt materialisti, în sens teoretic sau practic. De ce oare? Tocmai acest lucru ne împiedică să judecăm clar.

Iată-l, așadar, pe antroposoful nostru, care, pentru a nu rămâne în pană cu inițiativa sa, vrea să lămurească ce este cu acești materialisti care îi stau împotriva. El vrea să descopere lipsa de justețe a materialismului până în toate ungherele și, de regulă, el nu găsește mare lucru. El crede că respinge materialismul, dar acesta își ridică mereu capul. De unde provine asta?

Ajungem acum la ceea ce eu am numit oul lui Columb. De unde provine aceasta, dragii mei prieteni?

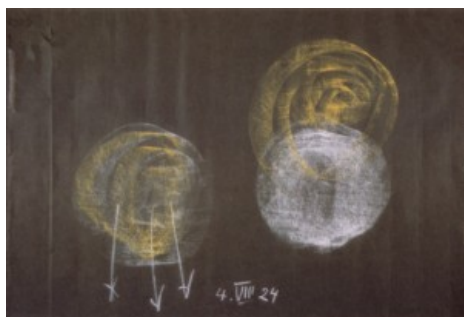
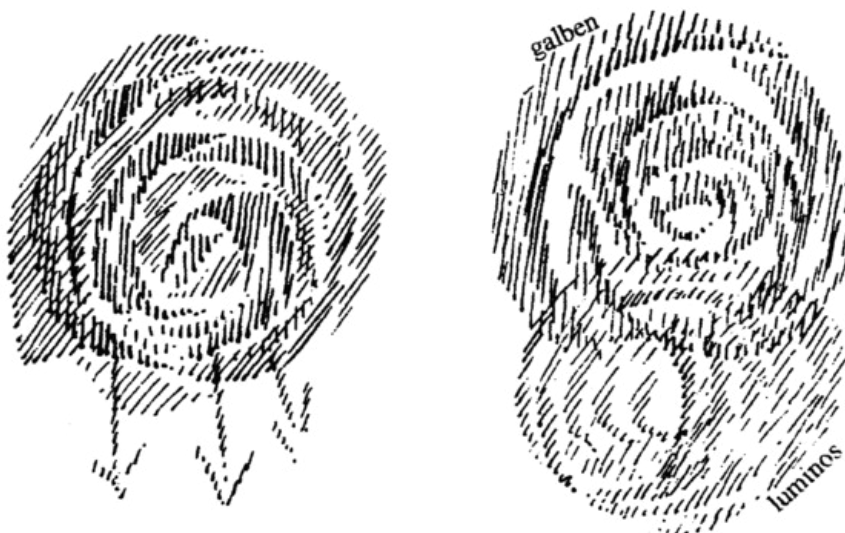
Aceasta provine, vedeți dvs., de la faptul că materialismul este adevărat – așa cum am spus-o adesea; materialismul nu este neadevărat, ci el are dreptate! De aici provine asta. Și antroposoful ar trebui să învețe într-un mod special că materialismul are dreptate. Materialismul are, într-adevăr, dreptate, dar numai atunci când este vorba despre corporalitatea fizică. Ceilalți oameni care sunt materialisti nu cunosc decât această corporalitate fizică, sau cel puțin ei cred că o cunosc. Aceasta este eroarea, eroarea nu se află în materialism. Când facem cunoștință, în mod materialist, cu anatomia, cu fiziologia sau cu viața practică, este adevărat ceea ce aflăm, dar acest adevăr nu este valabil decât pentru fizic. Și în adâncul nostru trebuie să mărturisim: materialismul are dreptate pe tărâmul său, și tocmai aceasta este gloria epocii

actuale, de a fi descoperit ceea ce este just pe tărâmul materialismului. Dar faptul își are și latura sa practică, latura sa practic-karmică.

Karma îl poate conduce într-adevăr pe antroposof la sentimentul următor: Eu trăiesc aici împreună cu niște oameni, chiar karma m-a apropiat de ei – am vorbit ieri despre aceasta –, care nu cunosc decât materialismul, care nu știu adevărul decât în ceea ce privește fizicul; ei nu vin spre antroposofie tocmai fiindcă sunt induși în eroare de justetea a ceea ce știu.

Dar noi trăim astăzi într-o epocă michaelică, având un suflet în care se află o inteligență care i-a scăpat lui Mihael. Pe vremea când Mihael însuși administra inteligența cosmică, lucrurile stăteau altfel. Inteligența cosmică smulgea sufletul în permanență din ceea ce exista pe atunci ca materialism. Au existat, bineînțeles, materialisti și în alte epoci decât a noastră, dar nu așa ca astăzi. Materialistul de odinioară era vârat, cu Eul său și corpul său astral, în corpurile sale eterice și fizice, el își simțea corpul fizic (*vezi desenul, dreapta, partea luminoasă*); dar inteligența cosmică administrată de Mihael venea mereu din nou să-i smulgă sufletul (*galben*). Astăzi, noi trăim alături de oameni, adesea legați de noi prin karmă, și la care lucrurile se prezintă astfel: Ei au un corp fizic; dar, prin faptul că inteligența cosmică i-a scăpat lui Mihael și ea trăiește în om, ca să spunem așa, în mod individual, personal, Eul lor, întregul spiritual-sufletesc, rămâne în corpul fizic (*vezi desenul, stânga*). Ei trăiesc alături de noi, spiritual-sufletescul lor fiind adânc cufundat în corpul fizic. Astfel, noi trebuie să vedem adevărul când suntem în contact cu oamenii care nu sunt deschiși spre spiritualitate. Și nu trebuie să avem, stând alături de acești oameni care nu sunt deschiși spre spiritualitate, numai simpatie și antipatie în sensul obișnuit al cuvântului, ci acest fapt trebuie să aibă pentru noi ceva zguduitor. Acest fapt poate avea ceva zguduitor, dragii mei prieteni! Pentru a o simți, este suficient să ne gândim la materialistii care adesea sunt foarte înzestrați, care pot fi, de asemenea, prin instinct, naturi foarte bune, dar care nu pot ajunge la spiritualitate.

Planșa 8

[mărește imaginea]

Cum să nu fim zgduiți, când ne gândim la darurile atât de remarcabile, la nobilele calități umane care se găsesc la materialisti. Căci nu este nici o îndoială: cel care astăzi, în epoca marilor decizii, nu găsește calea spiritului, va suferi în sufletul său niște prejudicii pe care el le va duce în încarnările sale viitoare. El le va duce cu sine. Și în fața faptului că în zilele noastre, prin karma lor, un anumit număr de oameni simt un imbold interior spre spiritualitate, pe când alții, de care karma ne-a apropiat, nu pot ajunge la aceasta, în fața acestui contrast ar trebui să fim profund zgduiți, sufletul nostru ar trebui să fie mișcat în străfundul său. Numai atunci răspundem noi în mod just karmei noastre și nu altfel. Căci dacă privim în ansamblu tot ce am spus în legătură cu ceea ce îmi veți permite să numesc mihaelism, atunci vedem: „mihaeliții” sunt cuprinși în sufletele lor de o forță care vrea, pornind din spirit, să acționeze în întregul om, până în fizic.

Am caracterizat și ieri acest lucru, spunând: Acești oameni leapădă elementul rasial, ceea ce, provenind din existența naturală, își pune o amprentă asupra omului și îl face să fie un om anume. Prin faptul că în această încarnare pământească, în care acum devine antroposof, omul este pătruns de spiritual, el se pregătește să devină nu ceea ce este după semne exterioare, ci așa cum era el în încarnarea sa actuală. Va veni o zi – să fim conștienți de aceasta cu toată modestia – când la acești oameni spiritul va arăta cum poate el să modeleze o fizionomie, să plăsmuiască o formă umană.

Până în prezent, așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată în istoria lumii. Până în prezent, oamenii și-au modelat fizionomia pornind de la trăsăturile fundamentale ale poporului lor, pornind de la fizic. Noi putem citi încă și astăzi pe chipul oamenilor, mai ales atunci când sunt tineri, când nu sunt marcați de grijile vieții sau de bucurii și exaltări, partea divină a vieții, de unde vin ei. Vor exista cândva oameni despre care se va putea spune, doar privindu-le trăsăturile, cum au fost în încarnarea lor precedentă, atunci când ei ajunseseră la spiritualitate. Alături de ei vor fi și alții – și ce va însemna atunci karma? Atunci karma va lepăda afinitățile karmice obișnuite.

În această privință, tocmai acela care înțelege să ia viața în serios va putea spune: Eram, sau mai suntem încă, legați în mod karmic de mulți oameni care nu au putut ajunge la spiritualitate. Și, pe lângă multe înrudiri pe care poate le avem în viață, simțim totuși, și pe bună dreptate, o profundă înstrăinare: legătura karmică pe care o aveam în mod normal în viață dispare. Dar între cel care se situează, ca să spunem așa, afară, pe terenul materialismului, și un om care se situează pe terenul spiritualității, rămâne ceva ca un rest karmic – și nici un

alt rest karmic nu mai rămâne, dar acesta rămâne –, anume că materialistul nu poate face altfel decât să privească spre celălalt, să-și îndrepte atenția în mod deosebit spre celălalt. Și noi putem întrevedea un viitor când cei care în cursul secolului 20 vor pătrunde din ce în ce mai mult în spiritualitate vor sta alături de alții cu care erau uniți prin karmă în viețile pământești anterioare. În acest viitor, afinitățile karmice, înruderirile karmice, vor valora mult mai puțin; dar ceea ce va fi rămas din înruderirile karmice, va fi faptul că cei care se vor afla pe terenul materialismului vor trebui să-și ridice privirea spre cei care se vor afla pe terenul spiritului. Materialiștii de astăzi vor trebui să-și ridice privirea spre spiritualiștii de astăzi. Iată ce va fi rămas din karmă.

Acesta, dragii mei prieteni, este încă un fapt zguduitoare! Și de ce este astfel? Oh, acest lucru este înscris în planul pe care l-a conceput pentru Univers înțelepciunea divină. Prin ce mijloc pot fi convingi astăzi materialiștii de ceva? Prin faptul că le punem acest lucru sub ochii lor, făcând în așa fel încât ei să-l poată atinge cu mâna. Cei care sunt pe terenul materialismului vor putea vedea cu ochii lor, vor putea atinge cu mâna, la oamenii cu care aveau înainte legături karmice, în fizionomie, în întreaga expresie a feței, ce este spiritul; căci atunci spiritul va fi modelat fizionomia. Astfel va fi dovedit pentru ochi, va fi dovedit pe om cum se manifestă spiritul creator în lume. Și va ține de karma antroposofilor ca ei să le dovedească celor care se situează astăzi pe terenul materialismului că spiritul există, și că spiritul, printr-o hotărâre a Zeilor, își demonstrează existența în ființa umană însăși.

Dar, tocmai pentru a se ajunge aici, este necesar ca noi să ne confruntăm cu intelectualismul altfel decât în vorbe confuze și nebuloase, este necesar să nu ieșim afară fără umbrelă. Înțeleg prin aceasta: Noi suntem expuși celor două curente despre care vă spuneam, vorbăria discursurilor și mângăleala ziaristică. Eu spuneam: așa cum suntem udați dacă ieșim fără umbrelă când plouă, tot așa suntem expuși acestor două curente – nu poate fi altfel. La "vârsta cea mai fragedă", între douăzeci și douăzeci și patru de ani, suntem obligați să studiem lucrări de inspirație materialistă – nu putem să nu le studiem. Da, la această vârstă fragedă, între douăzeci și douăzeci și patru de ani, când ne facem studiile, într-adevăr, așa se întâmplă, noi suferim un fel de pregătire interioară pentru materialism chiar prin modul în care se leagă frazele, prin felul în care ele sunt modelate. Ne putem apăra împotriva acestui lucru, dar în zadar, suferim această pregătire. (*Planșa 8 săgeata*)

Așadar este necesar să nu ne mulțumim cu aspectul formal al lucrurilor. Astăzi nu se poate pune nimeni la adăpost de prejudiciile materialismului intelectual. Astăzi nu ar fi posibil să scriem ceva în domeniul botanicii sau al anatomiei altfel decât în spiritul materialismului; n-ar merge, contextul existenței nu ar permite așa ceva. Dar aici nu se pune problema de a sesiza lucrurile în aspectul lor formal, ci în realitatea lor. Trebuie să înțelegem că de când Mihael nu mai desprinde sufletească-spiritualul de fizic-trupesc, Ahriman își poate face jocul asupra sufletesc-spiritualului întemnițat în trup. Și tocmai când acest sufletesc-spiritual este bogat în aptitudini, și cu toate acestea captiv în trup, atunci Ahriman se apropie în mod deosebit de el, atunci este expus în mod deosebit influenței lui Ahriman. Și tocmai oamenii cei mai înzestrați sunt cei care devin prada lui Ahriman, pentru ca astfel el să-i smulgă lui Mihael inteligența. Atunci se produce un fenomen care în timpul nostru joacă un rol mult mai important decât se crede de obicei. Spiritele ahrimanice nu se pot încarna, dar ele se pot încorpora, ele pot pătrunde pentru un timp sufletele umane, ele pot impregna corpurile umane. În acest caz, spiritul strălucitor, eminent, covârșitor al unei inteligențe ahrimanice este mai puternic, mult mai puternic decât tot ceea ce se află în omul individual. Oricare ar fi inteligența acestuia, oricare ar fi extinderea cunoștințelor sale, când corpul fizic este în întregime impregnat de tot ceea ce a învățat acest om, atunci un spirit ahrimanic poate să se încorporeze în el pentru un anumit timp. Atunci Ahriman este cel care privește prin ochii săi, Ahriman este cel care îi mișcă degetele, care își suflă nasul, care merge.

În fața unor asemenea cunoștințe, antroposofii nu trebuie să dea înapoi speriați. Căci numai ei pot plasa în fața sufletului lor intelectualismul în toată realitatea sa. Ahriman este o inteligență înaltă și covârșitoare, și el ar vrea ajungă să impregneze cu ea evoluția pământească. El folosește toate ocaziile când spiritul este integrat în corp cu o asemenea forță încât corpul este intens impregnat și conștiința ajunge să fie într-o câtva estompată din cauza acestei puternice impregnări a trupului de către spirit. Și se ajunge – acest lucru a devenit posibil în timpul nostru – ca un spirit strălucit să se instaleze într-un om, dar să-i domine personalitatea umană. Atunci, un asemenea spirit care s-a instalat într-o personalitate umană dominând-o poate acționa pe Pământ, poate acționa așa cum pot acționa oamenii.

La aceasta aspiră, înainte de toate, Ahriman, și el aspiră la aceasta din toate puterile. V-am vorbit despre reparația pe Pământ a celor care acum ajung la spiritualitate, care o fac în mod absolut sincer și intens; aceasta se va întâmpla la sfârșitul secolului. Dar tocmai această epocă ar vrea spiritele ahrimanice să o folosească cel mai mult, pentru că oamenii sunt ca încurcați în inteligența care le-a fost dată, pentru că ei sunt atât de incredibil de deștepți. Astăzi are de ce să ne fie frică atunci când ne găsim în fața unui om deștept! Și trebuie să ne fie frică tot timpul, căci aproape toți oamenii sunt deștepți, astfel încât frica de deșteptăciunea oamenilor nu ne părăsește. Și această deșteptăciune pe care o cultivăm este folosită de Ahriman. Și când corpurile sunt în mod special făcute în așa fel încât conștiința să poată fi întunecată în ele, atunci ne întâmpină Ahriman însuși încorporat în formă umană. Putem aduce dovada că Ahriman a apărut deja în acest fel de două ori ca scriitor. Iar pentru cei care, ca antroposofi, vor să aibă o privire clară și precisă asupra vieții, pentru ei se pune problema și în aceste cazuri să nu comită vreo confuzie.

Căci la ce slujește, dragii mei prieteni, faptul că cineva publică o carte sub numele său, atunci când el nu este deloc autorul? Atunci, adevăratul autor este confundat cu un altul. Când Ahriman este autorul unei cărți, cum vrem să rezulte ceva benefic, când nu se știe cine este adevăratul autor, când autorul este considerat un om, în timp ce autorul este Ahriman, care este în stare, datorită însușirilor sale strălucite, să se vâre în toate, astfel încât să adopte până și stilul unui om! Cum poate rezulta de aici ceva benefic, atunci când Ahriman este scriitorul și când confundăm opera sa cu o operă umană? A dobândi facultatea de discernământ pe acest tărâm, acesta este acum, dragii mei prieteni, un lucru absolut necesar.

Aici voiam să ajung mai întâi, pentru a ne face o idee generală despre un fenomen care se desfășoară în timpul nostru. În conferința de vinerea viitoare, mă voi exprima cu mai mare precizie despre un asemenea fenomen.

Rudolf Steiner

CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL III

GA 237

CONFERINȚA A UNSPREZECEA

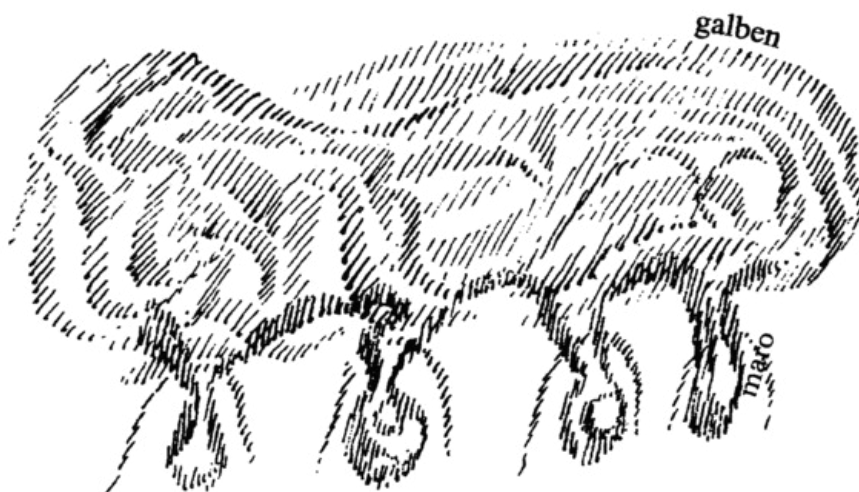
Dornach, 8 august 1924 [[Nota 33](#)]

Am vorbit mult timp despre aspectele karmice legate de Mișcarea antroposofică, de Societatea Antroposofică, de fiecare om care simte în mod sincer nevoia de a-și parcurge drumul vieții în interiorul Mișcării antroposofice. Voi avea încă multe de spus în legătură cu acest subiect după întoarcerea din Anglia; totuși, aș vrea ca astăzi, în ultima oră înainte de plecarea mea în călătorie – o călătorie care se va întinde pe tot restul lunii august –, să fac un fel de încheiere, prin care să pot rotunji ideile pe care am putut să vi le comunic în cadrul acestor considerații karmice.

Dvs. ați remarcat desigur, cu toții, dragii mei prieteni, cum karma diferiților antroposofi îmbracă variate forme în viețile anterioare și în cursul existenței dintre moarte și o nouă naștere. Și mai ales în ultimele două conferințe v-am arătat ce înseamnă aceasta pentru karma fiecărui antroposof. Am văzut că această karmă se află în legătură cu întreaga evoluție a principiului michaelic de-a lungul unor lungi, foarte lungi perioade de timp. Am văzut, mai întâi într-un mod mai mult abstract, cum a pierdut domnia lui Mihael ceea ce am putut numi administrarea inteligenței cosmice. Odinioară, oamenii, așa cum spuneam, nu își atribuiau lor înșiși inteligența, ci tot ceea ce manifestau ei în forme care conțineau inteligență se datora inspirației puterilor superioare. Iar cunoscătorii în acest domeniu știau că aceste puteri superioare erau cele pe care terminologia creștină le numea puteri michaelice. V-am indicat secolele 8 și 9 ca acel moment din evoluția omenirii civilizate când inteligența cosmică a coborât treptat spre Pământ, divizându-se, ca să spunem așa, în picături, care după aceea și-au continuat existența, ca inteligență personală, în sufletele umane individuale. Și eu v-am arătat de asemenea cum – prin tradiție, dar și printr-o anumită înțelegere a acestor fapte – se păstrase vederea asupra inteligenței cosmice, așadar, asupra vechii administrări a lui Mihael. Când îi privim pe savanții, în multe privințe eminente, care, sprijinindu-se pe arabism, sprijinindu-se pe ceea ce s-a răspândit în Asia în urma campaniilor lui Alexandru și a trăit ca aristotelism și a îmbibat apoi mistica Orientului, făcând-o, dacă pot spune astfel, inteligentă, când privim ceea ce a fost transportat în Spania, prin Africa, și a acționat acolo ca înțelepciune maură printr-o personalitate atât de eminentă cum a fost *Averroes*, atunci vedem în învățăturile acestor savanți hispano-mauri un reflex al concepțiilor care provin din inteligența cosmică.

Să privim odată în mod intens cum era imaginată această inteligență cosmică. În acest scop aș vrea să vă desenez o schiță, pentru a vă arăta ce îi învățau acești savanți mauri pe discipolii lor în Spania secolelor 10, 11, 12, în același timp când în alte locuri din Europa își desfășurau activitatea instituții cum era Școala de la Chartres, despre care v-am vorbit în detaliu.

Planșa 9

[mărește imaginea]

În Spania, savanții mauri, înainte de toate o personalitate cum a fost Averroes, învățau că inteligența domnește peste tot, că Universul, Cosmosul, este umplut de această inteligență atotputernică. În ceea ce-i privește pe oamenii de pe Pământ, ei au diferite însușiri, dar ei nu au inteligență personală, proprie. Ci de fiecare dată când un om acționează pe Pământ, o picătură de inteligență, o rază de inteligență, se desprinde din inteligența Universală, coboară, într-un fel, în cap, în corpul omului, îl umple, astfel încât, atunci când se deplasează pe Pământ, omul are în el o parte din această inteligență cosmică. Când moare, când trece prin poarta morții, ceea ce a avut el ca inteligență se întoarce în inteligența Universală, se revărsă în aceasta. Astfel, ceea ce are omul în timpul vieții sale dintre naștere și moarte, ca gânduri, noțiuni, idei, revine în rezervorul comun al inteligenței Universale; așadar nu se poate spune că ceea ce poartă omul în sufletul său ca un bun deosebit de prețios, inteligența sa, ar avea o nemurire personală.

Savanții hispano-mauri mai dădeau și această învățătură: omul nu are o nemurire personală. Existența sa continuă, dar elementul esențial din ea – așa spuneau învățații – este faptul că omul poate dezvolta în timpul vieții o știință inteligentă. Dar ființa sa profundă nu ia această știință cu sine. Așadar nu putem spune că inteligența are o nemurire personală. Vedeți dvs., aceasta era fervoarea care înflăcăra lupta dusă de scolastici din rândul dominicanilor, fervoarea de a face să prevaleze ideea de nemurire personală a omului. În acea epocă, această învățătură nu se putea prezenta altfel decât sub forma a ceea ce dominicanii urmăreau să facă să fie recunoscut: omul are o nemurire personală, și ceea ce învață Averroes este o erezie. Astăzi noi trebuie să exprimăm acest lucru altfel. Dar este de înțeles că pe atunci cel care, după exemplul lui Averroes din Spania, nu admitea nemurirea personală, era declarat eretic. Astăzi, trebuie să examinăm problema în sensul adevărului, să privim realitatea. Trebuie să spunem: în sensul în care omul a devenit nemuritor din punctul de vedere al sufletului conștienței, această nemurire – această conștiență durabilă a personalității – după ce a trecut prin poarta morții, el și-a cucerit-o abia din momentul în care un suflet al conștienței a intrat în omul pământesc. Dacă i-am fi întrebat pe Aristotel sau pe Alexandru ce gândesc ei despre nemurire, cum ar fi răspuns? Aici nu au importanță cuvintele, dar dacă ei ar fi fost întrebați și ei ar fi răspuns slujindu-se de terminologia creștină, ei ar fi spus: Sufletul nostru este primit de Mihael și noi trăim mai departe în comunitatea lui Mihael. – Sau ei s-ar fi exprimat în termeni cosmologici; tocmai în lumea din care făceau parte Aristotel și Alexandru s-ar fi spus, din punctul de vedere al cosmologiei, și chiar s-a spus: Pe Pământ, sufletul uman este inteligent, dar această inteligență este o picătură extrasă din masa a ceea ce revărsă Mihael ca o ploaie de inteligență care se răspândește asupra omenirii. Și această ploaie provine din Soare; Soarele preia în propria sa ființă sufletul uman după moarte, și acest suflet, care continuă să existe în perioada dintre naștere și moarte, radiază atunci din Soare pe Pământ. Domnia lui Mihael ar trebui căutată pe Soare. Acesta ar fi fost răspunsul din punct de vedere cosmologic.

Această învățătură a trecut în Asia, de aici ea a revenit, și a mai înflorit încă la Mauri, în Spania, în epoca în care scolastici erau angajați în apărarea nemuririi personale. Noi nu trebuie să spunem, așa cum au făcut scolastici: Aceasta este o eroare –, ci trebuie să spunem: Evoluția omenirii a adus cu ea nemurirea individuală personală, și scolastica dominicanilor a fost prima care a subliniat această nemurire personală. – Și acest vechi adevăr, dar care în acea epocă, având în vedere evoluția speciei umane, nu mai era adevărat, era prezentat în Universitățile întemeiate de mauri. Astăzi noi trebuie să fim toleranți nu numai față de contemporani, trebuie să fim toleranți și față de cei care au perpetuat vechile învățături. Dar acest lucru nu era posibil în vremurile de odioasă; de aceea, este important să nu încetăm să ne spunem: Ceea ce scolastica dominicană numea nemurire personală a devenit, propriu-zis, un adevăr abia de când sufletul conștienței a intrat, lent și progresiv, în omenire.

Putem descrie aceasta și într-un mod imaginativ. Când astăzi moare un om care a avut cu adevărat posibilitatea, în timpul vieții sale pământești, să-și pătrundă sufletul cu inteligență, cu o adevărată inteligență, el trece apoi prin poarta morții și are viziunea retrospectivă a vieții sale pământești, care a fost o viață pământească independentă. În secolele mai îndepărtate, omul vedea, după ce trecea prin poarta morții, cu ocazia acestei viziuni retrospective, cum corpul său eteric se dizolvă în Cosmos, vedea apoi cum el traversează lumea sufletului, și își retrăia, în sens invers, evenimentele existenței. Atunci, el își putea spune: Astfel administrează Mihael, prin intermediul Soarelui, ceea ce a fost al meu. – Aceasta este marea deosebire. Dar nu putem judeca o asemenea evoluție decât dacă privim în culisele existenței pentru a vedea elementul spiritual în dosul celui material. Acest lucru este important: să vedem cum evenimentele exterioare din sânul omenirii sunt plătuite din lumea spirituală.

Acum, dvs. trebuie să vă transpuneți din nou în tot ceea ce v-am spus. Transpuneți-vă în criza care a avut loc în secolul al 9-lea al erei creștine: inteligența cosmică acum coboară printre oamenii de pe Pământ. Ceea ce s-a întâmplat atunci este un fapt obiectiv. Și acum transpuneți-vă în sfera solară pe care o administrau Mihael și ai săi, după cum v-am relatat, astfel că, în timp ce-l vedeau pe Christos plecând de pe Soare și trecând pe Pământ prin Misteriul de pe Golgotha, se putea vedea cum inteligența cosmică încetul cu încetul coboară și devine cunoaștere umană individuală. Un eveniment important, care a făcut o profundă impresie tocmai asupra acelor care îi aparțin lui Mihael – i-am numit ultima dată "mihaeliți" –, un eveniment important de natură excepțională, pe care l-am mai caracterizat deja și în alte contexte, a intervenit în evoluția civilizației umane. Dar trebuie să-l caracterizez acum așa cum apare văzut din Soare de către mihaeliți, așa cum poate fi văzut când este privit din perspectivă, când privim din împărăția lui Mihael spre Pământ.

Acest eveniment important, greu de semnificație, s-a petrecut în anul 869. Este vorba despre al optulea Conciliu ecumenic, cel de la Constantinopol, care a fixat în mod dogmatic următorul lucru: Vechea concepție a trihotomiei – omul constă din trup, suflet și spirit – ar fi eretică, omul nu se compune decât din trup și suflet, numai că sufletul este înzestrat cu unele proprietăți spirituale. În timp ce are loc, în mod obiectiv, trecerea inteligenței cosmice la oamenii individuali, pe Pământ se decreta – într-un mod atât de categoric încât nimeni care se afla situat în sânul civilizației europene nu putea îndrăzni să se opună – că trihotomia ar fi falsă, că aceasta ar fi o erezie. Nu mai era voie să se spună că omul are trup, suflet și spirit, nu se mai putea vorbi decât despre trup și suflet, atribuindu-se sufletului proprietăți și forțe spirituale. Despre acest eveniment care a avut loc pe Pământ, în sfera michaelică, nu se putea spune decât aceasta: acum, în sufletele oamenilor se va filtra convingerea că spiritual este o însușire a sufletului, că spiritualul nu este elementul divin care domnește în mersul înainte al evoluției umane. "Priviți spre Pământ" – astfel a vorbit Mihael –, "conștiența despre spirit dispare". Dar, dragii mei prieteni, tocmai de această dispariție a conștienței despre spirit este legat ceea ce vom trata astăzi în mod cu totul special.

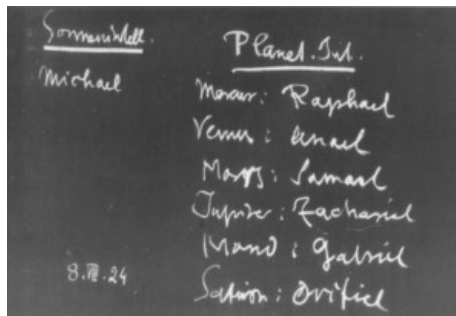
Așa cum am spus mai înainte, eu am caracterizat până acum doar în mod abstract modul în care s-a desfășurat evoluția sferei lui Mihael în culisele existenței pământești. Inteligența cosmică, spuneam, a coborât în fiecare om individual. Dar aceasta nu este decât o abstracție, dragii mei prieteni. Atunci, ce este inteligența? Bineînțeles, nu avem voie să ne imaginăm că, ridicându-ne în lumile superioare, putem atinge inteligența cu mâna, așa cum facem aici, în lumea fizică, atunci când atingem cu mâna arborii și tufșurile. Ce este: "inteligența"? Asemenea generalități nu există deloc în realitate. Inteligența sunt directivele după care se conduc Ierarhiile superioare în relațiile lor unele cu altele. Ceea ce fac ele, cum se comportă unele cu altele, ceea ce sunt unele pentru altele, aceasta este inteligența cosmică. Și cum noi, ca oameni, trebuie să avem în vedere, firește, regnul care ne este cel mai apropiat, atunci pentru noi, în mod concret, inteligența cosmică este: Suma entităților Ierarhiei Îngerilor. Dacă vrem să ne exprimăm în mod concret, noi nu putem vorbi de o sumă a inteligenței, ci de o sumă de Îngeri; aceasta este realitatea. Faptul că Părinții Bisericii au pus în discuție, în anul 869, dacă trebuie să se vorbească despre spirit la om, aceasta a fost consecința aceluia eveniment prin care un anumit număr de ființe îngerești s-au separat de sfera lui Mihael, unde ele se găseau până atunci, și au adoptat concepția că ele nu ar mai avea de-a face de acum înainte decât cu puterile pământești, că ele nu ar mai trebui să-i conducă pe oameni decât sub impulsul puterilor pământești. Așadar, dvs. vedeți ce eveniment a fost în realitate! Îngerii sunt entitățile care

conduc omul de la o viață pământească la alta. Ființele care se află tocmai deasupra noastră în lumea spirituală sunt cele care ne conduc pe drumul dintre moarte și o nouă naștere și ne indică iarăși drumul existenței pământești, legând astfel unele de altele viețile pământești succesive pentru a face din ele totalitatea unei existențe umane. Un anumit număr de ființe îngerești, care au această misiune, și care mai înainte erau unite cu sfera lui Mihael, au ieșit din această sferă, au părăsit-o. Nu se putea ca un asemenea comportament să rămână fără urmări asupra destinului oamenilor. Căci cine participă în primul rând la modul în care evoluează karma, la modul cum faptele pământești, gândurile și sentimentele pământești sunt prelucrate între moarte și o nouă naștere? Acestea sunt ființele îngerești! Dacă aceste ființe îngerești ajung la o altă poziție în Cosmos, dacă ele părăsesc, ca să spunem așa, sfera solară și din Îngeri cerești devin Îngeri pământești, ce trebuie să se întâmple atunci în mod necesar? În realitate, în dosul faptelor exterioare, asupra întregii evoluții din Europa planează un mare mister. Anumiți Îngeri, firește, au rămas în sfera lui Mihael. În marea școală de la începutul secolului al 15-lea existau și asemenea ființe îngerești care țineau de oamenii care se aflau atunci în sfera lui Mihael. Tuturor sufletelor umane care trăiau în sfera lui Mihael, despre care v-am vorbit, le aparțineau ființe îngerești care rămăseseră în această sferă. Dar celelalte, ele au fost cele care au plecat, care s-au identificat cu ceea ce exista pe Pământ.

Dvs. veți spune acum: Ei bine, cum se face că un anumit număr de Îngeri mihaelici au avut dintr-o dată ideea de a ieși din sfera lui Mihael? Celorlalți nu le-a venit ideea să iasă din această sferă! – Trebuie să mărturisesc, dragii mei prieteni, că aceasta este una dintre întrebările cele mai dificile care se poate ridica în legătură cu recenta evoluție a omenirii. Este, de fapt, o problemă care, atunci când ne preocupă în serios, nu poate decât să pună în mișcare toate forțele interioare ale omului. Este o problemă legată în mod profund și intim de întreaga viață umană.

Vedeți dvs., de fapt, la baza acestei stări de lucruri se află o realitate cosmică. Dvs. știți din conferințele pe care le-am ținut aici acest lucru: Tot ceea ce numim planetă fizică este un ansamblu de entități spirituale. Când ne ridicăm ochii spre o stea, ceea ce ne apare sub formă fizică nu este decât aspectul exterior al acestei stele; în realitate, este vorba despre o colonie de entități spirituale. Dar există o anumită opoziție – ea a existat întotdeauna de când a existat o evoluție pământească – între inteligențele celorlalte planete și inteligența solară. Există, pe de o parte, inteligența solară, pe de altă parte, inteligențele planetelor [Nota 34]. Și inteligența solară este, în principal, sub domnia lui Mihael, pe când inteligențele planetare sunt sub domnia celorlalți Arhangheli – întotdeauna a fost astfel. Așadar, să spunem (se scrie la tablă):

<u>Inteligență solară</u>	<u>Inteligențe planetare</u>	
Mihael	Mercur:	Rafael
	Venus:	Anael
	Marte:	Samael
	Jupiter:	Zachariel
	Lună:	Gabriel
	Saturn:	Orifiel

Planșa 10

Cu toate acestea, dragii mei prieteni, lucrurile nu erau astfel încât să putem spune că Mihael stăpânea numai inteligența solară. În realitate, întreaga inteligență cosmică se diferențiază în mod specific în inteligență solară și inteligențe planetare: Mercur, Venus, Marte ș.a.m.d. Inteligența cosmică este administrată de diversele entități ale Ierarhiei Arhangheliilor, dar deasupra tuturor stăpânește, întotdeauna, Mihael, astfel încât inteligența cosmică generală este administrată de Mihael. Bineînțeles că, în trecut, orice om era deja om pe vremea când Mihael administra inteligența cosmică și când numai o rază a acesteia pătrundea în fiecare om, astfel încât omul se simțea totuși ca om pe Pământ și omul individual nu era numai un înveliș pentru inteligența cosmică generală. Dar această inteligență vine spre noi din Soare; orice inteligență umană vine de la Mihael, din sfera Soarelui.

Numai când s-a ajuns la secolele 8, 9, 10, numai atunci au ținut seama inteligențele planetare de faptul că Pământul se transformase, că și Soarele se transformase. Dar ceea ce se întâmplă afară, în Univers, ceea ce descriu astronomii, aceasta nu este decât latura exterioară a lucrurilor. Dvs. știți: Aproximativ din unsprezece în unsprezece ani avem o perioadă de pete solare; de pe Pământ pare că anumite părți ale Soarelui sunt întunecate, acoperite de pete. Dar nu a fost întotdeauna așa. În timpurile străvechi, Soarele strălucea ca un disc uniform, fără să aibă pete. Și Soarele va avea, în mileniile viitoare, un număr de pete esențial mai mare decât astăzi, el va fi din ce în ce mai acoperit de pete. Aceasta este întotdeauna expresia exterioară a faptului că puterea lui Mihael, puterea cosmică a inteligenței, se va diminua mereu. Multiplicarea petelor solare, drept consecință a evoluției cosmice, indică declinul Soarelui; îl vedem pierzându-și din strălucire și îmbătrânind în sânul Cosmosului. Și după apariția unui număr suficient de mare de pete solare au recunoscut celelalte inteligențe planetare că ele nu mai vor să fie dominate de Soare. Ele au hotărât să nu mai lase Pământul să depindă de Soare, ci să depindă în mod direct de Cosmosul întreg. Aceasta s-a făcut printr-o decizie a Arhangheliilor planetari. Și în special sub conducerea lui Orifiel s-a emancipat inteligența planetară în raport cu inteligența solară. A avut loc o separare totală a puterilor cosmice care până acum fuseseră unite. Inteligența solară a lui Mihael și inteligențele planetare au intrat încetul cu încetul într-o opoziție cosmică.

Ei bine, deși noi atribuim entităților Ierarhiei îngerești o forță sufletească și dispoziții interioare în întregime diferite de ale noastre –, au și ele totuși facultatea de a lua decizii, de a reflecta asupra a ceea ce se întâmplă. Și noi, oamenii, luăm decizii în funcție de ceea ce vedem că se întâmplă, în funcție de ceea ce se întâmplă în mod exterior, lăsând realitățile să vorbească și, sub influența acestora, facem un lucru sau altul. Numai că pentru noi, între naștere și moarte, sunt determinante realitățile de pe Pământ. Pentru entitățile Ierarhiei Îngerilor, determinante sunt asemenea realități cum este această sciziune în viața planetară. Un grup de îngeri s-a întors spre inteligența pământească și, prin aceasta, în același timp, spre inteligența planetară; alt grup a rămas fidel sferei lui Mihael, pentru a transporta în viitor elementul etern pe care îl administrează Mihael. Dar aceasta este o problemă decisivă, dacă Mihael va putea transporta în viitor ceea ce este veșnic în impulsul michaelic, acum, când întreaga putere le aparține oamenilor și când ceea ce se arată în Soarele fizic se întuneacă și dispare încetul cu încetul.

Astfel, vedem producându-se, drept consecință a evenimentelor cosmice, o sciziune printre Îngerii care mai înainte erau uniți cu Mihael. Dar tocmai aceste entități intervin în evoluția karmei. Și acum, considerați ansamblul a ceea ce se desfășoară în existența dintre moarte și o nouă naștere. Lucrurile nu se petrec în așa fel încât fiecare suflet uman poate merge singur, nici fiecare Înger din cei care îi conduc pe oameni nu poate merge singur, ci întreaga Ierarhie a Îngerilor acționează împreună. Karma se realizează prin acțiunea lor comună. Bineînțeles, dacă într-o viață pământească eu sunt legat de un om și această legătură se continuă în viața următoare, atunci Îngerul unuia trebuie să se întâlnească și să colaboreze cu Îngerul celuilalt. Trebuie să existe o colaborare, și a fost adesea astfel. Ceea ce este extraordinar de zguduitoare, consternant, așa spune, în Conciliul ecumenic care s-a ținut pe Pământ în 869, este faptul că acesta reprezintă

semnul unui eveniment teribil survenit în lumea spirituală. Ceea ce este zguduitor – când ne slujim în mod just de inteligența cosmică față de un asemenea ansamblu copleșitor –, faptul zguduitor, care s-a produs deja și care se produce într-o măsură tot mai mare, este următorul: Îngerul unui suflet uman, care era unit mai înainte prin karmă cu un alt suflet uman, nu se mai întâlnește cu Îngerul celui alt suflet uman. Unul din Îngeri a rămas în preajma lui Mihael, celălalt a coborât pe Pământ. Atunci, ce a trebuit să se întâmple? În intervalul dintre întemeierea creștinismului și epoca sufletului conștienței, începută în mod special de secolul al 9-lea și anul 869, a trebuit ca în karma oamenilor să se introducă o anumită dezordine! Acesta este unul dintre cuvintele cele mai grave pe care îl putem pronunța când vorbim despre istoria modernă a omenirii. În karma omenirii moderne s-a introdus dezordinea! În anii care au urmat, nu tot ceea ce au trăit oamenii pe Pământ a fost în mod corect integrat karmei. Aspectul haotic al istoriei moderne, haosul crescând din viața socială, din cultură, care face ca nimic să nu-și atingă țelul, acest haos este consecința dezordinii introduse în karmă în urma sciziunii intervenite în Ierarhia Îngerilor din sfera lui Mihael.

Și acum noi putem vorbi despre un fapt care are legătură cu karma Societății Antroposofice, fapt de o importanță extraordinară și care, aș putea spune, abia el conferă acestei karme adevărata ei nuanță. Căci, la urma urmei, tot ce putem spune sprijinindu-ne pe împrejurări nu epuizează ceea ce se întâmplă în mod spiritual în culise. Gândurile pe care le deducem din împrejurările pământești sunt slabe și incolore. Acestea nu reprezintă decât o pregătire în vederea sesizării aspectului pur spiritual al lucrurilor.

Atunci, trebuie să spunem: Desigur, tot ceea ce a făcut ca în Societatea Antroposofică să se adune sufletele care au simțit sincer nevoia să facă parte din ea își păstrează deplina valoare. Dar de unde vine faptul că sunt prezente și forțele care acționează aici, care fac ca oamenii să găsească astăzi drumul unii spre alții aderând la niște principii pur spirituale, care de altfel sunt străine lumii de astăzi? De unde provin forțele care fac ca oamenii să se întâlnească? Ele apar deoarece, prin faptul că începe domnia lui Mihael, în epoca mihaelică în care trăim noi, când Mihael ajunge din nou să domnească asupra Pământului, când domnia lui Gabriel este înlocuită prin domnia lui Mihael, Mihael aduce cu sine forța care să le permită celor care l-au urmat să-și pună din nou în ordine karma. Astfel încât putem spune: Ce îi unește pe membrii Societății Antroposofice? Îi unește faptul că ei trebuie să-și pună ordine în karma! Când cineva observă în cursul vieții că se angajează, aici sau acolo, în niște relații care nu sunt conforme cu imboldurile sale cele mai profunde și care poate, într-un fel, ies din cadrul care asigură armonia justă între bine și rău în ființa umană – aceasta, pe de o parte – și când, pe de altă parte, el simte fără încetare nevoia de a progresa în antroposofie, atunci înseamnă că el se străduiește să revină la karma sa, la adevărata sa karmă, să-și trăiască această adevărată karmă. Aceasta este raza cosmică pe care cunosătorul o vede clar răspândindu-se în Mișcarea antroposofică: Restabilirea adevărului karmei! Vedeți dvs., ceea ce spun eu aici este legat de multe aspecte, atât ale destinului fiecăruia în interiorul Societății Antroposofice, cât și ale destinului întregii societăți. Și așa și este firesc, căci toate se întrepătrund.

Trebuie să avem în vedere acum următoarele: Vedeți dvs., oamenilor care depind de ființele Ierarhiei Îngerilor ce rămân în sfera lui Mihael le este greu să găsească forme intelectuale corespunzătoare pentru ceea ce ei trebuie să înțeleagă. Ei se străduiesc să trateze și inteligența personală în așa fel încât să o poată uni cu venerația lor pentru Mihael. Sufletele despre care am spus că au luat parte la acele pregătiri care au avut loc în secolele al 15-lea și al 19-lea, ele revin pe Pământ, fiind încă puternic atrase spre Mihael și sfera sa. Și totuși, conform principiilor care guvernează evoluția omenirii, ele trebuie să preia în sine o inteligență individuală, personală. Aceasta creează o sfâșiere interioară, dar această situație trebuie să fie rezolvată printr-o evoluție spirituală, prin întâlnirea activității individuale cu ceea ce ne aduc lumile spirituale în epoca actuală, în epoca inteligenței. Celelalte suflete, cele ai căror Îngeri au căzut – ceea ce, desigur, are legătură cu karma, căci Îngerul cade atunci când este legat de o asemenea karmă –, celelalte suflete acceptă inteligența personală ca pe ceva de la sine înțeles, dar atunci această inteligență acționează în ele într-un mod automat, ea acționează prin corporalitate. Ea acționează în așa fel încât acești oameni gândesc, gândesc în mod inteligent, dar ei nu sunt angajați în ceea ce gândesc. Acesta a fost obiectul marii dispute care i-a opus mult timp pe dominicani franciscanilor. Dominicani nu puteau concepe principiul inteligenței personale altfel decât cu cel mai mare atașament posibil față de sfera lui Mihael. Franciscanii, discipolii lui *Duns Scott* [[Nota 35](#)] – nu Scott Erigena – erau cu totul nominaliști. Ei spuneau: Inteligența nu este decât o înșiruire de cuvinte. Și toate disputele care aveau loc între oameni nu erau, în realitate, decât o reflectare a marilor lupte ale cetelor îngerești una împotriva alteia.

Vedeți dvs., entitățile ierarhiei Îngerilor care s-au unit cu principiul pământesc trăiesc pe Pământ aproximativ din secolele 9, 10. Și aceasta este încă un lucru zguduitor, dragii mei prieteni: aici, pe Pământ, materialismul câștigă teren; tocmai oamenii cei mai avansați, cei mai inteligenți, sunt cei care neagă existența spiritualului, se apucă să ironizeze ideea că în mediul lor ambiant s-ar putea afla ființe spirituale, așa cum există oameni fizici. În această epocă, în care se extinde materialismul, din ce în ce mai mulți Îngeri coboară și trăiesc pe Pământ. Ei participă la tot ce se realizează pe Pământ. Tocmai ei sunt cei care, în anumite epoci, atunci când apare o întunecare a conștienței umane, se încorporează și acționează pe Pământ. Un mare număr de ființe îngerești nu intervin, dar cele care, prin karma lor de Îngeri, sunt cele mai apropiate de puterile ahrimanice, acestea nu rămân în rezervă, ele se încorporează în oameni, se cufundă, pentru un anumit timp, în oameni.

Atunci se întâmplă ceea ce v-am spus cu ocazia ultimei conferințe: Atunci noi vedem trăind pe Pământ un asemenea om; el posedă atunci talente umane, el manifestă o inteligență umană, poate o manifestă în mod genial; dar, pentru un anumit timp, când conștiența sa este întunecată, atunci se instalează în el o inteligență îngerească ahrimanică. Atunci putem asista la următoarele: Acest om este, în aparență, un om ca toți oamenii, și fiind un om ca toți oamenii, el scrie un lucru sau altul. Dar Ahriman se apropie de oameni tocmai slujindu-se de ceea ce asimilează ei sub formă intelectuală. Astăzi trebuie să ne solicităm personalitatea, dacă nu vrem să fim copleșiți de tot ce am vorbit în aceste conferințe. Și de aceea este posibil ca Ahriman să poată apărea sub înfățișarea unui scriitor. El se slujește, bineînțeles, de o ființă îngerească. El poate face muncă de scriitor. Și, pentru că noi suntem acum reuniți sub semnul Congresului nostru de Crăciun, nu este cazul să păstrăm tăcere asupra unor asemenea fapte. De aceea, aș vrea să vă mai spun următorul lucru.

Vedeți dvs., înainte de apariția ultimelor sale lucrări, era posibil să avem o altă atitudine față de unul dintre cei mai străluciți scriitori ai acestor ultimi ani, față de unul dintre cei mai mari scriitori. Pe vremea când îmi scriam cartea *Nietzsche, un luptător împotriva timpului său* [[Nota 36](#)], acesta era pentru publicul de atunci strălucitul scriitor care adusesse facultățile umane la nivelul lor cel mai înalt. Abia după aceea am cunoscut ceea ce scrisese *Nietzsche* în epoca declinului său [[Nota 37](#)]. În principal, sunt două lucrări, "Antichristul" și "Ecce homo": acestea sunt două lucrări pe care le-a scris Ahriman – nu Nietzsche, ci un spirit ahrimanic, incorporat în persoana lui Nietzsche. Pentru prima dată Ahriman a apărut pe Pământ cu trăsăturile unui scriitor. El va continua să mai apară. Nietzsche a fost zdrobit de Ahriman. Gândiți-vă în fața căror impulsuri ne aflăm când suntem în prezența ideilor care trăiau în Nietzsche pe vremea în care, inspirat de acest spirit a lui Ahriman, el scria aceste lucrări strălucite, dar diabolice, "Antichristul" și "Ecce homo" – opere inteligente! Eu v-am vorbit despre marea, vasta inteligență a lui Ahriman. Când este vorba de o operă grandioasă, strălucită, nu o defăimăm spunând că ea este ahrimanică, cum ar putea crede spiritele naive care nu știu ce măreție poate exista în Ahriman. A vorbi de Ahriman nu înseamnă nici a blama, nici a lăuda; pe Pământ, multe lucruri depind de el. Celui căruia i-a sângerat inima cum a sângerat a mea când am citit pentru prima dată "Voința de putere" a lui Nietzsche, publicată după aceea sub o formă care nu le mai permite oamenilor să-și facă o idee exactă asupra ei, și care, în același timp, își poate îndrepta privirea spre sferile care, de când a început domnia lui Mihael, din anii '80 ai ultimului secol, nu sunt separate de sferile pământești decât printr-un perete despărțitor subțire, cel care știe că această sferă a lui Mihael este în imediata vecinătate a lumii

fizice, astfel încât se poate spune că ea este asemănătoare cu sfera pe care o traversează omul după moarte, cel care vede ce eforturi se desfășoară în această direcție, acela știe să vadă cum au ajuns acestea să-și găsească expresia în opere cum sunt "Ecce homo" și "Antichristul". Este suficient să ne gândim la remarcile de inspirație ahrimanică care se află în "Antichristul". Nu știu dacă în edițiile mai recente pasajul despre care vă vorbesc se prezintă sub această formă. Într-un pasaj unde este vorba despre Iisus – citez din memorie –, și autorul spune că Renan îl consideră pe Iisus un geniu, Nietzsche nu îl vede ca pe un geniu, el spune: Dacă am vrea să ne exprimăm cu rigoarea fiziologului, ar trebui să folosim un cu totul alt cuvânt ... În ediția operelor lui Nietzsche pe care o am, în acest loc se află trei puncte, nu știu dacă în edițiile recente este la fel; în manuscris aici stă scris cuvântul "idiot", cu toate literele. În faptul că Iisus a fost numit "idiot" se vede mâna lui Ahriman. Și în această lucrare se află multe alte lucruri de același fel. Da, cine ar putea crede că nu se ascunde o enigmă profundă în Nietzsche, în acest om care, exact în epoca în care scria aceste lucruri, avea în sufletul său veleități de convertire la catolicism – cele două lucruri au mers în paralel, nu trebuie să uitați –, cine ar putea crede că aici nu se ascunde o enigmă? "Antichristul" – cu ce cuvinte se încheie? El se încheie – nu pot cita textual – prin aceste cuvinte: Aș vrea să scriu pe toți pereții, și eu am cu ce să aștern niște litere care să strălucească până departe, aș vrea să scriu pe toți pereții ce este creștinismul: Creștinismul este cel mai mare blestem al omenirii! – Așa se încheie cartea. Aici este, într-adevăr, o problemă. Trebuie să vedem clar cum această întreprindere sferă separată de a noastră printr-un perete despărțitor subțire, în care s-au desfășurat toate luptele spirituale de la sfârșitul erei Kali Yuga – și chiar puțin după aceea –, cum această întreprindere sferă tinde să pătrundă în lumea fizică pământească.

Sunt niște lucruri asupra cărora trebuie să ne putem îndrepta privirile, dacă vrem să înțelegem cum se poate situa omenirea în fața a ceea ce trebuie să-și facă intrarea în civilizație o dată cu inaugurarea epocii lui Mihael. Dacă, în momentul trecerii de la era Kali Yuga, era întunericului, la era luminii, am vrea să caracterizăm – așa cum am făcut-o eu în prefața cărții mele "Mistica în zorii vieții spirituale a timpului nostru" – dispoziția sufletească pe care trebuie să o avem față de spirit și materie, ar trebui să avem cu adevărat o privire care pătrunde în cele spirituale și în cele fizice. Într-adevăr, am putea folosi toate mijloacele posibile pentru a caracteriza măreția acestei perioade de trecere care marchează zorii epocii michaelice. Trebuie să ne simțim situați în miezul acestei perioade cu tot ceea ce constituie Mișcarea antroposofică. Căci această întreagă măreție, această grandoare, se manifestă la început în dezordinea care s-a introdus în karma oamenilor. Când ne gândim cât adevăr se află în legăturile karmice, și că lumea este astfel făcută încât până și în legăturile karmice generale s-au putut produce anomalii în decursul secolelor, când ne apare necesitatea de a readuce la ordine aceste anomalii cosmice, atunci simțim – căci aceasta este sarcina, misiunea Mișcării antroposofice –, atunci simțim ceva din importanța și dimensiunile Mișcării antroposofice.

Acesta este, dragii mei prieteni, sentimentul care trebuie să fie viu în sufletele dvs. atunci când vă spuneți: Cei care astăzi, discernând această situație pe care tocmai am descris-o, simt imboldul să intre în viața antroposofică, vor fi chemați din nou la sfârșitul secolului 20, pentru ca în acest punct culminant Mișcarea antroposofică să atingă cea mai mare extindere posibilă. Dar acest lucru se poate întâmpla numai dacă aceste gânduri pot trăi în noi, dacă putem face să se aprindă în noi viziunea forțelor cosmic-spirituale care se întrezăresc în sfera pământească și dacă în însăși inteligența pământească, în concepțiile oamenilor, va pătrunde cunoașterea a ceea ce înseamnă Mihael.

Acest impuls trebuie să fie sufletul strădaniei antroposofice; sufletul însuși trebuie să vrea să se angajeze în Mișcarea antroposofică. Atunci, noi vom putea găsi nu numai posibilitatea de a păstra în sufletele noastre câțiva timp gânduri de o deschidere imensă, ci și de a le da viață; astfel încât gândurile noastre să continue să ne formeze sufletele în spiritul antroposofiei, pentru ca sufletele să devină cu adevărat ceea ce trebuie ele să fie prin faptul că au simțit nevoia inconștientă de a se apropia de antroposofie – pentru ca ele să fie luate în stăpânire de misiunea antroposofiei. Pentru a lăsa ca acest sentiment să acționeze în dvs. oarecum în liniște, eu v-am adresat aceste cuvinte grave în ultima oră. Vom continua aceste considerații când ne vom întâlni din nou în primele zile ale lui septembrie. În așteptarea acestui moment, am vrut să încredințez inimilor dvs. ceea ce aveam să vă spun cu privire la karma antroposofilor și la karma Societății Antroposofice.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****NOTE**

Izvoarele folosite: Conferințele 1 -10 au fost stenografiate de stenografa profesionistă Helene Finckh (1883-1960), care a notat majoritatea conferințelor lui Rudolf Steiner. Textul nostru se bazează pe transpunerea pe care ea a făcut-o în text normal. Pentru ediția a 5-a din 1971, cu preluarea conferinței a 11-a, notată de Rudolf Hahn și a cărei stenogramă originală nu s-a păstrat, textul a mai fost confruntat încă o dată, de către niște experți în stenografie, cu stenograma originală. Prin aceasta au putut fi corectate unele mici omisiuni sau greșeli de transcriere care au intervenit la prima transcriere, în 1924, și care au trecut apoi în edițiile apărute. Față de ediția a 8-a, anterioară, nu există modificări, cu excepția corecturii de la pagina 93.

Titlul volumului provine de la ediția a 2-a din 1937, îngrijită de Marie Steiner.

Referitor la desenele de pe tablă: Desenele originale realizate la tablă și înscrisurile originale ale lui Rudolf Steiner care țin de aceste conferințe s-au păstrat, dat fiind faptul că tablele au fost la acea vreme acoperite cu coli de hârtie neagră. Ele apar, drept completări la conferințe, micșorate, într-un volum separat al seriei "Rudolf Steiner, desene la tablă realizate cu ocazia conferințelor" (Rudolf Steiner, "Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk"). Desenele inserate în text în edițiile anterioare au fost păstrate și în această ediție. La pasajele respective din text se atrage întotdeauna atenția, prin observații marginale, asupra planșelor originale corespunzătoare.

Trimiteri în text

Operele lui Rudolf Steiner din cadrul ediției Operelor Complete (GA) sunt însoțite la trimiteri de indicele bibliografic corespunzător. Vezi și [privirea de ansamblu](#) de la sfârșitul volumului.

1. *Baruch Spinoza*, 1632-1677.
2. *tablouri... în care erau înfățișați călugări dominicani sau Toma d'Aquino însuși triumfând:* de exemplu tabloul de Benozzo Gozzoli de la Louvre, Paris, și cel de Taddeo Gaddi din biserica Santa Maria Novella, Florența.
3. *gânduri lăsate de defuncți:* comp., de exemplu, Conferința din 23 septembrie 1911, în [Creștinismul esoteric](#) ("Das esoterische Christentum"), GA 130.
4. *Averroes* (pe adevăratul său nume Ibn Roshid), 1126-1198, a trăit la curtea din Maroc.
5. *conferință asupra istoriei și cu referire la ideea reîncarnării:* vezi **Istorie ocultă. Personalități și evenimente ale istoriei Universale în lumina științei spirituale** ("Okulte Geschichte. Persönlichkeiten und Ereignisse der Weltgeschichte im Lichte der Geisteswissenschaft"), GA 126.
6. *René Descartes*, 1596-1650.
7. *de când a intervenit impulsul nostru de Crăciun:* Vezi **Congresul de Crăciun pentru întemeierea Societății Antroposofice Generale** ("Weinachtstagung zur Begründung der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft"), GA 260.
8. *când v-am vorbit despre... individualități care se leagă apoi de epopeea lui Gilgameș:* vezi Conferința din 26 decembrie 1923, în **Istoria Universală în lumina antroposofiei** ("Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung"), GA 233.
9. *după spusele Sfântului Augustin:* Augustinus, 354-430. În "Retractiones" L. I, Cap. XIII, 3, citim: "Ceea ce se numește în prezent religie creștină exista deja la cei vechi și nu a fost absent de la începuturile speciei umane, și atunci când Christos a apărut într-un trup de carne, adevărata religie, care era deja prezentă mai înainte, a primit numele de creștinism."
10. *duminica trecută:* La 6 iulie 1924, Conferința a 3-a din acest volum.
11. *Unul dintre prietenii săi a ridicat grava problemă...:* Lucrarea lui Schiller: "Despre educația estetică a omului" (Über die ästhetische Erziehung des Menschen"), care a apărut în 1795 în "Horen", l-a stimulat pe Goethe să redacteze "Basmul despre Șarpele cel verde și frumoasa Floare de Crin" ("Märchen von der grünen Schlange und der schönen Lilie"), ca încheiere la povestirea "Discuțiile unor emigranți germani" ("Unterhaltungen deutscher Ausgewanderten"), care, la fel, a apărut în 1795 în "Horen". – Comp. comentariile lui Rudolf Steiner în **Noua spiritualitate și trăirea lui Christos în secolul XX** ("Die neue Geistigkeit und das Christus-Erlebnis des zwanzigsten Jahrhunderts"), GA 200, [Conferința a 4-a](#).
12. *aici, drama mea misteriu Poarta inițierii a prezentat analogii cu "Basmul...":* Vezi **Schițe, fragmente și paralipomene la cele patru drame-mister** ("Entwürfe, Fragmente und Paralipomena zur den vier Mysteriendramen"), în GA 44.
13. *eu am indicat acest lucru aici cu ani în urmă:* Comp. conferințele de la sfârșitul lui decembrie 1918 din [Cum îl poate regăsi omenirea](#)

pe Christos? ("Wie kann die Menschheit den Christus wiederfinden?"), GA 187.

14. *o rază a înțelepciunii încă vii a lui Pietro de Compostella*: Aici se face referire la lucrarea "De consolatio rationis". Acel Pietro de Compostella – acest nume a fost purtat de încă trei autori – care a scris lucrarea despre care este vorba aici (după Petrus Blanco «Petri Compostellani de consolatio rationis libro duo», Münster i. Westf. 1912 = "Contribuții la istoria filosofiei Evului Mediu VIII" – "Beiträge zur Geschichte der Philosophie der Mittelalters VIII") a scris aproximativ la mijlocul secolului al 12-lea. Totuși, rămâne deschisă întrebarea dacă nu cumva lucrarea este în realitate mai veche sau trimite la o sursă mai veche.
15. *Bernardus de Chartres* (Bernardus Carnotensis), mort cca.1130.
16. *Bernardus Silvestre* (Bernard de Tours), mort cca. 1150.
17. *Jean de Salisbury*: mort cca. 1180, ca Episcop de Chartres.
18. Cuvintele puse între paranteze pătrate au fost incluse de editor, altfel nu se înțelege conținutul pasajului respectiv.
19. *Hildebrand*, din 1073 Papa Gregorius al VII-lea, a murit în 1085.
20. *Alain de Lille* (Alanus ab Insulis), născut cca. 1128, mort în 1202 sau 1203.
21. *poemul "La Bataille des sept Arts"*: al lui Henri d'Andeli, a fost compus, probabil, aproximativ în 1236.
22. *Brunetto Latini*, născut cca. între 1210 și 1230, mort în 1294; poemul "Il Tesoretto" descrie viziunea citată aici. *Dante Alighieri*, 1265-1321. Prima ediție a "Divinei comedii" ("Divina commedia") a apărut în 1472.
23. *Marie Eugenie delle Grazie*, 1864-1931, poetă austriacă.
24. *acea conversație redată în "Autobiografia" mea*: Aici se face referire la discuția cu preotul Wilhelm Neumann din ordinul Cistercienilor relatată în capitolul 7. **Viața mea** ("Mein Lebensgang") (1923-1925), GA 28, 1982, p. 125 și urm.
25. *Toma d'Aquino*, 1225-1274, zis doctor angelicus.
26. *Luis Claude de Saint Martin*, 1743-1803. A scris mai întâi sub pseudonimul «Philosophe inconnu». Vezi "Despre erori și despre adevăr" ("Des Erreurs et de la vérité"), 1775; tradus în germană de Matthias Claudius sub titlul "Irrtümer und Wahrheit, oder Rückweil für die Menschen auf das allgemeine Principium aller Erkenntniß", Breslau 1782; o nouă ediție a apărut în 1925 în Der Kommende Tag A. G. Verlag, Stuttgart.
27. *kabirii*: Alte expuneri ale lui Rudolf Steiner despre kabiri se găsesc și în următoarele conferințe: Dornach, 17 ianuarie 1919 (cu desene de Rudolf Steiner după niște figuri plastice schițate de el), în GA 273; Dornach, 25 ianuarie 1919, în GA 188; Stuttgart, 4 decembrie 1922, în GA 218; Dornach, 21 decembrie 1923, în GA 232.
28. *Raimund de Sabunda*: filosof scolastic, născut la Barcelona; el a predat la Toulouse, începând din 1436, medicina, filosofia și teologia. Lucrarea sa "Liber creaturarum sive theologiae naturalis" a apărut la Straßburg în 1496.
29. *expresia "Cartea Naturii"*: se află în prefața ediției noi din 1923.
30. *Jakob Böhme*, 1575-1624.
31. "*Schibboleth*": semn de recunoaștere, semn distinctiv
32. *sătule de creștinism [sătule de păgânism]*: În stenogramă figurează christentummüde ("sătule de creștinism"), și așa sa tipărit și în primele cinci ediții. Ținând seama de ceea ce a fost spus mai înainte și de context, expresia christentummüde trebuie să fie considerată imposibilă – trebuie să fie vorba de o greșală de auz sau conferențiarul sa exprimat greșit –, astfel, în ediția a 6-a (1975), christentummüde ("sătule de creștinism") a fost înlocuit prin heidentummüde ("sătule de păgânism"). Acum, redăm cititorului forma inițială. Îl lăsăm pe cititor să-și formeze singur o părere. Caracterizarea propriu-zisă a celor două grupuri nu este afectată, în rest, prin aceasta.
33. Stenograma inițială a conferinței a unsprezecea nu sa păstrat.
34. *inteligentele planetelor*: Învățătura despre inteligentele planetelor ne duce în urmă până la Joh. Trithemius von Sponheim (1462-1516) ("De septem intelligentiis libellus"). Rudolf Steiner mai vorbește despre aceasta în ("Das Initiaten-Bewußtsein"), GA 243, Conferința a 7-a, și în **Conștiința inițiatului. Îndrumări pentru o școală esoterică** ("Anweisungen für eine esoterische Schulung") GA 245
35. *John Duns Scott*, 1266-1308, filosof scolastic.
36. *Pe vremea când îmi scriam cartea Nietzsche, un luptător împotriva timpului său*, GA 5. Prima ediție apărut la Weimar în 1895.
37. *Friedrich Nietzsche*, 1844-1900: "Anticristul. Încercare de critică asupra creștinismului" (titlul edițiilor ulterioare: "Anticristul. Creștinismul să fie blestemat!"), Leipzig 1895. Această ediție, care se afla în biblioteca lui Rudolf Steiner, fusese publicată de Fritz Koegel cu corecturi și tăieturi.
Pasajul citat este, textual, următorul: "Domnul Renan, acest măscărici în materie de *psihologie*, recurge, pentru a explica tipul de om care a fost Iisus, la două dintre cele mai *deplasate* noțiuni care pot fi întrebuintate aici: noțiunea de *geniu* și noțiunea de *erou*... Să faci din Iisus un erou! – Și ce dispreț asupra sensului cuvântului 'geniu'! Tot ce înțelegem, tot ce înțelege civilizația noastră prin 'spirit' nu are, în lumea în care trăiește Iisus, nici un sens. Dacă sar fi exprimat cu rigoarea psihologului, aici ar fi la locul său un cu totul alt cuvânt: cuvântul idiot." (Secțiunea 29).
"Această eternă denunțare a creștinismului. eu o voi scrie pe totii peretii – am litere pentru a-i face și pe orbi să vadă... Eu numesc

..... creștinismul marele blestem, marea corupție în adâncime, marele instinct de răzbunare, care nu află nici un mijloc destul de veninos, destul de secret, destul de subteran, care să fie destul de *meschin* – eu îl numesc pata nemuritoare a omenirii... Și contăm pe vremea de după *dies nefastus* (ziua nefastă – n. t.), care ține de la începutul acestei fatalități – de după *prima* zi a creștinismului! – *De ce nu mai curând după ultima sa zi! – Încă de astăzi?* – Transmutarea tuturor valorilor!” (Secțiunea 62)

“Ecce homo” și “Voința de putere” (“Ecce homo și “Der Wille zur Macht”), Leipzig 1911 (vol. XV al GOA).

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****RUDOLF STEINER
DESPRE STENOGRAMELE CONFERINTELOR SALE**

Din autobiografia lui Rudolf Steiner
Viața mea (Capitolul 35, 1925)

Rezultatul activității mele antroposofice se prezintă sub două forme; în primul rând, cărțile mele făcute publice pentru întreaga lume, în al doilea rând, un mare număr de cursuri concepute inițial doar ca tipărituri particulare, și care urmau să fie vândute numai membrilor Societății Teosofice (mai târziu, Antroposofice). Acestea erau stenogramele mai mult sau mai puțin bine realizate după conferințe și care – din pricina lipsei de timp – nu au mai fost corectate de mine. Eu aș fi preferat ca cele rostite oral să rămână cuvânt rostit. Însă membrii voiau tipărirea privată a cursurilor. Și așa au luat ele ființă. Dacă aș fi avut timp să le corectez, nu ar mai fi fost nevoie de la început de restricția "numai pentru membri". În momentul de față, această restricție nu mai este valabilă de mai bine de un an.

Aici, în **Viața mea**, trebuie să spun, înainte de toate, cum se leagă cele două: cărțile mele publice și tipăriturile particulare, în ceea ce am elaborat ca antroposofie.

Cel care vrea să înțeleagă lupta lăuntrică și eforturile depuse de mine în vederea promovării antroposofiei în conștiința prezentului, acela trebuie să o facă pe baza scrierilor publicate. În acestea am supus analizei tot ceea ce există drept strădanie de cunoaștere de-a lungul timpurilor. Acolo am expus ceea ce mi s-a confirmat mereu în "contemplarea spirituală", ceea ce a devenit – desigur, în multe privințe, într-o formă imperfectă – edificiul antroposofiei.

Pe lângă această cerință, de a întemeia "antroposofia", și legat de aceasta, de a sluji numai celor ce rezultă când ai de transmis lumii actuale de cultură, în general, comunicări din lumea spirituală, s-a adăugat și aceea de a veni într-un tot în întâmpinarea a ceea ce s-a ivit la membrii Societății ca necesitate sufletească, ca o dorință înspre spiritual.

Înainte de toate, exista puternica înclinație de a solicita expunerea Evangheliilor și, în general, conținutul Bibliei, în acea lumină care s-a dovedit a fi antroposofică. Voiau să asculte comunicări asupra acestor revelații date omenirii. Pe când se țineau cicluri de conferințe interne în sensul acestei cerințe, a mai apărut și altceva. La aceste conferințe participau numai membrii. Ei erau familiarizați cu comunicările de început ale antroposofiei. Li se putea vorbi întocmai ca unor avansați în domeniul antroposofiei. Conținutul acestor conferințe interne era astfel prezentat cum nu ar fi putut fi în lucrările destinate publicării.

În aceste cercuri restrânse puteam vorbi într-un mod pe care *ar fi trebuit* să-l configurez cu totul altfel dacă lucrurile ar fi fost de la început destinate expunerii publice.

Astfel încât cele două, scrierile publice și cele private au, în realitate, două proveniențe diferite. Scrierile publicate sunt rezultatul a ceea ce au constituit propriile mele căutări și eforturi; în tipăriturile particulare se află și căutările și eforturile Societății. Căci ascultam reverberația vieții sufletești a membrilor și, într-o vie conviețuire cu ea, se năștea conținutul conferințelor.

Nicăieri nu s-a spus, nici în cea mai mică măsură, ceva care să nu fie cel mai pur rezultat al antroposofiei ce se întemeia. Nu poate fi vorba de nici o concesiune făcută prejudecăților sau sentimentelor membrilor Societății. Cel care citește aceste tipărituri particulare le poate lua în cel mai deplin sens drept ceea ce are de spus antroposofia. De aceea am putut, fără nici o ezitare, când solicitările în această privință au devenit prea insistente, să renunțăm la măsura de a răspândi aceste tipărituri numai în cercul membrilor Societății. Totuși, trebuie să se țină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greșeli.

Bineînțeles, *dreptul de a emite o judecată asupra conținutului acestor tipărituri particulare* poate fi recunoscut numai aceluia care a îndeplinit condițiile prealabile ale unei astfel de judecăți. Și, pentru majoritatea acestor tipărituri, această condiție este cel puțin cunoașterea antroposofică a omului, a Cosmosului, în măsura în care ființa sa este expusă în antroposofie, și a ceea ce se găsește drept "istorie antroposofică" în comunicările primite din lumea spirituală.

EDIȚIA OPERELOR COMPLETE ALE LUI RUDOLF STEINER

Alcătuită după: Rudolf Steiner – Opera literară și artistică.
O privire de ansamblu bibliografică
(Numărul bibliografic, *cursiv* în paranteze)

A. SCRIERI

I. Opere (GA1-28)

Scerile goetheene de științe ale naturii, editate și comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediție nouă 1975 (GA 1a-e); ediție separată a Introducerilor, 1925 (GA 1)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoașterii în concepția goetheană despre lume, 1886 (GA 2)
Adevăr și știință. Preludiul unei „Filosofii a libertății”, 1892 (GA 3)
Filosofia libertății. Trăsături fundamentale ale unei concepții moderne despre lume, 1894 (GA 4)
Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (GA 5)
Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (GA 6)
Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (GA 6)
Mistica la începuturile vieții spirituale contemporane și legătura ei cu concepția modernă despre lume, 1901 (GA 7)
Crestinismul ca fapt mistic și misterii Antichității, 1902 (GA 8)
Teosofie. Introducere în cunoașterea suprasensibilă a lumii și menirea omului, 1904 (GA 9)
Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare? 1904-05 (GA 10)
Din Cronica Akasha, 1904-08 (GA 11)
Treptele cunoașterii superioare, 1905-08 (GA 12)
Știința ocultă în rezumat, 1910 (GA 13)
Patru drame-misterii, 1910-13 (GA 14)
Conducerea spirituală a omului și a omenirii, 1911 (GA 15)
Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (în GA 40)
Un drum către cunoașterea de sine a omului, 1912 (GA 16)
Pragul lumii spirituale, 1913 (GA 17)
Enigmele filozofiei – O expunere schitată a istoriei acestora, 1914 (GA 18)
Despre enigma omenească, 1916 (GA 20)
Despre enigma sufletului, 1917 (GA 21)
Spiritualitatea lui Goethe manifestată în „Faust” și în basmul „Despre Sarpele verde și frumoasa floare de crin”, 1918 (GA 22)
Puncte centrale ale problemei sociale în necesitățile vieții prezente și din viitor, 1919 (GA 23)
Articole asupra structurii tripartite a organismului social și asupra situației momentului, 1915-21 (GA 24)
Cosmologie, religie și filosofie, 1922 (GA 25)
Teze antroposofice, 1924-25 (GA 26)
Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoștințelor științei spirituale, 1925. De Dr. Rudolf Steiner și Dr. med. Ita Wegman (GA 27)
Viața mea, 1923-25 (GA 28)

II. Articole (GA 29-37)

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (GA 29)
 Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (GA 30)
 Articole referitoare la cultură și istorie 1887-1901 (GA 31)
 Articole referitoare la literatură 1886-1902 (GA 32)
 Biografii și schițe biografice 1894-1905 (GA 33)
Articole din „Lucifer-Gnosis” 1903-1908 (GA 34)
 Filosofie și antroposofie 1904-1918 (GA 35)
 Articole din „Das Goetheanum” 1921-1925 (GA 36)

III. Publicații postume (GA 38-50)

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schițe pentru cele patru drame-misterii 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schițe și fragmente – Din carnetele de note și de pe foi separate – (GA 38-47)

B. CONFERINȚE

B.I. Conferințe publice (GA 51-89)

Cicluri de conferințe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (GA 51-67)
 Cicluri de conferințe și cursuri la școli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (GA 68-84)

B.II. Conferințe ținute în fața membrilor Societății Antroposofice (90-270)

Conferințe și cicluri de conferințe cu conținut general-antroposofic – Christologie și comentarii ale Evangheliilor – Cunoașterea spiritual-științifică a omului – Istorie cosmică și istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Considerații asupra karmei – (GA 91-244)
 Conferințe și scrieri referitoare la istoria mișcării antroposofice și a Societății Antroposofice (GA 251-263)

B.III. Conferințe și cursuri asupra unor domenii particulare ale vieții (GA 271-354)

Conferințe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii și arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (GA 271-292)
 Conferințe referitoare la educație (GA 293-311)
 Conferințe referitoare la medicină (GA 312-319)
 Conferințe referitoare la științele naturii (GA 320-327)
 Conferințe referitoare la viața socială și tripartita organismului social (GA 328-341)
 Conferințe pentru preoții comunității creștine (GA 342-346)
 Conferințe pentru muncitorii care lucrau la construcția Goetheanumului (GA 347-354)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schițelor grafice și a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schițe pentru pictura primului Goetheanum – Schițe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentațiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schițe pentru figurile de euritmie – Desene la tablă din timpul conferințelor, ș. a. (GA K 12-58)

Fiecare volum poate fi obținut separat.

Volumele din Operele Complete sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.

Rudolf Steiner**CONSIDERAȚII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL III****GA 237****DESENELE LA TABLĂ**

Desenele și notațiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorința auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziție două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferințe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate și păstrate. În cadrul Ediției Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe”), ele se găsesc, drept completări la conferințe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă de la conferințe* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micșorate.

Desenele și notațiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferințe se găsesc în volumul XVI (GA K58/16), împreună cu desenele aferente ciclurilor de conferințe GA 235, 236, 238 și GA 240.

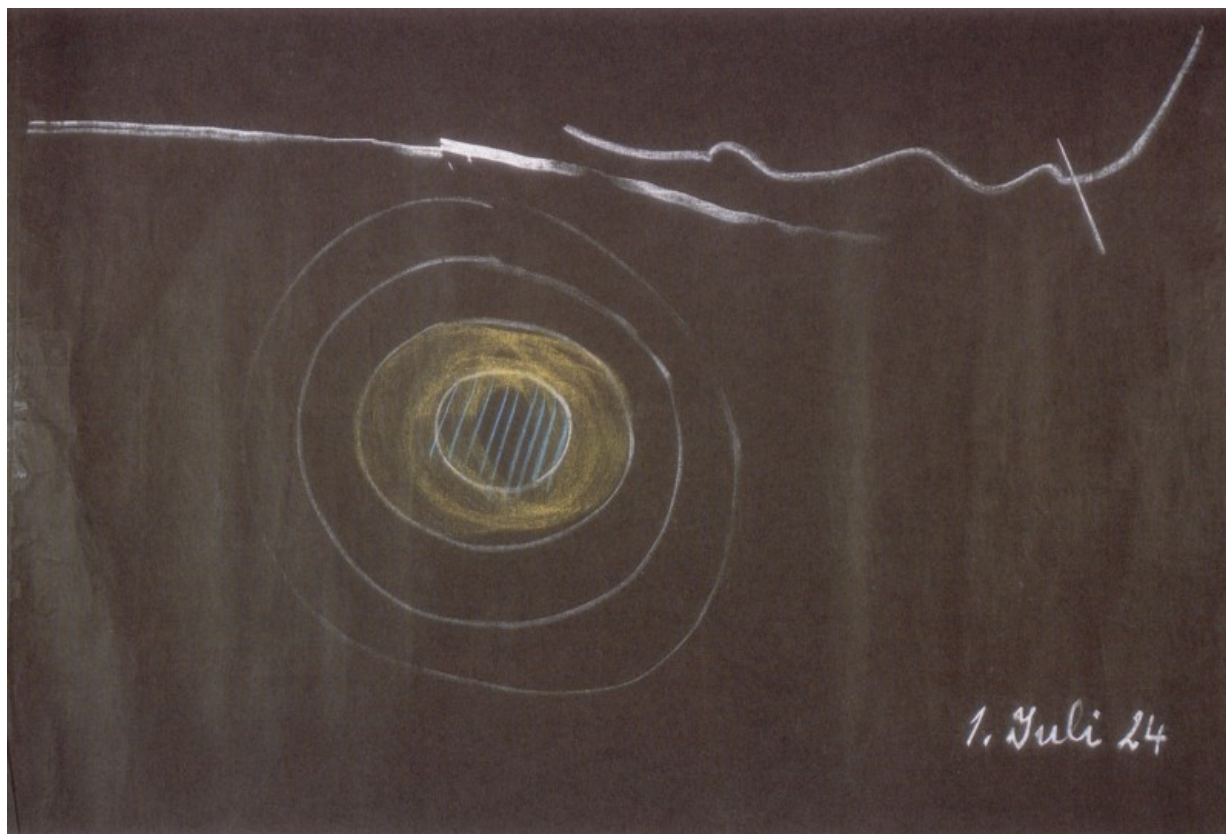

Tabla 1

Conferința 1 — Dornach, 1 iulie 1924

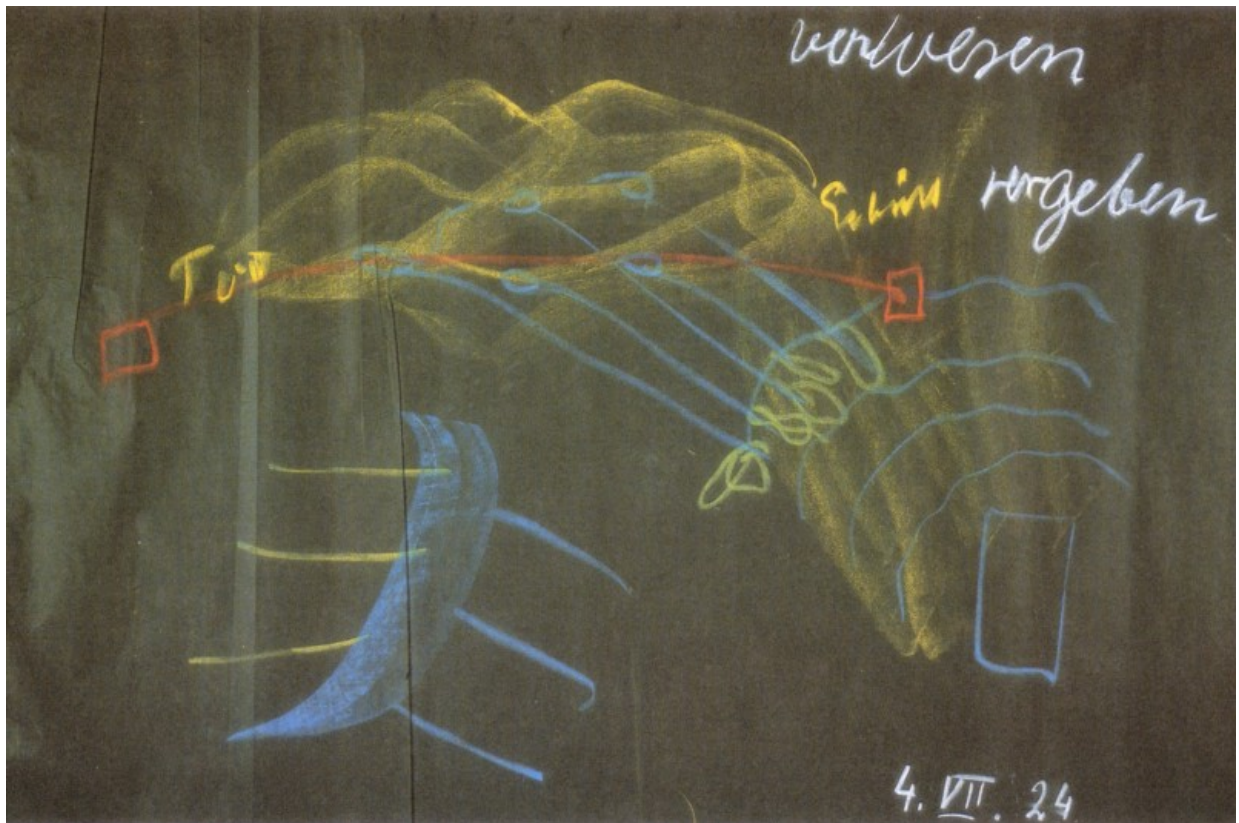

Tabla 2

Conferința 2 — Dornach, 4 iulie 1924

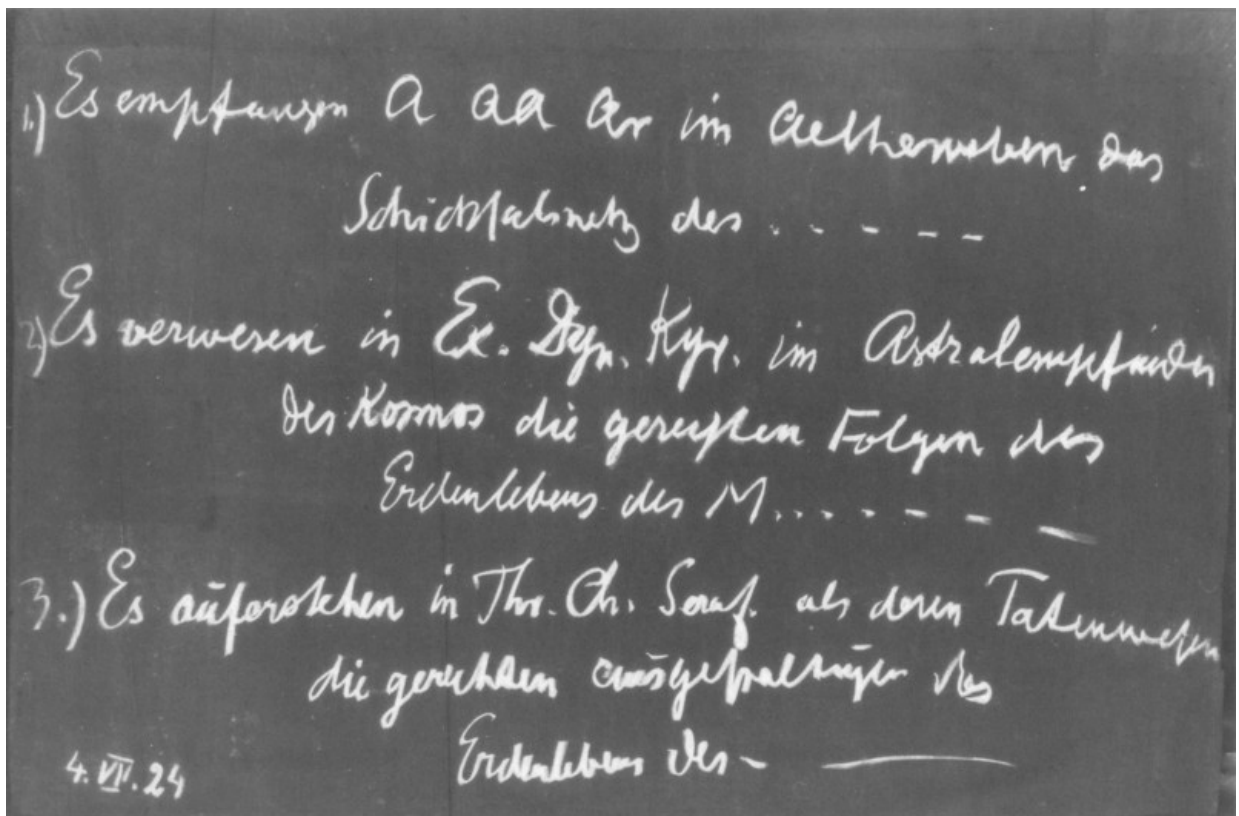

Tabla 3

Conferința 2 — Dornach, 4 iulie 1924

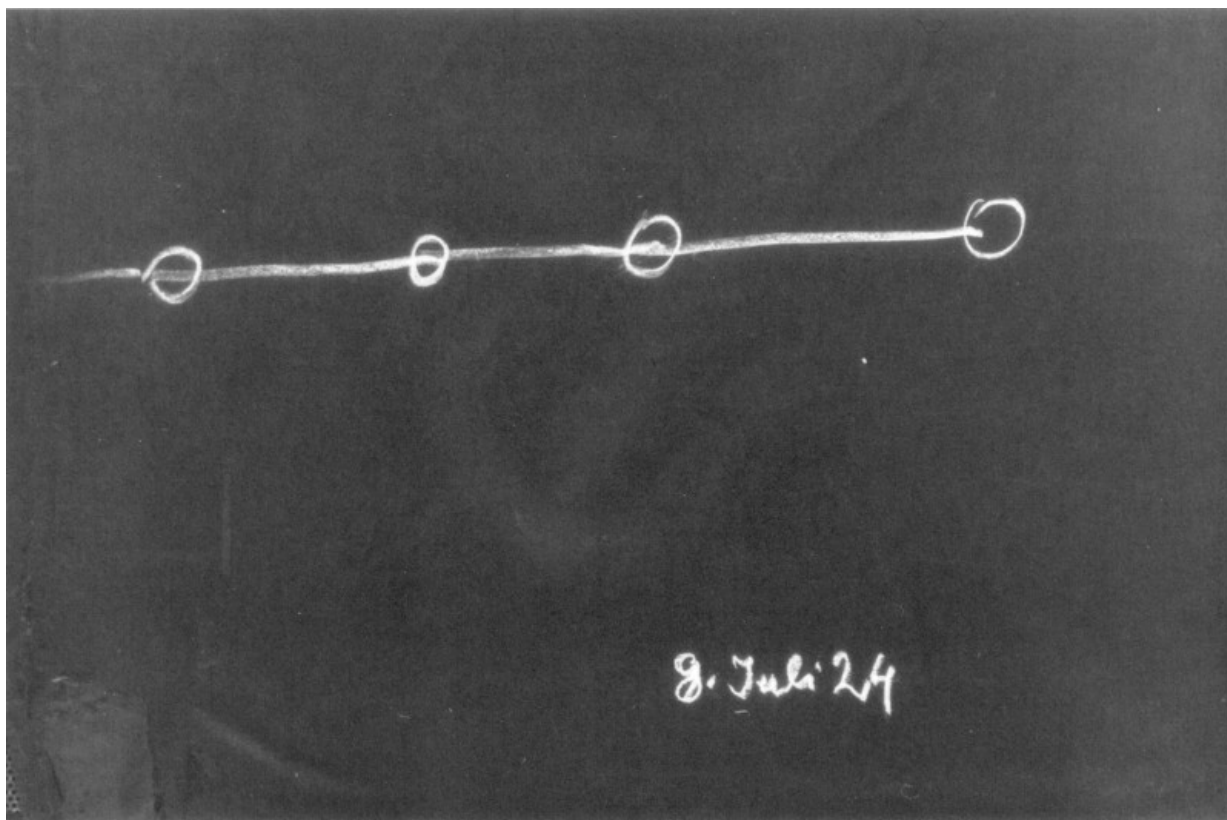

Tabla 4

Conferința 4 — Dornach, 8 iulie 1924

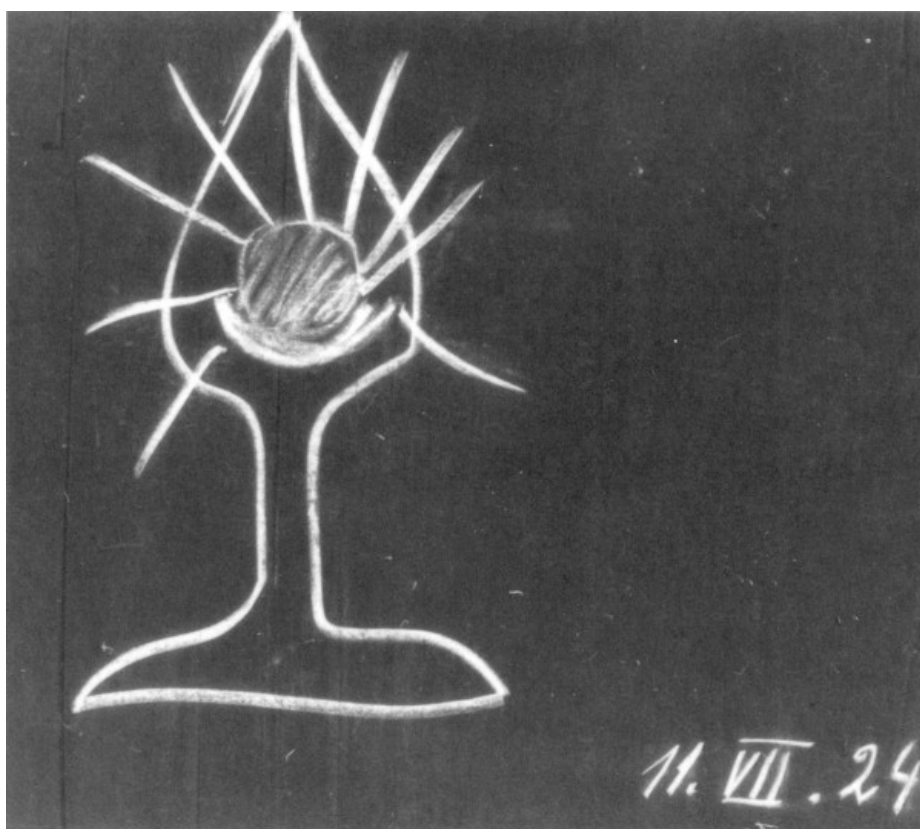

Tabla 5

Conferința 5 — Dornach, 11 iulie 1924

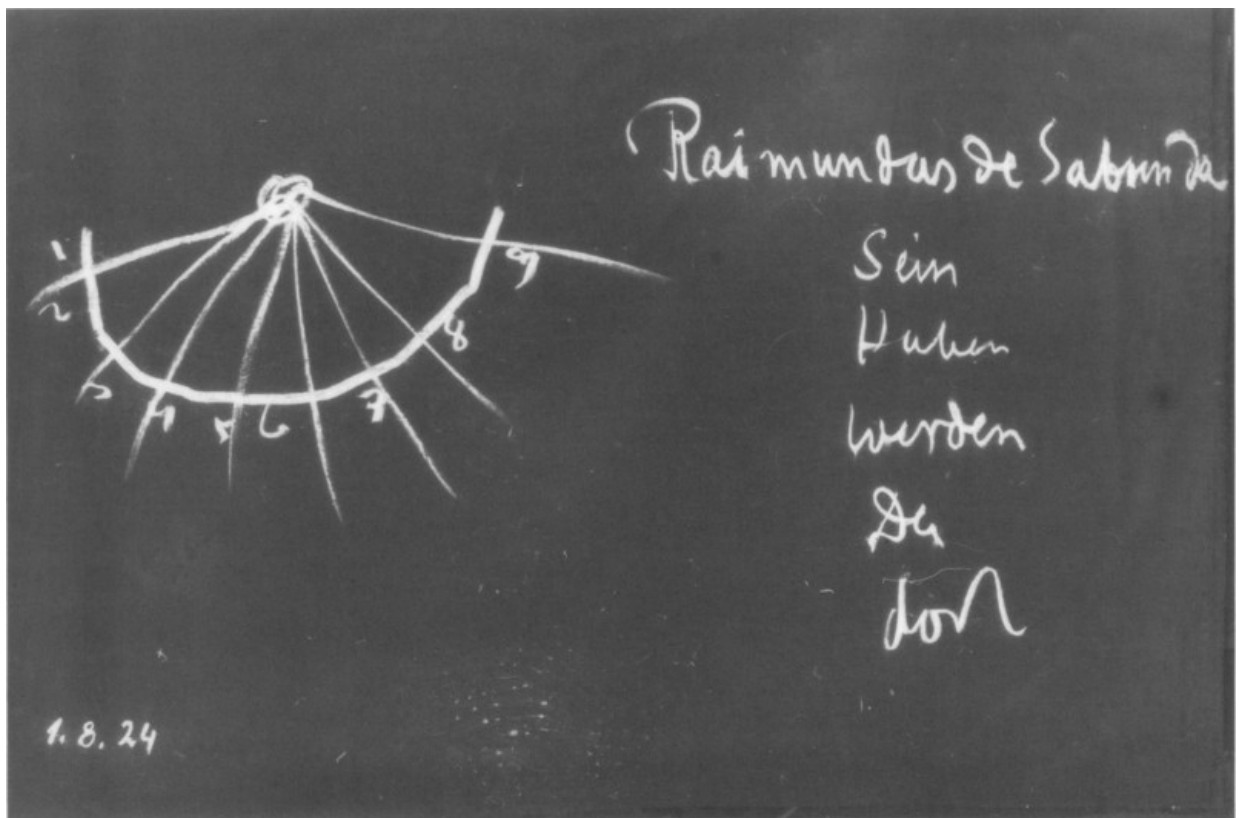

Tabla 6

Conferința 8 — Dornach, 1 august 1924

Tabla 7

Conferința 9 — Dornach, 3 august 1924

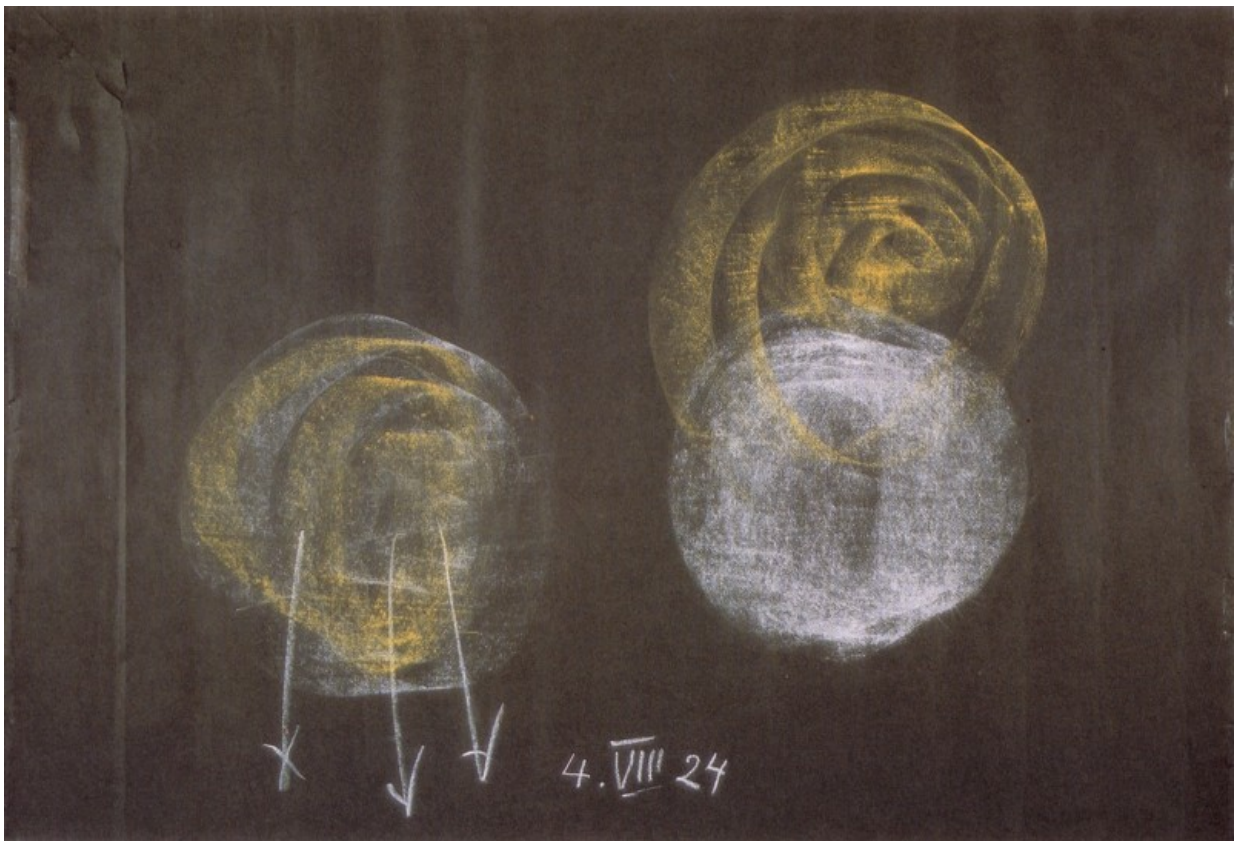

Tabla 8

Conferința 10 — Dornach, 4 august 1924

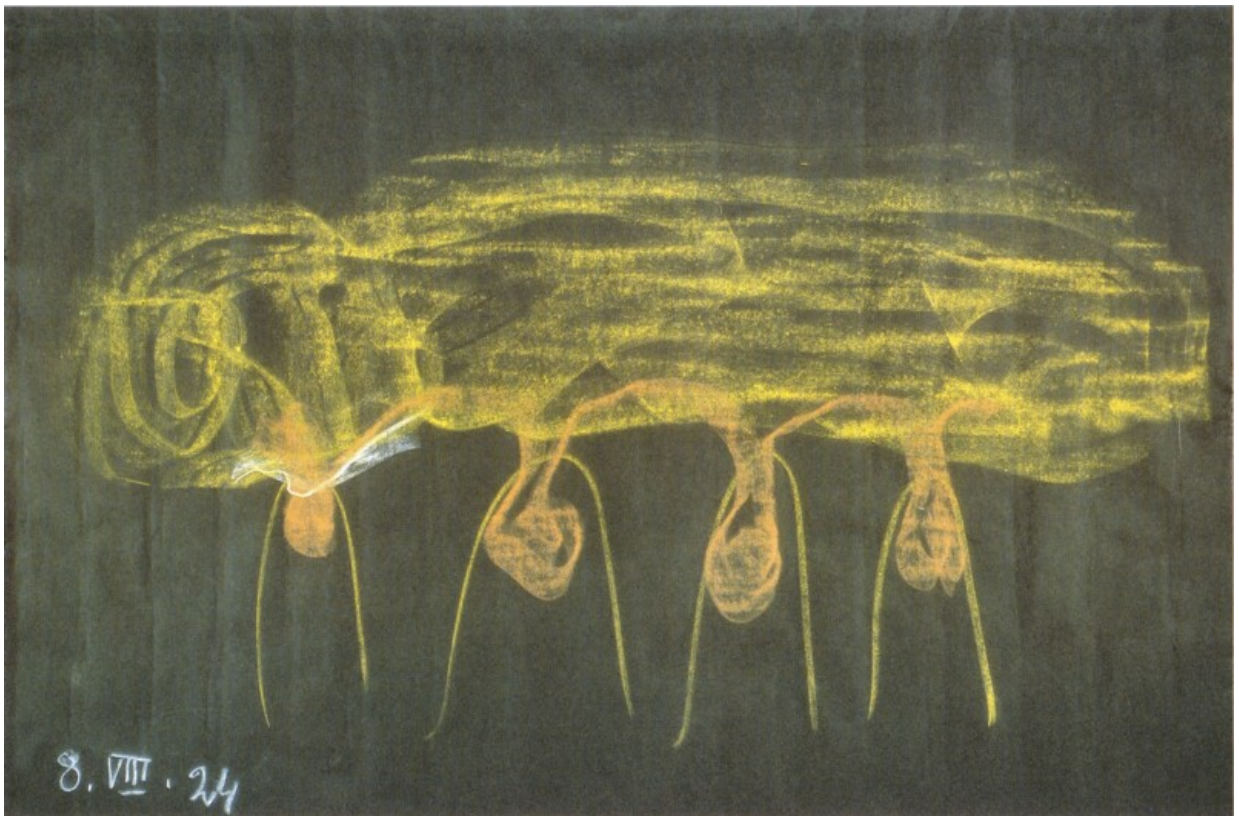

Tabla 9

Conferința 11 — Dornach, 8 august 1924

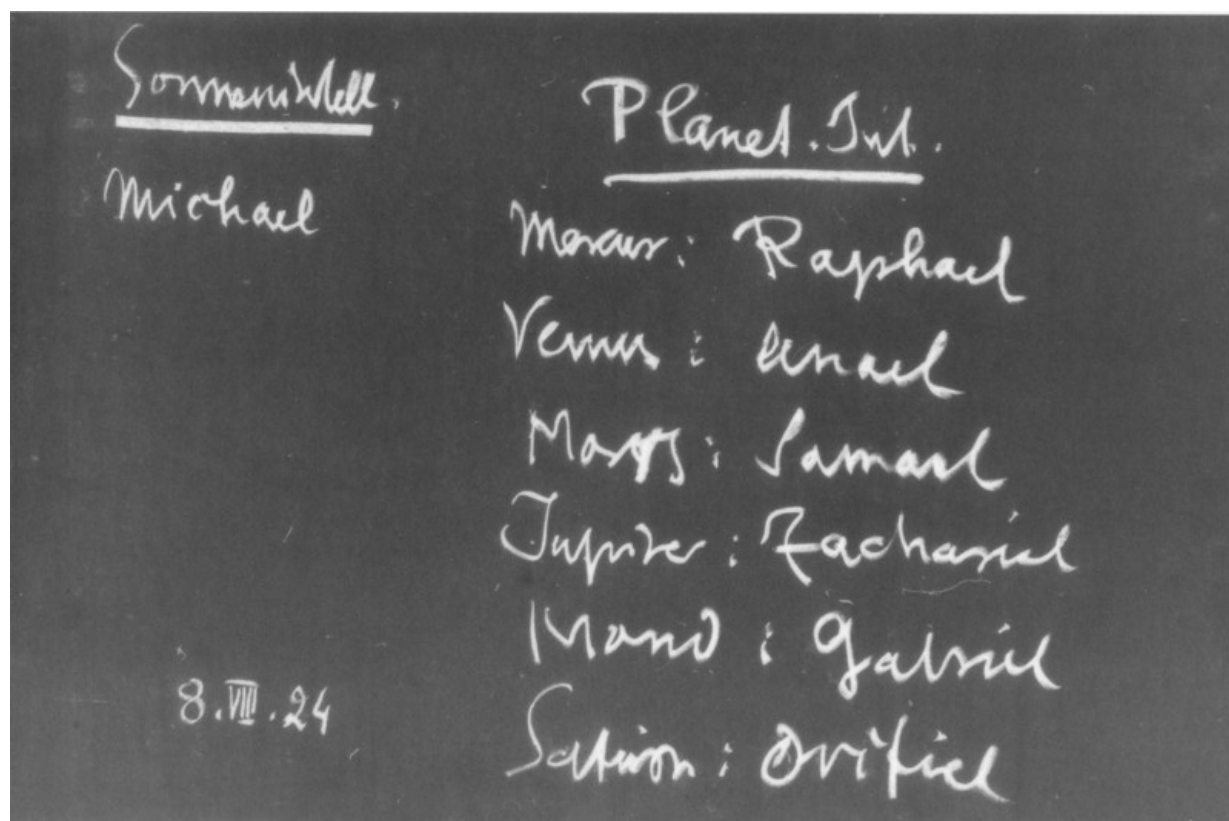

Tabla 10

Conferința 11 — Dornach, 8 august 1924